

The Project Gutenberg eBook of Kenilworth I-II, by Walter Scott

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kenilworth I-II

Author: Walter Scott

Translator: Vihtori Lehtonen

Release date: March 17, 2013 [EBook #42349]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KENILWORTH I-II ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

KENILWORTH I-II

Kirj.

Walter Scott

Englanninkielestä suomentanut Vihtori Lehtonen

WSOY, Porvoo, 1912.

ALKULAUSE.

Harva suuri kirjailija on niin kokonaan sen maaperän tuote, josta hän on noussut, ja harva on niin täydellisesti pysynyt uskollisena synnyinseudulleen ja sen muistoille kuin historiallisen romaanin uudistaja *Walter Scott*.

Hän oli ikivanhaa skotlantilaista rajamaa-heimoa, kuuluisaa taisteluistaan eteläisiä valloittajanaapureitaan vastaan, kuuluissa kiivaudesta, urhoudestaan ja isänmaanrakkaudesta. Monta sankaria oli tuo uljas heimo synnyttänyt, ja monet tarinat ja kansanlaulut kulkivat heidän urotöistään. Tietäjiä ja oppineitakin oli heidän joukossaan, ja Dantekin panee erään kuuluisan noidan Mikael Scotin »*Helvetiinsä*» synneistään kärsimään.

Ikänsä kaiken oli Scottien suku asunut maalla, vuoristossa, sotien, ryöstellen, metsästellen. Walter Scottin isä oli ensimmäinen, joka lakimiehenä muutti kaupunkiin, mutta kahdeksantena kahdestatoista lapsesta 15 p. elok. 1771 syntynyt Walter lähetetään iso-isänsä luo maalle virkistymään ja voimistumaan, hänen oikean jalkansa kun halvaus oli lyönyt rammaksi.

Vaikkei jalalle enään koskaan parannusta löytynytäkään, merkitsi kuitenkin Walterin lapsuusaikainen oleskelu maalla, keskellä sukunsa linnojen raunioita ja niihin liittyviä tarinoita paljon hänen tulevalle elämäntehtävälleen. Paimenten kanssa kulki hän metsissä ja kedoilla, kuunnellen heidän ikivanhoja laulujaan, kiipeillen vuorille ihailemaan suurenmoisia näköaloja ja saaden linnojen ja luostarien raunioissa sieluunsa sen muinaisajan värähdyksen, joka hänestä teki historiallisen romaanin uudistajan ja suurimman edustajan.

Scottin koko vastaisella elämällä ja toiminnalla onkin tästä lähtien vain kolme läheistä juurta: heimo eli »clan», rajamaat eli Skotlanti! Niiden vanhoja balladeja käy hän innostuneena keräämässä kansan suusta, risteillen synnyinseutunsa halki ja poikki ja julkaisten niitä 1802-1803 kolme nidettä nimellä »*The Border Minstrelsy*». Ja kun hän sitten ryhtyy itsenäiseen säesepittelyyn, ovat hänen pitempien kertovaisten runoelmiensa aiheina samaiset heimomuistot, perhetarinat, taistelut ja seikkailut, ja Englannin kuolleeseen opettavaiseen runouteen pulpahtavat sellaiset raikkaat lähteet kuin »*The Lay of the Last Minstrel*» (1805), »*Marmion*» (1808), »*The Lady of the Lake*» (1810), »*Rokeby*» (1812) ynnä monet muut, herättäen isänmaallisella hartaudellaan, kuvausvoimallaan ja uutuudellaan rajatonta ihastusta, ja muodostuen aineellisestikin ennen kuulumattoman tuottaviksi.

Jo v. 1805 oli *Scott* yrittänyt jättää tämän balladin ja romaanin välimuodon, kertovaisen runoelman, ja alkaa käsitellä samoja kotoisia aiheita suorasanaisesti. Kun hän sitten 1813 sattumalta löytää ensimmäisen luonnoksensa, innostuu hän uudelleen, kyhää tavattoman lyhyessä ajassa kaksi nidettä lisää, ja niin oli melkein Scottin aavistamatta perustus laskettu uudelle historialliselle romaanille ja sen luojaan ikuiselle maineelle. *Waverley*-kertomukset julaistaan v. 1814, ja kun menestys on aivan erinomainen kaikissa suhteissa, lähettää Scott jo seuraavan vuoden markkinoille *Guy Manneringin*, eikä siitä lähtien Scottin kuolemaan (1832) asti kulu ainoatakaan vuotta, jolloin ei hän julkaisisi ainakin yhtä, ell'ei paria kolmea romaania, paisuttaen siten 17 vuodessa 29 eri teoksensa nidosmäärän 74:ään! Seuraava luettelo, johon on lisättävä Scottin laaja toiminta eri kirjailijain teosten julkaisijana (*Drydenin*, *Swiftin* y.m.) ja heidän elämäkertojensa kirjoittajana, varsinaisena historiallisena kirjailijana (*Napoleonin* elämä 1827, kertomussarja *Skotlannin* historiasta j.n.e.), aikakauskirjojen avustajana, laki- ja virkamiehenä, suuren herraskartanon hoitajana, antaa meille jonkunlaisen käsityksen siitä aivan harvinaisesta tarmosta ja kyvystä, jota Scott osoitti niin hyvinä kuin pahoina päivinä:

1814. *Waverley*-kertomukset. 1815. *Guy Mannering*. 1816. *The Antiquary; Tales of my Landlord, 1 (Black Dwarf, Old Mortality)*. 1817. *Rob Roy*. 1818. *Tales of my Landlord, 2 (The Heart of Midlothian)*. 1819. *Tales of my Landlord, 3. (The Bride of Lammermoor, Legend of Montrose); Ivanhoe*. 1820. *The Monastery; The Abbot*. 1821. *Kenilworth; The Pirate*. 1822. *The Fortunes of Nigel*. 1823. *Peveril of The Peak; Guentin Durward; St. Ronan's Well*. 1824. *Redgauntlet*. 1825. *Tales of The Crusaders (The Betrothed, The Talisman)*. 1826. *Woodstock*. 1827. *Chronicles of the Canongate, 1 (The Two Drovers, The Highland Widow, The Surgeon's Daughter)*. 1828. *Chronicles of the Canongate, 2 (The Fair Maid of Perth)*. 1829. *Anne of Geierstein*. 1831. *Tales of my Landlord, 4 (Count Robert of Paris, Castle Dangerous)*.

Tällainen suunnaton tuotteliaisuus kävi mahdolliseksi vain Scottin rautaisen tarmon — »*Lammermoorin* morsian», ja »*Montrosen* Tarina» ja suurin osa »*Ivanhoea*» on saneltu kamalan vatsataudin kouristuksissa, keskeltä sydäntä vihlovien tuskahuutojen! — ja tavattoman muistin avulla.

Useimmat näistä romaaneista liikkuvat skotlantilaiskansallisella pohjalla, ja vain harvoin poikkeaa Scott vieraille maille, silloinkin useimmiten sitoen aiheensa isänmaahansa romaanin skotlantilaisen sankarin kautta (esim. *Quentin Durward*). Siten kykeni Scott niihin luomaan koko hehkuvan isänmaanrakkautensa ja Skotlannin vanhan historian perusteellisen tuntemuksensa sekä puhaltamaan niihin sekä sisäisesti että ulkonaisesti elävän hengen. Kun ennen oli historia historiallisissa romaaneissa ollut vain sivuseikkana, tekee Scott siitä nyt kaiken keskuksen, niin vapaasti kuin hän sitä muutoin käsittelee, vyörytellen silmiemme eteen muinaisten aikojen elämän, olot ja ihmiset ja pyrkimykset ja harrastukset värikkäin, vaikuttavin kuvin. Harrastettuaan jo varhaisesta lapsuudestaan lähtien muinaistiedettä, ihailtuaan kiihkeästi keski-aikaisten linnojen ja luostarien raunioita ja haaveiltuaan niiden tarinat ja kammiot asujineen eläviksi, rakastettuaan kaikesta sydämestään vanhoja kansantarinoita ja lauluja, pysyessään koko ikänsä horjumattoman uskollisena Skotlannin vanhoille tavoille ja laitoksille ja puolustaessaan niitä hurjasti kaikkia uudistuksia vastaan, siten taipuen ehdottomaan vanhoillisuuteen, oli Walter Scott kuin luotu muinaisten aikain kuvailijaksi ja niiden hengen tulkiksi. Hän ei enään edeltäjänsä tavoin kyhäile vain loppumattomia perhe- ja kauhuromaaneja, hänellä ei rakkaus enää kohoa kaiken määräksi ja mitaksi: historiallinen elämä kaikkine ulkonaisine vivahduksineen, puvut, tavat, luonto, eri säädyt harrastuksineen anastavat nyt etusijan, ja mitä sielullisessa erittelyssä puuttuu, sen korvaa tämä elävä ulkonainen havainnollisuus. Yksityisen ihmisen ilot ja surut, hänen sydämensä kärsimykset ja taistelut eivät enään ole ainoana silmämääränä, vaan edustavat henkilöt nyt kukin aikaansa ja säätyänsä, samoin kuin kansa, tuo ennen niin halveksittu tekijä, kohooa hyvin huomattavaan asemaan (vrt. esim. »*Ivanhoea*»). Näin luo Scott syvemmän, avaramman historiankäsityksen ja kohooa yleisinhimilliseen merkitykseen, niin ahtaalla

kansallisella alalla kuin hän pysyykin, ja hänen vaikutuksensa tämän käsityksen levittäjänä ja historiallisen romaanin isänä on romanttisen kirjallisuuden kaikkein huomattavimpia saavutuksia. Yli koko Europan leviävät hänen romaaninsa kulovalkeana, herättäen kaikkialla rajatonta ihastusta, hedelmöittäen ja tukien vastaavia pyrkimyksiä eri maissa ja valmistaen hänelle, missä ikinä hän liikkui, Lontoossa, Dublinissä, Pariisissa, Italiassa, Saksassa, ruhtinaalliset suosiosoitukset. Hänen syvä keskiajan ihailunsa, hänen vieno ritarirunoutensa, hänen romaaninrakennetta edistävät uudistuksensa (ylevän ja naurettavan sekoitus, vilkas, mehevä, usein murteellinen vuoropuhelu, elävä paikallisväri, kuvaavain pikkuseikkain runsaus j.n.e.), kaikki nämä saivat jäljittelijöitä niin Ranskassa kuin Saksassa, niin pohjoisessa kuin etelässä. Etenkin Ranskan romanttinen historiallinen romaani syntyy ja elää lyhyen aikansa kokonaan Walter Scottin merkeissä, ja kantavatpa vielä Sakari Topeliuksenkin meille kaikille tutut historialliset romaanit selviä jälkiä Walter Scottin vaikutuksesta, samoin kuin hänen romaaninsa ovat ensimmäisiä, joita varsinaisen suomalaisen kirjallisuutemme luoja haluavat saada kielellemme käännettyiksi: Suonion kerkeästä kynästä lähtevät m.m. »Ivanhoe», »Lammermoorin morsian», »Quentin Durward», »Perthin kaupungin kaunotar» ja »Vanha tarina Montrosesta».

Tämä nyt suomennettu romaani, »*Kenilworth*», joka kolminiteisenä ilmestyi tammikuun alkupuolella v. 1821, kuuluu niihin harvoihin, jotka eivät liiku skotlantilaisella maaperällä, vaan englantilaisella. Scottin kustantaja ja ystävä, Constable oli näet edellisenä vuonna ilmestyneen Maria Stuartin historiaa käsitelleen »*Apotti*»-romaanin vastineeksi ehdottanut kuvausta hänen leppymättömän vihollisensa Englannin Elisabetin hallituskaudelta ja esittänyt »Suuren Armadan» häviötä sopivaksi lähtökohdaksi.

Mutta Scottin mielessä kangasteli aihe, joka oli viehättänyt häntä jo nuorukaisena, kun hän ystävänsä John Irvingin kanssa käveli iltaisin, päivän laki-opinnoista virkistyäkseen, Edinburghin ympäristössä kuutamomaisemaa ihailemassa ja kun hän ei saattanut väsyä toistelemaan ihaillun balladirunoilijan William Julius *Micklen* (1734-1788) »*Cumnor Hall*»-runon ensi säkeistöä, jonka vieno sointu oli hänet salaperäisesti lumonnut:

»The dews of summer night did fall:
The moon, sweet regent of the sky,
Silver'd the walls of Cumnor Hall,
And many an oak that grew thereby.»

»Yö kastehensa lauhan loi,
Ja kuuhot kirkkaan taivahan
Cumnorin tornit hopeoi
Ja monen tammen mahtavan.»

Micklen muutoin varsin keskinkertainen balladi esitti ylpeän Leicesterin kreivin murhatuksi väitetyn ensimmäisen puolison, Amy Robsartin, valittamassa synkkää kohtaloaan, ja lopussa viitattiin hänen kauheaan kuolemaansa.

Välittämättä Constablen vastaväitteistä pysyi Scott uskollisena tälle »ensi lemmelleen», ja käyttäen hyväkseen useita historiallisia lähteitä, kirjeitä, häväistyskirjoituksia, muistotarinoita, lauluja, loi hän lyhyessä ajassa omalla tavallaan romaanin onnettoman Amy Robsartin kohtalosta, saavuttaen sillä jälleen tavattoman menestyksen.

Sanomme »omalla tavallaan», sillä Scott »käytteli historiaa niinkuin Turner maalasi luontoa»: hän seuloi ja järjesteli ja yhdisteli tapauksia ja aikamääriä omien tarkoitustensa mukaisiksi, välittämättä ehdottomasta historiallisesta totuudesta. Niinpä panee hän »*Woodstock*»-romaanissaan Shakespearen kuolemaan kahtakymmentä vuotta aikaisemmin kuin hän todellisuudessa kuoli, kun hän taas tässä, »*Kenilworthissa*», esittää Shakespearen jo 1575:n tienoilla kirjoittaneen »*Myrskyn*» ja »*Kesä-yön unelman*», kun tämä tuleva suurmies silloin vielä juoksenteli Stratfordin katuja. Amy Robsart taas kuoli jo syyskuussa v. 1560, paljoa ennen kuin Maria Stuart pakeni Englantiin, missä hän romaanin mukaan on ollut jo 7 vuotta Elisabetin vankina, ja paljoa ennen kuin Shakespeare yleensä kykeni kirjoittamaan mitään. Amyn kuoleman syyksi ilmoitettiin virallisesti putoaminen portaita alas ja salaisesti väitettiin siksi väkivaltaista pitelyä, kun taas Scott antaa hänen suistua kamalasta salaluukusta pohjattomaan kuiluun.

Itse asiassa on kysymys Amyn kuoleman tavasta ja Leicesterin ja Elisabetin osallisuudesta siihen tai heidän tietoisuudestaan siitä hyvin sekava, eikä sitä ole voitu vielä tyydyttävästi ratkaista. Mutta Scott, niin ankara Stuart-mielinen ja skotlantilainen kuin hän olikin, ei anna syytöksen varjonkaan langeta Elisabetiin, vaan esittää hänet päinvastoin aivan tietämättömäksi Leicesterin koko avioliitosta, vaikka hän ehdottomasti sen tiesi, jopa näyttävät hänen onnetonta kilpailijatartaan vastaan suunnitellut murhahankkeetkin olleen hänellä selvillä.

Poistaen näin kaiken ulkonaisen tahran Elisabetin luonteesta, kuvaa Scott tämän viisaan, tarmokkaan kuningattaren vaikuttavaksi, milloin leijonamaisen voimakkaaksi ja kiivaaksi, milloin taas naisellisen heikoksi kaikkivaltiaan rakkauden orjaksi.

On sanottu, ettei Scott, päinvastoin kuin Goethe, onnistu niin hyvin naisten kuin miesten kuvailemisessa. Hän kunnioitti niin suuresti entisaikain naisia ja heidän satuhämäräistä olentoansa, että useimmat hänen naisistaan ovat kuin keskiaikaisia pienoismaalauksia, kauniita, liikuttavia, hentoja, mutta vailla yksilöllisyyttä ja voimaa.

Ja tämän »*Kenilworth*»-romaanin Elisabet onnistuu niin hyvin ehkä juuri siksi, että hänessä on jonkunlaista miehekästä pontevuutta ja miehekästä itsensähillitsemiskykyä, mitkä ominaisuudet taas kokonaan puuttuvat hänen heikkotahtoiselta rakastajaltaan. Onpa onnettomassa Amyssakin melkoinen määrä tuota samaa rohkeata päättäväisyyttä ja arkaa kunniantuntoa, jotka syöksevät hänet perikatoon, mutta jotka samalla hankkivat hänelle meidän sydämellisen myötätuntonne.

Romaanin mieshenkilöistä on Scott Rikhard Varneyn kaltaista tunnotonta, paatunutta konnaa luodessaan melkein liiaksikin muistellut Shakespearen Iagoa, kun taas toiset, esim. Tressilian, jäävät vain kalpeiksi, voimattomiksi haamuiksi, ja kun toiset, esim. Flibbertigibbetin latinaviisas opettaja ja mestari Mumblazen, ovat vain toisintoja »*Guy Manneringin*» naurettavanliikuttavasta koti-opettajasta. Ylen ovela kääpiö Flibbertigibbet kuuluu suorastaan tekotapaan, mutta luo muutoin paljon elävyyttä ja hauskuutta romaanin raskaanpuoleiseen rakenteeseen.

Kokonaisuutena on tämä romaani Scottin parhaimpia, erittäinkin juuri mitä tulee sielullisen huomioinnin terävyyteen, samalla kun se sisältää mitä oivallisimpia ja jännittävimpiä näyttämöllisiä kohtauksia — muistakaamme vain esim. suurta Leicesterin ja Sussexin sovituskohtausta, Aryn ja Elisabetin kohtausta Kenilworthin puutarhassa —, eloisia, kerrassaan meheviä ja kansanomaisia vuoropuheluja, kauniita luonnonkuvauksia, niin kuin koko kertomistapakin on Scottille ominaisesti viehättävää, hienosti pilailevaa ja notkeata.

Muutoin ei Scott suinkaan laatinut romaanejaan tarkan, kaikin puolin harkitun ja sopusuhtaisen suunnitelman mukaan — mikä tavattoman kiireen takia ehkä olisi ollut mahdotontakin — vaan lähti kirjoittamaan hurjaa kyytiä, usein alussa tietämättä, miten lopussa tulisi käymään. Tätä tapaansa, joka suuresti muistuttaa George Sandin niin ikään suunnitelmatonta, vain kynän oikuista riippuvaa romaaninrakennetta, kuvailee Scott seuraavasti:

»Minulla ei ole usein pienintäkään aavistusta, miten johtaisin tapaukset loppuunsa, vaan olen aivan samassa asemassa kuin muinen vierailta seuduilla eksyessäni. Minä kiiruhdin aina miellyttävintä tietä eteenpäin ja joko huomasin sen lyhyimmäksi tai tein sen siksi. Niin käy minun myös kirjoittaessani. Minä en ole koskaan voinut laatia suunnitelmaa, enkä, jos sen olen laatinutkin, seurata sitä. Kirjoittaessa venyivät toiset kohdat pitkiksi, toisia lyhennettiin tai jätettiin kokonaan pois, ja henkilöistä tehtiin tärkeitä tai merkityksettömiä, ei suinkaan niiden aseman mukaan teoksen alkuperäisessä luonnoksessa, vaan sen menestyksen (tai menestyksen vastakohtan) mukaan, jolla minä havaitsin voivani niitä kuvata. Minä pyrin vain tekemään viehättäväksi sen, mitä juuri kirjoitin ja jätin kaiken muun kohtalon huomaan.»

Ja kun vielä lisäksi käsikirjoitus lähetettiin samana päivänä painoon ja teos valmistui yhtärintaa käsikirjoituksen kanssa, ei ole lainkaan ihmetteleminen, että romaanit alussa ovat yksinkin hyvin laveita ja pitkällisiä, sitten lopussa, kun säädetyt kolme nidettä ovat paisuneet kyllin vahvoiksi, supistuakseen yht'äkkiä ja pudottaakseen ratkaisun kuin pilvistä. Niinpä tulee kaiketi »*Kenilworthissakin*» Aryn surullinen kuolema monenkin lukijan mielestä hyvin äkki-arvaamatta ja valmistelematta, ikäänkuin olisi tekijä, kerran sanottavansa tyhjennettyään, oikein nauttinut siitä romanttisesta joukkomurhasta, jonka hän lopussa toimittaa.

Moinen tuotantohelpous olikin Scottille erinomaisen tarpeellinen, etenkin hänen elämänsä loppu-aikoina, jolloin suunnaton velkataakka oli hänen kannettavanaan. Hänen keski-aian ihailunsa ja heimokunnioituksensa ei näet tyytynyt pelkkään romaanihaaveiluun ja kirjalliseen uudestasynnyttämiseen, vaan halusi hän myöskin käytännössä toteuttaa unelmansa. Niin kuin hän rajattomasti kunnioitti ja rakasti »heimonsa» päällikköä ja johtajaa, Buccleuchin herttuaa, halusi hänkin hartaasti perustaa mahtavan haaran mahtavaan sukuunsa ja hankkia sille komean sukulinna ja avarat alueet, jott'ei se hajaantuisi kaikkiin maailman ääriin. Siinä tarkoituksessa ostaa hän kotiseudultaan maa-alueen toisensa jälkeen, rakentaa niiden keskustaksi vuosien mittaan vanhanaikuisen »*Abbotsfordiksi*» nimittämänsä linnan, keräten sinne kaikenlaista historiallista muistotavaraa, viettäen siellä komeata, vieraanvaraista elämää oikein keskiaikaisilla menoilla harjoitettuihin metsästyksiin, kalastuksiin ja elojuhliin ja istuttaen intohimoisella hartaudella puita paljaiden vuorenrinteiden somisteiksi.

Tämä kaikki maksoi paljon, vaikka Scott paljon ansaitsikin, niin kirjailemisellaan kuin viroillaankin. Ja

hän olisi ehkä näistä menoista omin avuin selvinnytkin, ellei hän yhä enenevässä ansaitsemis- ja tuhlaamishalussaan olisi ryhtynyt liikeasioihin perehtymättömien ja huikentelevaisten Ballantyneveljesten salaiseksi yrityskumppaniksi kirjainpainamisen ja kustantamisen alalla — julkisesti ei kuninkaan lyömän ritarin ja skotlantilaisen aatelismiehen sopinut alentua liikettä harjoittamaan: salanimillä julkaisi hän enimmäkseen romaaninsakin! Asioita hoidetaan niin huolimattomasti, ryhdytään niin uhkarohkeihin yrityksiin ja sitoumuksiin, että Scott 17 p. tammik. 1826 huomaa kantavansa 3 miljoonan markan velkataakka niskassaan.

Mutta hän ei suostu vararikkoon, vaan oikean ylimyksen tarmolla ja sitkeydellä, ylimyksen, jolle tahraton maine ja sukuperinnöt ovat henkeä kalliimmat, alkaa hän nyt epätoivoisen taistelun velkojainsa tyydyttämiseksi. Entinen iloinen ja uljas elämä lakkaa, Scott istuu kirjoituspöytänsä ääressä aamusta iltaan, kyhäten herkeämättä romaaneja ja historiallisia teoksia ja saadenkin jo melkoisen osan sitoumuksistaan suoritetuksi. Mutta hän oli iskun kohdatessa jo 55 vanha, entinen luomisilo ja ajatuksen kerkeys ovat poissa, ja romaanit huononevat huononemistaan, kunnes kuolema, vihdoinkin turhan Italiaan tehdyn terveystamatkan jälkeen vapauttaa väsyneen raatajan kaikista vaivoista Abbotsfordissa 21 p. syysk. 1832.

»Vaivat: ovat menneet, mutta kunnia ei kuole.»

Suomentaja.

I Luku.

Majalan isäntänä maani tunnen,
Ja niitä tutkin; niin, ja tarkoin tutkin.
Iloiset vieraat aurojani ajaa,
Viheltäin pojat sadon kotiin korjaa,
Tai muutoin varstain kalsketta en kuule.

Uusi majatalo.

Kertojilla on se etu-oikeus, että he saavat sijoittaa tarinansa alun johonkin majataloon, tuohon kaikkien matkustajain vapaaseen yhtymäpaikkaan, missä jokainen saa olla ja elää oman luontonsa mukaan, tapojen kahleista välittämättä. Tämä etu-oikeus on erikoisen mukava silloin kun tapahtuma on asetettava iloisen Englannin vanhoihin aikoihin, jolloin vieraat eivät niin sanoaksemme olleet ainoastaan isännän asuintovereita, vaan hänen pöytäkumppaneitaan ja satunnaisia seuralaisia; isäntä olikin tavallisesti henkilö, joka anasti itselleen muutamia erikoisvapauksia, jonka käytös oli miellyttävä ja joka oli aina hyvällä tuulella. Hänen johdossaan joutuivat seurueen erilaiset luonteet piankin vastakkain, ja ennen pitkää heitti kukin kuusivanteellista juomahaarikkaa tyhjennellessään kaiken teeskentelyn tiekseen ja käyttäytyi kumppaneitaan ja isäntäänsä kohtaan vapaasti kuin vanha tuttava ikään.

Cumnorin kylä, joka oli noin kolmen, neljän peninkulman päässä Oxfordista, ylpeili kuningatar Elisabetin kahdeksantenatoista hallitusvuotena mainiosta, vanhan ajan leimaa kantavasta majatalostaan, jota hoiti, tai pikemminkin halliisi Giles Gosling, hyvänluontoinen, verrattain pyöreävätsäinen mies; ikää oli hänellä viisikymmentä vuotta, ehkäpä enemmänkin; hän oli kohtuullinen laskuissaan ja nopea maksuissaan; lisäksi oli hänellä oivallinen viinikellari, terävä äly ja kaunis tytär. Sitten Southwarkin »Asetakin» isännän, vanhan Harry Baillien aikojen ei kukaan ollut Giles Goslingia paremmin osannut miellyttää kaikenlaatuisia vieraita; ja niin suuri oli hänen kuuluisuutensa, että jokainen, joka kävi Cumnorissa kastamatta kaulaansa iloisessa »Mustassa Karhussa», osoitti olevansa täydelleen välinpitämätön matkustajanmaineestaan. Yhtä hyvin olisi joku maalainen saattanut palata Lontoosta kuningasta tai kuningatarta näkemättä. Cumnorilaiset olivatkin ylpeitä majatalonsa isännästä, ja heidän majatalonsa isäntä oli ylpeä talostaan, juomatavaroistaan, tyttärestään ja itsestään.

Tälle kunnan miehelle kuuluvan majatalon pihassa laskeutui muuan matkustaja illan hämärtyessä satulasta, antoi hevosesensa, joka näytti kulkeneen pitkän matkan, tallirengin huostaan ja teki erinäisiä kysymyksiä, jotka herättivät seuraavan keskustelun iloisen »Mustan Karhun» palvelijain välillä.

»Hohoi! Jussi Juomanlaskija!»

»Entä sitten, Wiljami Varsanharjaaja?» vastasi väljään nuttuun, palttinakaatioihin ja viheriään esivaatteeseen puettu tappimies, näyttäytyen puoliksi ovelta, joka ilmeisesti johti johonkin ulkokellariin.

»Täällä muuan herrasmies tiedustelee, lasketko Sinä hyvää olutta», jatkoi tallirenki.

»Peijakaspa minut muutoin perisi», vastasi juomanlaskija, »koska meidän ja Oxfordin väliä on vain neljä peninkulmaa. — Totta maarian: ell'ei minun olueni kajahtaisi ylioppilasten päähän, niin kajahtaisipa pian minun kallooni heidän tinatuoppinsa.»

»Sanotteko sitä oxfordilaiseksi todistelu-opiksi?» puuttui puheeseen vieras, joka nyt oli hellittänyt hevosensa suitsista, paraillaan lähestyen majatalon ovea, missä häntä tuli ottamaan vastaan Giles Gosling itse kaikessa pyylevyydessään.

»Todistelu-opistako Te täällä puhutte, herra Vieras?» virkkoi isäntä; »no, jos niin on laita, niin huomatakaapa tämä iskevä johtopäätelmä:

»Hevonen talliin heinille,
Herra lieden luo viinille.»

»Amen! kaikesta sydämestäni, hyvä isäntä», vastasi vieras; »pankaapa pöydälle neljännes parasta kanadalaistanne ja auttakaa minua vahvasti sen tyhjentämisessä?»

»Näytättepä Te totisesti olevan vasta aapispoikia aivan, herra Matkustaja, kun kutsutte isäntäänne avuksi sellaisen pikkusiemauksen voittamiseen kuin neljännes mesiviiniä — olisipa kysymys kokonaisesta isosta mitasta, niin saattaisitte ehkä tarvita minun naapurillista apuani ja kuitenkin käydä vielä aika ryyppymiehestä.»

»Älkäähän siitä huolehtiko», virkahti vieras, »minä olen kyllä tekevä velvollisuuteni kuten tuleekin miehen, joka on vain viiden peninkulman päässä Oxfordista; sillä enpä ole tullut Marsin tantereilta joutuakseni häpeään Minervan opetuslasten joukossa.»

Hänen näin puhuessaan saattoi majatalon isäntä vieraansa runsain kohteliaisuudenosoituksin erääseen suureen, matalaan huoneeseen, missä istui ennestään useita henkilöitä eri ryhmissä; nämä joivat, nuo pelasivat korttia, toiset veistivät juttua ja toiset, joita asiat vaativat nousemaan varhain seuraavana aamuna, päättelivät illallistansa ja sopivat huonemiehen kanssa yösijoistaan.

Vieraan astuminen tupaan hankki hänelle sen yleisen ja häikäilemättömän tarkastelun, joka kuuluu tapoihin moisissa tilaisuuksissa. Tarkastelu johti seuraaviin tuloksiin: — Vieras oli niitä miehiä, jotka, huolimatta siitä, että heidän ruumiissaan ei ole varsinaista vikaa eikä kasvoissaan mitään erikoisesti epämiellyttävää, eivät kuitenkaan ole kauniita, niin että joko sitten heidän kasvojensa ilme, heidän äänensä sointu tai heidän ryhtinsä ja käyttäytymisensä sellaisenaan herättää vastenmielisyyttä heidän seuraansa. Vieraan esiintyminen oli uljasta, vaikkeikaan suoraa, ja hän näytti innokkaasti ja hätäillen vaativan itselleen sitä huomaavaisuuden ja kunnioituksen määrää, jonka hän pelkäsi unohdettavan, ell'ei hän joka hetki olisi muistuttanut oikeudestaan. Hänen pukunaan oli ratsastusviitta, joka avattuna päästi näkyviin hienon, punoksin koristellun ihokkaan; uumenillaan oli hänellä puhvelinnahkainen vyö, josta riippui lyömämiekka ja pari pistoolia.

»Te kuljette hyvin varustettuna, herra», sanoi isäntä, heittäen silmäyksen matkustajan aseihin laskiessaan pöydälle tämän tilaaman höysteviinin.

»Niinpä kyllä, hyvä isäntä; minä olen havainnut ne tarpeellisiksi vaaran hetkellä, enkä minä nykyaikaisten ylimysten tavoin heitä seuralaisiani nurkkaan heti kun ne eivät enään ole välttämättömiä.»

»Jopa jotakin, herraseni!» vastasi Giles Gosling; »sitten Te taidattekin tulla Alankomaista, peitsen ja väkipyssyn pesästä.»

»Minä olen ollut ylhäällä ja alhaalla, ystäväiseni, leveällä ja lavealla, kaukana ja lähellä; mutta tyhjennänpä nyt tässä lasin mesiviiniä terveydeksesi — täytyä Sinäkin pikarisi ja vastaa maljaani; ja jos viinisi on ylivertaisen alapuolella, niin saat juoda sen sellaisena kuin olet sen laittanut.»

»Ylivertaisen alapuolella?» ihmetteli Giles Gosling, vetäen siemauksen maljasta ja maiskutellen huuliaan kuvaamattoman nautinnon merkiksi. »Minä en ymmärrä mitään Teidän ylivertaisistanne, mutta tällaista viiniä ei minun tietääkseni saa 'Kolmen Kurjen' viinikaupastakaan; ja jos Te löydätte parempaa tavaraa Xeresistä tai Kanarian saarilta, en minä enää koskaan halua kajota pikariin enkä penniin. Pitäkääpä vain sitä valoa vasten ja Te näette pienten poreiden tanssivan kultaisessa nesteessä kuin tomun auringon valokuovassa. Mutta mielumminpa totisesti laskisin viiniä kymmenelle maanmoukalle kuin yhdelle matkamiehelle. — Toivon viinin maistuvan Teidän Arvoisuudellenne?»

»Se on puhdasta ja miellyttävää, hyvä isäntä; mutta päästäksenne tuntemaan oikein hyvän nesteen makua, täytyisi Teidän juoda sitä siellä, missä viini kasvaa. Uskokaa minua: espanjalaisenne on liian viisas lähettääkseen Teille itse rypäleen sielun. Tämä juoma esimerkiksi, jota Te pidätte niin erinomaisena, olisi vain kurjaa moskaa Corunnassa tai Porto S:ta Mariassa. Teidän pitäisi matkustaa,

hyvä isäntä, jos Teidän mieli tunkeutua syvemmälle tynnyrien ja juomakannujen salaisuuksiin.»

»Totta tosiaan, herra vieras», penäsi Giles Gosling, »jos minun pitäisi matkustaman vain tullakseni tyytymättömäksi kotoisiin tavaroihin, niin tekisinpä luullakseni täydellisen hölmön työn. Muuten takaan minä Teille, että moni typerä houkko saattaa nyrpistää nenäänsä mitä parhaimmalle juomalle, vaikkei hän olisi ikäänään liikahtanut Vanhan Englannin savusta; ja niinpä minä yhä kiitän kotipuoleni antimia.»

»Se johtuu vain Teidän alhaisesta katsantokannastanne, hyvä isäntä», sanoi vieras; »olen varma siitä, ett'eivät kaikki kyläläisenne ajattele niin ahdasmielisesti. Teidän joukossanne on, sen rohkenen vakuuttaa, useita uljaita veikkoja, jotka ovat suorittaneet Virginian matkan tai ainakin kierrelleet Alankomaissa. Suomikaahan hieman muistianne. Eikö Teillä ole ulkomailla ketään ystävää, josta Te mielellänne kuulisitte uutisia?»

»Totta totisesti, herraseni, ei ainoatakaan», vastasi isäntä, »sen jälkeen kun tuo rehentelevä Drysandfordin Roope ammuttiin hengiltä Brillin piirityksessä. Vieköön piru sen väkipyryssä, joka kuulan lähetti, sillä eipä ollut koskaan iloisempi veitikko kallistellut maljaa keski-yön aikaan! Mutta hän on nyt kuollut ja kuopattu, enkä minä tunne en sotilasta enkä matkamiestä, sotilaan tosiveria, josta antaisin kuorittua keitto-omenaakaan.»

»Kautta pyhän messun, sepä on kummallista. Mitä! niin monta uljasta Englannin miestä harhailee vierailta mailla, eikä Teillä, joka näytätte olevan arvohenkilöitä, ole ainuttakaan ystävää taikka sukulaista heidän joukossaan?»

»No, jos Te sukulaisista puhutte», vastasi Gosling, »niin oli minulla muuan aika rasavilli sukulaiseksi, joka lähti täältä kuningatar Marian viimeisenä hallitusvuotena; mutta parempi hänen hukkuneena kuin löytyneenä.»

»Älkää puhuko niin, ystäväiseni, ell'ette ole saanut hänestä huonoja tietoja viime aikoina. Moni hurja varsa varttuu ajan oloon jaloksi sotaratsuksi. — Saanko luvan kysyä hänen nimeänsä?»

»Mikael Lambourne oli hänen nimensä», vastasi »Mustan Karhun» isäntä; »hän oli sisareni poika — vaikka yhtä vähänpä tuottaa huvia sen nimen kuin sen sukulaisuudenkin muisteleminen.»

»Mikael Lambourne!» huudahti vieras, ikäänkuin muistiaan ponnistellen. »Mitä, Tekö ette haluaisi olla sukulaisuussuhteissa Mikael Lambournen, sen uljaan soturin kanssa, joka käyttäytyi niin urheasti Venlon piirityksessä, että kreivi Moritz kiitti häntä koko sotajoukon edessä? Häntä mainittiin kaikkialla uljaaksi englantilaiseksi soturiksi, vaikkeikaan hänen tietty olleen suurta sukua.»

»Hän on tuskin voinut olla minun sisareni poika», vastasi Giles Gosling, »sillä hän oli arka kuin peltokana muuhun paitsi pahantekoon.»

»Oh, monen miehen rohkeus kasvaa sodassa», puolusti vieras.

»Saattaapa olla niinkin», myönsi isäntä, »mutta minun nähdäkseni olisi meidän Mikkomme sodassa menettänyt senkin vähän uljuuden, mitä hänellä oli.»

»Se Mikael Lambourne, jonka minä tunsin», jatkoi matkustaja, »oli reipas veitikka — kulki aina iloisena ja hyvin puettuna ja iski silmänsä kuin haukka somiin neitosiin.»

»Meidän Mikkomme», vastasi isäntä, »näytti aina koiralta, jonka häntään on sidottu kalikka, ja hänen takkinsa repaleet toivottelivat toisilleen hyvää päivää.»

»Oh, moni mies hankkii itselleen hyvät vehkeet sodassa», vastusti vieras.

»Meidän Mikkomme», vastasi isäntä, »kykeni paremminkin puhaltamaan nuttunsa vanhojen vaatteiden myymälästä, omistajan sattuessa katsahamaan toisaalle; ja mitä Teidän mainitsemaanne haukan silmään tulee, niin iski se enimmäkseen minun karkuteille joutuneihin lusikoihini. Hän oli juomanlaskijan apulaisena tässä siunatussa talossa neljännesvuoden; ja jos hänen laskuvirheensä, kelvottomuutensa, erehdyksensä ja koirankurinsa olisivat jatkuneet vielä kolme kuukautta, olisin minä saanut kiskoa alas osoitekilpeni, sulkea taloni ja uskoa avaimet pahalaisen huostaan.»

»Kaikesta tästä huolimatta tulisitte Te sentään kai surulliseksi», jatkoi matkustaja, »jos minä kertoisin Teille Mikko Lambournen saaneen kuolettavan luodin rykmenttinsä etunenässä valloittaessaan erästä linnoitusta Maestrichtin lähellä?»

»Surulliseksiko! — sehän olisi mieluisin uutinen, mitä hänestä koskaan voisin kuulla, koska näin saisin varmuuden siitä, ett'ei hän ole joutunut hirsipuuhun. Mutta jättäkäämme hänet Herransa huomaa — minä epäilen, ett'ei hänen loppunsa ole koskaan tuottava sellaista kunniaa hänen ystävilleen: jos niin kävisi, sanoisin minä kaikesta sydämestäni — (tässä kulautti hän kurkkuunsa toisen

pikarillisen höysteviiniä) — rauha hänen tomullensa!»

»Vaiti, mies», varoitti matkustaja, »älkää lainkaan pelätkö, ett'ei sisarenne poika Teille vielä kunniaa tuottaisi, erittäinkin jos hän on se Mikael Lambourne, jonka minä tunsin ja jota minä rakastin melkein tai täydelleen niin kuin itseäni. Voisitteko ilmoittaa mitään merkkiä, josta voisin tuntea, ovatko he tosiaankin yksi ja sama mies?»

»En nyt surmaksenikaan muuta muista», vastasi Giles Gosling, »kuin että meidän Mikon vasempaan olkapäähän oli poltettu hirsipuun kuva, koska hän oli varastanut Hogsditchin Snort-muorin hopeaisen viinimaljan.»

»Sen Sinä, eno, valehtelet roiston lailla», karjaisi vieras, työntäen sivuun kankeata kaulustaan ja vetäen ihokkaansa reunaa niskaltaan ja olkapäiltään; »tänä jumalan päivänä on minun olkapääni yhtä koskematon kuin Sinunkin.»

»Mitä, Mikkoko, poika — Mikkoko!» huudahteli isäntä; — »oletko Sinä siinä tosiaankin? No jo minä sitä tämän puolisen tuntia ajattelinkin, sillä enpä tunne ketään toista ihmistä, joka olisi puoliksikaan niin paljoa Sinusta välittänyt. Mutta jos, Mikkoseni, olkapääsi on niin koskematon kuin sanot, niin myönnäppä toki, että serkku Ruoskanen, teloittaja, käytteli sääliä toimessaan ja merkitsi sinut jäähtyneellä raudalla.»

»Heretkää jo, enoseni, joutavista pilapuheistanne. Säästäkää ne happaman oluene mausteiksi ja näyttäkää, millaisen tervetuliaisjuhlan Te valmistatte sukulaisellenne, joka on harhailut maailmaa ristiin rastiin kahdeksantoista vuotta, joka on nähnyt auringon laskevan sinne mistä se nousee ja joka on kulkenut niin kauvas, että länsi on muuttunut idäksi.»

»Oletpa, Mikko, minun nähdäkseni tuonut kotiin retkiltäsi erään matkustajan ominaisuuden, jota varten sinun kaikkein vähimmin olisi tarvinnut maailmaa kiertää. Muistanpa Sinun muiden hyvien ominaisuuksiesi joukkoon kuuluneen senkin, ett'ei sopinut uskoa ainuttakaan sanaa, joka Sinun suustasi lähti.»

»Tässä on uskomaton pakana silmienne edessä, hyvät herrat!» huusi Mikael Lambourne, kääntyen tämän omituisen, enon ja sisarenpojan välille syntyneen kohtaamisen näkijöihin, joista muutamat, kylässä syntyneinä, hyvin tunsivat hänen nuoruutensa kepposet. »Tätäpä sopii totta maarian sanoa cumnorilaisen syötetyn vasikan teurastamiseksi. — Mutta en minä, enoseni, tullutkaan ravalta enkä siankaukalolta, enkä minä välitä siitä, toivotatko minut tervetulleeksi, vaiko et; minulla on mukanani sellaista ainetta, joka toivottaa minut tervetulleeksi, menenpä minne tahansa.»

Näin puhuen kiskaisi hän taskustaan verrattain pulleaksi täytetyn kultakukkaron, jonka näkeminen vaikutti huomattavasti seurueeseen. Toiset pudistelivat päätänsä ja kuiskittelivat keskenään, kun taas pari siekailemattomampaa alkoi äkkiä muistella häntä vanhaksi koulukumppaniksi, kyläläiseksi ja muuksi sentapaiseksi. Sen sijaan pari kolme vakavalta näyttävää henkilöä pudisteli yhä päätään ja läksi vihdoin majatalosta, viittaillen siihen, että jos Giles Gosling yleensä halusi menestyä siten kuin tähänkin asti, olisi hänen ajettava tuo jumalaton, tuhlailtava sisarenpoikansa uudelleen maailmalle niin pian kuin mahdollista. Gosling osoitti käytöksellään olevansa suuresti heidän mieltään, sillä yksinpä kullaan näkeminenkin teki tähän kunnan mieheen heikomman vaikutuksen kuin yleensä hänen ammattitoverihinsa.

»Sukulainen Mikael», sanoi hän, »pistä pussi taskuusi. Sisareni pojalle ei pidä minun talossani laskua laitettaman illallisesta eikä yösiijasta; sillä luulenpa ett'et Sinä halua kovin pitkälti viipyä seudulla, missä Sinut tunnetaan liiankin hyvin.»

»Mitä siihen asiaan tulee, enoseni», vastasi matkustaja, »niin kysyn minä sen suhteen neuvoa vain omilta tehtäviltäni ja tarpeiltani. Sillävälin haluan minä tarjota illallisen ja uniryypyt näille kelpo kyläläisille, jotka eivät olleet liiksi ylpeitä tuntemaan Mikko Lambournea, entistä juomanlaskijan apulaista. Jos tahdotte antaa minulle rahallani mitä minä tarvitsen, niin hyvä se; — ell'ette, niin on tästä vain kahden minuutin kävelymatka 'Rumpujäniksen' ravintolaan, enkä minä usko naapurieni katsovan liian suureksi vaivaksi niin lyhyen matkan kulkemista minun seurassani.»

»Ei, Mikko», virkkoi hänen enonsa, »koska nyt kahdeksantoista vuotta on vierinyt pääsi ylitse ja koska minä uskon Sinun johonkin määrin parantuneen luonteesi puolesta, ei Sinun pidä lähtemän talostani tällä hetkellä, vaan saat Sinä kaikki, mitä Sinä kohtuudella voit vaatia. Mutta haluaisinpa olla vakuutettu siitä, että olisit saanut tuon pussisi, josta niin ylpeilet, yhtä moitteettomasti kuin se on moitteettomasti täytetty.»

»Katsokaas tuota epäluuloista äijänkörriä, hyvät naapurit!» huudahti Lambourne, jälleen kääntyen kuulijain puoleen. »Se peijakas haluaisi kaivaa sukulaisensa yli kaksikymmentä vuotta vanhat hulluttelut kaikkien nähtäville. — Ja mitä kultaan tulee, niin olen minä, hyvät herrat, käynyt siellä,

missä sitä kasvaa ja missä sitä voi koota kahmaloittain. Uudessa Maailmassa olen minä ollut, miehet — Kultalassa, missä pojanmukulat heittelevät kuoppaa timanteilla, missä maalaistytöt punovat kaulanauhoja punakivistä, eivätkä mistään pihlajanmarjoista ja missä kattotiilet ovat puhdasta kultaa ja katukivet hohtavinta hopeaa.»

»Kautta kunniani, Mikko-ystävä», sanoi nuori Laurentius Goldthred, Abingdonin rihkamakauppias, »sepä olisi hupaisa maa kauppiina kuljettavaksi. Mitä voittoa tuottaisivatkaan harsot, mustat kankaat ja nauhat maassa, missä kultaa on niin viljalti!»

»Niinpä niin, hyöty olisi tosiaankin suunnaton», vahvisti Lambourne, »erittäinkin, jos kaunis nuori kauppias kantaisi tavaramyntyänsä itse; sillä tämän leveysasteen naiset ovat sangen huikentelevaista laatua, ja koska he ovat jo hieman auringonpaahattamia, syttyvät he tuleen kuin taula nähdessään Sinun tuoreen ihonvärisi ja Sinun punertavaan taipuvan tukkasi.»

»Toivoisinpa pääseväni sinne kauppoja tekemään», sanoi kamasaksa, nauraa hihittäen.

»Ja miks'et pääsisi», sanoi Mikael; »jos nimittäin olet vielä se sama reipas veitikka kuin silloinkin kun me yhdessä ryöstelimme luostarin omenatarhaa — tarvitaan vain hieman kullantekotaitoa keittääkseen Sinun talosi ja maasi puhtaaksi rahaksi, ja tämän puhtaan rahan uljaaksi laivaksi purjeineen, ankkureineen, köysineen kaikkineen; sitten ei muuta kuin pistä tavarasi lasku-ovien alle, aseta viisikymmentä reipasta poikaa kannelle ja minut niiden etunenään, nosta märssypurjeet ja sitten aika kyytiä Uuteen Maailmaan!»

»Opetitpä hänelle, sukulaiseni, salakeinon», sanoi Giles Gosling, »jonka avulla hän keittää, tätä sanaa käyttääkseni, puntansa penniksi ja kankaansa rihmaksi. — Huolisitko hupsun neuvosta, naapuri Goldthred. Älä uhmaile merta, sillä se on ahnas. Vaikkapa kortit ja nartut tekisivätkin pahintansa, kestävät isäsi tavaramytyt vielä vuoden, pari hurjempaakin röykytystä, ennen kuin Sinä joudut sairaalan omaksi; mutta meren nälkä on pohjaton — se nielisi koko Lombardian kadun rikkaudet lyhyenä aamupuhteenä yhtä helposti kuin minä voissa paistetun munan tai pikarillisen salviaviinaa; — ja mitä sisareni pojan Kultalaan tulee, niin älä koskaan enään usko minua, ellen minä ole vakuutettu hänen löytäneen sen sinunlaistesi pääsinpäiden taskuista. — Mutta älähän tuosta ota nenääsi, vaan käy käsiksi ja ole tervetullut, koska tuossa on illallinenkin jo valmiina, ja minä tarjoan siitä sydämellisesti jokaiselle, joka haluaa siihen ottaa osaa, toivorikkaan sisarenpoikani palaamisen kunniaksi, yhä luottaen siihen, että hän on tullut kotiin toisena miehenä. — Totisesti, sukulaiseni, oletpa Sinä niin suuresti sisarraukkani näköinen kuin suinkin poika voi tulla äitiinsä.»

»Eipä kuitenkaan niin kovin ukko Benediktus Lambournen, hänen miehensä, näköinen», tokaisi rihkamakauppias, päätään nyykyttäen ja silmää iskien. »Muistatko vielä, Mikko, mitä Sinä sanoit, kun koulumestarin vitse viuhui seljässäsi, koska olit tuustaissut isäsi kainalosauvat menemään? olisipa se viisas lapsi, sanoit Sinä, joka tuntisi isänsä. Mestari Bricham nauroi aivan kyyneltyäkseen, ja hänen kyyneleensä säästivät Sinulta kyyneleet.»

»Niin, mutta kylläpä hän sen minulle maksoi päiviä jälkeinpäin», sanoi Lambourne; »ja mitenkä jaksaa nyt tuo arvoisa opettajamme?»

»Kuollut», ilmoitti Giles Gosling, »jo aikoja sitten.»

»Kuollut hän on», vahvisti seurakunnan lukkari; »minä istuin hänen vuoteensa ääressä silloin — hänellä oli autuas lähtö — *'morior — mortuus sum vel fui — mori'* — nämä olivat hänen viimeiset sanansa, ja siihen lisäsi hän vain tämän: »nyt taivutin viimeisen teonsanani.»

»Rauha hänelle», sanoi Mikko, »eipä jäänyt hän minulle mitään velkaa.»

»Eipä totisesti», puuttui puheeseen Goldthred; »ja aina tapasikin hän sanoa, että jokaiselta läimäykseltä, minkä hän Sinulle antoi, säästi hän teloittajalta yhden vaivannäön.»

»Tekisipä mieli luulla, ett'ei ukko sitten jättänyt toiselle paljoakaan tekemistä», sanoi lukkari; »ja kuitenkin ei serkku Ruoskasella ole mitkään helpot päivät ystävämmme takia, ei maarin.»

»*Voto a dios!*» karjaisi Lambourne, jonka kärsivällisyys näytti loppuneen, sieppasi leveälierisen hattunsa pöydältä ja painoi sen päähänsä niin syvään että sen varjo antoi hänen silmilleen ja kasvojensa piirteille, jotka eivät yleensäkään ilmaisseet mitään miellyttäviä ominaisuuksia, espanjalaisen salamuraajan kaamean näön. »Kuulkaa, hyvät herrat — kaikkeahan saattaa sietää ystävysten kesken ja vaiteliaisuuden varjossa, ja minä olen jo kotvan aikaa nieleskellyt arvoisan enoni ja teidän kaikkien pistopuheita nuoruuteni hairauksista. Mutta minä kannan sivullani miekkaa ja tikaria, hyvät ystävät, ja minä osaan niitä kerkeästi käyttääkin tilaisuuden tullen — espanjalaisen palveluksessa olen minä oppinut ankaraksi kunnian asioissa, enkä minä haluaisi teidän ärsyttävän minua tekemään tyhmyyksiä.»

»No mitä Te sitten tekisitte?» kysyi lukkari.

»Niinpä niin, herraseni, mitä Sinä sitten tekisit?» uteli vuorostaan rihkamakauppiaskin, rehennellen pöydän toisella puolella.

»Leikkaisin poikki kurkkunne ja turmelisin sunnuntailurituksenne, herra lukkari», sanoi Lambourne raivostuneena; »ja suomisin Sinut, arvoisa kehnojen silkkikankaiden kaupustelija, oman tavaramyntitysi sisään.»

»Siivolla, siivolla», sanoi isäntä, astuen väliin. »Tässä ei lainkaan tarvita rähinää. — Sisarenpoikani, Sinun olisi parasta olla kovin kerkeästi suuttumatta; ja te, hyvät herrat, tekisitte hyvin muistaessanne, että niin kauvan kun te viivytte majatalossa, olette te sen omistajan vieraita, ja teidän tulee siis pitää vaaria hänen perheensä kunniasta. — Paha vain, että Teidän typerät riitanne saattavat minut yhtä huomaamattomaksi kuin te itsekkin olette; sillä tuolla istuu minun hiljainen vieraani, kuten minä häntä nimitän, joka jo kaksi päivää on asunut talossani, puhumatta vielä sanaakaan, paitsi pyytäänsä ruokaansa ja laskuansa — vaatimatta sen suurempia palveluksia kuin oikea maalainen, mutta maksaen ryyppynsä kuninkaanpojan tavoin — katsahtaen vain laskun loppusummaa, eikä hän vielä tiedä, milloin hän jatkaa matkaansa. Oh, hän on oikea jalokivi vierasten joukossa! ja kuitenkin olen nyt minä, oikea epäkelpo hirsipuun ruoka, antanut hänen kurjan heittiön tavoin istua yksikseen tuolla pimeässä nurkassaan, pyytämättä häntä edes haukkaamaan paria palaa illalliseksi kanssamme. Olisipa oikea palkinto epäkohteliaisuudestani, jos hän muuttaisi 'Rumpujänikseen' ennen tämän illan loppua.»

Heittäen valkean liinansa sirosti vasemmalle käsivarrelleen, ottaen hetkiseksi samettilakin päästään ja oikeassa kädessään kantaen parasta hopeatuoppiansa, astui isäntä yksinäisen vieraansa luo, josta hän oli puhunut ja johon hän siten käänsi koko seurueen katseet.

Vieras oli ikänsä puolesta kahdenkymmenenviiden ja kolmenkymmenen välillä, hieman keskimittaa pitempi, ja oli hän yksinkertaisesti, mutta samalla moitteettomasti puettu, koko olennessa melkein arvokkaisuudeksi kohoavan huolettomuuden leima, joka näytti todistavan, että hänen pukunsa oli alapuolella hänen säätyänsä. Hänen kasvojensa ilme oli suljettu ja mietteliäs, hänen tukkansa ja silmänsä tummat — ja sädehtivät hänen silmänsä jonkun hetkellisen kiihoituksen sattuessa tavattoman kirkkaasti, mutta muutoin oli niissä sama mieltäväinen, rauhallinen sävy kuin hänen kasvoissaankin. Pienen kylän toimelias uteliaisuus oli jo paljon puuhannut hänen nimensä ja arvonsa ja hänen Cumnorissa-olonsa tarkoituksen selvittämiseksi, mutta mitään sitä tyydyttävää ei ollut ilmennyt missään suhteessa. Giles Gosling, kylänvanhimpana ja innokkaana kuningatar Elisabetin ja protestanttisen uskonnon ystävänsä oli jo hetken aikaa ollut taipuvainen luulemaan vierastansa jesuiitaksi tai seminaaripapiksi, joita Rooma ja Espanja tähän aikaan niin runsaasti lähetti koristamaan Englannin hirsipuita. Mutta oli tuskin mahdollista kauvemmin pitää moisia ennakkoluuloja vieraasta, josta oli niin vähän vaivaa, joka maksoi laskunsa niin täsmällisesti ja joka nähtävästi aikoi viipyä verrattain kauvan iloisessa »Mustassa Karhussa».

»Paavilaiset», päätteli Giles Gosling, »ovat itaraa, sairumaista joukkoa, ja tämä mies olisi päässyt asumaan Bessellsleyn rikkaan herran tai Woottonin vanhan ritarin luo tai johonkin muuhun roomalaispesään, astumatta jalallaankaan tällaiseen yleiseen majataloon, kuten kuitenkin jokaisen rehellisen miehen ja hyvän kristityn tulisi tehdä. Lisäksi kävi hän perjantaina suolatun naudanlihan ja porkkanain kimppuun, vaikka pöydällä olikin niin hyvää paistettua ankeriasta kuin on ikänä nostettu Isiksestä.»

Kunnon Giles rauhoittikin sentähden mieltään sillä vakaumuksella, ett'ei hänen vieraansa ollut roomalaiskatolilaisia ja kehoitti kaikella sirolla kohteliaisuudellaan matkustajaa juomaan molemminpuoliseksi terveydeksi siemauksen kylmää viiniä ja kunnioittamaan osanotollaan vaatimatonta ateriaa, jonka hän tarjoaa palanneen, ja — kuten hän vahvasti toivoi — parantuneen sisarenpoikansa kunniaksi. Vieras pudisti ensin päätään, ikäänkuin eväten kohteliaan kutsun; mutta isäntä ahdisti häntä ankarasti talonsa kunniaan ja niihin arveluihin, joita moinen ihmisten seuraan suostumaton murjottaminen ehdottomasti herättäisi hyvissä cumnorilaisissa, perustuvilla todistelulla.

»Kautta kunniani, herra», jutteli hän, »koskee mainettani, ovatko ihmiset iloisia talossani, ja meidän joukossamme täällä Cumnorissa on pahoja kieliä (missäpä niitä puuttuisi?), mitkä selittäisivät ilkeämielisesti miesten käytöstä, jotka painavat hatun silmilleen ikäänkuin katselisivat he vain menneisiin aikoihin eivätkä riemuitsisi siitä kauniista auringonpaisteesta, jonka Jumala on lähettänyt meille meidän korkean hallitsijattaremme, kuningatar Elisabetin — jota taivas ijäti siunatkoon ja varjelkoon! — suloisissa katseissa.»

»Mitenkä, hyvä isäntä», vastasi vieras, »enpä luulisi tosiaankaan olevan rikoksellista omien ajatustensa pohtimisen oman hattunsa varjossa? Te olette elänyt maailmassa kaksi kertaa kauvemmin kuin minä ja Teidän täytyy tietää, että on ajatuksia, jotka vaivaavat meitä tahtomattamme ja joille on aivan turhaa ärjäistä: menkää tiehenne ja antakaa minun iloita elämästä.»

»Totta toisen kerran», vastasi Giles Gosling, »jos moiset ikävät ajatukset vaivaavat mieltänne eivätkä halua väistää hyvää englanninkieltä, täytyy meidän hankkia Oxfordista joku isä Baconin oppilaita manaamaan niitä tiehensä järkeisopilla ja hebrealla. — Taikka, mitähän olisi, jalo vieraani, upottaa ne ihanaan, punaiseen ranskanviiniin mereen? Tulkaa pois, herra, ja suokaa anteeksi vapauteni. Minä olen vanha majatalon isäntä, ja minun kieleni täytyy saada veronsa. Tuo juro raskasmielisyys sopii huonosti Teille — kiiltävä saapas, sievä hattu, uusi viitta ja täysinäinen rahakukkaro puhuvat sitä vastaan. Hiiteen jo moinen murjotus: antakaa se niiden tehtäväksi, joiden jalat on kääritty heinätukkoon, joiden päätä kattaa huono huopahattu, joiden nuttu on ohut kuin hämähäkinverkko ja joiden taskusta puuttuu sekin ainoa kolikko, joka estäisi pahaa vihollistamme Raskasmielisyyttä siellä tanssimasta. Naama kirkaaksi vain, herra! Tai kautta tämän jalon nesteen, minä karkoitan Teidät rattoisan seurueen iloista surumielisyyden sumuihin ja pahan-olon maahan. Tässä on joukko reippaita veitikoita, jotka haluavat pitää hauskaa; älkää nyt enää murjottako heihin kuin piru Lincolnin.»

»Puhutte oikein, arvoisa isäntä», vastasi vieras surumielisesti hymyillen, mikä hymy, surumielisyydestään huolimatta, loi hänen kasvoilleen hyvin kauniin ilmeen — »puhutte oikein, iloinen ystäväni; eikä suinkaan niiden, jotka ovat sellaisessa mielentilassa kuin minä, tulisi häiritä niiden iloa, jotka ovat onnellisia. Minä tyhjennän varsin kernaasti pari maljaa vieraittenne kanssa paljoa enemmän kuin joutuisin illan hauskuuden turmelijaksi.»

Näin puhuen hän nousi istuimeltaan ja liittyi seuraan, joka Mikael Lambournen kehoitusten ja esimerkin rohkaisemana, siinä kun pää-asiallisesti oli miehiä, jotka olivat sangen taipuvaisia käyttämään hyväkseen isännän kustannuksella tapahtuvaa iloista kestitystä, oli jo ennättänyt tehdä muutamia hyökkäyksiä kohtuullisuuden rajojen tuolle puolen, kuten saattoi selvään havaita äänestä, millä Mikael kyseli vanhojen kylätuttujensa vointia, ja naurunrähäkystä, joka säesti jokaista vastausta. Giles Gosling joutui jo hieman häpeilleenkin heidän ilonsa räyhäävästä laadusta, etenkin kun hän tahtomattaankin kunnioitti tuntematonta vierastaan. Hän jäi sentähden hiukan ulohtaammalle näiden meluavain kemuilijain pöydästä ja alkoi tavallaan puolustella heidän rähinänsä.

»Kuunnellessanne näiden junkkarien juttuja», selitti hän, »voisitte Te luulla heidän kaikkien olevan kasvatettuja maantierosvoiksi; mutta huomenaamuna jo tapaisitte Te heissä joukon mitä utterimpia käsityöläisiä tai muita ammattilaisia, mitkä milloinkaan ovat leikanneet mitan tuumaa lyhyemmäksi tai kilauttaneet vaihtopaperin maksuksi laskupöydälle liian keveitä kruunukolikoita. Tuo rihkamakauppias tuossa pitää hattuaan vinossa takkuisen tukkansa peittona — hänen päänsä muistuttaa kiherävillaisen vesikoiran selkää! — käy napit auki, kantaa viittaa toisella olallaan ja on olevinaan senkin tuhat tulimmainen roisto — kun hän taas myymäkojussaan Abingdonissa on matalasta lakistaan ja kiiltävistä kengistään alkaen vaatetettu niinkuin olisi hänestä tulossa pormestari. Hän puhuu puustoihin murtautumisesta ja maantieryöväyksestä sillä tavalla että luulisi hänen joka yö väijyскеlevän matkustajia Hounslowin ja Lontoon välillä — kun hän itse asiassa nukkuukin makeasti untuvavuoteessaan, kynttilä toisella ja raamattu toisella puolellaan, kummitusten peloittamiseksi.»

»Entä sisarenne poika, hyvä isäntä, tuo samainen Mikael Lambourne, joka nyt on juhlan sankarina — onko hänkin vain tuollainen tekoroisto kuten toisetkin?»

»Saatattepa minut kysymyksellenne tosiaankin pahaan pulaan», vastasi isäntä; »sisarenipoika on sisarenipoika, ja vaikka hän olikin toivoton rasavilli ennen muinoin, niin onhan hän nyt ymmärtääksenne voinut tehdä parannuksen, kuten niin moni muu. — Eikä Teidän tule luulla kaikkea sitä, mitä minä hänestä äsken laskettelin, puhtaaksi jumalansanaksi. — Minä huomasin hänessä koko ajan koiranhampaan, ja minun teki mieleni hieman kyniä hänen höyheniään. — Ja nyt, herraseni, millä nimellä saan luvan esitellä arvoisan vieraani näille urheille veitikoille?»

»No, jos niin on, hyvä isäntä», vastasi matkustaja, »niin sanokaa minua vaikka Tressilianiksi.»

»Tressilianiksi?» vastasi »Karhun» isäntä; »sangen arvokas nimi ja luullakseni Cornwallin perua; sillä näinhän hoetaan etelässä:

»Penistä, Treestä ja Polista
Tunnet miehen, joka on Cornwallista.

»Saanko siis esitellä: arvoisa herra Tressilian, kotoisin Cornwallista?»

»Älkää sanoko enempää kuin Teille ilmoitin, hyvä isäntä, niin voitte olla varma siitä, ettette puhu muuta kuin mikä on totta. Miehellä saattaa kylläkin olla nimessään joku mainitsemianne kunnianarvoisia etutavuja, ja sittenkin voi hän olla syntynyt kaukana Pyhän Mikaelin vuoresta.»

Isäntä ei ajanut uteliaisuuttaan sen pitemmälle, vaan esitti herra Tressilianin sisarensapojan seurueelle, joka alkutervehdykset vaihdettuaan ja juotuaan siemauksen uuden jäsenensä terveydeksi

jatkoai aloitettua keskustelua, tuon tuostakin höystäen sitä kelpo kulauksilla.

II Luku.

Nuorta Lancelot-herraako tarkoitatte?

Venetsian Kauppias.

Isännän hartaasta kehoituksesta, jota vieraat meluten kannattivat, ilahutti mestari Goldthred vähän ajan kuluttua seuruetta tämänlaisella laulunpätkällä:

»Linnuista puiden ja pensaitten
Minä pöllön kiitosta laulan;
Malliksi sopii se parhaiten
Miehille kuivan kaulan.
Sillä kun päivää ei lännessä enää näy,
Kotipuulleen se kiirein ennättäy,
Sielläpä huuto ja nauru ja ilve käy!
Kun sade roiskuu ja yö on jo myöhäinen,
Veikot! Iloinen malja nyt pöllön iloisen!

Leivonen moukka on linnukseen.
Kuin tukki se nukkuvi yönsä;
Vaan pöllö jo illalla aikaiseen
Alkavi remutyönsä.
Siis huikea malja nyt käymään, miehet hoi!
Että uljas pauhu ja melske soi:
Kuka penkiltä putos, se reippaasti joi!
Kun sade roiskuu ja yö on jo myöhäinen,
Veikot! iloinen malja nyt pöllön iloisen!»

»Siinäpä oli pontta ja perää siinä laulussa, hyvät herrat», huusi Mikael Lambourne kauppiaan lopetettua, »ja Teissä näyttää vielä säilyneen hiukan entistä sukkeluutta — olettehan Te ladelleet tässä minulle aika jonotukset vanhoista tovereista ja liittäneet jokaiseen nimeen yhden jos toisenkin purevan mietelauseen! Oikeinko siis tosiaan Wallingfordin Pöyhkö-Wiljami on sanonut meille hyvää yötä?»

»Hän kuoli lihavan metsäkauriin kuoleman», sanoi muuan joukosta, »koska hänet ampui varsijoutsen nuolella ukko Thatcham, Donnington Castlen herttuan urhea puistonvartija.»

»Niinpä niin, hänhän piti aina niin kovin metsänriistasta», virkkoi Mikael, »ja punaviinimaljasta myös — ja niinpä tyhjennettäköön tässä yksi hänen muistokseen. Maljanne pohjaan, hyvät herrat!»

Kun tämän kunnan vainajan muistoa oli siten asiaankuuluvasti kunnioitettu, tiedusteli Lambourne Padworthin uljaan Ranssun kohtaloa.

»Ranssutettu hengiltä — lähetetty kuolemattomuuteen jo kymmenen vuotta sitten», sanoi rihkamakauppias; »hitto soikoon, Oxfordin linna, serkku Ruoskanen ja kymmenenpennin köysi tietävät parhaiten, millä tavalla.»

»Mitä, niinkö ne ripustivat Ranssuraukkamme kuivalle ja korkealle sen takia vain, että hän niin mielellään käveli kuunvalossa — pikari pohjaan hänen muistokseen, hyvät herrat — kaikki iloiset veikothan pitävät kuutamosta. Mutta mitä on sitten tullut Sulka-Hannusta? — samasta, joka asui Yattendenin lähellä ja joka aina käytti pitkää sulkaa hatussaan — olen unohtanut hänen nimensä.»

»Kuinka, Hannu Hamppusenko?» kysyi kauppias; »no, Sinähän muistanet vielä, että hänessä oli niinkuin hieman herrasmiehen vikaa ja että hän siis halusi sekaantua korkeihin valtio-asioihin, ja niinpä hän joutui aika pinteeseen Norfolkkin herttuan jutun takia pari kolme vuotta sitten, pakeni maasta takaa-ajajain vangitsemiskäsky kintereillään, eikä hänestä ole sen koommin mitään kuulunut.»

»Totta toisen kerran», sanoi Mikael Lambourne, »enpä minä kaikkien näiden onnettomuuksien jälkeen enään uskalla kysyäkään Tony Fosteria; sillä kun täällä on niin runsaasti liikkunut köyisiä ja varsijoutsen nuolia ja vangitsemiskäskyjä ja muita sellaisia hiton kapineita, niin ei Tony ainakaan ole voinut niitä välttää.»

»Ketä Tony Fosteria Sinä tarkoitat?» kysyi majatalon isäntä.

»No sitä samaa, jota sanottiin Tony Tulenpistäjäksi, koska hän toi tulta Latimerin ja Ridleyyn rovion sytykkeiksi, tuuli kun oli sammuttanut Jaakko Ruoskasen soihdun, eikä kukaan muu halunnut antaa hänelle tulta ei hyvin puhein eikä kolikoin.»

»Se Tony Foster elää ja menestyy», sanoi isäntä. — Mutta äläpäs, sukulaiseni, sano häntä enää Tony Tulenpistäjäksi, ell'et tahdo saada iskuja hänen tikaristaan nahkaasi.»

»Kuinka! häpeääkö hän nyt sitä työtään?» ihmetteli Lambourne; »sillä hänenhän oli aina tapanaan siitä ylpeillä ja sanoa, että hän yhtä mielellään katseli korvennettua kerettiläistä kuin paistettua härkää.»

»Mutta huomaappas, sukulaiseni, että se oli Marian aikaan se», vastasi isäntä, »jolloin Tonyn isä oli täällä Abingdonin päämunkin voutina. Sittemmin on Tony nainut puhtaan puritanilaisnaikkosen ja on nyt yhtä hyvä protestantti, minä takaan sen, kuin kuka tahansa.»

»Ja pitää niin murheellista naamaa ja kulkee pää pystyssä, halveksien vanhoja tovereitaan», kivahti rihkamakauppias.

»Onpa häntä sitten totisesti onnestanut», sanoi Lambourne; »sillä milloin vain miehellä on kultarahaa lakkarissaan, niin pysyypä hän visusti loitolla sellaisista, joiden aarrekammio hyötyy muiden ansioista.»

»Onnestanutko, vai!» sanoi rihkamakauppias; »no, muistatko vielä Cumnorin linnaa, sitä vanhaa herraskartanoa hautuumaan tuolla puolen?»

»Miks'en muistaisi, koska ryöstin sen hedelmätarhankin kolme kertaa — vaan mitä niistä! — Siellähän asui vanha päämunkki aina silloin kun Abingdonissa oli ruttoa tai muuta vitsausta.»

»Niin», tiesi isäntä, »mutta siitä on jo kauvan; nyt on Anton Foster sen valtijaana ja elää siellä jonkun korkean hovimiehen suosiosta — se hovimies on saanut kirkontiluksia kruunulta lahjaksi. Siellä hän nyt asuu ja koettaa joutua niin vähiin tekemisiin cumnorilaismoukkien kanssa kuin olisi hän itse mikäkin vyötetty ritari.»

»Eipä kuitenkaan», sanoi rihkamakauppias, »siihen kaikkeen ole Tonyn ylpeys yksin syynä — hän pitää siellä häkissä erästä kaunista naista, eikä soisi auringonkaan häneen pilkistelevän.»

»Kuinka!» huudahti Tressilian, joka nyt ensi kertaa puuttui heidän keskusteluunsa, »ettekö äsken sanoneet tämän Fosterin olleen naimisissa, vieläpä puritanilaisnaisen kanssa?»

»Naimisissa hän oli, ja kiukkuisimman puritanilaiseukon kanssa, mikä ikinä on syönyt lihaa paaston aikana; ja kissan ja koiran tavoin sitä elettiin, kuten kerrotaan. Mutta nyt on akka kuollut — rauha hänen tomullensa — ja Tonyllä on jäljellä vain sievä tytöntyyppikönsä; niin että luullaan hänen aikovan naida sen vieraan neidon, josta ihmiset pitävät niin suurta melua.»

»Ja mitenkä niin? — minä tarkoitan, miksi ne ihmiset hänestä niin suurta melua pitävät?» uteli Tressilian.

»Mistä minä sen tietäisin», vastasi isäntä; »se vain on varmaa, että sanotaan hänen olevan kauniin kuin enkelin, ett'ei kukaan tiedä, mistä hän on sinne tullut ja että kaikki haluaisivat tietää, miksi häntä pidetään niin tarkasti vartioituna. Minä puolestani en ole häntä koskaan nähnyt — ell'ette Te, mestari Goldthred?»

»Olen kuin olenkin, ukkoseni», vastasi rihkamakauppias. »Katsokaas, minä ratsastin tänne Abingdonista — minä kuljin vanhan herraskartanon ohi sen itäisen ulkonevan akkunatse, johon on maalattu niitä kaikkia vanhoja pyhimyksiä ja tarinoita ja sen sellaisia. — Se ei ollut tavallinen tie, vaan kulki se puiston läpi; sillä takaportin säppi oli auki, ja minä arvelin, että sopiihan minun nyt vanhana toverina ja tuttuna ratsastaa puiden välistä, sekä saadakseni varjoa, koska päivä oli verrattain kuuma, että välttääkseni pölyä, koska minun oli juuri silloin päälläni se kultatilkun koristeltu persikanvärinen nuttuni.»

»Jota nuttua», ehätti Mikael Lambourne, »Sinä vahvasti halusit välkähytellä sen ihanan naisen silmien edessä. Ah! lurjus, Sinä et koskaan näytä aikovan luopua vanhoista kujeistasi.»

»Älähän nyt — älähän nyt», intti rihkamakauppias, teeskennellyn kainosti naurahdellen; »eihän siihen lainkaan se syynä ollut — uteliaisuus vain, arvaathan sen, ja hitunen sääliä — tuo nuori nainen kun aamusta iltaan näkee vain Tony Fosterin uhkaavat mustat kulmakarvat, hänen häränpäänsä ja hänen väärät säärensä.»

»Ja Sinä halusit niin mielelläsi näyttää hänelle silkinuttuun nyöritetyn siron vartalon — pehmeänahkasiin saappasiin ahdetut, lyhytjalkaisen kanan taka-ulottimia muistuttavat sääret ja

pyöreän, pöyhkeäntyperästi virnistelevän naaman, johon kaikkeen niin hyvin sopii samettilakki, kalkkunansulka ja kullattu solki? Ah! sinä soma kamasaksani, joilla on hyviä tavaroita, ne niitä kernaasti näyttävät! — Hei, herrat, älkäämme antako pikarin seista joutilaana — juokaamme pitkien kannusten, lyhyiden saappaiden, täysinäisten lakkien ja tyhjien kallojen malja!»

»Kas niin, kas niin, nyt Sinä rupesit minua kadehtimaan, Mikko», sanoi Goldthred; »eikä minun onneni kuitenkaan ollut sen kummempi kuin että se olisi voinut sattua Sinulle tai kenelle tahansa.»

»Piru vieköön Sinut hävyttömyyksinesi», paiskasi Lambourne; »ethän vain halunne verrata makkaranaamaasi ja kangasrääsytapojasi herrasmieheen ja sotilaaseen?»

»Hyvä herraseni», rauhoitti Tressilian, »sallikaa minun pyytää Teitä, ett'ette enää keskeyttäisi tämän kunnan porvarin puhetta; minun mielestäni esittää hän juttunsa niin hyvin, että minä voisin kuunnella häntä aina sydänyöhön asti.»

»Siitä saan kiittää enemmän Teidän suosiotanne kuin omaa ansiotani», vastasi mestari Goldthred; »mutta koska minä voin Teitä jollakin tavoin huvittaa, kunnioitettava herra Tressilian, niin jatkan minä kertomustani, huolimatta tuon pöyhkeän sotilaan pilkasta ja pistopuheista — moinen suupaltti lieneekin saanut enemmän nyrkiniskuja kuin kolikoita siellä Alankomaissaan. — Kun minä siis, hyvä herra, kuljin sen suuren maalatun akkunan alitse, heittäen ohjat hiljaa astuvan ratsuni kaulalle, osaksi oman mukavuuteni takia, osaksi voidakseni sitä paremmin tirkistellä ympärilläni, kuulen minä akkunan ristikon aukeavan; älkääkö koskaan enää minua uskonto, herra, ell'ei siinä akkunassa seisonut kaunein nainen, mikä ikänä on joutunut silmiäni ihailtavaksi; ja luulenpa jo ennättäneeni katsella useatakin kaunista tyttöä ja tietääkseni yhtä suurena asiantuntijana kuin kuka tahansa.»

»Saanko kysyä hänen näköänsä, herra?» sanoi Tressilian.

»Oh, herra», innostui Goldthred, »minä voin vakuuttaa Teille, että hän oli täydellisessä aatelin naisen puvussa — erinomaisen sievässä ja miellyttävässä puvussa, joka olisi kelvannut vaikka itselleen kuningattarelle; sillä hänen päällään oli hihoilla varustettu, inkiväärinvärisestä paksusta silkkikankaasta tehty pusero, jonka aine minun arviointini mukaan oli maksanut ainakin kolmekymmentä killinkiä kynnärä, joka oli reunustettu tummanpunaisella, läikähtelevällä silkillä ja jota ylhäältä alas asti kiersi kaksi leveätä, kulta- ja hopealangoista punottua nauhaa. Ja hänen hattunsa, herra, oli totta tosiaan muodikkain vaatekappale, mitä minä olen näillä seuduilla milloinkaan nähnyt, koska se oli tehty keltaisenruskeasta silkistä, koska siihen oli neulottu Venetsian kullasta valmistettuja skorpioneja ja koska sen reunoja koristivat kultatupsut; minä vakuutan Teille, herra, että se hattu oli mitä täydellisin, voittamattomin luomus. Mitä taas hänen muihin varustuksiinsa tulee, niin olivat ne jo vanhentunutta mallia.»

»Minä en kysynyt Teiltä hänen pukuansa, herra», sanoi Tressilian, joka tämän pitkän selityksen aikana oli näyttänyt hieman kärsimättömältä, »vaan hänen kasvojensa ja hänen tukkansa väriä ja hänen piirteitään.»

»Mitä hänen hiipiänsä väriin tulee», vastasi rihkamakauppias, »niin siitä en ole niin erikoisen varma; mutta minä huomasin, että hänen viuhkansa kädensija oli hyvin taitavasti leikattu norsunluusta; — ja mitä taas hänen tukkansa väriin tulee, niin saatampa vakuuttaa, olkoon sen väri mikä tahansa, että sitä sitoi viheriästä silkistä osaksi kulturalangoin kudottu verkko.»

»Sangen kamasaksamainen muisti», tokaisi Lambourne: »tämä herrasmies kysyy häneltä naisen kauneutta ja tuo haastelee koko ajan hänen hienoista vaatteistaan!»

»Minä sanon Sinulle», jatkoi rihkamakauppias, hieman nolostuneena, »ett'ei minulla ollut suuria aikoja häntä katsella; sillä juuri kun minä olin toivottamaisillani hänelle hyvää päivää ja siinä tarkoituksessa valmistin kasvojani hymyyn —»

»Joka oli kuin apinan virnistys kastanjalle», ehätti Mikael Lambourne.

»— ilmestyi eteeni yht'äkkiä», jatkoi Goldthred, keskeytyksestä välittämättä, »Tony Foster itse, kädessään kurikka» —

»Jolla hän toivoakseni halkaisi kallosi palkinnoksi hävyttömyydestäsi», tokaisi hänen kestittäjänsä.

»Sepä olisi ollut pikemmin sanottu kuin tehty», vastasi Goldthred harmistuneena; »eipä, eipä siinä ollut kallojen halkaisemisesta puhettakaan, sen saat uskoa, vaikka hän lähenikin kurikoineen ja juttelikin jotain selän pehmittämisestä ja kyseli, miks'en minä kulkenut yleistä tietä, ja muuta siihen suuntaan; ja minä ajattelin jo sievästi paukautella häntä pääkuoreen vaivoistaan, mutta en sitä kuitenkaan tehnyt, koska se nainen oli vielä siinä läsnä ja olisi, kuka ties, vaikka pyörtynyt.»

»No voi yhtä kaikki Sinua kurjaa pelkuria!» pilkkasi Lambourne; »ken urhea ritari ikänä ajatteli naisensa pelästystä, kun hänen oli lähteminen hutkimaan jättiläisiä, lohikäärmeitä tai noitia, hänen silmiensä edessä ja hänen pelastuksekseni? Mutta eipä maksa vaivaa puhua lohikäärmeistä Sinulle, jonka jo sudenkorentokin ajaisi kypälämäkeen. Siinä sinä menetit mitä parhaimman tilaisuuden!»

»No käy sitten itse juoneen, Kerskuri-Mikko», tiuskaisi Goldthred. — »Siellä on lumottu linna ja lohikäärme ja nainen, kaikki Sinun käytettävissäsi, jos vain uskallat ryhtyä yritykseen.»

»Sen minä tekisin vaikka viinineljänneksestä», kehaisi sotilas. — »Tai odotappas — minulta ovat nyt liinavaatteet tyystin lopussa — haluatko panna vetoon pakan Hollannin palttinaa näitä viittä enkelikultarahaa vastaan, että minä menen huomisaamuna kartanoon ja pakoiton Tony Fosterin näyttämään minulle ihanan vieraansa?»

»Hyväksyn vetosi», sanoi rihkamakauppias; »ja luulenpa minä voittavani tässä leikissä, vaikka Sinun hävyttömyytesi onkin pirullinen. Arvoisa isäntämme ottaa kai pitääkseen molempia panoksia hallussaan, ja minä maksan tässä rahan pantiksi siksi kunnes ennätän lähettää kankaan.»

»En minä tällaisessa asiassa rupea kenenkään panoksia säilyttämään», epäsi Gosling. »Kas niin, sisareni poika, juo viiniäsi rauhassa ja anna palttua moisille seikkailuille. Minä vakuutan Sinulle, että ukko Fosterilla on valtaa kylliksi pannakseen Sinut varmaan talteen Oxfordin linnaan tai pakottaakseen Sinun pakarasi tutustumaan lähemmin tämän kaupungin keppivarastoihin.»

»Sehän olisi vain vanhan tuttavuuden uudistamista; sillä Mikon reisilihat ja tämän kaupungin kepakot ovat jo aikoja sitten olleet hyvin läheisiä tuttuja», ivaili rihkamakauppias; »mutta hän ei saa peräytyä vedostaan, ei ainakaan maksamatta sakkoja.»

»Sakkoja!» huusi Lambourne; »minua oikein naurattaa. Minä en pidä Tony Fosterin raivoa sen suuremmassa arvossa kuin tyhjää herneenpalkoa; ja minä käyn katsomassa hänen Lindabridestään, Pyhän Yrjänän nimessä, tahtoipa hän sitten tai ei!»

»Minä maksaisin mielelläni puolet panoksestanne», sanoi Tressilian, »jos vain saisin seurata Teitä retkellenne.»

»Mitä se Teitä hyödyttäisi, herra?» kysyi Lambourne.

»Ei mitään, herraseni», vastasi Tressilian; »saisinpahan vain nähdä sen taidon ja urheuden, jolla Te käytte yritykseen käsiksi. Minä olen matkustaja, joka etsii uljaita kahakoita ja eriskummallisia tapauksia, kuten ritarit muinoin etsivät seikkailuja ja mainetöitä.»

»No, jos Teitä haluttaa nähdä taimenta tavoiteltavan», vastasi Lambourne, »niin samapa se on minusta, kuinka moni minun taitoni näkee. Ja niin juon minä tässä yritykseni menestykseksi; ja jokainen, joka ei vastaa siihen maljaan polvillaan, on ilmetty konna, ja minä katkaisen hänen säärensä sukkanauhan kohdalta!»

Siemaus, jonka Mikael Lambourne kulautti kurkkuunsa tässä tilaisuudessa, oli jo saanut niin paljon edeltäjiä, että järki alkoi horjua valta-istuimellaan. Hän sinkautti vielä pari mielettöntä kirousta rihkamakauppiiaan pään menoksi, koska tämä, kuten luonnollista olikin, ei vastannut maljaan, joka tarkoitti hänen vetonsa menettämistä.

»Haluatko Sinä ruveta tässä järkeisteleämään kanssani», huusi Lambourne, »Sinä roisto, jolla ei ole älyäkään enemmän kuin hämmentyneessä silkkivyyhdessä? Taivaan nimessä, minä leikkaan Sinusta viisikymmentä kyynärää reunusnauhaa!»

Mutta kun hän yritti vetää miekkaansa tämän uljaan aikomuksen toteuttamiseksi, tarttuivat häneen juomanlaskija ja huonepalvelija ja kantoivat hänet omaan huoneeseensa, siellä nukkumaan itsensä raittiiksi jälleen.

Seurue hajosi, ja vieraat heittivät vähitellen hyvästinsä, mikä oli paljoa enemmän isännän mieleen kuin muutamien vieraiden, jotka eivät olisi lainkaan halunneet poistua hyvien juomien äärestä, koska niitä nyt oli ilmaiseksi saatavana, niinkauvan kun he jaksoivat vain istua pöydässään. Vihdoin täytyi heidänkin sentään poistua; ja lopulta he lähtivätkin, jättäen Goslingin ja Tressilianin kaksin miehin tyhjään tupaan.

»Kautta kunniani», pauhasi edellinen, »minua ihmetyttää aika tavalla, mitä huvia saattaa meidän ylimyksillämme olla siitä, että he tuhlaavat varansa kestittelyihin ja näyttelevät ravintolan isännän osaa, lähettämättä laskuansa. Niin teen minä vain harvoin, ja kun minä sen teen, kautta Pyhän Julianin, kirveltää se sydäntäni niin sanomattomasti. Jokaisen noista tyhjästä haarikoista, jotka sisarenpoikani ja hänen päihtyneet kumppaninsa ovat kumonnet kurkkuihinsa, olisi pitänyt tuottaa minulle voittoa ja

ansiota, sen sijaan kun minun nyt täytyy laskea ne suoraksi tappioksi. Minä en tosiaankaan voi käsittää tuon rähinän, hulluttelun ja juopuneiden elkien ja juopuneiden riitojen ja rivojen puheiden ja jumalanpilkan ja muun tuottamaa iloa, koska kerran niissä vain menettää rahaa, eikä suinkaan ansaitse. Ja kuitenkin on moni kaunis maatila pantu likoon sellaisessa jumalattomassa menossa, ja se edistää suuresti ravintoloitsijain häviötä; sillä kuka hiidessä lähtisi juomaan 'Mustaan Karhuun' rahallaan, kun hän kerran voi täyttää makonsa ilmaiseksi sen kreivin tai tämän vapaaherran pöydässä?»

Tressilian huomasi viinin tehneen vaikutuksensa isännänkin tottuneihin aivoihin, mikä oli erittäin havaittavissa hänen mahtavista saarnoistaan juopumusta vastaan. Koska hän oli itse huolellisesti välttänyt liian ahkeraa pullon puhuttelemista, halusi hän nyt käyttää hyväkseen hetken suorasukaisuutta ja lypsää Goslingilta tarkempia tietoja Anton Fosterista ja naisesta, jonka rihkamakauppias oli nähnyt hänen talossaan; mutta hänen utelunsa johtivat vain isännän uuteen aiheeseen, pauhaamaan kauniimman sukupuolen kavaluutta vastaan, missä hän loppumattomin kääntein toi koko salomonisen viisauden omansa tueksi. Lopuksi käänsi hän moniin haukkumisiin yhtyneitten nuhteittensa kärjen juomanlaskijoihinsa ja tarjoilijoihinsa, jotka paraillaan puuhailivat kestityksen jätteiden korjaamisessa ja huoneen järjestämisessä, liittäen teon opetukseen, vaikkakaan menestys ei ollut kovin suuri, sillä hän pudotti tarjottimen ja kymmenkunnan lasia, yrittäessään näyttää, miten sellaista palvelusta suoritettiin »Kolmen Kurjen» viinituvassa, silloisessa Lontoon kuuluisimmassa kapakassa. Tämä viimeinen tapaturma palautti hänet niin paljon järkiinsä, että hän hilautui vuoteelleen, nukahti sikeästi ja heräsi aamulla uutena miehenä.

III Luku.

Ei, mä vaadin, kuulkaa — leikki loppuun,
Ei seisausta, uljas veikka pöytään:
Mä mitä pelipäällä sanon, miehet,
Hetkellä tyynimmälläkin sen täytän.

Pelipöytä.

»Entä mitenkä jaksaa nyt sukulaistenne, hyvä isäntä?» kysyi Tressilian Giles Goslingin ilmestyessä ravintolatupaan edellisessä luvussa kuvattujen juominkien jälkeisenä aamuna. »Voiko hän hyvin ja pysyykö hän yhä vedossaan?»

»Ainakin lähti hän jo kaksi tuntia sitten liikkeelle, tervehtimään herra ties mitä kelvottomia vanhoja tovereitaan; mutta nyt on hän jälleen kotona, nauttien tällä hetkellä aamiaisekseen tuoreita kananmunia ja muskottiviiniä; ja mitä hänen vetoonsa tulee, niin varoitan minä Teitä ystävällisesti olemaan niin vähän kuin mahdollista tekemisissä sekä sen että kaiken muunkin kanssa, mitä Mikko saattaisi ehdottaa. Sensijaan neuvon minä Teitä viipymättä käymään käsiksi lämpimään aamiaiseen, sillä se on saattava Teidän vatsanne jälleen oivalliseen kuntoon, ja antakaa sisarenipojan ja mestari Goldthredin lörrötellä vedostaan niin paljon kuin heitä haluttaa.»

»Minusta näyttää, hyvä isäntä», sanoi Tressilian, »ett'ette Te oikein tiedä, mitä Teidän tulisi puhua tästä sukulaistenne sekä ett'ette Te voi olla häntä moittimatta tai kehumatta ilman omantunnonkärsimyksiä.»

»Lausuittepa oikean sanan, herra Tressilian», myönsi Giles Gosling. »Luonnollinen rakkaus kuiskuttelee korvaani: 'Giles, Giles, miksi haluat riistää hyvän nimen oman sisaresi pojalta? Haluatko häväistä sisaresi poikaa, Giles Gosling? Tahdotko tahrata oman pesäsi ja häväistä omaa vertasi?' Mutta sitten tulee taas rehellisyys ja sanoo näin: 'Tuossa on nyt arvokkain vieras, joka ikänä on astunut iloisen 'Mustan Karhun' kynnyksen yli, sellainen, joka ei milloinkaan moittinut laskua (sitä te ette ole koskaan tehnyt, herra Tressilian, sen voin sanoa Teille suoraan — ei silti, että siihen olisi syytäkään ollut), sellainen, joka ei tiedä, miksi hän tänne tuli, mikäli minä voin havaita, eikä, milloin hän lähtee; ja tahdotko Sinä nyt, ravintolan isäntä, joka olet rehellisesti kolmekymmentä vuotta maksanut verosi tässä Cumnorin kylässä ja joka nyt olet kunnan esimiehenä, tahdotko Sinä nyt sallia tämän vieraiden vieraan, tämän miesten miehen, tämän kuusivanteisen juomahaarikan matkustajakseen (tekisi mieleni sanoa) joutuvan sisaresipojan verkkoihin, hänen, joka on tunnettu suurisuiseksi kerskuriksi ja toivottomaksi lurjukseksi, kortinpeluriksi ja napanheittäjäksi, seitsemän kirotun tieteen ylimmäiseksi oppineeksi, jos milloinkaan niissä tieteissä on eri oppi-arvoja suoritettu? Et, taivaan nimessä! Minä voin kyllä ummistaa silmäni ja antaa hänen pyydystä sellaisen pikku perhosen kuin Goldthredin; mutta Teidän, arvoisa vieraani, tulee olla ennakoita varoillanne ja varusteissanne, jos vain haluatte kuulla rehellisen isäntänne neuvoa.»

»Eipä hätää, hyvä isäntä, neuvonne ei ole joutuva hukkaan», vastasi Tressilian; »mutta täytyy minun

kuitenkin suorittaa veto-osani, koska kerran olensiiitä sanani antanut. Mutta suvaitkaahan neuvoa minua vielä hiukan — kuka tai mitä on tämä Foster ja miksi yrittää hän niin visusti pitää piilossa talonsa naisasukasta?»

»Enpä tosiaankaan», vastasi Gosling, »voi paljoo lisätä siihen, mitä eilen illalla kuulitte. Hän oli ennen kuningatar Marian paavilaisia ja nyt on hän kuningatar Elisabetin protestantteja; hän oli ennen Abingdonin päämunkin hartaita puoluelaisia ja nyt elää hän tuon usein mainitun herraskartanon isäntänä. Lyhyesti: ennen oli hän köyhä ja nyt on hän rikas. Ihmiset puhuvat tuon vanhan avaran kartanon erinäisistä huoneista, jotka olisivat kyllin komeita kuningattarellemmekin — Jumala häntä siunatkoon! — tarpeiksi. Jotkut arvelevat hänen löytäneen aarteiden puutarhasta, muutamat luulevat taas hänen myyneen sielunsa paholaiselle siitä aarteesta ja toiset väittävät hänen peijanneen päämunkilta kirkon hopeakalut, jotka uskonpuhdistuksen alkaessa kätkeettiin siihen vanhaan herraskartanoon. Rikas hän vain on, ja Jumala ja hänen omatuntonsa, sekä ehkäpä paholainenkin vain tietävät, miten hän on rikkaaksi tullut. Lisäksi on hän aina juro ja ynseä, eikä pidä vähintäkään yhteyttä paikkakunnan muiden ihmisten kanssa, aivan kuin olisi hänellä joku kummallinen salaisuus säilytettävänä tai kuin pitäisi hän itseään toisenlaisesta tomusta tehtynä kuin me muut. Minun nähdäkseni on aivan varmaa, että sukulaiseni ja hän heti joutuvat riitaan, jos Mikko haluaa muistuttaa hänelle entistä tuttavuutta; ja minä olen pahoillani siitä, että Te yhä, arvoisa herra Tressilian, aijotte lähteä sisarenpoikani matkaan.»

Tressilian puolestaan vakuutti menettelevänsä hyvin varovasti, niin ett'ei isännän tarvitsisi hänen puolestaan olla lainkaan huolissaan; lyhyesti: hän esitteli isännälle kaikki ne tavanmukaiset vakuuttelut, joilla rohkeaan tekoon vannoutuneet kokevat torjua ystäviensä varoituksia.

Kuitenkaan ei matkustaja hyljännyt isännän esittelemää aamiaista ja hän oli juuri lopettanut oivallisen aterian, jonka hänelle ja Goslingille tarjosi kaunis Cicely, majatalon päivänpaiste, kun edellisen illan sankari, Mikael Lambourne, astui huoneeseen. Pukeutuminen oli nähtävästi tuottanut hänelle hieman työtä, sillä hänen vaatteensa, jotka olivat nyt aivan toiset kuin ne, joita hän piti matkalla, olivat uusinta kuosia ja sangen huolellisesti sovitellut saattamaan hänet hyvin edulliseen valoon.

»Kautta kunniani, eno», sanoi urho, »Te laitoitte eilen märän illan, mutta tunnenpa nyt sitä seuranneen kuivan aamun. Haluaisinpa mielelläni tyhjentää terveydeksenne pikarillisen huointa moskaanne. — Heipä hei! kaunis serkkuseni Cicely, minä jätin sinut lapseksi kehtoosi, ja nyt seisot Sinä siinä samettiliiveissäsi niin kauniina tytönheiskaleena, ett'ei Englannin aurinko ikänä valaissut somempaa. Tunne ystäväsi ja sukulaisesi, Cicely ja tule tänne, lapsukaiseni, jotta saan Sinua suudella ja antaa Sinulle siunaukseni.»

»Älähän pidä kovin suurta lukua Cicelystä, sukulaiseni», sanoi Giles Gosling, »vaan anna hänen mennä menojaan Jumalan nimeen; sillä vaikka Sinun äitisi olikin hänen isänsä sisar, niin ei se sentään vielä tee teistä kummankaimoja.»

»Kuinka, eno», vastasi Lambourne, »luuletko Sinä minua sellaiseksi lurjukseksi, että minä tekisin pahaa omille sukulaisilleni?»

»Kuka tässä nyt pahanteosta puhuu, Mikko?» vastasi eno, »mutta minä olen nyt sellainen turhan varovainen. Kiilläthän ja kimaltelethan sinä, koira vieköön, kuin käärme, joka keväällä luo vanhan nahkansa; mutta etpä Sinä siitä huolimatta pääse hiipimään minun Eedeniini. Kyllä minä pidän Eevastani huolta, Mikko, ja siihen saat koreasti tyytyä. — Mutta kyllä Sinä olet totta toisen kerran komeissa vehkeissä, poika! Kun Sinua nyt tuollaisena katselee ja vertaa vaikka tähän herra Tressilianiin ja hänen tummaan ratsastuspukuunsa, niin melkeinpä sanoisi Sinua todelliseksi aatelismieheksi ja häntä juomanlaskijan apulaiseksi!»

»Sepä sen, hyvä eno», vastasi Lambourne, »ei siinä kukaan muu erehtyisikään kuin te maalaisittain kasvatetut, jotka ette ymmärrä parempaa. Sillä sen minä vain sanon, enkä välitä vaikka sen kuka kuulisi, että todellisessa aatelismieheessä on jotakin, minkä kykenevät saavuttamaan vain harvat, jotka eivät ole siihen alaisuuteen syntyneet ja kasvatetut. Minä en tiedä, mikä siinä oikein on temppuna; mutta ainakin saatan minä astua ravintolaan yhtä komeasti, komennella palvelijoita ja viinureita yhtä kaikuvasti, juoda maljani pohjaan yhtä mahtavasti, vannoa ja sadatella yhtä väkevästi ja pidellä rahojani yhtä avokätisesti kuin kuka tahansa noista kiliseväin kannusten ja valkoisten sulkien sankareista ympärilläni — vieköön minut sen tuhat tulimmainen, jos minä sittenkään saan kiinni oikeasta äänestä, vaikka koettaisin uudestaan sadat kerrat. Ravintolan isäntä panee minut alimmaksi pöytänsä päähän ja tarjoaa minulle viimeiseksi; ja viinuri sanoo: 'Kyllä tullaan, kuomaseni', ilman sen suurempia mutkia ja kohteliaisuuksia. Mutta saakeli soikoon, vuotahan aikaa; sisu se kissastakin hengen vie. Minussa on aatelismiestä kylliksi vetämään Tony Tulenpistäjää nenästä, ja se riittääköön tällä kertaa.»

»Te pysytte siis yhä aikomuksessanne lähteä tervehtimään vanhaa tuttavaanne?» kysyi Tressilian seikkailijalta.

»Vahvasti, herra», vastasi Lambourne; »kun panokset on suoritettu, täytyy kestää leikki, sehän on laki kaikkialla maailmassa. Ja Tekin, herra, ell'ei muistini petä (upotin sen näetten melkein liian syvälle viinihaarikkaan!), otitte osaa vetooni?»

»Minä tosiaankin aijon seurata Teitä rohkealle retkellenne», vastasi Tressilian, »jos Te vain suvaitsette päästää minut mukaan; ja olen minä jo maksanut veto-osani arvoisalle isännällemme.»

»Sen on hän tehnyt», vahvisti Giles Gosling, »vieläpä niin kauneissa Henrikin kultarahoissa, ett'ei kukaan iloinen veitikka ole ikänä muuttanut parempia mesiviiniksi. Onnea siis vain yrityksellenne, koska te nyt kerran kaikin mokomin tahdotte käydä Tony Fosterin kimppuun; mutta sopiipa Teidän, kautta kunniani, ottaa toinenkin kulaus ennen lähtöänne, sillä taitaapa vastaanotto siellä kartanossa tulla hieman kuivanpuoleiseksi. Ja jos joudutte johonkin vaaraan, niin älkää missään nimessä turvautuko kylmään teräkseen, vaan lähettäkää hakemaan minua, Giles Goslingia, kunnan esimiestä, niin ehkä minä saisin jotakin selvää Tony Fosterista, olkoon hän niin kopea kuin onkin.»

Sisarenpoika totteli tarkasti enonsa käskyä ja kulautti kurkkuunsa toisen väkevän siemauksen haarikasta, huomauttaen, ett'ei hänen älynsä koskaan palvellut häntä niin hyvin kuin hänen huuhdeltuaan sen kammioita tukevalla aamuryppyllä. — Ja niin lähtivät he yhdessä taivaltamaan Anton Fosterin asuntoa kohti.

Cumnorin kylä on hauska rakennettu mäelle, ja aivan sen juurelle ulottuvassa metsäisessä puistossa kohosi silloin Anton Fosterin asuma vanha herraskartano, jonka rauniot ovat ehkä vielä nytkin näkyvissä. Puisto oli siihen aikaan täynnä suuria puita ja etenkin vanhoja, mahtavia tammia, jotka ojentelivat jättiläismäisiä käsivarsiaan kartanoa ympäröivän korkean muurin yli, siten antaen paikalle surullisen, yksinäisen, luostarimaisen näön. Puistoon päästiin ulkomuurin vanhanaikuisesta ajoveräjämästä, jota sulki kaksi suunnatonta tammesta tehtyä, tiheästi nauloilla vahvistettua ovenpuoliskoa, niin että koko laitos muistutti jonkun vanhan kaupungin porttia.

»Joudummepa me koreasti kiipeliin tässä», sanoi Mikael Lambourne, porttia ja sen puoliskoja tarkastellen, »jos tuo epäluuloinen lurjus kieltäisi meiltä kokonaan sisäänpääsyn, kuten on sangen luultavaa siinä tapauksessa, että tuon puolivillaisen kamasaksan tunkeutuminen hänen alueilleen saattoi hänet levottomaksi. Mutta eipä hätääkään», lisäsi hän, työntäen valtaisaa ovenpuoliskoa, joka heti antoi perään, »ovi on kutsuvasti auki; ja niinpä me nyt olemme tässä kielletyllä pohjalla, ilman muuta estettä kuin raskaan, ruostuneissa saranoissaan kitisevän tammi-oven ponneton vastustus.»

He olivat nyt saapuneet ylempänä kuvailemamme vanhojen puiden varjostamalle lehtokujalle, jota ennen olivat reunustaneet korkeat marjakuusi- ja rautatammi-aitaukset. Mutta kun ei niitä oltu pitkiin vuosiin lainkaan siivottu, olivat ne kasvaneet suuriksi pensaiksi tai pikemminkin kääpiöpuiksi, ja levittivät nyt tiheitä, surullisia lehviään tielle, jota ne ennen olivat suojelleet. Kuja oli sitäpaitsi ruohoittunut, ja siinä kohosi parissa paikassa risukasoja, jotka oli kerätty kaadettujen puiden jätteistä ja ladottu tähän kuivumaan. Säännöllisiä kujia ja polkuja, jotka siellä ja täällä yhtyivät päätiehen, peittivät samaten risukasat ja halkopinot sekä toisin paikoin vesakot ja sinivatukkapensaat. Paitsi sitä autiuden tunnetta, joka meidät niin vastustamattomasti valtaa katsellessamme ihmisen käsialojen häviämistä ja turmeltumista hoidon puutteessa ja huomatessamme toimeliaan elämän jälkien vähä vähältä hukkuvan voimakkaan kasvullisuuden alle, levittivät nämä suuret puut avaralle ulottuvine oksineen synkeän varjon koko maisemaan auringon ollessa korkeimmillaankin ja tekivät vastaavan vaikutuksen täällä kulkevain ihmisten mieliin. Sen tunsin yksinpä Mikael Lambournekin, niin vähän kuin hän yleensä saikin vaikutelmia muusta kuin siitä, mikä välittömästi koski hänen intohimojaan.

»Tämä metsähän on pimeä kuin suden kita», sanoi hän Tressilianille, heidän siinä hitaasti kävellessään yksinäistä, piileilevää polkua ja juuri nähdessään vanhan herraskartanon luostarimaisen julkipuolen ja sen suipokkaat akkunat, muurivihreän ja kiertokasvien peittämät tiiliseinät ja sen jykevään savupiippujen metsän. »Oikeastaan», jatkoi Lambourne, »ei Foster menettele niinkään tyhmästi; sillä koska hän ei halua vieraita luokseen, niin on viisainta pitää talonsa sellaisessa kunnossa, että hyvin harvat tulevat viekoitelluiksi astumaan hänen alueilleen. Mutta jos hän olisi vielä se sama Anton, jonka minä muinoin tunsin, olisivat nämä valtavat tammetsat jo aikoja sitten muuttuneet jonkun kelpo puukauppiaan omaisuudeksi, tämä puisto olisi näyttänyt valoisammalta keskiyöllä kuin nyt keskipäivällä, ja Foster olisi istunut jossakin Whitefriarsinseutujen epäilyttävässä sopessa pelaamassa epäilyttävää peliä niiden hinnasta.»

»Oliko hän sitten tosiaankin sellainen tuhlari?» kysyi Tressilian.

»Hän oli», vastasi Lambourne, »samanlainen kuin me muutkin, ei sen pyhempi eikä sen säästeliäämpi. Mutta ikävintä oli minusta hänessä se, että hän tahtoi aina pitää kaiken ilon itselleen ja että hän, kuten sanotaan, nurisi jokaisesta vesipisarasta, joka juoksi hänen myllynsä ohi. Minä tiedän hänen yksinään kaataneen kurkkuunsa sellaisia viinimääriä, ett'en minä olisi saanut niistä selvää parhaimmankaan berkshireläisen juomarin avulla; — lisäksi kallistui hän luonteeltaan vahvasti

taikauskoon, mikä kaikki teki hänet arvottomaksi oikeiden miesten seuraan. Ja nyt on hän kaivautunut tänne juuri sellaiselle ovelalle ketulle soveliaaseen luolaan.»

»Saanko sitten kysyä, herra Lambourne», virkkoi Tressilian, »minkätähden Te niin mielellänne haluatte uudistaa tuttavuuttanne vanhan toverin kanssa, jonka luonne niin vähän sopii Teidän luonteeseenne?»

»Ja saanko minä puolestani kysyä, herra Tressilian», vastasi Lambourne, »miksikä Te niin mielellänne seuraatte minua tälle retkelle?»

»Johan minä ilmaisin Teille syyni», sanoi Tressilian. »luvatessani ottaa osaa teidän vetoonne — pelkästä uteliaisuudesta.»

»Kas vaan, kas vaan!» vastasi Lambourne, »miten Te hienot ja varovaiset herrat aiotte käyttää hyväksenne meitä, jotka elämme älymme vapaasta käyttelemisestä! Jos minä olisin vastannut niin Teidän kysymykseenne ja sanonut pelkän uteliaisuuden vieneen minut tervehtimään vanhaa toveriani Anton Fosteria, takaan minä, että Te olisitte väittänyt sitä verukkeeksi ja turhaksi juoneksi. Mutta minulle pitäisi luulemma kaikkien vastausten kelpaaman.»

»Ja miks'ei pelkkä uteliaisuus», intti Tressilian, »voisi olla riittävänä syynä tähän kävelymatkaan?»

»No, no, ei sillä tavalla, herraseni», vastasi Lambourne; »Te ette voi syöttää minulle mitä tahansa niin helposti kuin luulette, sillä minä olen viipynyt aikamme terävimpien henkien seurassa liian kauvan, nielläkseni kaunoja jyvänä. Te olette aatelismies synnyltänne ja kasvatukseltanne — Teidän käytöksenne sen todistaa; Teidän tapanne ovat hienostuneet ja maineenne tahraton — Teidän esiintymisenne sen osoittaa ja enonikin väittää samaa; ja kuitenkin liitytte Te sellaiseen lurjukseen, joksi minua ihmiset hokevat; ja vaikka Te tiedättekin minut sellaiseksi, seuraatte Te minua tervehtimään miestä, jota ette lainkaan tunne — ja kaikki tämä olisi muka vain pelkkää uteliaisuutta, hitto viekään! — Jos tämä veruke noin vain piloilla punnittaisiin, puuttuisipa se totta toisen kerran muutamia nauvoja oikeasta painosta!»

»Jos Teidän epäilyksenne olisikin oikeutettu», sanoi Tressilian, »niin ettepä Tekään puolestanne ole osoittanut minulle luottamusta, joka korvaisi ja ansaitsisi minun luottamukseni.»

»No, jos sitä vain puuttuu», sanoi Lambourne, »niin ovat minun syyni päivän selvät. Niin kauvan kun nämä kolikkoni kestävät — näin puhuen veti hän kukkaron taskustaan, heitti sen ilmaan ja sieppasi jälleen kiinni — ostan minä niillä huvia, ja kun ne loppuvat, täytyy minun saada lisää. No, jos nyt tämä salaperäinen linnan neiti, tämä Tony Tulenpistäjän hurmaava Lindabrides on tosiaankin niin viehättävä kuin sanotaan, niin onpa olemassa toiveita siitä, että hän auttaisi minua sulattamaan näitä kultakolikoitani hopearahoiksi; ja jos taas Anton on niin rikas roisto kuin ihmiset huutavat, niin saa hän koetella viisasten kiveä minuun ja muuttaa minun hopearahani kiiltäviksi kultarahoiksi jälleen.»

»Sangen käytännöllinen aije tosiaankin», sanoi Tressilian; »mutta enpä näe mitään mahdollisuutta sen toteuttamiseksi.»

»Ehkei tänään, ehkei huomennakaan», vastasi Lambourne; »enhän minä toivokaan saavani sitä vanhaa veijaria koukkuun ennen kuin olen taitavasti asetellut pohjatäkyni. Mutta minä tiedän tänään hieman enemmän hänen asioistaan kuin eilen illalla, ja minä olen käyttelevä niin tietojani, että hän luulee niitä täydellisemmiksi kuin ne ovatkaan. — Ei, ilman huvituksen tai hyödyn tai molempain toiveita en olisi jalallani astunut tämän kartanon alueelle, sen saatte uskoa, sillä minä vakuutan Teille, ett'ei mielestäni meidän käyntimme ole suinkaan aivan vaaraton. — Mutta tässä sitä nyt ollaan, ja meidän täytyy parhaamme mukaan suoriutua seikkailustamme.»

Hänen näin puhuessaan olivat he tulleet avaraan hedelmätarhaan, joka ympäröi taloa kahdelta puolen, vaikka sen puut olivatkin hoitamattomina saaneet kasvaa omin valloin ja sammaloitua ja vaikka ne näyttivätkin antavan enää hyvin huonon sadon. Muutamat niistä, joita oli ennemmin kasvatettu ruoderistikoissa, olivat palanneet luonnolliseen kasvamistapaansa ja tarjosivat nyt nähtäväksi mitä omituisimpia, niiden alkuperäisestä olotilasta johtuneita muotoja. Suurin osa maata, joka ennen oli ollut jaettuna lavoihin ja kukkapenkereihin, oli samanlaisessa autiossa tilassa kuin koko puistokin, lukuunottamatta muutamia pöyhittyjä aloja, joissa näkyi tavallisia keittiökasveja. Kuvapatsaat, jotka olivat koristaneet puutarhaa sen loiston päivinä, olivat nyt suistuneet jalustoiltaan ja särkyneet sirpaleiksi, ja suuri huvimaja, jonka raskasta kivi-otsikkaa koristivat Simsonin elämää ja tekoja esittävät veistokset, oli samassa rappeutuneessa ulassa.

He olivat nyt kulkeneet tämän oikean Laiska-Jaakon hedelmätarhan läpi ja saapuneet vain muutaman askeleen päähän talon ovesta, kun Lambourne herkesi puhumasta; sangen mieluinen seikka Tressilianille, se kun pelasti hänet pahasta pälkähästä: hänenhän olisi pitänyt joko ryhtymän selittelyihin tai vastaamaan siihen avomieliseen tunnustukseen, jonka hänen matkakumppaninsa oli juuri tehnyt hänen tänne tulemisensa syistä ja tarkoituspäristä. Lambourne kolkutti rohkeasti ja lujasti

talon jykevään oveen ja huomautti samalla nähneensä heikompia ovia maakunnanvankiloissakin. He saivat kolkuttaa useampia kertoja, ennenkuin muuan vanha, happamannäköinen palvelija tuli tirkistelemään heitä rautakangilla varustetun oven pienestä nelikulmaisesta reijästä ja kysymään, mikä heillä oli asiana.

»Meidän täytyy saada heti paikalla puhutella herra Fosteria ylen tärkeissä asioissa», oli Mikael Lambournen kerkeä vastaus.

»Minusta nähden tulee Teidän vaikeaksi pitää pystyssä tätä väitettänne», kuiskasi Tressilian kumppanilleen, palvelijan lähtiessä viemään sanaa isännälleen.

»Joutavia», vastasi seikkailija; »ei kukaan soturi pääsisi urallaan eteenpäin, jos hän aina aprikoisi, milloin ja miten hän selviää pulasta. Kunhan vain ensin pääsemme sisään, niin kyllä kaikki käy hyvin.»

Pian tulikin palvelija takaisin, ja vetäen varovasti pois salvat ja rautakanget, avasi oven ja päästi sankarimme holvikäytävää pitkin erääseen nelikulmaiseen, rakennusten ympäröimään pihaan. Holvikäytävää vastapäätä oli toinen ovi, jonka palvelija samaten avasi ja saattoi heidät kivipermantoiseen vastaanottohuoneeseen, missä oli vain hyvin vähän huonekaluja ja nekin mitä karkeinta ja vanhanaikaisinta tekoa. Akkunat olivat korkeat ja leveät ja ulottuivat lähes kattoon asti, jonka laudoitus oli mustaksi maalattua tammea; niitä, jotka antoivat nelikulmaiseen pihaan, varjostivat ympäröivät korkeat rakennukset, ja kun niitä vielä tukivat jyhkeät kivipylväät ja himmensivät monet tiheään maalatut uskonnolliset vertauskuvat ja raamatun historiasta otetut kohtaukset, päästivät ne kokoonsa nähden vain hyvin vähän valoa sisään, ja sekin, mitä pääsi, sai maalatun lasin läpi tunkeuduttuaan saman synkeän ja kolkon sävyn.

Tressilianilla ja hänen oppaallaan oli kylliksi aikaa tarkastella kaikkia näitä yksityiskohtia, sillä he saivat odottaa melkoisen aikaa siinä huoneessa, ennenkuin kartanon nykyinen isäntä sinne saapui. Vaikka Tressilian olikin valmistautunut näkemään vastenmielisen ja inhoittavan olennon, voitti kuitenkin Anton Fosterin rumuus kaikki hänen odotuksensa. Hän oli keskikokoinen, vahvaa, mutta niin kömpelöä tekoa, että se läheni epämuotoisuutta ja että kaikki hänen liikkeensä olivat raskaita ja saamattomia kuin vasenjalkaisen ja vasenkätisen miehen. Hänen tukkansa, jonka järjestelemisessä sekä silloisen että nykyisen ajan miehet osoittivat sangen suurta huolellisuutta ja siroutta, ei ollut suinkaan tarkasti silitetty eikä aseteltu lyhyihin kiehkuroihin tai muutoin huoliteltu samaan tapaan kuin näemme tukan esitetyn vanhoissa maalauksissa ja kuin nykyäänkin vielä hienot herrat käyttävät, vaan tulvaili se mustana ryöppynä karvalakin alta ja riippui pitkinä, kammantuntemattomina vanukkeisina suortuvina hänen tuimasti rypistyneelle otsalleen ja hänen omituisille, vastenmielisille kasvoilleen. Hänen terävät, mustat silmänsä tuijottivat syvältä leveiden ja tuuheiden kulmakarvojen alta, ja kun ne olivat tavallisesti maahan suunnatut, näyttivät ne ikäänkuin häpeävän luonnollista ilmettään ja kätkevän sen ihmisten katseilta. Mutta kun hän joskus muita lähemmin tarkastaakseen äkkiä kohotti ne ja seivästi ne terävästi puhekumppaniinsa, näyttivät ne ilmaisevan mitä hurjimpia intohimoja ja samalla sellaista tahdonvoimaa, joka kykeni milloin tahansa tukahuttamaan tai salaamaan tämän miehen rinnassa raivoavat väkevät tunteet. Näitä silmiä ja tätä muotoa vastaavat piirteet olivat epäsäännölliset ja niin omituiset, että ne lähtemättömästi painuivat jokaisen mieleen, joka ne oli kerran nähnyt. Lyhyesti: Tressilianin täytyi tunnustaa itselleen, että tämä Anton Foster, joka nyt seisoi heidän edessään, oli viimeinen henkilö, ainakin ulkonaisesta muodosta päättäen, jota hän olisi aivan odottamatta ja kutsumatta, käskemättä halunnut tunkeutua tervehtimään. Hänen päällään oli ruskeanpunaisesta nahasta tehty nuttu, samaa lajia, jota varakkaammat maalaiset käyttivät, ja uumenilla puhvelinnahkainen vyö, johon oikealle puolelle oli pistetty pitkä puukko eli tikari ja vasemmalle lyhyt, leveäteräinen miekka. Hän nosti silmänsä huoneeseen astuessaan ja loi terävän, läpituokean katseen vieraisiinsa, mutta suuntasi ne kohta alas taas ikäänkuin askeleitaan lukeakseen, edetessään hitaasti huoneen keskikohdalle, ja kysyi matalalla, tukehtuneella äänellä: »Saanko kysyä, hyvät herrat, syytä tähän käyntiin?»

Hän katsahti Tressilianiin, ikäänkuin häneltä vastausta odottaen; niin satuttava oli Lambournen huomautus siitä, että kasvatuksen ja arvon etevämyydyys paistaa läpi huonommankin puvun. Mutta Mikael ehätti vastaamaan hänelle vanhan ystävän täydellisellä siekailemattomuudella ja antamatta äänessään ilmetä vähintäkään epäilystä mitä sydämellisimmästä vastaanotosta.

»Heipä hei, rakas ystäväni ja leikkitoveriini Tony Foster!» huudahti hän, tarttui toisen vastahakoiseen käteen ja pudisti sitä niin innokkaasti, että saattoi puhuttelemansa juurevan miehen melkein horjahtelemaan; »no, mitenkä Sinä nyt oikein jaksat niin pitkästä ajasta? — Kuinka! oletko kokonaan unohtanut ystäväsi, toverisi ja kujekumppanisi Mikael Lambournen?»

»Mikael Lambournen!» sanoi Foster, katsahti häneen, loi sitten silmänsä alas taas ja irroitti muutta mutkitta kätensä toisen ystävällisestä puristuksesta, »oletteko Te Mikael Lambourne?»

»Olen, niin totta kuin Sinä olet Anton Foster», vastasi Lambourne.

»Hyvä on», vastasi hänen juro isäntänsä; »ja mitä toivoo Mikael Lambourne käynnistään täällä?»

»*Voto a Dios*», vastasi Lambourne, »ainakin odotin minä parempaa vastaanottoa, kuin minun osakseni nähtävästi tulee.»

»Mitä! Sinä hirtehininen — Sinä vankilarotta — Sinä pyövelin ja hänen uhriensa ystävä», vastasi Foster, »vieläkö Sinä kehtaat vaatia ystävyyttä sellaiselta ihmiseltä, jonka kurkkutorvea eivät Tyburnin kaulukset ympäröi?»

»Olkoonpa laitani vaikka niinkin, kuten sanoit», vastasi Lambourne, »en huoli ruveta siitä kanssasi kiistelemään; mutta kelpasipa minun seurani ennen vanhalle ystävälleni Anton Tulenpistäjälle, vaikka hän nyt onkin jollakin käsittämättömällä tavalla päässyt Cumnorin kartanon isännäksi.»

»Kuuleppas Sinä, Mikael Lambourne», sanoi Foster; »Sinä olet peluri ja Sinä elät voitonmahdollisuuksien laskemisesta — laske minulle nyt erikoiseksi ansioksi, ett'en minä heitä Sinua tuosta akkunasta linnanhautaun.»

»Kaksikymmentä yhtä vastaan, ett'et sitä tee», vastasi urhea vierailija.

»Ja miks'enkäs, jos saan luvan kysyä?» sähisi Anton Foster, purren hampaitaan ja puristaen huulensa yhteen miehen lailla, joka koettaa hillitä väkevää sisäistä kuohuntaansa.

»Siks'et», vastasi Lambourne kylmästi, »ett'et henkesi pelosta uskalla koskea sormellasikaan minuun. Sillä minä olen Sinua nuorempi ja vahvempi, ja minussa on kaksinkertaisesti tappelupaholaista, vaikkeikaan ehkä täsmälleen niin paljon salajuonipaholaista, joka kokee maanalaisia teitä päästä tarkoituksensa perille — joka kätkee hirttonuoria ihmisten pielusten alle ja joka sekoittaa rotanmyrkyä heidän liemeensä, kuten näytelmässä sanotaan.»

Foster katsahti häneen tutkivasti, kääntyi sitten pois päin ja asteli kahteen kertaan läpi huoneen yhtä vakavasti ja hitaasti kuin hän oli sinne tullutkin; sitten palasi hän äkkiä takaisin, ojensi kätensä Mikael Lambournelle ja sanoi: »Älä ole suutuksissasi minulle, kunnan Mikkoseni; minä halusin vain koettaa, vieläkö Sinulla on matkassasi yhtään entistä kelpo suorasukaisuuttasi, jota Sinun kadehtijasi ja panettelijasi sanoivat julkeaksi hävyttömyydeksi.»

»Sanokootpa ne sitä miksi tahansa», vastasi Mikael Lambourne, »se on kuitenkin se tavara, jota meidän on pakko kuljettaa mukaan läpi maailman. — Tupet ja tikarit! Sanonpa Sinulle, mies, että kun minun oma hävyttömyysvarastoni oli aivan liian pieni saadakseni aikaan hyviä kauppoja, otin minä sitä laivaani parisen tonnia jokaisesta satamasta, jonne laskin elämän matkalla, samalla heittäen mereen kaiken sen vaatimattomuuden ja arastelun, mikä oli sattunut laivaan jäämään, tehdäkseni tilaa paremmalle tavaralle.»

»Mitä tulee vaatimattomuuteen ja arasteluun», virkkoi Foster, »niin purjehdit Sinä aina niiden suhteen varalastissa. — Mutta kuka on tämä urhea mies tässä, kunnan Mikkoseni? — Onko hänkin korinttilainen — samanlainen taskuvaras kuin Sinäkin?»

»Minä pyydän Sinua, opi tuntemaan herra Tressilian, röyhkeä Foster», sanoi Lambourne, esittäen ystävänsä vastaukseksi ystävänsä kysymykseen, »opi tuntemaan hänet ja opi kunnioittamaan häntä, sillä hän on monilla ihmeellisillä ominaisuuksilla varustettu aatelismies; ja vaikka hän ei harjoitakaan varsinaisesti minun ammattiani, ei ainakaan mikäli minä tiedän, niin osaa hän kuitenkin asiaankuuluvasti kunnioittaa ja ihaila meidänlaisiamme taiteilijoita. Hänkin on kerran aivan varmaan pääsevä hyvin pitkälle; mutta nyt on hän vasta oppipoika, äskenkääntynyt vain, joka hakee taitoniekkojen seuraa, samaten kuin alotteleva miekkailija käy mestarien koulua, nähdäkseen kuinka oikeat iskumiehet säilää sävähyttelevät.»

»Jos hänen avunsa tosiaankin ovat sitä laatua, niin pyydän minä Sinua siirtymään kanssani toiseen huoneeseen, kunnan Mikkoseni, sillä se, mitä minulla on Sinulle sanomista, on vain Sinun korviasi varten. — Sillävälin pyydän minä Teitä, herra, odottamaan meitä täällä, lähtemättä mihinkään — sillä tässä talossa on henkilöitä, jotka säikähtäisivät nähdessään vieraan miehen.»

Tressilian suostui, ja niin läksivät nuo kaksi kunnianarvoisaa kumppanusta huoneesta, jättäen hänet sinne yksin odottamaan heidän palaamistaan.

IV Luku.

Kahta herraako ei palvella? — Tää nuori mies

Lepyttäis Luojan, pirun tahtoa ei rikkois;
Hartaasti rukoilee, kun konnantyönsä alkaa,
Ja kiittää hartaasti, kun se on tehty.

Vanha Näytelmä.

Huone, johon Cumnorin kartanon isäntä vei arvoisan vieraansa, oli suurempi sitä, missä he olivat ensiksi keskustelleet ja näytti vieläkin rappeutuneemmalta ja autiommalta. Valtavat tammikaapit, joiden laudakot olivat samaa puuta, ympäröivät huonetta ja olivat muinoin säilöihinsä kätkeneet suuret määrät kirjoja, joista oli paljon vieläkin jäljellä, vaikkakin revittyinä ja raastettuina, pölyn peittäminä, kalliit hakasensa ja kantensa menettäneinä ja heiteltyinä kasapäihin kokonaan arvottomina ja jätettyinä jokaisen hävittäjän mielivaltaan. Itse kaapitkin olivat nähtävästi joutuneet samojen tiedon vihollisten raivon esineiksi, jotka olivat niiden suojaamat nidoksetkin hävittäneet. Useista kohdin oli niistä laudakot ryöstetty tai oli ne muutoin särjetty ja revitty, ja lisäksi peittivät niitä hämähäkinverkot ja paksut tomukerrokset.

»Miehillä, jotka nämä kirjat kirjoittivat», sanoi Lambourne ympärilleen katsahtaen, »ei ollut kai aavistustakaan, kenen huostaan ne lopulta joutuisivat.»

»Eikä mitä suurta hyötyä ne minulle tuottavat», virkkoi Anton Foster — »keittiömestari kiilloittelee niillä astioitaan, ja palveluspoika on useat kuukaudet puhdistanut saappaitani vain niillä.»

»Ja kuitenkin», sanoi Lambourne, »olen minä ollut kaupungeissa, missä tuollaista oppinutta tavaraa olisi pidetty liian hyvänä moisiin tarkoituksiin.»

»Mitä joutavia!» vastasi Foster, »nehän ovat kaikki tyyni paavillista roskaa — sen vanhan veijarin, Abingdonin päämunkin yksityistutkimuksia. Puhdasta jumalansanaa julistavan saarnan yhdeksästoista osa on arvokkaampi kuin koko vaunullinen noita roomalaisen ketunpesän perkeitä.»

»No vie sun peijakas, mestari Tony, Tulenpistäjä!» kuului Lambournen vastaus.

Foster katsahti häneen tukeasti sanoessaan: »Kuulehan, kunnan Mikkoseni; unohda se nimi ja tapaus, johon se viittaa, ell'et halua meidän äskettäin uudelleen henkiin herätetyn ystävyysseuramme kuolevan äkillistä ja väkivaltaista kuolemaa.»

»Niinkö?» sanoi Mikael Lambourne, »mutta Sinullahan oli tapana pöyhkeillä osasta, joka Sinulla oli ollut näiden kahden kerettiläisen piisparahjuksen polttamisessa.»

»Se tapahtui siihen aikaan», vastasi hänen puhekumppaninsa, »kun minä vielä olin vihan valloissa ja vääräyden kahleissa, mutta se ei enää sovi minun askeleihini eikä teihini nyt, jolloin minä olen kutsuttu kilvoittelukentälle. Arvoisa herra Melkisedek Maultext vertasi minun hairahdustani tässä suhteessa apostoli Paavalin hairahdukseen, tämä kun vartioitsi Pyhän Stefanuksen kivittäjiä vaatetta. Hän saarnasi tästä aiheesta kolmena sunnuntaina peräkkäin ja valaisi sitä erään kunnioitettavan kuulijan — tarkoittaen minua — käytöksellä.»

»Pyydän, vaikene, vaikene jo, Foster», sanoi Lambourne; »sillä en tiedä, miten se tapahtuu, mutta minun ihoni käy aina kananlihalle kun minä kuulen pirun selittelevän raamattua; ja sitäpaitsi, miten oli Sinulla, mies, sydäntä hyljätä tuo vanha mukava uskontosi, jonka saatoit heittää verhoaksesi tai riisua yhtä helposti kuin hansikkaan? Muistanpa vielä, miten Sinä olit karkäs viemään omantuntosi ripitettäväksi heti kun kuu oli lopussa, ja kun pappi oli sen sitten silittänyt ja kiilloittanut ja pessyt valkoiseksi, olit Sinä jälleen valmis pahimpiin konnankoukkuihin, mitä ajatella saattoi, aivan kuin lapsi, joka silloin halukkaimmin juoksee likälätäkköön, kun se on saanut ylleen puhtaan pyhänutun.»

»Älä Sinä huolehdi minun omastatunnostani», sanoi Foster, »sillä siitä Sinä et voi ymmärtää mitään, Sinulla kun ei ole omaatuntoa ollut olemassakaan. Käy mieluummin asiaan ja sano minulle lyhyesti, mitä Sinä minusta tahdot ja mikä toivo on tuonut Sinut tänne?»

»Itseni parantamisen toivo tietysti», vastasi Lambourne, »kuten sanoi sekin akka, joka hyppäsi Kingstonin sillalta veteen. Katsos, tässä pussissa on kaikki, mitä minulle on jäänyt niin pyöreästä summasta kuin mies ikinä saattaa toivoa kantavansa lakkariissaan. Sinulla on täällä nähdäkseni hyvät olot, ja luullakseni on Sinulla vaikutusvaltaisia ystäviä, koska ihmiset puhuvat Sinun olevan jossakin erikoisessa suojeluksessa — no, älä nyt tuijota siinä kuin pistetty sika, sillä etpä Sinä voi tanssia verkossa muiden näkemättä! Nytpä tiedän minä, ettei moista suojelusta suinkaan saada ilmaiseksi; Sinun täytyy suorittaa siitä palveluksia, ja niihin tarjoan minä Sinulle apuani.»

»Mutta ellenpä minä tarvitsisikaan Sinun apuasi, Mikko? Luullakseni voisit Sinä kaikessa vaatimattomuudessasi otaksua sellaisenkin tapauksen mahdolliseksi.»

»Se merkitsee», penäsi Lambourne, »että Sinä mieluummin tahdot ottaa yksin koko jutun urakallesi kuin jakaa palkkion toisen kanssa — mutta äläpäs ole liian ahne, Anton. Liika ahtaminen halkaisee säkin, ja jyvät joutuvat hukkaan. Katsos, kun metsästäjä lähtee hirveä tavoittamaan, ottaa hän mukaansa useampia koiria —. Hänellä on väkevä vainukoira ajamassa haavoitettua otusta takaa yli vuorten ja läpi laaksojen, mutta hänellä on myöskin varalla tulinen verikoira, joka karkaa saaliinsa kurkkuun heti ensi näkemältä. Sinä olet se vainukoira, minä olen se verikoira, ja Sinun isäntäsi tarvitsee kai molempien apua ja hän lienee kylliksi varakas palkitakseen sen. Sinussa on syvää oveluutta — hellittämätöntä sitkeyttä — kestäväää, voimakasta luonteenhäijyyttä, missä kaikessa Sinä voitat minut. Mutta sitävastoin olen minä rohkeampi, ketterämpi ja soveliaampi työhön ja toimeen. Erillään eivät meidän ominaisuutemme ole vielä aivan täydellisiä; mutta yhdistä ne ja me ajamme maailmaa edellämme, mihin haluamme. Mitä sanot — lähdemmekö yhdessä metsälle?»

»Ehdotuksesi on koiramainen, ja Sinä tunkeudut minun yksityisasioihini», vastasi Foster; »mutta Sinähän oletkin aina ollut kaltoin kasvatettu koiranpenikka.»

»Sinulla ei tule olemaan syytä sanoa niin, ellethän halveksi minun kohteliasta tarjoustani», virkkoi Mikael Lambourne; »mutta jos halveksit, niin pysyypäs loitolla minusta, herra Ritari, kuten laulussa sanotaan. Minä joko autan Sinun tuumiasi tai kaadan; sillä minä olen tullut tänne toimimaan, joko sitten Sinun kanssasi tai Sinua vastaan.»

»Hyvä», sanoi Anton Foster, »koska Sinä jätät minulle niin kauniin valinnan, niin haluan minä mieluummin olla Sinun ystäväsi kuin vihollisesi. Olet oikeassa; minä voin tosiaankin hankkia Sinut herran palvelukseen, jolla on kylliksi varoja elättää meidät molemmat ja vielä satakunta lisäksi. Ja totta puhuakseni onkin Sinulla oivallisia ominaisuuksia hänen palvelukseensa. Hän vaatii rohkeutta ja kätevyyttä — oikeuden pöytäkirjat todistavat puolestasi; epäröiminen ja arastelu eivät menesty hänen palveluksessaan — kuka ikänä epäilikään Sinulla olevan omaatuntoa? — Uskaliaan täytyy sen pojan olla, joka aikoo hovimiehen seuralaiseksi — ja Sinun kasvosi ovat yhtä läpitunkemattomat kuin milanolainen naamus. Vain yhdessä suhteessa haluaisin minä nähdä Sinut toisenlaisena.»

»Ja mikä se olisi, kallein ystäväni Anton?» kysyi Lambourne; »sillä minä vannon seitsemän unikeon päänalusen kautta, etten minä ole hidas sitä korjaamaan.»

»No nytpä juuri annoit siitä esimerkin», sanoi Foster. »Sinun puheessasi tuntuu vielä liiaksi vanha leima, ja Sinä höystät sitä alinomaa omituisilla paavilaishajuisilla kirouksilla. Lisäksi on Sinun ulkonainen ihmisesi aivan liian riehakkaan ja hurjastelevan näköinen kelvatakseen Hänen Ylhäisyytensä seurueeseen, koska hänen täytyy ennen kaikkea pitää pystyssä mainettansa maailman silmissä. Sinun täytyy muovailta pukuasi vakavamman ja arvokkaamman kaavan mukaan; kantaa viittaasi molemmilla hartioilla ja pitää kaularöyhelöäsi siistinä ja hyvin silitettynä — Sinun täytyy avartaa hattusi reunoja ja vähentää suunnattomien roimahousujesi laveutta — käydä kirkossa tai, mikä vielä parempi, hartauskokouksissa vähintään kerran kuussa — vanna vain kunnian ja omantunnon kautta — luopua pöyhkeilevästä katsannostasi eikä Sinun tule milloinkaan koskea miekkasi kahvaan ennenkuin on olemassa vakavia, pakottavia syitä tämän maallisen aseiden paljastamiseen.»

»Kautta tämän auringonvalon, Anton, Sinä olet hullu», vastasi Lambourne. »Ja Sinä olet kuvannut minulle pikemminkin jonkun puritanilaiseukon ovenvartijan kuin kunnianhimoisen hovimiehen seuralaisen! Niinpä niin, sellaisen raukan, joksi Sinä halusit minut tehdä, tulisi kantaa kirjaa vyössään tikarin asemesta, ja hänessä voisi nipin näpin otaksua olevan kylliksi urheutta saattelamaan kopeata porvarisakkaa kirkkoon Pyhän Antoniuksen päivänä ja tappelemaan hänen takiansa jonkun litteälakkisen kankurin kanssa seinivierestä. Toista maata pitää sen miehen uljuuden oleman, joka haluaa kulkea hoviin aatelismiehen seurueessa.»

»Tyyunny, tyyunny, herraseni», virkkoi Foster, »Englanti on paljon muuttunut siitä kun Sinä opit sitä tuntemaan; ja niitä on paljon sellaisia, jotka käyvät mitä rohkeimpia ja salaperäisimpiä teitä, mutta joiden puheessa ei silti tapaa ainoatakaan pöyhkeilevää sanaa eikä kirousta eikä rivoa käännettä.»

»Se merkitsee», vastasi Lambourne, »että he ovat kauppaliitossa pirun kanssa, mainitsematta hänen nimeänsä liikkeessään! — No hyvä, minä haluan panna parastani teeskentelytaidossa mieluummin kuin kadottaa pohjan jalkojeni alta tässä uudessa maailmassa, koska siitä Sinun sanojesi mukaan on tullut niin turhan tarkka. Mutta, Anton, mikä onkaan sen aatelismiehen nimi, jonka palveluksessa minun täytyy oppia tekopyhäksi?»

»Ahaa! mestari Mikael, sinnepäinkö sitä nyt tähdätäänkin!» sanoi Foster ilkeästi hymyillen; »ja tätä tietoaako Sinä halusitkin minun salaisuuksistani? — Mistä tiedät Sinä ylimalkaan, että sellaista henkilöä onkaan *in rerum natura*, ja etten minä ole tässä kaiken aikaa syöttänyt Sinulle pajuköyttä?»

»Sinä syöttänyt minulle pajuköyttä, Sinä taikina-aivoinen hölmö!» vastasi Lambourne vähääkään hätkähtämättä; »niin musta ja mutainen kuin luuletkin olevasi, niin lupaan minä päivässä nähdä Sinun

ja Sinun salaisuuksiesi, kuten niitä nimität, läpi yhtä selvästi kuin vanhan tallilyhdyn likaisen sarven.»

Tähän kohtaan katkaisi heidän keskustelunsa viereisestä huoneesta kuuluva kirkaisu.

»Abingdonin Pyhän Ristin kautta!» huudahti Anton Foster, unohtaen säikähdyksissään koko protestanttilaisuutensa, »minä olen mennyt miestä!»

Näin kiljaisten syöksyi hän Mikael Lambournen seuraamana huoneeseen, mistä huuto oli kuulunut.

Mutta ymmärtääksemme tämän huudon, joka keskeytti heidän keskustelunsa, täytyy meidän mennä hieman taaksepäin kertomuksessamme.

On jo huomautettu, että kun Lambourne seurasi Fosteria kirjastoon, jäi Tressilian yksikseen entiseen vastaanottohuoneeseen. Hänen musta silmänsä heitti poistuviin halveksivan katseen, josta hänen mieltänsä heti otti osan omaan laskuunsa, koska hän oli hetkeksikään alentunut heidän toverikseen.

»Nämä ovat siis apulaisia, Amy» — näin puheli hän itsekseen — »joihin Sinun julma kevytmielisytesi — Sinun ajattelematon ja mitä ansaitsemattomin petollisuutesi ovat tuominneet turvautumaan hänet, josta hänen ystävänsä kerran toivoivat vallan toista ja joka nyt halveksii itseänsä samoin kuin muut tulevat häntä halveksimaan sen kataluuden takia, mihin hän on alennutut rakkaudesta Sinuun! Mutta minä en lakkaa etsimästä Sinua, joka kerran olit puhtaimman ja hartaimman lempeni esineenä, vaikk'et Sinä tästälähin voikaan olla minulle muuta kuin kyynelten lähde. — Minä tahdon pelastaa Sinut viettelijältäsi ja omalta itseltäsi — Minä tahdon antaa Sinut takaisin omaisillesi — Jumalallesi. Minä en voi kärkeä kirkasta tähteä kimmeltämään jälleen radalla, josta se kerran ammahti syrjään, mutta —»

Hiljainen kahaus huoneessa keskeytti hänen haaveilunsa; hän katsahti ympärilleen, ja siinä ihanassa, komeasti puetussa naisessa, joka juuri silloin astui näkyviin eräästä sivu-ovesta, tunsi hän etsimänsä esineen. Tämän näyn ensimmäinen vaikutelma sai hänet kätkemään kasvonsa viittansa kauluksen suojaan siksi kunnes tulisi otollinen hetki itsensä paljastamiseen. Mutta hänen aikeensa ehkäisi nuori nainen (hän ei ollut kahdeksaatoista vuotta vanhempi), joka juoksi iloisena häntä kohti ja, vetäen häntä viitasta, sanoi veikeästi: »No, armas ystäväni, koska minä olen odottanut Sinua niin kauvan, et Sinä saa tulla minua katsomaan ollaksesi piilosilla — Sinua syytetään kavalluksesta todellista rakkautta ja harrasta kiintymystä kohtaan; ja Sinun täytyy ilmestyä oikeuden eteen ja vastata sille peittämättömin kasvoin — mitä sanot, syyllinen vaiko syytön?»

»Ah, Amy!» sanoi Tressilian matalalla ja surullisella äänellä salliessaan hänen vetää viitan kasvoiltaan. Hänen äänensä sävy ja vielä enemmän hänen kasvojensa odottamaton näky muuttivat heti naisen leikillisen tuulen — hän horjahti taaksepäin, painui kalpeaksi kuin kuolema ja nosti kädet silmilleen. Tressilian oli hänkin hetkisen aivan hämmennyksissään, mutta näyttäen äkkiä muistavan, mitenkä välttämätöntä oli käyttää tilaisuutta, joka ei ehkä koskaan enää palaisi, sanoi hän hiljaa: »Amy, älä pelkää minua.»

»Miksi Teitä pelkäisin?» sanoi nainen laskien kädet kauneilta kasvoiltaan, joita uudelleen peitti heleä puna. — »Miksi pelkäisin Teitä, herra Tressilian? — ja miksi olettekaan, herra, kutsumatta, käskemättä tunkeutunut asuntooni?»

»Asuntoonne, Amy!» huudahti Tressilian. »Ah! Onko vankila Teidän asuntoonne? — Inhoittavimman miehen kaitsema vankila, miehen, joka ei sentään voi olla suurempi konna kuin hänen käskijänsäkään!»

»Tämä talo on minun», sanoi Amy, »minun, niinkauvan kuin minua haluttaa asua siinä — jos minua miellyttää elää yksinäisyydessä, niin kenellä on siihen sanomista?»

»Isällänne, neito», vastasi Tressilian; »murtuneella isällänne, joka lähetti minut hakemaan Teitä kaikella sillä vallalla varustettuna, jota hän ei nyt voi itse käyttää. Tässä on hänen kirjeensä, jonka hän kirjoitti siunatessaan ruumiinsa kärsimyksiä, koska ne johonkin määrin tukahuttivat hänen sielunsa raatelevia tuskia.»

»Kärsimyksiä! — onko isäni sitten sairas?» kysyi nainen.

»Niin sairas», vastasi Tressilian, »ettei Teidän suurinkaan kiirehtimisenne voisi enää tehdä häntä terveeksi; mutta kaikki on oleva heti valmiina Teidän lähtöänne varten, heti, kun Te vain annatte siihen suostumuksenne.»

»Tressilian», vastasi nainen, »minä en voi, minä en saa, minä en uskalla lähteä tästä talosta. Palatkaa isäni luo — kertokaa hänelle, että minä olen hankkiva luvan saada lähteä häntä tervehtimään kahdentoista tunnin kuluttua tästä hetkestä. Menkää, Tressilian — kertokaa hänelle, että minä voin hyvin, että minä olen onnellinen — onnellinen, jos tietäisin hänenkin olevan onnellisen — sanokaa hänelle, ettei hän saa epäillä minun tuloani, minun tuloani sellaisella tavalla, että kaikki suru ja murhe,

mitä Amy on hänelle tuottanut, on unohtuva — Amy-parka on nyt suurempi kuin hän uskaltaa sanoakkaan — Mene, hyvä Tressilian — minä olen Sinuakin loukannut, mutta usko minua, minulla on voimaa parantaa ne haavat, jotka olen iskenyt — minä ryöstin Sinulta lapsellisen sydämen, joka ei ollut Sinun arvoisesi, ja minä voin korvata sen tappion kunniaviroilla ja arvonylennyksillä.»

»Puhutteko Te tätä minulle, Amy? — Tarjoatteko Te minulle kurjan kunnianhimon valekomeutta sen tyynen rauhan asemesta, jonka Te minulta ryöstitte? — Mutta kylliksi tästä — Minä en tullut Teitä nuhtelevaan, vaan palvelemaan ja pelastamaan — Te ette voi salata sitä minulta: Te olette vanki. Muutoinhan olisi jo Teidän hellä sydämenne — sillä se oli kerran hellä sydän — ollut aikoja sitten isänne vuoteen ääressä — Tulkaa — petetty, onneton tyttö-parka! — Kaikki unohdetaan — kaikki annetaan anteeksi. Älkää peljätkö minun tekevän vaikeuksia entisen sopimuksemme suhteen — se oli vain unelma, ja nyt olen minä hereilläni — Mutta tulkaa — isänne elää vielä, tulkaa ja yksikin hellä sana — yksikin katumuksen kyynel on huuhtova muistista kaiken menneen.»

»Enkö minä ole jo sanonut, Tressilian», vastasi neito, »että minä varmasti tulen isää katsomaan niin pian kuin suinkin toisten ja yhtä sitovain velvollisuuksien täyttäminen sallii? Menkää viemään hänelle nämä uutiset — minä tulen yhtä varmaan kuin aurinko paistaa taivaalla — se on, kun olen saanut luvan.»

»Luvan? — luvan käydä katsomassa tautivuoteellaan, ehkäpä kuolinvuoteellaan viruvaa isäänne!» toisti Tressilian kärsimättömänä; »ja keneltä? — Konnalta, joka ystävyiden varjolla käytti väärin kaikkia vieraanvaraisuuden käskyjä ja varasti Sinut isäsi majasta!»

»Älä puhu hänestä pahaa, Tressilian! — Hän, jota häpäiset, kantaa miekkaa yhtä terävää kuin Sinunkin — terävämpääkin, pöyhkeä mies — sillä parhaimmatkin urotyöt, mitä Sinä olet ikinä suorittanut rauhan tai sodan aikoina, ovat yhtä arvottomia hänen tekojensa rinnalla mainittaviksi kuin Sinun alhainen asemasi niiden piirien rinnalla, missä hän liikkuu. — Jätä minut! Mene, toimita asiani isälleni, ja kun hän vast'edes lähettää jonkun minun puheilleni, niin valitkoon hän mieluisemman sanansaattajan.»

»Amy», vastasi Tressilian tynesti, »Sinä et voi saattaa minua suuttumaan soimauksillasi. — Sano minulle kuitenkin yksi seikka, jotta veisin edes jonkun lohdutuksen säteen ijäkkäälle ystävälleni — Tuo hänen ylhäinen asemansa, josta Sinä ylpeilet — onko hän jakanut sen Sinun kanssasi, Amy? — Vaatiiko hän aviomiehen oikeudella saadakseen valvoa Sinun askeleitasi?»

»Suista kurja, loukkaava kielesi!» vastasi nainen; »minä en alennu vastaamaan mihinkään kysymykseen, joka leikkaa kunniaani.»

»Sinä ilmaisit kylliksi, kieltäytyessäsi vastaamasta», virkkoi Tressilian; »ja huomaa hyvin, Sinä onneton, että minä olen varustettu isäsi täydellä valtuutuksella vaatimaan Sinulta tottelevaisuutta ja että minä vapautan Sinut tästä synnin ja surun orjuudesta, tahdoitpa Sinä sitä tai et, Amy.»

»Älä uhkaa täällä väkivaltaa!» huudahti nainen, kaikoten hänen läheltään, säikähtyneenä hänen katseensa ja eleidensä päättäväisyydestä; »älä uhkaa minua, Tressilian, sillä minulla on keinoja väkivallankin torjumiseen.»

»Mutta eipä uskoakseni halua niiden käyttämiseen näin huonossa asiassa?» sanoi Tressilian. »Omasta tahdostasi — eheästä, vapaasta, luonnollisesta tahdostasi, Amy, et Sinä ole voinut valita tätä orjuuden ja häpeän paikkaa asunnoksesi — Sinut on joku lumovoima tenhonnut — Sinut on petoksella juoksutettu ansaan — Sinua sitoo joku väkisin riistetty lupaus. — Mutta nyt murran minä lumouksen — Amy, rakastavan, sydämensä suruihin sortuneen isäsi nimessä käsken minä Sinun seuraamaan minua!»

Näin puhuessaan astui hän eteenpäin ja kurotti käsivarsiaan ikäänkuin aikoen tarttua neitoon. Mutta tämä väistyi hänen otettaan ja päästi huudon, joka, kuten ylempänä näimme, kutsui huoneeseen Lambournen ja Fosterin.

Jälkimäinen huudahti heti kynnyksen yli päästyään: »Tuli ja tappurat! mitä täällä tapahtuu?» ja sitten kääntyi hän naisen puoleen ja lisäsi äänellä, joka ilmaisi osaksi pyyntöä, osaksi käskyä: »Tuhannen tulimmaista! rouva, mitä teette Te täällä kielletyllä alueella? — Poistukaa — poistukaa — tässä on kysymyksessä elämä ja kuolema. — Ja Te, ystäväiseni, ken lienettekin, jättäkää tämä talo — ja heti paikalla, ennenkuin tikarini ponsi ja Teidän pääkuoreenne joutuvat tekemään lähempää tuttavuutta keskenään — Vedä, Mikko, miekkasi, ja aja ulos tämä roisto!»

»Enhän toki, kautta sieluni», vastasi Lambourne; »hän tuli tänne minun seurassani, ja hänen ei tarvitse rosvolakien mukaan pelätä minun puoleltani mitään ennen tulevaa kohtaamistamme. — Mutta kuulkaahan, cornwallilainen kumppani, Te toitte tänne mukanaan cornwallilaisen tuulenpuuskan, myrskypyrteeksi ne sitä Indiassa sanovat. Häipykäähän näkyvistä — lähtekää — kadotkaa — taikka me haastamme Teidät Halgaverin tuomarin eteen ennemmin kuin Dudman ja Ramhead kohtaavat

toisensa.» [Kaksi niemekettä Cornwallin rannikolla. Lauselma käy sananparresta.]

»Pois tieltäni, kehoon lurjus!» kivahti Tressilian — »ja Te, rouva, jääkää hyvästi — se pienikin elämäkipinä, mikä vielä lekkuu isänne rinnassa, on sammuva uutisista, joita minulla on kerrottavana.»

Tressilian lähti, ja nainen sanoi hiljaa hänen huoneesta poistuessaan: »Tressilian, älkää nyt olko liian kiivas — älkääkä puhuko mitään minun häpeikseni.»

»Tämäpä on siivo juttu», murisi Foster. »Minä pyydän Teitä vetäytymään kammioonne, rouva, ja jättämään meidät miettimään, miten tähän on vastattava — no, kiirutta vain.»

»Minä en lähde Teidän käskystä», uhmali nainen.

»Mutta kun Teidän täytyy, kaunis rouva», oli Fosterin vastaus; »suokaa anteeksi vapauteni, mutta tässä ei ole, kautta veren ja naulojen, aikaa kohteliaisuuksien latelemiseen — Teidän täytyy lähteä huoneeseen. — Mikko, seuraa Sinä sitä kiusallista öykkäriä, ja jos haluat menestyä urallasi, niin toimita hänet nopeasti meidän alueiltamme, sillä välin kun minä puhun järkeä tälle itsepäiselle rouvalle. — Paljasta aseesi, mies, ja pötki matkaan.»

»Minä seuraan häntä», sanoi Mikael Lambourne, »ja kyyditsen hänet kauniisti Flanderista. — Mutta minä en voi tehdä mitään pahaa miehelle, jonka kanssa olen ottanut aamukulaukseni, sillä se sotii vahvasti omaatuntoani vastaan.» Näillä puhein lähti hän huoneesta.

Sillä välin kulki Tressilian kiireisin askelin ensimmäistä polkua, joka lupasi viedä hänet läpi sen villin ja kaltoin kasvaneen puiston, jossa Fosterin kartano sijaitsi. Kiire ja mielen myllerrys johtivat hänen suuntansa harhaan, ja sen sijaan että hän olisi kääntynyt kylään vievälle tielle, hän valitsi toisen, joka, hänen kuljettuaan sitä jonkun aikaa kiiruisti ja huolimattomasti, päädytti hänet puiston toiselle puolelle, mistä muuriin laitettu takaportti vei aukealle kentälle.

Tressilian pysähtyi hetkiseksi. Hänelle oli samantekevää, mitä tietä hän jätti paikan, joka nyt oli tullut niin inhoittavaksi hänen muistoissaan; mutta oli luultavaa, että takaportti oli lukossa, ja hänen poistumisensa tältä suunnalta siis mahdoton.

»Joka tapauksessa täytyy minun koettaa», puheli hän itsekseen; »ainoana keinona tämän kadotetun — tämän kurjan — tämän siitä huolimatta mitä rakastettavimman immen ja onnettomimman tytön takaisin vaatimiseksi — on hänen isänsä vetoaminen tämän maan mädäntyneihin lakeihin — Minun täytyy kiirehtiä viemään hänelle tätä sydäntäsärkevää uutista.»

Juuri kun Tressilian näin itsekseen päätellen lähestyi joillakin keinoin avatakseen portin tai kiivetäkseen sen yli, huomasi hän avainta pistettävän lukkoon ulkopuolelta. Avain kääntyi ympäri, salparauta longahti, ja ratsumies, joka astui sisään viittaansa kääriytyneenä, päässään leveälierinen, nuokkuvan sulan koristama hattu, seisoi yht'akkiä neljän kyynärän päässä hänestä, joka juuri oli aikeissa yrittää ulos. He huudahtivat kumpikin samalla kertaa vihan ja hämmästyksen värisyttämällä äänellä, toinen »Varney!», toinen »Tressilian!»

»Mitä Te täällä teette?» kuului vieraan äreä kysymys Tressilianille, kun hämmästyksen ensi hetki oli kulunut. — »Mitä teette Te täällä, missä Teidän läsnä-oloanne yhtä vähän odotetaan kuin kaivataankin?»

»Entä Te, Varney», vastasi Tressilian, »mitä teette Te täällä? Oletteko Te tullut nauttimaan viattomuudesta, jonka olette hävittänyt, aivan niinkuin korppikotka tai haaskavaris tulee ahmimaan lammasta, jonka silmät se ensin on puhkaissut? — Tai oletteko tullut kohtaamaan kunniallisen miehen ansaittua kostoja? — Vedä miekkasi, koira, ja puolusta itseäsi!»

Näin puhuen paljasti Tressilian aseensa, mutta Varney laski vain kätensä miekkansa kahvaan vastatessaan: »Sinä olet hullu, Tressilian — myönnän kyllä asianhaarain näennäisesti olevan minua vastaan, mutta kautta kaikkien valojen, joita pappi voi lausua ja mies vannoa, minä en ole koskaan tehnyt vähintäkään pahaa neiti Amy Robsartille; eikä minulla, sen vakuutan, ole lainkaan halua vahingoittaa Sinua tämän asian takia — tiedäthän, että minä osaan käytellä miekkaa.»

»Olen kuullut Sinun siitä puhuvan, Varney», vastasi Tressilian; »mutta nyt haluan saada siitä paremman todistuksen kuin Sinun sanasi.»

»Sitä ei tule puuttumaan, ell'eivät terä ja ponsi vain petä minua», vastasi Varney; ja vetäen miekkansa oikealla kädellään, kääriäisi hän viittansa vasemman ympärille ja kävi Tressilianin kimppuun niin väkevästi, että taistelu näytti hetkiseksi kallistuvan hänen voitokseen. Mutta tämä voitto ei kestänyt kauvaa. Tressilian yhdisti koston vannoutuneeseen mieleen käden ja silmän, jotka erinomaisesti sopivat miekan käyttelyyn; niin että Varney, joka oli tempuissaan joutunut varsin ahtaalle, yritti käyttää

hyväkseen suurempaa voimaansa tehdäkseen vastustajastaan lopun. Siinä tarkoituksessa antoi hän Tressilianin iskun tömähätä käsivarren ympärille käärittyyn viittaansa, ja ennen kuin hänen vastustajansa oli ennättänyt selvittää siten kankaaseen takeltuneen miekkansa, kävi hän ankarasti hänen kimppuunsa, tiukentaen samalla miekkaansa, pistääkseen hänet hengiltä. Mutta Tressilian oli varoillaan, ja tikarinsa paljastaen väisti tämän aseensa terällä ovelan iskun, joka muutoin olisi lopettanut taistelun, ja osoitti sitten seuraavassa ottelussa niin suurta taitavuutta, että se olisi melkoisesti tukenut otaksumaa hänen cornwallilaisesta syntyperästään, cornwallilaiset kun ovat sellaisia mestareita miekan mittelössä, että he, jos vanhan ajan leikit vielä herätettäisiin henkiin, voisivat haastaa koko Europan kiistakentälle. Huonosti onnistuneesta hyökkäyksestään kaatui Varney niin äkkiä ja niin ankarasti, että hänen miekkansa lensi useita askeleita sivulle, ja ennen kuin hän oli ehtinyt nousta jaloilleen jälleen, tähtäsi hänen vastustajansa miekka hänen kurkkuunsa.

»Neuvo minulle heti paikalla keinot petoksesi uhrin vapauttamiseksi», sanoi Tressilian, »taikka katsahda viimeisen kerran Luojan siunattuun valoon!»

Ja sillä välin kun Varney, joko liian hämmentyneenä tai liian uhmailevana vastatakseen, yritti äkkiä nousta, veti hänen vastustajansa kätensä taaksepäin ja olisi toteuttanut uhkauksensa, ell'ei iskua olisi pysäyttänyt Mikael Lambourne, joka miekkojen kalinan kuultuaan oli saapunut paikalle juuri viime hetkellä pelastaakseen Varneyn hengen.

»Tulkaa, tulkaa, toveri», sanoi Lambourne, »täällä on tarpeeksi hommattu, onpa liiaksikin — satuloikaa raudikkonne ja lähtekäämme hölköttelemään — Musta Karhu murisee meille.»

»Tiehesi, hylkiö!» huudahti Tressilian, irroittautuen Lambournen pitelystä; »uskallatko Sinä asettua minun ja viholliseni väliin?»

»Hylkiö! hylkiö!» toisteli Lambourne; »siihen on vastattava kylmällä teräksellä, kunhan vain pikarillinen mesiviiniä on huuhtonut muistista sen aamukulauksen, jonka kallistimme yhdessä. Siihen mennessä, katsokaas, suorikaa joutuin tiehenne — meitä on kaksi yhtä vastassa.»

Hän puhui totta, sillä Varney oli käyttänyt tilaisuutta hakeakseen aseensa, ja Tressilian havaitsi olevan sulaa hulluutta ryhtyä enää niin epätasaiseen tappeluun. Hän kiskaisi kukkaron sivultaan, ja otettuaan siitä kaksi kultarahaa, heitti hän ne Lambournelle: »Kas tässä, konna, aamupalkkasi — Sinun ei pidä sanoman olleesi oppaanani turhan takia — Varney, hyvästi me tapaamme toisemme ja silloin sellaisessa paikassa, missä ei kukaan tule väliimme.» Näin puhuttuaan kääntyi hän ympäri ja hävisi takaportista.

Varneylla ei näyttänyt olevan halua tai ehk'eipä voimaakaan (sillä hänen kaatumisensa oli ollut ankara) seurata poistuvaa vihollistaan. Mutta hän katsahti synkästi hänen jälkeensä ja sanoi sitten Lambournelle: »Oletko Sinä Fosterin tovereita, kunnan mies?»

»Vannoutuneita ystäviä, kuten terä ja ponsi», vastasi Mikael Lambourne.

»Tässä on kelpo kultaraha vaivoistasi — seuraa tuota lurjusta ja katso, mihin hän poikkeaa ja tuo minulle sitten sana tänne kartanoon. Mutta ole varovainen ja vaitelias, mies, jos kaulaasi rakastat.»

»Kylliksi sanottu», vastasi Lambourne; »minä osaan seurata jälkiä yhtä hyvin kuin paraskin vainukoira.»

»Matkaan siis», määräsi Varney, pistäessään miekkaa tuppeen; ja kääntäen selkensä Mikael Lambournelle, lähti hän hitaasti kävelemään taloa kohti. Lambourne jäi vain hetkiseksi poimimaan niitä kultarahoja, jotka hänen entinen seikkailutoverinsa oli hänelle niin ilman muita mutkia heittänyt, ja mutisi itsekseen, sijoittaessaan niitä kukkaroonsa Varneyn lahjan viereen: »Minä puhuin niille hölmöille Kultalasta — kautta pyhän Antoniuksen, eipä ole meidänlaisillemme miehille Kultalaa parempaa kuin iloinen vanha Englanti! Täällähän sataa kultarahoja, taivaan nimessä! — niitä on nurmella yhtä tiheässä kuin kastepisaroita — ei muuta kuin poimi pois vain. Ja ell'en minä ota osaani niistä kimaltelevista kastepisaroista, niin sulakoon miekkani kuin jääpuikko!»

V Luku.

Se mies

Tunsi maailman kuin luotsi kompassinsa.

Johtotähtenään ol' oma etu, sitä

Osoitti neula, ja purjeitansa painoi

Vain toisten intohimoin tuulahdukset.

Petturi — Murhenäytelmä.

Anton Foster riiteli vielä kauniin vieraansa kanssa, joka kohteli halveksien jokaista pyyntöä ja kehoitusta vetäytyä omaan huoneeseensa, kun kartanon pääovelta kuului vihellys.

»Nyt sitä ollaan kauniisti kiikissä», päivitteli Foster; »se oli puolisonne merkki, ja mitä minun on sanominen hämmingistä, joka nyt vallitsee tässä talossa, sitä en omantuntoni nimessä lainkaan tiedä. Paha onni seuraa tosiaankin tuon Lambourne-roiston kintereillä, ja hän on vastoin kaikkea luuloa pelastunut hirsipuusta tullakseen tänne saattamaan minut perikatoon!»

»Vaiti, mies», sanoi nainen, »ja avaa ovi herrallesi. — Puolisoni, rakas puolisoni!» huudahteli hän sitten kiiruhtaessaan huoneen ovelle, lisäten sitten, pettymyksen kaiku äänessään: »Pyh! sehän olikin vain Rikhard Varney.»

»Niin, rouva», sanoi Varney astuessaan sisään ja tervehtiessään naista kunnioittavalla alamaisuudella, johon tämä vastasi huolettomasti, puolittain halveksien, puolittain suututellen, »se oli tosiaankin vain Rikhard Varney; mutta pitäisipä siedettämän ensimmäistä harmahtavaa pilveäkin, joka idässä punertuu, koska se ilmoittaa siunatun auringon lähenemistä.»

»Kuinka! tuleeko puolisoni tänne tänä iltana?» kysyi nainen iloisesti, vaikkakin hämmästyneesti liikuttuna, ja Anton Foster tarttui hänen sanaansa ja toisti kysymyksen. Varney vastasi naiselle, että hänen herransa aikoi käydä häntä katsomassa, ja oli juuri aikeissa sorvailla muutamia kohteliaisuuksia, kun nainen huusi, vastaanottohuoneen ovelle juosten: »Janet — Janet — tule heti pukuhuoneeseeni!»

Sitten kääntyi hän jälleen Varneyn puoleen kysymään, oliko hänen herrallaan muuta toimitettavaa hänelle.

»Tämä kirje, kunnioitettava rouva», sanoi hän, vetäen povestaan pienen, tulipunaiseen silkkiin käärityn mytyn, »sekä sen mukana muistolahja hänen rakkautensa kuningattarelle.»

Innokkaan kiiruisasti ryhtyi nainen purkamaan pienen mytyn silkkipeitettä, ja kun ei hän kyllin nopeasti saanut solmua aukenemaan, huusi hän jälleen äänekkäästi Janetille: »Tuo minulle veitsi — sakset — mitä tahansa, joka vain avaisi tämän ilkeän solmun.»

»Eiköhän minun halpa tikarini saisi suorittaa sitä palvelusta, kunnioitettava rouva», sanoi Varney, tarjoten pientä, erinomaisen hienotekoista tikariaan, joka riippui hänen loistenahasta valmistetussa miekkavyössään.

»Ei, herra», vastasi nainen, sysäten pois tarjotun asean — »teräksinen tikari ei saa leikata minun lemmensolmuani.»

»Ja kuitenkin on se niitä leikannut jo monta», virkkoi Anton Foster puolittain itsekseen, katsahtaen Varneyhin. Samassa oli jo solmukin avattu ilman muuta apua kuin Janetin somien, taitavien sormien, sillä Janet, yksinkertaisesti puettu kaunis neitonen, Anton Fosterin tytär, oli emäntänsä uudistetuista kutsuista vihdoinkin juosten saapunut huoneeseen. Itämaisista helmistä punottu kaularihma, joka seurasi hyvältätuoksuavaa kirjettä, saatiin pian esille mytystä. Rouva antoi edellisen, hätäisesti sitä silmäiltyään, kamarineitonsa huostaan, ja luki, tai pikemminkin ahmi jälkimäisen sisällön.

»Varmaankaan, rouva», sanoi Janet, ihastuneena katsellessaan helmikoristetta, »eivät Tyron tyttäret kantaneet kauniimpia kaulanauhoja kuin tämä — Ja sitten tämä muistolause: 'Koristetta kauniimmalle kaulalle' — jokainen helmi on ritaritilan arvoinen.»

»Jokainen tämän rakkaan kirjeen sana on arvokkaampi kuin koko helminauha, tyttöseni — Mutta lähdetäänpäs pukuhuoneeseeni; meidän täytyy pitää kiirettä, sillä puolisoni tulee tänne tänä iltana. — Hän pyytää minua olemaan Teille ystävällinen, herra Varney, ja hänen tahtonsa on minun lakini. — Minä kutsun Teidät illalliselle huoneeseeni, ja myöskin Teidät, herra Foster. Käskekää laittaa kaikki valmiiksi ja pitäkää huolta siitä, että tarpeellisiin valmistuksiin ryhdytään puolisoni vastaanottoa varten tänä iltana.» Näin sanoen lähti hän huoneesta.

»Hän alkaa jo pöyhistelällä», virkkoi Varney, »ja hän lahjoittaa vastaanottonsa suosiota aivan kuin jakaisi hän jo herramme arvon. — No hyvä — onhan viisasta jo edeltäpäin harjoitella osaa, jota kohtalo ehkä panee meidät näyttelemään — kotkanpojan täytyy tuijottaa aurinkoon, ennen kuin se väkevin siivin nousee sitä kohti.»

»Jos pään pystynä kantaminen», sanoi Foster, »estää hänen silmänsä sokenemasta, niin takaan minä Teille, ett'ei se naikkonen suinkaan laske harjaksiansa. Hän haluaa nykyään jo kohota tykkänään minun vihellykseni kuuluvilta, herra Varney. Uskokaa pois, hän ei enää välitä minusta tuon taivaallista.»

»Se on Sinun oma vikasi, Sinä juro, kömpelö lurjus», vastasi Varney, »joka et tunne muuta keinoa hänen vartioimisekseen kuin suoran raa'an voiman. — Etkö Sinä voi sulostuttaa tätä taloa säveleillä ja leikeillä? Etkö Sinä osaa tehdä ympäristöä peloittavaksi hänelle haastelemalla kummituksista? — Sinä asut aivan hautuumaan läheisyydessä, eikä Sinulla ole tarpeeksi älyä manata esiin paria aavetta kauhistuttamaan naikkostasi ja pitämään häntä aisoissa.»

»Älkää noin puhuko, herra Varney», varoitti Foster; »eläviä en pelkää, mutta minä en suinkaan lähde leikittelemään hautuumaan kuolleiden naapurien kanssa. Uskokaa vain: siinä tarvitaankin urheata mieltä, kun asuu näin lähellä hautuumaata; arvoisa herra Holdforthkin, Pyhän Antoniuksen kirkon iltapuolissaarnaaja, pelkäsi vahvasti viimeksi täällä meillä käydessään.»

»Hillitse jo taika-uskoista kieltäsi», käski Varney; »ja koska sinä käymisestä puhut, niin vastaa minulle, Sinä ovela veijari, mitenkä Tressilian oli joutunut tämän talon takaportille?»

»Tressilian!» vastasi Foster, »mitä tiedän minä Tressilianista? — minä en ole kuullutkaan sitä nimeä.»

»No kuule siis, lurjus, että hän oli nyt se cornwallilainen varis, jolle vanha herra Hugh Robsart määräsi ihanan Amynsa, ja nyt on tuo höyrypäinen hullu tullut tänne hakemaan kaunista karkulaistaan: hänen suhteensa täytyy ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin, sillä hän luulee olevansa loukattu, eikä hän ole niitä poikia, jotka pitävät loukkaukset hyvänä. Onneksi ei hän tiedä herrastani mitään, vaan luulee olevansa tekemisissä vain minun kanssani. Mutta mitenkä, paholaisen nimessä, tuli hän tänne?»

»Mikko Lambournen kanssa, se täytyy Teidän saada tietää», vastasi Foster.

»Ja kuka on Mikko Lambourne?» kysyi Varney. »Kautta taivaan! Sinunhan olisi parasta ripustaa ovesi yläpuolelle majatalon kilpi ja kutsua jokaista ohikulkevaa maankiertäjää katsomaan sitä, mitä Sinun tulisi kätkeä jopa auringolta ja ilmaltakin.»

»Ai! Ai! tämäpä on oikeata hovimiehen palkintoa palveluksistani, herra Rikhard Varney», vastasi Foster. »Etkö Sinä käsenyt minun etsiä miestä, jolla olisi hyvä miekka ja avara omatunto? Ja enkö minä liehunut hiki hatussa löytääkseni sellaisen otuksen — koska, Luojan kiitos, minun tuttavani eivät kuulu moisten veijarien joukkoon — kun, aivan kuin olisi taivas itse niin asettanut, tuo pitkä lurjus, joka kaikkinne ominaisuuksineen on täydellisin konna mitä toivoa saatat, tuli hävyttömyytensä rajattomuudessa hieromaan tuttavuutta minun kanssani, ja minä suostuin hänen tarjoukseensa, koska luulin siten tekeväni Sinun mieliksesi — mutta nytpä näen, minkä palkan sain alennuttuani keskustelemaan hänen kanssaan!»

»Ja toiko tämä veijari», kysyi Varney, »joka on samanlainen roisto kuin Sinäkin, mutta jolta luullakseni puuttuu tuo Sinun nykyinen tekopyhyttesi, mitä on niin ohuelta Sinun kovan, konnamaisen sydämesi pinnalla kuin kultasilausta ruostuneessa raudassa — toiko hän, kysyn minä, tuon hurskastelevan, huokailevan Tressilianin matkassaan?»

»He tulivat yhdessä, kautta taivaan!» vastasi Foster; »ja Tressilian — puhuakseni puhtainta totuutta — pääsi lyhyeksi ajaksi kahdenkesken sen Teidän naisräpäleenne kanssa, sillä välin kun minä ja Lambourne juttelimme tuolla viereisessä huoneessa.»

»Varomaton roisto! me olemme molemmat hukassa!» huudahti Varney. »Hän on viime aikoina heittänyt yhdenkin kaihoavan katseen isänsä kartanoa kohti, heti kun hänen kreivillinen rakastajansa jättää hänet yksin. Jos tämä tekopyhä narri saisi vihellyksillään houkutelluksi hänet entisille orsilleen, olisimme me molemmat mennyttä miestä.»

»Ei siitä pelkoa, herrani», lohdutti Anton Foster; »hänellä ei ole vähintäkään halua laskeutua hänen kuvilleen, sillä hän kirkaisi hänet nähdessään kuin kynn pistämänä.»

»Se on hyvä. — Mutta etkö voi saada tyttäreltäsi vihiä siitä, mitä heidän välillään tapahtui, Foster-hyvä?»

»Minä sanon Teille suoraan, herra Varney», vastasi Foster, »minun tyttäreni ei pidä sekaantumisen meidän juoniimme eikä astuman meidän polkujamme. Ne sopivat kyllä minulle, joka osaan katua pahoja tekojani; mutta minä en halua saattaa lapseni sielua hukkumisen vaaraan, en Teidän enkä Teidän herranne mieliksi. Minä kyllä voin kävellä ansojen ja salahautojen keskellä, koska minulla on sen verran ovelaa järkeä, mutta enpä minä päästäisi sitä karitsaraukkaa niiden sekaan.»

»Mitä joutavia, Sinä epäluuloinen narri; minullehan olisi yhtä vastenmielistä kuin Sinullekin nähdä lapsekkaan tyttäresi sekaantuvan vehkeisiini tai astelevan suoraan helvettiin isänsä käsikynkässä. Mutta etkö Sinä voisi epäsuorasti saada häneltä mitään tietoja?»

»Sen olen jo tehnyt, herra Varney», vastasi Foster, »ja hän sanoi rouvan kirkaisseen kuultuaan isänsä sairaudesta.»

»Hyvä!» virkkoi Varney; »se on tieto, joka on muistamisen arvoinen ja jota tulee osata käyttää. Mutta tämä tienoo täytyy vapauttaa tuosta Tressilianista. — En olisi vaivannut ketään muuta sillä asialla, sillä minä vihaan häntä kuin kuolettavaa myrkyä — hänen näkynsä on minulle katkeruuksien katkeruus — ja tänään olisinkin minä päässyt hänestä, mutta jalkani luiskahti, ja totta puhuen, ell'ei se Sinun toverisi olisi tullut avukseni ja pidättänyt hänen kättänsä, tietäisin minä nyt tällä hetkellä, vaelsimme me molemmat, Sinä ja minä, taivaan vaiko helvetin tietä.»

»Ja Te voitte puhua tuolla tavalla niin suuresta vaarasta!» huudahti Foster; »Teillä on kova sydän, herra Varney — mitä minuun tulee, niin ell'en minä toivoisi eläväni vielä monta vuotta ja saavani aikaa katumuksen suureen työhön, en minä sen pitemmältä kulkisi polkujanne!»

»Oh! Sinä olet elävä yhtä vanhaksi kuin Metusalem», sanoi Varney, »ja kokoova yhtä paljon rikkautta kuin Salomo ja Sinä olet niin hartaasti katuva että Sinun katumuksesi on tuleva konnamaisuuttasi kuuluisammaksi — ja se on jo rohkeasti sanottu. Mutta kaiken muun ohella: Tressiliania on pidettävä tarkasti silmällä. Se Sinun roistokumppanisi on lähtenyt häntä vakoilemaan. Tässä on kysymyksessä meidän onnemme, Anton.»

»Niin, niin», murisi Foster äkäisenä, »se siitä tulee, kun on liitossa miehen kanssa, joka ei tiedä niinkään paljoa raamatusta, että työmies on palkkansa ansainnut. Minun täytyy, kuten tavallisestikin, ottaa niskoilleni kaikki vaiva ja vaara.»

»Vaara! ja mikä tässä nyt on niin julmana vaarana, jos saan kysyä?» ivaili Varney. »Se lurjus kai tulee uudelleen nuuskimaan Sinun alueillesi tai taloosi, ja jos Sinä pidät häntä murtovarkaana tai salametsästäjänä, eikö ole sängen luonnollista, että Sinä tervehdät häntä kylmällä teräksellä tai kuumalla lyijyllä? Kahlekoirakin kaataa ne, jotka tulevat liian lähelle sen koppia; ja kuka moittii sitä siitä?»

»Niinpä niin, kahlekoiran työ ja kahlekoiran palkka minulla onkin Teidän joukossanne», sanoi Foster. »Tässä olette Te, herra Varney, muodostanut oivallisen itsenäisen maatilan tuosta entisestä taika-uskon laitoksesta; mutta minulla on tähän kartanoon vain kurja vuokra-oikeus, jonka Teidän Korkeutenne voi tehdä mitättömäksi milloin vain suvaitsee.»

»Niin, ja Sinä tahtoisit muuttaa vuokra-oikeutesi vapaaläänitykseksi — sekin voi tapahtua, Anton Foster, jos toimitat tehtäväsi hyvin. — Mutta hiljaksen, Anton veikkonen, hiljaksen, — jättämällä tästä vanhasta kartanosta huoneen tai pari herrani kauniin papukaijan säilykkeiksi — sulkemalla hyvin ovesi ja akkunasi, jott'ei se pääsisi lentämään tiehensä, voit Sinä vain ansaita sen palkinnon. Huomaa hyvin: kartanon ja kymmenysten on laskettu puhtaana vuositulona tuottavan seitsemänkymmentäyhdeksän puntaa viisi killinkiä ja viisi ja puoli penniä, ottamatta lukuun metsän arvoa. Katsos: täytyyhän Sinunkin sentään pysyä kohtuudessa; suurilla ja salaisilla palveluksilla voit Sinä ansaita kaiken tämän ja vielä muuta lisäksi. — Ja nyt käske palvelijaasi vetämään saappaita jalastani. — Hanki myös jotakin purtavaa ja malja parasta viiniäsi. — Minun täytyy esiintyä sille laulurastaalle moitteettomana ulkoasultani, kirkkaana kasvoiltani ja reippaana mieleltäni.»

He läksivät kumpikin suunnalleen, ja kello kaksitoista, joka silloin oli päivällisen aika, tapasivat he toisensa jälleen ruokapöydässä; Varney oli uljaasti puettu silloisten hovimiesten tapaan, ja Anton Fosterinkin näkö oli parantunut, mikäli puku saattoi somentaa niin epäsuotuisaa ulkomuotoa.

Tämä muutos ei jäänyt Varneylta huomaamatta. Kun ateria oli lopetettu, pöytäliina korjattu ja heidät jätetty kahdenkesken puhelemaan, sanoi Varney, isäntäänsä katsellen: — »Sinähän olet korea kuin tiklivarpunen, Anton; luulenpa Sinun nyt viheltävän vaikka leiskuvaa polkkaa — mutta suo anteeksi, sehän toimittaisi Sinulle lähtöpässit Abingdonin uskonintoisten kengänpaikkaajain, puhdassydämisten kankurien ja pyhien leipurien — ne aina heittävät uuninsa kylmilleen aivojaan kuumentaessaan — jalosta seurasta.»

»Vastaaminen Teille oikeassa hengessä, herra Varney», virkkoi Foster, »olisi — suokaa anteeksi vertaus — olisi pyhien ja kallisarvoisten esineiden heittämistä sikojen eteen. Niinpä puhunkin minä Teille maailman kielellä, jota maailman ruhtinas on opettanut Teitä ymmärtämään ja siitä myöskin tavallista suurempaa hyötyä saamaan.»

»Puhu Sinä mitä sinua miellyttää, kunnon Tony», vastasi Varney; »sillä sopikoonpa se nyt Sinun houkkiomaiseen uskoosi tai konnamaisiin töihisi, on se joka tapauksessa mitä oivallisimpana höysteenä tälle alikante-viinille. Sinun haastelusi on huvittavaa ja terävää, ja se voittaa kaviarit, kuivatut naudankielet ja kaikki muut kiihoitusaineet, joiden on määrä maustaa hyvää juomaa.»

»No hyvä, jos niin on, niin sanokaa minulle», virkkoi Anton Foster, »eikö meidän hyvä herramme tulisi

paremmin palvelluksi ja eikö olisi parempi, että hänen odotushuoneessaan olisi vain säädylisiä, jumalaapelkääväisiä miehiä, jotka työskentelevät levollisesti hänen tahtonsa ja omaa etuansa silmällä pitäen, ilman maallista häväistystä, kuin että häntä avustavat, palvelevat ja seuraavat sellaiset tunnetut irstailijat ja konnamaiset miekkamiehet kuin Tidesly, Killigrew, tuo Lambourne-lurjus, jonka Te pakotitte minut etsimään tarpeiksenne, ja muut sellaiset, jotka kantavat kasvoillaan hirsipuun leimaa ja oikeassa kädessään murhaa — jotka ovat rauhallisten ihmisten kauhistus ja herramme häpeä?»

»Tyyunny, tyyunny, kunnan Anton Foster», vastasi Varney; »sen, joka harjoittaa monenlaista metsästystä, täytyy pitää monenlaisia haukkoja, sekä lyhyt- että pitkäsiipisiä. Tie, jota herrani kulkee, ei ole suinkaan mikään helppo, ja hänellä täytyy kaikissa kohdissa olla luotettavia apulaisia, jotka ovat valmiita mihin palvelukseen tahansa. Hänellä täytyy olla nokkela hovimiehensä, kuten esimerkiksi minä, uljastelemassa vastaanottohuoneissa ja laskemassa käden miekan kahvalle silloin kun joku rohkenee puhua halventavasti herrani kunniasta —»

»Niin», sanoi Foster, »ja kuiskaamassa sanasen hänen puolestaan jonkun kauniin naikkosen korvaan silloin kun ei hän itse voi häntä lähestyä.»

»Sitten», jatkoi Varney, panematta nähtävästi mitään huomiota keskeytykseen, »täytyy hänellä olla lainoppineensa — syvälliset, tarkkasilmäiset nuuskijansa — rakentamassa hänen sopimuksensa, hänen ennakkosopimuksensa ja hänen jälkisopimuksensa ja keksimässä keinoja saada herralleen herumaan mahdollisimman paljon hyötyä kirkontiluksista, seurakuntain maa-omaisuudesta ja yksinoikeuksista —. Ja sitten täytyy hänellä olla lääkärinsä, jotka osaavat höystä viinimaljan tai sairaan väkiliemen — ja hänellä täytyy olla salattujen tieteiden taitajansa, kuten Dee ja Allan, manaamassa esiin paholaista. — Ja hänellä täytyy olla uljaita miekkamiehiä, jotka kävisivät itsensä punaisimman paholaisenkin kimppuun sitten, kun se on manattu esiin — ja ennen kaikkea täytyy hänellä olla, toisia apulaisia loukkaamatta, sellaisia jumalisia, viattomia puritanilaissieluja kuin Sinä, kunnan Anton, jotka uhmailevat saatanaa, mutta tekevät samalla hänen töitään.»

»Ettehän toki tarkoittane sanoa, herra Varney», virkkoi Foster, »että meidän herramme ja käskijämme, jonka minä uskon kaikilla jaloilla ominaisuuksilla varustetuksi, käyttäisi niin halpamaisia ja synnillisiä keinoja kohotakseen kuin mihin puheenne nyt tähtäilee?»

»Vaiti, mies», sanoi Varney, »äläkä tuijota siinä minuun niin surkein silmin — Sinä et minua peijaa — enkä minä silti ole Sinun vallassasi, kuten ehkä höperöt aivosi kuvittelevat, vaikka minä Sinulle vapaasti selitänkin ne koneet, pontimet, ruuvit, köydet ja koukut, joiden avulla suuret miehet kohoavat levottomina aikoina. — Sanoitko Sinä meidän hyvän herramme olevan varustetun kaikilla jaloilla ominaisuuksilla? — Amen ja niin tapahtukoon — senpä takia tarvitseekin hän sitä enemmän sellaisia miehiä ympärilleen, jotka hänen palveluksessaan heittävät kaiken siekailun ja jotka, koska he tietävät, että hänen kaatumisensa murskaisi heidätkin, panevat alttiiksi verensä ja älynsä, sielunsa ja ruumiinsa, pitääkseen häntä pystyssä; ja tätä minä kerron Sinulle, koska minusta on samantekevää, kuka sen tietää.»

»Puhuttepa oikein, herra Varney», myönsi Anton Foster; »puolueen pää on vain vesillä keinuva vene, joka ei kohoa itseksensä, vaan jota nostaa sen alainen aalto.»

»Sinä haastelet tunnusmerkkein kautta, kunnan Anton», vastasi Varney; »tämä samettinuttu on tehnyt Sinusta kohtalonlauseiden latelijan — Sinunpa pitääkin lähteä Oxfordiin suorittamaan tieteellisiä oppi-arvoja. — Mutta oletko sillä välin järjestänyt kaikki ne tavarat, jotka sinulle Lontoosta lähetettiin ja laittanut läntiset huoneet sellaiseen kuntoon, että ne vastaavat herramme makua?»

»Niitä sopisi kuninkaankin käyttää hääpäivänään», vastasi Anton; »ja minä vakuutan Teille, että rouva Amy istuu niissä niin mahtavana ja komeana kuin olisi hän Saban kuningatar.»

»Sen parempi, kunnan Anton», vastasi Varney; »meidän täytyy rakentaa tuleva menestyksemme hänen suosionsa.»

»Silloin rakennamme hiekalle», sanoi Anton Foster; »sillä jos otaksumme, että hän kerran purjehtii hoviin kaikessa miehensä arvossa ja komeudessa, millä silmillä luulette hänen katselevan minua, joka olen ikäänkuin hänen vanginvartijansa, pitämässä häntä täällä vastoin hänen tahtonsa ja kohtelemassa häntä kuin ränsistyneen seinän toukkaa, kun hän itse haluaisi olla korea perhonen ja lihoitella hovipuutarhassa?»

»Älä pelkää hänen epäsuosiotansa, mies», lohdutti Varney. »Minä kyllä todistan hänelle, että kaikki, mitä Sinä olet siinä suhteessa tehnyt, oli sekä herramme että hänen parhaakseen; ja kun hän puhkaisee munankuoren ja pääsee omille jaloilleen, täytyy hänen tunnustaa, että me olemme hautoneet hänen suuruutensa.»

»Olkaahan varoillanne, herra Varney», sanoi Foster, »Te saatatte erehtyä kokonaan laskuissanne. —

Hän otti Teidät vastaan tänä aamuna hyvin kylmästi, ja katselee luullakseni niin Teitä kuin minuakin karsaalla silmällä.»

»Sinä ymmärrät häntä väärin, Foster — Sinä ymmärrät häntä kokonaan väärin. — Minuun on hän sidottu kaikilla niillä siteillä, mitkä voivat häntä kiinnittää mieheen, joka on auttanut häntä tyydyttämään niin hyvin rakkauttansa kuin kunnianhimoansa. Kuka nosti tuntemattoman Amy Robsartin, köyhtyneen, vanhuudenhöperön ritarin tyttären — sellaisen kuuhoureisen, haaveilevan narrin kuin Edmund Tressilianin luvatus morsiamen, hänen alhaisesta tilastaan ja valmisti hänelle mahdollisuuden saavuttaa Englannin, niin, ehkäpä koko Europan loistavin asema? Kuule, mies: minähän — kuten olen sinulle usein kertonut — keksin tilaisuudet heidän salaisiin kohtauksiinsa. — Minähän vartioin metsää sillä välin kun herra kulki otuksen jäljillä — minuahan vielä tänäkin päivänä tytön perhe kiroaa hänen pakokumppaninaan, ja jos minä asuisin heidän naapuristossaan, pitäisin minä hyvin mielelläni paremmasta aineesta kuin Hollannin palttinasta tehtyä paitaa, jott'eivät kylkiluuni tulisi tekemisiin espanjalaisen teräksen kanssa. Kuka kuljetti heidän kirjeensä? — Minä. Kuka hauskutteli sillä aikaa vanhaa ritaria ja Tressiliania? — Minä. Kuka suunnitteli heidän pakonsa? — Minä. Lyhyesti: minä, Dick Varney, poimin tämän pienen, ihanan satakaunon kurjasta sopestaan ja pistin sen Britannian uljaimpaan lakkiin.»

»Voi niin olla, herra Varney», myönsi Foster, »mutta saattaapa hän joutua ajattelemaan, että jos asia olisi vain Teistä riippunut, olisitte Te pistänyt kukan niin huolimattomasti lakkiin, että ensimmäinen intohimojen vaihtelevan tuulen puuskaus olisi puhaltanut tuon satakaunoraukan kaikkeen maailmaan.»

»Hänen tulisi huomata», sanoi Varney hymyillen, »että totinen uskollisuus herraa ja käskijääni kohtaan esti minua ensimmältä neuvomasta avioliittoa — ja että minä kuitenkin sitä neuvoin, kun näin, ett'ei hän tyyntynyt ilman, ilman siunausta tai juhlamenoja — miten niitä nyt nimitätkään, Anton?»

»Mutta hän pitää Teille vihaa vielä toisestakin syystä», virkkoi Foster; »ja minä sanon sen Teille, jotta osaatte pitää ajoissa varanne. — Hän ei suinkaan haluaisi kätkeä loistettansa tämän vanhan luostarin pimeään lyhtyyn, vaan tahtois paistaa kreivittärenä kreivitärten joukossa.»

»Sangen luonnollista, varsin oikein», vastasi Varney; »mutta mitä minä sille voin? — hän paistakoon sarven tai kristallin läpi, aina miten herraa miellyttää, minun ei siihen tule mitään.»

»Hän luulee Teillä olevan airon tälläkin puolella venettä, herra Varney», vastasi Foster, »ja että Te voitte auttaa asiaa tai kaataa, aina miten vain suvaitsette. Sanalla sanoen: hän laskee sen yksinäisyyden ja eristyneisyyden, missä häntä pidetään, Teidän salaisten neuvojenne ja minun ankaran kohteluni ansioksi; ja niin rakastaa hän meitä molempia niin kuin tuomittu rakastaa tuomariaan ja vankilansa vartijaa.»

»Hänen täytyy pitää meistä enemmän, ennenkuin hän täältä lähtee, Anton», vastasi Varney. »Jos minä painavien syiden takia olen neuvonut säilyttämään häntä täällä jonkun aikaa, niin voin minä myöskin neuvoa, että hänet tuodaan ihmisten ilmoille täydessä loistossaan. Mutta olisinhan hullu, minä, joka olen niin lähellä herraa, jos niin tekisin silloinkin, kun hän vielä olisi viholliseni. Paina tilaisuuden tarjoutuessa tämä totuus hänen mieleensä, Anton, niin kyllä minä taas kehun Sinua hänen kuultensa ja kohotan arvoasi hänen silmissään. — Niinkuin Sinä minulle, niin minä Sinulle — se sananparsii pitää paikkansa koko maailmassa. — Rouvan täytyy oppia tuntemaan ystävänsä ja havaitsemaan, kuinka mahtavia he ovat hänen vihamiehinhän. — Sillävälin vartio häntä tarkasti, mutta kuitenkin kaikella sillä ulkonaisella huomaavaisuudella, minkä Sinun karkea luontosi suinkin sallii. Sinun yrmy katsantosi ja verikoiraluonteesi sopivat mainiosti; Sinun tulisi kiittää niistä Jumalaa, ja niin tulisi herrammekin; sillä milloin tahansa on tehtävä jotakin tylyä tai kovasydämistä, niin teet Sinä sen aivan kuin oman luonnollisen petomaisuutesi vaikutuksesta, etkä käskystä, ja niin säästyy herramme moitteista ja häpeästä. — Mutta kuule — ovelle kolkutetaan — katso akkunasta — älä päästä ketään sisään — tämä olisi paha ilta häiritäväksi.»

»Kolkuttaja on sama mies, josta puhuimme ennen päivällistä», sanoi Foster, katsahdettuaan akkunanraosta, »Mikael Lambourne.»

»Ah, päästä hänet kaikin mokomin sisään», sanoi hovimies, »hän tuo uutisia vieraastaan — meidän on hyvin tärkeätä tietää, mitä Edmund Tressilian puuhaa. — Päästä hänet sisään, sanon minä, mutta älä tuo häntä tänne — tulen kohta luoksenne päämunkin kirjastoon.»

Foster lähti huoneesta, ja hovimies, joka jäi sinne yksikseen, mitteli lattiaa moneen kertaan, syviin ajatuksiin vaipuneena, käsivarret ristissä rinnalla, kunnes hän lopulta purki mietteitään muutamien katkonaisien sanoin, joita olemme hieman laventaneet ja yhdistelleet, tehdäksemme hänen yksinpuhelunsa lukijalle ymmärrettäväksi.

»Se on totta», sanoi hän, äkkiä pysähtyen ja laskien oikean kätensä pöydälle, jonka ääressä he olivat

istuneet, »tuo typerä tolvana käsitti pelkoni koko syvyyden, enkä minä kyennyt sitä häneltä salaamaan. — Amy Robsart ei pidä minusta — tahtoisinpa sen olevan yhtä totta kuin ett'en minä pidä hänestä! — Hullu mikä olinkin, kun rupesin häntä itselleni toivomaan, kun järki käski minun pysyä vain herrani uskollisena apulaisena! — Ja tämä onneton erehdys on tehnyt minut hänestä riippuvaisemmaksi kuin viisas mies mielellään olisi paraastakaan punanaamaisesta Eevan tyttärestä. Siitä hetkestä alkaen, jolloin minun oveluuteni astui niin tuhoisan harha-askeleen, en voi katsella häntä ilman niin omituisesti sekautunutta pelkoa, vihaa ja rakkautta, ett'en tiedä, omakseniko hänet ottaisin vai perikatoonko syöksisin, jos se olisi vallassani. Mutta hän ei saa poistua tästä piilopaikasta, ennen kuin minä olen selvillä siitä, millä kannalla asiat ovat. Herrani etu — ja se on minunkin etuni — sillä jos hän kukistuu, kaadun minäkin hänen mukanaan — vaatii tämän alhaisen avioliiton salaamista — enkä minä sitä paitsi suinkaan halua tarjota tuolle naikkoselle käsivarttani hänen kiivetäkseen kunniaistuimelleen, jotta hän sitten painaisi jalkansa niskalleni, kun olisi sille mukavasti asettunut. Minun täytyy herättää mielenkiintoa hänessä, joko sitten rakkauden tai pelon avulla — ja kukapa tietää, vaikka minä siten saisin mitä suloisimman, iskevimmän koston hänen entisestä ylenkatseestaan? — se olisi tosiaankin hovimiehen taidon mestarinäyte! — Kunhan minä vain ensin pääsen hänen neuvonantajakseen — kunhan hän vain ensin uskoo minulle yhdenkin salaisuuden, koskekoonpa se sitten vaikka vain hamppuvarpusen pesän ryöstöä, niin silloin, kaunis kreivitär, olet Sinä minun!» Hän asteli jälleen vaijeten huonetta edes ja takaisin, pysähtyi, täytti viinimaljan ja joi sen pohjaan, ikäänkuin mielensä kuohunutta tyynnyttääkseen; ja mutisten: »Nyt kysytään suljettua sydäntä ja avonaista, kirkasta katsantoa», poistui hän huoneesta.

VI Luku.

Yö kastehensa lauhan loi,
Ja kuuhut kirkkaan taivahan
Cumnorin tornit hopeoi
Ja monen tammen mahtavan.

Mickle.

Neljä huonetta, jotka muodostivat Cumnorin kartanon vanhan nelikulmaisen pihan länsisivun, oli koristettu mitä loisteliaimmalla tavalla. Se oli ollut muutamien, ennen meidän kertomuksemme alkua kuluneiden päivien työ. Lontoosta lähetetyt työmiehet, joita oli kielletty ennen tehtävänsä suorittamista poistumasta kartanon alueelta, olivat nostaneet tämän rakennuksen kyljen huoneet hyljätyn luostarin rappeutuneesta tilasta kuninkaallisen palatsin arvoisiksi. Kaikissa näissä toimituksissa noudatettiin mitä suurinta salaperäisyyttä: työmiehet tulivat sinne ja poistuivatkin öiseen aikaan, ja kaikkiin varokeinoihin ryhdyttiin estämään kyläläisten tungettelevaa uteliaisuutta huomaamasta tai omalla tavallaan selittämästä muutoksia, joita toimitettiin heidän ennen niin köyhän, mutta nyt niin rikkaan naapurinsa Anton Fosterin kartanossa. Siten olikin salaisuus saatu niin hyvin säilymään, että vain hämäriä, epämääräisiä huhuja oli päässyt liikkeelle, ja niitä kuunneltiin ja toisteltiin, niitä sen suuremmasti uskomatta.

Sinä iltana, josta on puhe, oli tämä äskettäin koristettu, muhkea huonesarja ensi kerran valaistu, ja valaistu niin väkevästi, että se loisto olisi varmastikin näkynyt viiden, kuuden peninkulman päähän, ell'eivät tammiset, salparautojen ja lukkojen vahvasti suojaamat luukut, joita vielä sisäpuolelta verhosivat pitkillä kultaripsuilla koristetut, silkistä ja sametista valmistetut pitkät uutimet, olisi estäneet pienimmänkin valonpilkahduksen näkymistä ulkoapäin.

Päähuoneet, joita oli, kuten näimme, neljä, olivat toistensa kanssa yhteydessä. Niihin päästiin leveitä, tavattoman pitkiä ja korkeita portaita, jotka taas päätyivät erään pylväskäytävän tapaisen etuhuoneen ovelle. Tätä huonetta oli päämunkki käyttänyt tilapäisenä neuvostosalinaan, mutta nyt peitti seiniä kaunis laudoitus, joka oli tehty ruskeasta ulkomaisesta puusta ja joka oli kiilloitettu erinomaisen hienoksi; tämän kiilloitustavan sanottiin olleen kotoisin Länsi-Indiasta ja saavutetun Lontoossa vain suunnattomalla vaivalla ja vähintäkään surkeilematta työkaluja. Tämän kiillon loistavuutta enensivät vielä lukuisat seiniin kiinnitetyissä monihaarisissa hopeajaloissa palavat kynttilät, ja kuusi suurta, komea-puitteista, sen ajan ensimmäisten taiteilijain maalaamaa taulua. Huoneen alipäähän sijoitettu jyrävä tammipöytä palveli niiden harrastuksia, jotka pitivät silloiseen aikaan paljon käytetystä työntöpelistä; ja toisessa päässä näkyi koroke niitä soittoniekkvoja ja laulutaitureita varten, joita mahdollisesti kutsuttaisiin enentämään illan iloa.

Tästä etuhuoneesta tultiin pitosaliin, joka ei ollut niin erin suuri, mutta joka kykeni huikaisemaan katsojan silmät sisustuksensa komeudella. Äsken vielä niin paljaita ja kolkkoja seiniä peittivät nyt taivaansinisestä hopeakuteisesta sametista valmistetut verhot; istuimet olivat kauniisti veisteltyä

mustaapuuta ja niiden tyynyt samaa väriä kuin seinäverhotkin; ja etuhuonetta valaisevia hopeaisia kynttilänjalkoja vastasi täällä suunnaton, samasta jalosta metallista tehty kruunu. Permantoa peitti espanjalainen matto, johon oli kudottu kukkia ja hedelmiä niin hehkuvin ja luonnollisin värein, että epäili koskettaa jalallaan niin ihanaa mestariteosta. Vanhasta Englannin tammesta tehtyä ruokapöytä peitti mitä hienoin liina, ja suuren, liikkuvan astiakaapin avatut, kohokoristeihin leikellyt ovenpuoliskot paljastivat komean hopea- ja porsliinivaraston. Keskellä pöytää upeili italialaisen taideteollisuuden mestarituote, muhkea, loistava, yli kaksi jalkaa korkea hopeainen mauste-asetin, esittäen Briareus-jättiläistä, joka sadasta hopeakäddestään tarjosi vieraiden ruuan höysteiksi mitä moninaisimpia maustelajeja.

Kolmatta suojaa sanottiin vierashuoneeksi. Senkin seiiniä peittivät mitä kauneimmat, Phaetonin putoamista esittävät verhot sillä Flanderin kangaspuut saivat silloin hyvin usein aiheensa muinoisesta kreikkalaisesta tarustosta. Tämän huoneen pää-istuimena oli kunniatuoli, joka oli parin askelman verran koholla permannosta ja johon sopi istumaan kaksi henkeä. Sitä varjosti telttakatos, joka, samaten kuin sen tyynyt, sivu-uutimet ja jalkamattokin, oli tehty tulipunaisesta, hietahelmin koristetusta sametista. Katoksen ylä-osassa upeili kaksi kruunua, kreivin ja kreivittären. Samettipeitteiset jakkarat, ja lukuisat maurilaistekoiset ja kuvio-ompelein koristetut pielukset tekivät istuinten virkaa tässä huoneessa, missä lisäksi näkyi soittokoneita, koru-ompeilupuitteita ja muita naisten työkaluja. Paitsi pieniä kynttilöitä, valaisi vierashuonetta neljä suurta, puhtaimmasta vahasta valmistettua tuohusta. Kukin niistä törötti asetettua mauria esittävän kuvapatsaan oikeassa kädessä; vasemmassa kädessä riippui pyöreä, hopeainen, kirkkaaksi kiilloitettu kilpi, joka oli asetettu maurin rinnan ja valon väliin, niin että kynttilän paiste siten heijastui voimakkaasti kuin kristallikuvastimesta.

Tähän upeaan huonesarjaan kuuluva makuusuoja ei ollut koristettu niin komeilevaan, vaikk'ei silti köyhempään tapaan kuin muut. Kaksi tuoksu-öljyllä täytettyä hopealamppua levitti samalla ihanaa lemua ja väreilevää hämäränkajastuksen tapaista valoa tähän rauhalliseen kammioon. Sen lattiaa peittivät niin paksut matot, ett'ei raskainkaan askel niillä kuulunut, ja untuvatäytteistä vuodetta verhosi leveä kultasilkinen vaate, jonka alta näkyivät hienoimmasta palttinasta neulotut lakanat ja villapeitot, valkeammat niitä valkoisia lampaita, jotka olivat luovuttaneet nahkansa niiden valmisteiksi. Uutimet olivat tulipunaisella silkillä reunustettua ja pitkin kultaripsuin koristettua sinistä samettia, jonka ompelus esitti Cupidon ja Psyken lemmenseikkailuja. Pukupöydällä upeili hopealankapuitteissaan kaunis venetsialainen peili, ja sen vieressä kultainen malja yöllisen janon varalle. Kaksi pistoolia ja kultasilainen tikari riippui vuoteen pääpuolella, yö-aseina, jotka aina tarjottiin kunnioitetuille vieraille, pikemminkin, kuten saattaa otaksua, kohteliaisuuden vaatimuksesta kuin todellisen vaaran pelosta. Meidän ei tule suinkaan unohtaa, paremmin tämän ajan tapojen kunniaksi, mainita, että eräeseen pieneen, kynttilän valaisemaan seinäkomeroon oli asetettu veistellystä mustastapuusta tehty korkea rukoustuoli ja sen eteen kaksi kultakuteista, vuodevaatteiden väriin vivahtavaa samettista polvipatjaa. Tämä komero oli ennen ollut päämunkin yksityisenä rukouskammiona, mutta nyt oli ristiinnaulitunkuva poistettu ja sen sijaan tuolin selkämyställe laskettu kaksi komeasti sidottua ja hopeasilauksin koristettua rukouskirjaa. Tähän kadehdittavaan makuusuojaan, joka oli niin eristetty kaikesta melusta, paitsi puiston tammissa tohisevan tuulen huonnasta, että Morpheus itse olisi toivonut sitä omaksi lepokammiookseen, liittyi kaksi asiaankuuluvasti varustettua ja ylempänä kuvattuun uhkeaan tapaan somistettua pukuhuonetta. Lisäksi sopinee mainita, että osa rakennuksen läheisen siiven huoneita oli keittiönä ja sen tarvesuojina, ja että sen tarkoituksena oli suoda suojaa sen suuren ja mahtavan ylimyksen lähimmille palvelijoille, jonka mukavuudeksi kaikki nämä komeat valmistukset oli suoritettu.

Jumalatar, jonka kunniaksi tämä temppeli oli koristettu, ansaitsi hyvin kaiken tämän tuhlauksen ja vaivan. Hän istui äsken kuvailemassamme vierashuoneessa, luonnollisen ja viattoman ylpeyden ihastuneella silmällä katselemassa komeutta, joka oli niin äkkiä luotu häntä varten ja hänen kunniaukseen. Sillä koska hänen oma oleskelunsa Cumnorin kartanossa oli syynä näiden huoneiden avaamiseen yhtyneiden valmistusten salaperäisyyteen, oli myöskin pidetty tarkkaa huolta siitä, ett'ei hän ennen aikaansa millään keinoin saanut tietää, mitä tapahtui tuossa vanhan rakennuksen osassa, sekä ett'eivät huoneita koristavat työmiehet suinkaan päässeet häntä näkemään. Hänet johdatettiin vasta siis tänä iltana siihen talon osaan, jota hän ei koskaan vielä ollut nähnyt ja joka niin suuresti erosi koko talon muista osista, että se niihin verrattuna näytti lumolinnalta. Ja kun hän nyt ensi kertaa tarkasteli ja kierteli näitä upeita huoneita, tapahtui se sellaisen maalaiskaunottaren rajulla, hillitsemättömällä riemastuksella, joka huomaa yht'äkkiä joutuneensa keskelle komeutta, mitä hän ei hurjimmissakaan unelmissaan ollut osannut kuvitella; ja samalla liittyi tähän iloon lempivän sydämen syvä tunne siitä, että kaikki tämä tenhoava loisto, joka häntä ympäröi, oli tuon suuren taikurin Rakkauden työtä.

Kreivitär Amy — sillä tähän arvoon oli hänet koroittanut hänen salainen, vaikkakin juhlallisesti toimitettu avioliittonsa Englannin mahtavimman kreivin kanssa — oli siis jonkun aikaa liehunut huoneesta huoneeseen, ihailen jokaista uutta näytettä rakastajansa ja puolisonsa mausta, ja tuntien tämän ihastuksensa yhä kasvavan siitä ajatuksesta, että kaikki, mitä hän katseli, oli yhtä samaa

loppumatonta todistusta hänen hellästä ja hartaasta rakkaudestaan. — »Miten kauniita ovatkaan nämä verhot! — Miten luonnollisia nämä maalaukset, nehän aivan elävät! — Kuinka siroasti muovailtu onkaan tämä hopeakalusto, jonka takia luulisi kaikki Espanjan laivat ryöstetyn valtamerillä! — Ja ah, Janet!» huudahteli hän yhä uudestaan ja uudestaan Anton Fosterin tyttärelle, läheisimmälle palvelijattarelleen, joka yhtä uteliaana mutta hieman ankarammin ihastustansa hilliten seurasi emäntäänsä — »Ah, Janet! miten paljon ihanampaa onkaan sentään ajatella, että hän on koonnut kaiken tämän komeuden tänne rakkaudesta minuun! ja että vielä tänä iltana — juuri tänä iltana, joka pimenee pimenemistään — minä saan kiittää häntä enemmän siitä rakkaudesta, joka on luonut tämän sanoin kuvailemattoman onnelan, kuin kaikista sen ihmeistä.»

»Jumalaa on etusijassa kiitettävä», sanoi soma puritanilaistytö, »Häntä, joka antoi Teille, valtjattareni, hellän ja huomaavaisen puolison, jonka rakkaus on taas tehnyt niin paljon hyväksenne. Minäkin olen tehnyt kaiken heikon voitavani. Mutta jos Te juoksette sillä tavalla huoneesta huoneeseen, haihtuu käherrysrautojeni ja neulojeni työ kuin akkunaa jääkukat auringon noustessa korkeammalle.»

»Olet oikeassa, Janet», sanoi nuori, kaunis kreivitär, pysähtyen äkkiä hurmautuneen ihastuksensa hyppelvästä kulusta ja asettuen tarkastelemaan itseään kiireestä kantapäähän suuressa kuvastimessa, sellaisessa, ett'ei hän moista ollut koskaan nähnyt ja ett'ei useata sen vertaista totisesti ollut kuningattarensa palatsissa. — »Olet oikeassa, Janet!» vastasi hän, nähdessään hyvin anteeksiannettavalla itsetyytyväisyydellä jalon kuvastimen heijastavan suloja, jollaisia harvoin näytettiin sen sileälle, kiiltävälle pinnalle; »minä muistutan pikemminkin jotain maitotyttöä kuin kreivitärtä, näine kiireisen juoksun punaamine poskineeni ja kaikkine näine ruskeine kiharoineni, joita Sinä yrittelit laittaa järjestykseen, mutta jotka nyt taas liehuvat villeinä kuin karsimattoman viiniköynnöksen vesat. — Kaularöyhelönikin on rypistynyt ja paljastaa kaulan ja rinnan laveammalti kuin on säädyllistä ja sopivaa. — Tule, Janet — me pukeudumme juhla-asuun — me menemme vierashuoneeseen, hyvä tyttöseni, ja Sinä saat pakottaa nämä kapinalliset kiharat järjestykseen ja vangita pitsein ja palttinoin tämän liian korkeana aaltoilevan rinnan.»

He menivät siis vierashuoneeseen, missä kreivitär pilailien heittäytyi maurilaisille pieluksille, puolittain istuvaan, puolittain makaavaan asentoon, puoliksi omiin ajatuksiinsa vaipuneena, puoliksi kuunnellen kamarineitonsa rupattelua.

Sellaisena kuin hän siinä loikoi, hienoilla, älykkäillä kasvoillaan huolettomuuden ja odotuksen ilme, olisit saanut etsiä meret ja maat löytääksesi mitään puoliksikaan niin ilmeikästä ja miellyttävää. Hänen tummanruskeassa tukassaan kimalteleva jalokiviseppeli ei vetänyt kirkkaudessa vertoja hänen erinomaisen hienosti kaareutuvain, kepeiden, ruskeain kulmakarvojen varjostamille pähkinänruskeille silmilleen, joita samanväriset pitkät ripset reunustivat. Ankara liike, jossa hän äsken oli ollut, hänen kiihkeä odotuksensa ja tyydytetty turhamaisuutensa levittivät väkevän hehkun hänen hienoille kasvoilleen, joita joskus muulloin olisi moitittu (sillä kauneudella samoin kuin taiteillakin on omat turhantarkat arvostelijansa) liian kalpeiksi. Hänen kaulanauhansa, saman, jonka hän juuri oli lemmentahjana saanut puolisoltaan, maidonvalkoiset helmet eivät puhtaudessa kyenneet kilpailemaan hänen hampaittensa ja hänen hipiänsä kanssa, paitsi missä riemastuksen ja tyytyväisyyden hehku oli värittänyt kaulan kepeän punertavaksi. — »No, anna nyt toimeliainen sormiesi levätä, Janet», sanoi hän kamarineidolleen, joka yhä innokkaasti puuhaili hänen tukkaansa ja pukuansa kuntoon. — »Anna jo olla, sanon minä — minun täytyy tavata isääsi ennen herrani saapumista, ja myöskin Rikhard Varneytä, jota herrani pitää niin suuressa arvossa — vaikka minä voisinkin kertoa asioita, jotka piankin syöksisivät hänet herrani suosiosta.»

»Oi, älkää sitä tehkö, hyvä emäntäni!» huudahti Janet; »jättäkää hänet Jumalan haltuun, Hän kyllä rankaisee rikolliset ajallansa; vaan älkää Te vain millään tavoin asettuko Varneyn tielle, sillä hänellä on niin kokonaan herramme korva vallassaan, että harvat ovat menestyneet, jotka ovat vastustaneet hänen aikeitaan.»

»Ja keneltä olet Sinä tätä kuullut, rehellinen Janetini?» kysyi kreivitär; »ja miksi pitäisi minun menettelemän niin varovaisesti niin halvan miehen suhteen kuin Varneyn, minun, joka olen hänen käskijänsä ja herransa puoliso?»

»Niin, rouva», vastasi Janet Foster, »Teidän Armonne ymmärtää kyllä asian paremmin kuin minä. — Mutta minä olen kuullut isäni sanovan, että hän mieluummin haluaisi osua nälkäisen suden tielle kuin häiritä Rikhard Varneyn tuumia. — Ja hän on usein varoittanut minua antautumasta mihinkään tekemisiin hänen kanssaan.»

»Isäsi on oikeassa Sinuun nähden, tyttöseni», vastasi rouva, »ja minä olen vakuutettu siitä, että hän sillä tarkoittaa Sinun parastasi. Sääli vain, että hänen kasvonsa ja esiintymistapansa niin huonosti sopivat hänen todellisiin tarkoituksiinsa — sillä minä uskon hänen tarkoituseriensä lopultakin olevan rehellisiä.»

»Älkää sitä epäilkö, kunnioitettava rouva», vastasi Janet, — »älkää epäilkö isäni tarkoittavan hyvää, vaikka hän onkin yksinkertainen mies, ja vaikka hänen karkea näkönsä saattaakin hänen sydämensä valehtelijaksi.»

»En minä sitä epäilekkään, tyttöseni, vaikkapa vain Sinun takiasi; ja kuitenkin ovat hänen kasvonsa sellaiset, että ihmiset vapisevat ne nähdessään. — Luulenpa, ett'ei äitisikään, Janet — no, anna sen käherrysraudan nyt jo olla rauhassa — voinut katsoa häneen vapisematta.»

»Jos niin olisi ollutkin, rouva», vastasi Janet Foster, »olisi äidilläni kyllä ollut niitä, jotka olisivat pitäneet hänestä arvonsamukaista huolta. Mutta vapisittehan ja punastuittehan Tekin, kunnioitettava rouva, äsken, kun Varney toi kirjeen herraltanne.»

»Sinä rupeat rohkeaksi, neitokaiseni!» sanoi kreivitär, nousten pieluksilta, joilla hän oli puoliksi palvelijattarensa syliin vaipuneena loikoillut. — »Tiedä, että on vapisemisen syitä, joilla ei ole mitään tekemistä pelon kanssa. — Mutta, Janet», lisäsi hän, yht'äkkiä taas heittäytyen sille hyvänsävyiselle ja tuttavalliselle tuulelle, joka oli hänelle ominaista, »usko minua: minä tahdon tehdä kaiken voitavani isäsi hyväksi, sitäkin mieluummin, kun Sinä, sydänkäpyseni, olet hänen lapsensa. — Ah! Ah!» jatkoi hän äkinäisen surumielisyyden levitessä hänen ilmeikkäille kasvoilleen ja kyynelten tulviessa hänen silmiinsä, »minä otan sitäkin mieluummin osaa Sinun hellän sydämesi huoliin, kun minun oma isäruukkani ei vielä tiedä mitään kohtalostani ja kun sanotaan hänen olevan sairaana ja huolissaan minun, arvottoman, takiani! — Mutta pian minä hänet ilostutan — tieto onnestani ja ylenemisestäni tekee hänet nuoreksi jälleen. — Ja jotta sitä pikemmin saisin hänet iloiseksi», hän pyyhkieli silmiään näin puhuessaan — »täytyy minun itsenikin olla iloinen. — Puolisoni ei saa luulla minua kiittämättömäksi hänen hyvydestään eikä nähdä minua surullisena silloin, kun hän niin pitkän ajan kuluttua varastaa hetkisen, käydäkseen katsomassa erakkoaan. Ole iloinen, Janet — yö lähenee, ja herrani tulee pian. — Kutsu isäsi tänne, ja Varney myöskin. — Minä en kannan kaunaa heille kumpaisellekaan; ja vaikka minulla ehkä olisi syytä olla heille vihoissani, niin on oleva kokonaan heidän oma syynsä, jos minun kauttani milloinkaan tunkeutuu valitus heistä kreivin korvaan. — Kutsu heidät tänne, Janet.»

Janet Foster totteli emäntänsä käskyä; muutamien minuuttien kuluttua astui Varney vierashuoneeseen täydellisen hovimiehen miellyttävällä luontevuudella ja kasvot pilvettöminä, hovimiehen, joka on tottunut ulkonaisen kohteliaisuuden varjoon peittämään omat tunteensa ja ottamaan selvää muiden mielen liikkeistä. Anton Foster rähmästeli huoneeseen hänen jäljestään, ja hänen luonnollinen synkkä ja inhoittava ulkomuotonsa näytti tulevan sitäkin vastenmielisemmäksi, kun hän koetti kömpelösti salata sitä pelon ja vihan sekaista neuvottomuutta, joka hänet valtasi kreivittären nähdessään, kreivittären, jota hän oli tähän asti niin ankarasti kohdellut, mutta joka nyt seisoi siinä hänen edessään niin komeasti puettuna ja varustettuna niin monilla todisteilla puolisonsa suuresta rakkaudesta. Se kankea kumarrus, jonka hän teki pikemmin kreivittäreen *päin* kuin *kreivittärelle*, tunnusti koko asian — sitä sopi verrata kumarrukseen, jonka rikollinen suorittaa tuomarilleen, äkkiä tunnustaessaan syyllisyytensä ja rukoillessaan armoa — joka on samalla hävytön ja kömpelö yritykseen puolustautua tai hankkia lievennystä, rikoksen tunnustus ja laupeuden anomus.

Varney, joka aatelisen sukuperänsä nojalla oli astunut huoneeseen ennen Anton Fosteria, osasi paremmin sanoa sanottavansa ja varmemmin ja miellyttävämmin kuin hän.

Kreivitär tervehtikin häntä näennäisen sydämellisesti, mikä tuntui ilmaisevan hänen täydellisesti antaneen anteeksi kaiken sen, mitä hänellä mahdollisesti oli ollut valittamista Varneyta vastaan. Hän nousi istuimellaan, läheni häntä kaksi askelta, ojensi hänelle kätensä ja sanoi: »Herra Rikhard Varney, Te toitte minulle tänä aamuna niin mieluisia uutisia, että minä pelkään hämmästyksen ja riemun saaneen minut unohtamaan herrani ja puolisoni kehoituksen kohdella Teitä kaikella kunnioituksella. Me tarjoamme Teille, herra, kätemme sovinnon merkiksi.»

»Minä olen arvoton koskettamaan sitä muulla tavoin», sanoi Varney, laskeutuen toiselle polvelleen, »kuin niinkuin alamaisen tulee kunnioittaa hallitsijartansa.»

Hän kosketti huulillaan näitä kalliiden sormusten ja jalokivien peittämiä kauniita, hoikkia sormia; sitten nousi hän ylös ja aikoi viehättävän kohteliaasti taluttaa hänet kunnia-istuimelle, kun kreivitär sanoi: »Ei, hyvä herra Rikhard Varney, minä en asetu sille paikalle, ennenkuin herrani itse johtaa minut sinne. Minä olen toistaiseksi vain valekreivitär, enkä minä halua anastaa oikeata arvoani, ennenkuin se, joka on minut siihen koroittanut, myös oikeuttaa minut sitä julkisesti kantamaan.»

»Minä toivon, kunnioitettava rouva», puuttui nyt Foster puheeseen, »ett'en minä täyttäessäni herrani ja Teidän puolisonne käskyjä mitä nyt tulee esimerkiksi Teidän vartioimiseen ja muuhun sellaiseen, ole vetänyt päälleni Teidän vihastustanne, koska minä tein vain velvollisuuteni sekä Teitä että minun herraani kohtaan; sillä taivas, kuten Pyhässä Raamatussa sanotaan, on asettanut miehen vaimon pääksi — luullakseni kuuluu se paikka jotenkin niin, tai ainakin sinnepäin.»

»Minulle on nyt valmistettu niin iloinen yllätys, herra Foster», vastasi kreivitär, »ett'en voi muuta tehdä kuin antaa anteeksi sen ankaran uskollisuuden, joka sulki minut näistä huoneista siksi kunnes ne olivat muuttuneet näin uusiksi ja komeiksi.»

»Niin, rouva», virkkoi Foster, »siihen on hautunut monikin kirkas kolikko; ja jott'ei enempää kulutettaisi kuin mikä on aivan välttämätöntä, jätän minä Teidät herrani saapumiseen asti kunnan herra Rikhard Varneyn pariin, jolla luullakseni on jotakin puhuttavaa Teille jalolta herraltanne ja puolisoltnanne. — Janet, tule mukanani katsomaan, onko kaikki järjestyksessä.»

»Ei, herra Foster», sanoi kreivitär, »me tahdomme tyttärenne jäävän tänne luoksemme, ja saa hän väistyä sivummalle siinä tapauksessa, että Varneylla on minulle jotakin asiaa herraltani.»

Foster suoritti kömpelön kumarruksensa ja lähti huoneesta sen näköisenä, kuin äkälisi hän siitä tuhlaavasta komeudesta, jota oli käytetty hänen aution ja rappeutuneen talorähjänsä muuttamiseksi aasialaiseksi palatsiksi. Hänen mentyään otti Janet ompelupuitteensa ja asettui huoneen perälle, sillä välin kun Rikhard Varney syvällä, nöyrällä kohteliaisuudella etsi matalimman jakkaran, minkä löysi, istuutui sen pieluskasan sivulle, jolle kreivitär oli uudestaan laskeutunut ja viipyi siinä asennossa kotvan aikaa, puhumatta sanaakaan, silmät maahan luotuina.

»Minä luulin, herra Varney», virkkoi vihdoin kreivitär, nähtyään, ett'ei hän ollut halukas alkamaan keskustelua, »Teillä olevan jotakin puhuttavaa herraltani ja puolisoltnani; niin ainakin ymmärsin herra Fosterin ja siksi lähetin kamarineitonikin syrjemmälle. Jos olen erehtynyt, kutsun minä hänet luokseni jälleen; sillä hänen neulansa ei ole vielä niin täysin varma laaka- ja ristipistoissa, ett'ei hän tarvitsisi minun ylivalvontaani.»

»Rouva», vastasi Varney, »Foster ymmärsi osittain väärin minun tarkoitukseni. Ei jalolta puolisoltnanne ja minun kunnioitetulta ja korkea-arvoiselta herraltani ole minulla Teille sanomia tuotavana, vaan *hänestä* tunnen minä tarvitsevani puhua, niin, olevani pakotettu puhumaan.»

»Aihe on hyvin tervetullut, herra», sanoi kreivitär, »koskekoonpa se sitten minun jalon puolisoni sanomia tai häntä itseään. Mutta lausukaa sanottavanne lyhyesti, sillä odotan joka hetki hänen tuloaan.»

»Lyhyesti sitten, rouva», vastasi Varney, »ja rohkeasti; sillä minun asiani vaatii sekä kiirutta että rohkeutta. — Te tapasitte tänään Tressilianin?»

»Niin tapasinkin, herra, ja mitä sitten?» vastasi kreivitär hieman terävästi.

»Ei mitään, mikä minua koskisi, rouva», vastasi Varney nöyrästi. »Mutta luuletteko, kunnioitettava rouva, herranne kuulevan sen uutisen yhtä tyynellä mielin?»

»Ja miks'ei kuulisi? — Minulle yksin oli Tressilianin käynti tukala ja tuskallinen, koska hän toi sanoman hyvän isäni sairaudesta.»

»Isänne sairaudesta, rouva!» hämmästytti Varney. »Sepä on sitten äkkiä tullut — hyvin äkkiä; sillä sanansaattaja, jonka herrani käskystä lähetin matkaan, tapasi sen kunnan ritarin metsästysretkeltä, huutelemassa koirilleen yhtä iloisen pontevasti kuin ennenkin. Luulenpa Tressilianin kokonaan keksineen sen uutisen. — Hänellähän on syynsä, kuten Te, rouva, hyvin tiedätte, kaikin tavoin häiritä Teidän nykyistä onneanne.»

»Te teette hänelle vääryyttä, herra Varney», vastasi kreivitär kiivaasti, — »Te teette hänelle katkeraa vääryyttä. Hänellä on maailman suorasukaisin, avonaisin, jaloin sydän. Paitsi kunnioitettavaa herraani en tunne ketään, jolle petollisuus olisi vastenmielisempi kuin Tressilianille.»

»Pyydän anteeksi, rouva», virkkoi Varney, »tarkoitukseni ei ollut tehdä sille herralle mitään vääryyttä. — Enhän tiennyt, kuinka läheltä hänen asiansa Teitä koskee. Mies saattaa erinäisissä tilaisuuksissa jonkun jalon ja kunniallisen tarkoituksen tähden verhota totuuden, sillä jos se aina ja joka paikassa puhuttaisiin suoraan, ei tässä maailmassa voisi elää.»

»Teillä on hovimiehen omatunto, herra Varney», sanoi kreivitär, »eikä Teidän totuudenrakkautenne tule luullakseni panemaan minkäänlaisia esteitä menestymisellenne maailmassa, sellaisena kuin se nyt kerran on. — Mutta mitä Tressilianiin tulee — niin täytyy minun olla häntä kohtaan oikeudenmukainen, sillä minä olen tehnyt hänelle suurta vääryyttä, kuten Te niin erinomaisen hyvin tiedätte. Tressilianin omatunto on toista tekoa. — Maailma, josta puhuitte, ei voi tarjota mitään, joka voisi houkutella hänet totuuden ja kunnian tieltä; ja yhtä vähän voisi hän elää siinä maailmassa maineensa tahrattuna kuin kärppä valitsisi asunnokseen saastaisen hillerin luolan. Siksipä isäni häntä rakastikin — siksipä olisin minäkin häntä rakastanut — jos olisin voinut. — Ja nyt tässäkin tapauksessa, tietämätön kun hän oli avioliitostani ja puoliosostani, näyttivät hänestä syyt, jotka vaativat minun poistumistani tästä talosta,

olevan niin pakottavia, että minä uskon hänen paljon liioitelleen isäni sairautta ja että minun nähdäkseni Teidän iloisemmat uutisenne ovat totuudenmukaisempia.»

»Uskokaa vain, rouva, niin ne ovatkin», vastasi Varney; »minä en suinkaan pyri viimeiseen asti taistelemaan tuon alastoman hyveen, totuuden, puolesta. Minä suostun varsin kernaasti siihen, että sen suloja hieman hunnulla verhotaan, vaikkapa vain säädylisyyden nimessä. Mutta Teidän täytyy ajatella huonompaa minun päästäni ja sydämestäni kuin sopisi miehelle, jota jalo herrani suvaitsee kutsua ystäväkseen, jos otaksutte minun saattavan tahallani ja tarpeettomasti uskotella Teidän Armollenne valhetta, joka voi käydä niin pian selville ja joka koskee Teidän onneanne.»

»Herra Varney», sanoi kreivitär, »minä tiedän herrani kunnioittavan Teitä suuresti ja pitävän Teitä luotettavana ja taitavana oppaana sillä valtamerellä, missä hän on nostanut niin korkean ja niin uhkarohkean purjeen. Älkää sentähden luulko minun ajatelleen pahaa Teistä, vaikka lausuinkin totuuden Tressilianin puolustukseksi. — Minähän olen, kuten Te hyvin tiedätte, kasvatettu maalla, ja minä pidän enemmän suorasta maalaistotuudesta kuin hovikohteliaisuuksista; mutta minun täytyy kai asemani mukana muuttaa myöskin tapani.»

»Totta, rouva», virkkoi Varney hymyillen, »ja vaikka nyt puhuittekin leikillänne, niin eipä totta tosiaan olisi pahemmaksi, vaikka Teidän äskeinen sananne olisikin jossain yhteydessä vakavan tarkoituksenne kanssa. — Hovinainen — olkoonpa vaikka jaloinkin — hyveisinkin — moitteettominkin niistä, jotka ympäröivät kuningattaremme valta-istuinta — olisi visusti kavahtanut lausumasta totuutta, tai sitä, mitä hän totuudeksi luulee, hyljätyn kosijansa ylistykseksi jalon puolisonsa palvelijan ja uskotun kuullen.»

»Ja miks'en minä saisi», sanoi kreivitär, maittamattomuuttaan hehkuen, »tehdä oikeutta Tressilianin hyvälle avuille puolisoni ystävän kuullen — puolisoni itsensä kuullen — koko maailman kuullen?»

»Ja aikooko nyt Teidän Armonne», kysyi Varney, »yhtä avoimesti tänä iltana kertoa jalolle herralleni ja Teidän puolisolenne, että Tressilian on löytänyt Teidän niin tarkasti maailmalta salatun oleskelupaikkanne ja että hän on keskustellut kanssanne?»

»Vähääkään epäröimättä», vastasi kreivitär. »Se on oleva ensimmäinen asia, minkä hänelle kerron, ja minä lisään siihen jokaisen sanan, minkä Tressilian lausui ja minkä minä vastasin. Minä kyllä siten puhun omiksi häpeikseni, sillä Tressilianin moitteet, vaikkeivät ne olleetkaan niin ansaittuja kuin hän luuli, eivät kuitenkaan olleet aivan aiheettomia. — Puhuminen tulee sentähden olemaan minulle vaikeaa, mutta minä puhun sittenkin, ja minä puhun kaikki.»

»Teidän Armonne tekee tietysti niinkuin häntä miellyttää», vastasi Varney; »mutta minusta nähden olisi yhtä hyvä, koska nyt ei kerran mikään seikka vaadi niin suoraa selitystä, säästää itseltänne se tuska ja jalolta herraltani se levottomuus ja herra Tressilianilta se vaara, johon hän ilmeisesti joutuu, kun hänen suhteensa asiaan otetaan lähemmin pohdittavaksi.»

»Minä en voi huomata ainoatakaan näistä peloittavista seurauksista», vastasi rouva lujasti, »ell'eihän otaksuta ylevän herrani hautovan ajatuksia, joiden minä varmasti uskon ikiajoiksi pysyvän poissa hänen jalosta sydämestään.»

»Olkoon minusta kaukana moinen otaksuma», sanoi Varney. — Ja sitten lisäsi hän hetkisen kuluttua, joko sitten todellisella tai teeskennellyllä suoruudella, joka kokonaan erosi hänen tavallisesta liehrittelevästä kohteliaisuudestaan: — »Kuulkaa, rouva, minä näytän Teille, että hovimies uskaltaa puhua totuuden yhtä hyvin kuin kuka muu tahansa, vaikkapa se sitten koskisikin niiden parasta, joita hän kunnioittaa ja pitää arvossa, niin, vaikkapa se syöksisi hänet itsensäkin vaaraan.» — Hän pysähtyi, ikäänkuin odottaen käskyä tai ainakin lupaa jatkaa, mutta kun rouva oli vaiti, puuttui hän uudelleen puheeseen, vaikkakin ilmeisesti sangen varoen. »Katsahtakaa ympärillenne, jalo rouva», sanoi hän, »ja huomatkaa nämä suojamuurit, jotka ympäröivät tätä kartanoa, se ankara salaperäisyys, jolla Englannin kirkkain jalokivi kätketään ihailevilta katseilta. Nähkää, kuinka tarkasti Teidän jokaista askeltanne valvotaan ja jokaista liikettänne rajoitetaan tuon Foster-tolvanan viittauksesta. Havaitkaa kaikki tämä, ja päättäkää itse, mikä siihen voi olla syytä.»

»Herrani tahto», vastasi kreivitär; »eikä minun tule etsiä mitään muuta syytä.»

»Hänen tahtonsa tosiaankin», vastasi Varney; »ja hänen tahtonsa syntyy rakkaudesta, joka on sen esineen arvoinen. Mutta jos kenellä on aarre ja jos hän pitää sitä suuressa arvossa, haluaisi hän usein, sikäli kuin hän sitä aarrettaan arvostaa, suojata sitä muiden saaliinhimolta.»

»Mitä hyödyttää kaikki tämä puhe, herra Varney?» oli rouvan vastaus; »Te haluatte saada minut uskomaan jaloa herraani mustasukkaiseksi. — Jos otaksuisimmekin, että niin olisi asianlaita, niin kyllä minä osaan mustasukkaisuuden parantaa.»

»Tosiaanko, rouva!» huudahti Varney.

»Se käy siten», vastasi rouva, »että minä aina puhun herralleni totuuden; että minä aina pidän mieleni ja ajatukseni hänen edessään niin puhtaina kuin tuo kiilloitettu kuvastin tuossa; niin että kun hän katsahtaa sydämeeni, näkee hän siellä vain omien piirteidensä heijastuksen.»

»Minä olen mykkä, rouva», vastasi Varney; »ja kun ei minulla ole mitään syytä huolehtia Tressilianista, joka vuodattaisi sydänvereni, jos voisi, niin taivun minä helposti siihen, mikä saattaa kohdata sitä herraa, kun Teidän suora tunnustuksenne ilmaisee hänen rohjenneen tunkeutua Teidän yksinäiseen asuinpaikkaamme. — Te, joka tunnette herrani paljoa paremmin kuin minä, voitte myös arvata, jättääkö hän moisen loukkauksen kostamatta.»

»Ei, jos minun täytyisi ajatella olevani syytä Tressilianin perikatoon», sanoi kreivitär, — »minun, joka olen jo tuottanut hänelle niin paljon tuskaa, olisin mieluummin vaiti. — Ja kuitenkin: mitä se hyödyttäisi, koska hänet näki Foster ja luullakseni vielä joku muukin? — Ei, ei, Varney, älkää enää sitä vaatiko. Minä kerron koko asian herralleni, ja minä puolustan Tressilianin hulluutta niin taitavasti, että puolisoni jalo sydän pikemmin taipuu häntä auttamaan kuin rankaisemaan.»

»Teidän arvostelunne asiasta, rouva», vastasi Varney, »on minun ajatustani paljoa korkeampi, etenkin kun Te voitte, jos haluatte, koetella jäätä ennen sille astumistanne, mainitsemalla Tressilianin nimen herralleni ja tarkkaamalla, kuinka hän sen kestää. Foster ja hänen palvelijansa eivät tunne Tressiliania henkilökohtaisesti, ja minä voin helposti keksiä heitä varten jonkun järkevän syy, joka selittää tunteuttoman miehen ilmestymisen näille maille.»

Rouva vaikenä hetkiseksi ja vastasi sitten: »Jos, Varney, on tosiaankin totta, ett'ei Foster vielä tiedä, että mies, jonka hän näki, oli Tressilian, niin myönnän, ett'en mielelläni soisi hänen saavan tietää sellaista, mikä ei häntä mitenkään koske. Hän on jo muutenkin kyllin ankara minua kohtaan, enkä minä suinkaan haluaisi häntä omien asiaini tuomariksi enkä neuvonantajakseni.»

»Rauhoittukaa», sanoi Varney, »mitä on sillä kärtyisellä äijänkähnyksellä tekemistä Teidän Armonne yksityisissä asioissa? — Ei totisesti enempää kuin kahlekoiralla, joka vartioitsee pihaansa. Jos hän on vähimmässäkään määrässä Teidän Armollenne vastenmielinen, niin on minulla kylliksi valtaa toimittaakseni hänen tilalleen isännöitsijän, joka on paremmin Teidän tahtonne mukainen.»

»Herra Varney», sanoi kreivitär, »jättäkäämme tämä kysymys — jos minulla on jotakin valittamista palvelijain suhteen, jotka herrani on asettanut ympärilleni, täytyy valittamisen tapahtua herralleni itselleen. — Kuulkaa! Minä eroitan hevosen kavioin kapsetta. — Hän tulee! hän tulee!» huusi hän ja hypähti riemuisaan seisaalleen.

»En voi uskoa hänen vielä tulevan», sanoi Varney; »enkä Teidän voivan kuulla hänen hevosesä kavioin kapsetta näiden paksulta verhottujen akkunain läpi.»

»Älkää minua pidättäkö, Varney — korvani ovat tarkemmat kuin Teidän — se on hän!»

»Mutta, rouva! — mutta, rouva!» toisteli Varney levottomana, yhä vieläkin väistymättä hänen tieltään. — »Minä rohkenen uskoa, ett'ei se, mitä olen tässä puhunut alamaisen velvollisuuden ja palvelusinnon pakottamana, kääntyisi minun tuhokseni? — Minä toivon, ett'ei minun rehellistä neuvoani selitettäisi vahingokseni? — Minä rukoilen, ett'ei — —»

»Tyyntykää, mies — tyyntykää!» huudahti kreivitär, »ja päästäkää hameeni — Te olette liian rohkea pidättäessänne minua tuolla tavalla. — Rauhoittukaa, en enään ollenkaan ajattele Teitä!»

Samassa avautui kaksipuolinen ovi selkiseljälleen, ja yleväryhtinen, pitkään, tummaan ratsastusviittaan kääriytynyt mies astui huoneeseen.

VII Luku.

Hän

Hovituulet tuntee; hovin vuorovedet,
Salaiset särkät, pohjapyörteet tietää.
Katseensa tuima kaataa, hymynsä nostaa.
Taivaankaarena hän loistaa — värinsä,
Pelkään, tuskin kestävämmät lie.

Vanha näytelmä.

Kreivittären otsalla väreili vieno suuttumuksen ja hämmennyksen ilme, seurauksena hänen taistelustaan Varneyn itsepuhdistusta vastaan; mutta se muuttui heti puhtaimman riemastuksen ja hellyyden hohteeksi, kun hän ehti heittäytyä jalon tulijan syliin ja häntä rintaansa vasten painaen huudahtamaan: »Vihdoinkin — vihdoinkin tulit!»

Varney poistui nöyrästi huoneesta hänen herransa astuttua sisään, ja Janet aikoi tehdä samoin, kun hänen emäntänsä viittasi häntä pysähtymään. Hän väistyi huoneen äärimäiseen soppeen ja jäi sinne seisomaan, ikäänkuin odottaen lähempiä käskyjä.

Sillä välin kreivi, sillä sen alhaisempi hän ei ollut, vastasi puolisonsa hyväilyihin mitä hellimmällä rakkaudella, mutta oli vastustelevinansa, kun tämä yritti riisua hänen viittaansa.

»Ei», sanoi kreivitär, »minä tahdon riisua viittasi — minun täytyy saada nähdä, oletko pitänyt sanasi ja tullut tänne sinä mahtavana kreivinä, joksi ihmiset Sinua sanovat, etkä, kuten tähän asti, halparvoisena ratsumiehenä.»

»Sinä olet aivan niinkuin muutkin, Amy», sanoi kreivi, jättäen hänelle voiton tässä pilakiistassa; »jalokivet ja liehuvat sulat ja silkki merkitsevät heille enemmän kuin mies, jota ne koristavat — monikin miekkarämä näyttää komealta samettitupessa.»

»Mutta niin ei voi suinkaan Sinusta sanoa, jalosta kreivistä», vastasi hänen puolisonsa, kun viitta vaipui maahan ja näytti kreivin sellaisessa puvussa, jota vain ruhtinaat käyttävät julkisilla matkoillaan; »Sinä olet sitä hyvää ja koeteltua terästä, jonka sisäinen arvo ansaitsee ulkonaisia koristuksia, vaikkeikaan niitä kaipaa. Älä luule Amyn rakastavan Sinua enemmän tässä upeassa puvussasi kuin antaessaan Devonin metsissä sydämensä hänelle, jonka yllä oli vain punaisenruskea ratsastusviitta.»

»Ja Sinäkin», virkkoi kreivi, miellyttävästi ja ylevästi johtaessaan kaunista kreivitärtään heille molemmille varattua kunnia-istuinta kohti, — »Sinäkin, armaani, olet valinnut säätysi mukaisen puvun, vaikk'ei se voikaan Sinun kauneuttasi enentää. Mitä ajattelet hovimme mausta?»

Kreivitär heitti ohi kulkiessaan syrjäsilmyksen suureen kuvastimeen ja vastasi sitten: »En tiedä, mistä se tulee, mutta minä en ajattele lainkaan itseäni katsellessani Sinun ylevyytesi heijastusta. Istu tuohon», sanoi hän, heidän lähestyessään kunniaistuolia, »ihmisten kunnioituksen ja ihailun esineeksi.»

»Kyllä, rakkaani», sanoi kreivi, »jos Sinä jaat sen paikan kanssani.»

»Eihän toki», vastasi kreivitär; »minä istun tähän jakkaralle jalkojesi juureen, katselemaan Sinun komeuttasi ja näkemään ensi kerran eläessäni, miten ruhtinaat käyvät puettuina.»

Ja lapsellisella ihmettelyllä, jonka hänen nuoruutensa ja maalaiskasvatuksensa tekivät ei ainoastaan ymmärrettäväksi vaan myös soveliaaksi, siihen kun liittyi mitä hienotunteisin, hellin aviollisen rakkauden sävy, tarkasteli ja ihaili hän kiireestä kantapäähän sen miehen jaloja muotoja ja ruhtinaallista komeutta, joka oli Englannin neitseellisen kuningattaren hovin ylpeimpänä kaunistuksena, niin kuuluisa kuin se hovi olikin loistavista ylimyksistään ja viisaista neuvonantajistaan. Katsellen hellästi suloista puolisoaan ja iloiten hänen teeskentelemättömästä ihastuksestaan, kuvastutti kreivi mustien silmiensä säihkyssä ja jaloissa piirteissään, paljon vienompia tunteita kuin paljasti tavallisesti se käskevä ja kunnianhimoinen ilme, joka väikkyi hänen korkealla otsallaan ja hänen mustien silmiensä läpitukevassa hehkussa; ja hän hymyili sille viattomalle tietämättömyydelle, joka sai nuoren rouvan utelemaan kaikenlaista hänen kunniamerkeistään.

»Tämä koru-ompelein koristettu hihna, kuten Sinä sitä nimität, tässä polveni ympärillä», selitti kreivi, »on englantilaisen Sukkanauhan ritarikunnan merkki, jota kuninkaankin ylpeydekseen kantavat. Katsos, tässä on siihen kuuluva tähti, ja tässä ritarikunnan jalokivi, Yrjön timantti. Olethan kai kuullut, miten kuningas Edvard ja Salisburyn kreivitär —»

»Oi, minä tiedän koko tarinan», vastasi kreivitär kepeästi punastuen, »siitä, miten erään naisen sukkanauhasta tuli Englannin ritariston mahtavin kunniamerkki.»

»Aivan niin», vahvisti kreivi; »ja tämä mitä arvokkain kunniamerkki oli minulla onni saada yhdessä kolmen ylhäisen toverin: Norfolkkin herttuan, Northamptonin markiisin ja Rutlandin kreivin kanssa. Meistä neljästä olin minä arvossa alhaisin — mutta mitä siitä? joka kiipeää tikapuita, hänen täytyy aloittaa ensimmäiseltä nappulalta.»

»Mutta mitä merkitsee tämä kaunis, niin hienotekoinen kaulanauha, jonka keskelle on kiinnitetty lampaanmuotoinen koriste?» uteli nuori kreivitär.

»Tämä kaulanauha», vastasi kreivi, »näine kaksinkertaisine vinokaidekuvioineen ja niiden välisine pienine nuppineen, jotka ovat esittävinään tulilimsiötä ja jotka ympäröivät tiedustelevaasi koristetta,

on mainion, muinoin Burgundian hallitsijahuoneelle kuuluneen Kultaisen Taljan tähdistön merkki. Siihen liittyy, rakas Amy, korkeita etu-oikeuksia, tähän jaloön tähdistöön; sillä ei Espanjan kuningaskaan, joka on nyt vallannut kaikki Burgundian arvo-asetat ja alueet, saata tuomita Kultaisen Taljan ritaria muutoin kuin tähdistön Suurineuvoston avulla ja suostumuksella.»

»Ja tämä tähdistö arvonmerkkeineen kuuluu siis sille julmalle Espanjan kuninkaalle?» virkkoi kreivitär. »Voi että Sinäkin, jalo herrani, saastutat kunniallisen englantilaisen rintasi sellaisella merkillä! Muistele niitä onnettomia, surkeita kuningatar Marian päiviä, jolloin se samainen Filip piti Englannissa valtaa hänen kanssaan, ja niitä lukemattomia rovioita, joita rakennettiin meidän jaloimmille, viisaimmille ja hurskaimmille papeillemme ja hengenmiehillemme. — Ja haluatko nyt Sinä, jota sanotaan oikean protestanttisen uskon lipunkantajaksi, alistua pitämään sellaisen paavilaisen tyrannin tähtiä ja kunniamerkkejä kuin Espanjan kuninkaan?»

»Oi, tyyunny, tyyunny, armaani», vastasi kreivi; »me, jotka olemme levittäneet purjeemme hovisuosion tuulahduksille, emme voi aina nostaa lippua, josta eniten pidämme, emmekä aina kieltäytyä purjehtimasta värien alla, jotka ovat meille vastenmielisiä. Usko minua, minä en silti ole lainkaan huonompi protestantti, vaikka minä valtioviisaudesta olenkin ottanut vastaan Espanjan minulle tarjoaman kunniamerkin ja pääsön sen mukana espanjalaisen ritariston korkeimman tähdistön jäseneksi. Sitä paitsi kuuluu se oikeastaan Flanderille, ja Egmont, Orania ja muut ovat ylpeitä nähdessään sen upeilevan englantilaisella rinnalla.»

»No niin, herrani, Sinäpä parhaiten tiesi tunnet», vastasi kreivitär.
— »Entä tämä kaulanauha, mille maalle se kaunis koriste kuuluu?»

»Hyvin köyhälle, rakkaani», vastasi kreivi; »se on viimeisen Skotlannin Jaakon uudistama Pyhän Antreaan ritarimerkki. Sen sain minä silloin kun ajateltiin nuoren Ranskan ja Skotlannin lesken mielellään naivan jonkun Englantilaisen ylimyksen; mutta vapaa englantilainen kreivinkruunu on parempi kuin avioliiton kautta saatu ja sellaisen naisen oikusta riippuva kruunu, joka voi sanoa omikseen vain Pohjolan karuja kallioita ja upottavia rämeitä.»

Kreivitär vaikenä, ikäänkuin olisivat kreivin viimeiset sanat synnyttäneet hänen mielessään tuskallisen, mutta tärkeän ajatusten sarjan; ja kun hän yhä pysyi äänettömänä, jatkoi hänen puolisonsa:

»Ja nyt on, armahin, toiveesi täyttynyt ja nyt olet Sinä nähnyt palvelijasi kaikessa siinä komeudessa, minkä ratsastuspuku suinkin sallii; sillä juhla-vaatteet ja kruunut kuuluvat vain ruhtinasten saleihin.»

»Hyvä niin», virkkoi kreivitär, »mutta tyydytetty toive on, kuten tavallista, herättänyt toisen.»

»Ja mitä voisit Sinä pyytää, minkä minä voisin evätä?» kysyi hellä aviomies.

»Minä halusin», sanoi kreivitär, »nähdä kreivini käyvän tässä tuntemattomassa ja salaisessa sopukassa kaiken ruhtinaallisen loistonsa koristamana; mutta nyt haluaisin minä istua jossakin hänen ruhtinaallisessa salissaan ja nähdä hänen astuvan sisään puettuna siihen yksinkertaiseen punaisenruskeaan viittaan, jota kantaen hän voitti köyhän Amy Robsartin sydämen.»

»Se toive on helppo täyttää», virkkoi kreivi — »jos tahdot, puen jo huomenna päälleni sen yksinkertaisen punaisenruskean viitan.»

»Mutta saanko minä», jatkoi rouva, »lähteä Sinun kanssasi johonkin linnaasi näkemään, mitenkä asuntosi komeus sopii yksinkertaisuuteen?»

»Kuinka, Amy», virkkoi kreivi ympärilleen katsahtaen, »eivätkö nämä huoneet ole kyllin upeasti koristetut? Annoinhan minä mitä laajimmat käskyt, ja minun nähdäkseni on niitä verrattain hyvin noudatettu — mutta Sinun tarvitsee vain sanoa, mitä vielä puuttuu, ja minä toimitan sen heti paikalla.»

»Ei, herrani, nyt Sinä teet pilkkaa minusta», vastasi kreivitär; »tämän komean asunnon loisto voittaa mielikuvitukseni, samoin kuin ansionikin. Mutta eikö Sinun puolisoasi, rakkaani, jonakin päivänä, ja jo pian pitäisi ympäröimän sen arvon ja kunnian, joka ei synny hänen huoneitansa koristelevain työmiesten uutteruudesta eikä sinun anteliaisuutesi jakelemain silkkikankaiden ja jalokivien loistosta, mutta joka liittyy hänen asemaansa muiden ylimysnaisten joukossa Englannin jaloimman kreivin tunnustettuna puolisona?»

»Jonakin päivänä?» virkkoi kreivi. — »Niin kyllä, Amy, rakkaani, jonakin päivänä se varmasti tapahtuu; etkä Sinä, usko minua, saata toivoa sitä päivää tulevaksi hartaammin kuin minäkään. Millä riemulla vetäydyisinkään pois valtio-asioiden vaivoista ja kunnianhimon huolista ja murheista viettämään elämäni arvossa ja kunniaissa jollakin avaralla maatilallani Sinun kanssasi, rakas Amyni, ystäväni ja toverini! Mutta, Amy, nyt ei se vielä käy päinsä, ja nämä kalliit, vaikkakin varastetut hetket ovat ainoat, mitä minä voin nyt suoda sukupuolensa armaimmalle, rakastettavimmalle olennolle.»

»Mutta *miks'ei* se käy päinsä?» ahdisti kreivitär vienoimmalla, suostuttelevimmalla äänellään. — »Miks'ei se voi heti paikalla käydä päinsä, tuo täydellisempi, keskeytymätön yhdistys, jota Sinäkin sanot toivovasi ja jota niin hyvin Jumalan kuin ihmistenkin lait vaativat? — Ah! jos Sinä toivoisit sitä vain puoliksikin niin hartaasti kuin sanot, niin kuka tai mikä voisi estää Sinua, mahtavaa ja suosittua ylimystä, tahtoasi täyttämästä?»

Kreivin otsa pimeni.

»Amy», sanoi hän, »nyt Sinä puhut sellaista, mitä et ensinkään ymmärrä. Me hovien eläjät olemme kuin kuohkealle hiekkavuorelle kiipeejiötä — me emme uskalla pysähtyä, ennenkuin joku ulkoneva kallionkieleke tarjoaa meille varman jalansijan ja lepopaikan — jos me pysähdymme ennemmin, vyörymme me omasta painostamme alas ja joudumme yleisen naurun esineiksi. Minä seison korkealla, mutta minä en seiso vielä kyllin lujasti voidakseni seurata omia mielitekojani. Jos julkaisisin avioliittoni, tulisin samalla oman tuhoni sepäksi. Mutta usko minua, minä saavutan aivan pian niin varman pohjan, että voin tehdä oikeutta sekä Sinulle että itselleni. Älä kuitenkaan sillä välin myrkytä nykyisen hetken autuutta vaatimalla sellaista, mikä ei nyt voi käydä päinsä. Sano minulle pikemminkin, toimitetaanko täällä kaikki Sinun mieliksesi. Miten käyttäytyy Foster Sinua kohtaan? — Kaikin puolin kunnioittavasti, toivoakseni, sillä muuten saisi se äijänkörri katua vahvasti pahuuttaan.»

»Hän teroittaa minulle joskus tämän yksinäisen elämän tarpeellisuutta», vastasi rouva huohtaen; »mutta sehän muistuttaa samalla Sinun käskyjäsi, ja niin olen minä hänelle pikemminkin kiitollisuuden kuin moitteen velkaa.»

»Minä olen jo puhunut Sinulle siitä ankarasta välttämättömyydestä, joka meitä painaa», vastasi kreivi; »Foster on nähdäkseni hieman juro ja yrmy luonteeltaan, mutta Varney takaa minulle hänen uskollisuutensa ja palvelusintonsa. Mutta jos Sinulla vain on jotakin valittamista siitä tavasta, millä hän täyttää velvollisuutensa, niin on hän saava sen kalliisti maksaa.»

»Oi, ei minulla ole mitään valittamista», vastasi rouva, »kunhan hän vain uskollisesti toimittaa velvollisuutensa Sinuun nähden; ja hänen tyttärensä Janet on yksinäisyyteni suloisin ja herttaisin toveri — hänen pieni puritanilaisleimansa sopii hänelle niin erinomaisesti!»

»Tosiaanko?» virkkoi kreivi; »joka tuottaa Sinulle mielihyvää, ei saa jäädä palkitsematta. — Tuleppas tänne, neitokaiseni!»

»Janet», lisäsi rouva, »tulehan tänne lähemmäs.»

Janet, joka, kuten jo mainitsimme, oli häveliäästi vetäytynyt syrjemmälle, jott'ei hänen läsnä-olonsa olisi mitenkään häirinyt herran ja rouvan tuttavallista keskustelua, astui nyt lähemmäs; ja kun hän suoritti kunnioittavan niaahduksensa, ei kreivi voinut olla hymyilemättä sille vastakohdalle, minkä hänen pukunsa äärimäinen yksinkertaisuus ja hänen katsantonsa pinnistetty vakavuus muodostivat hänen sangen kauniiden kasvojensa ja hänen mustien silmiensä kanssa, jotka nauroivat huolimatta emäntänsä kaikesta ponnistelusta näyttää totiselta.

»Minä olen kiitollinen Sinulle, kaunis neitokaiseni», puhui kreivi, »siitä tyytyväisyydestä, jota palveluksesi on tuottanut puolisololleni.» Näin sanoen otti hän sormestaan kallisarvoisen sormuksen ja tarjosi sitä Janet Fosterille, lisäten: »Pidä tätä meidän muistoksemme.»

»Olen hyvin iloissani siitä, herrani», vastasi Janet vakavana, »että halpa palvelukseni on tyydyttänyt rouvaa, jota ei kukaan voi lähestyä, haluamatta olla hänelle mieliksi; mutta me rakkaan herra Holdforthin sisarkunnan jäsenet emme tämän maailman koreilevain tyttärien tavoin pyydä ahtaa sormiimme kultaa ja kaulallemme kalliita kiviä kuten Tyron ja Sidonin turhamaiset vaimot.»

»Ohoo! oletpa Sinä ankaran sisarkunnan ankara saarnaaja, kaunis neito Janet», sanoi kreivi, »ja luulenpa isäsikin kaikessa totuudessa kuuluvan samaan hengelliseen seuraan? Minä pidän Teistä molemmista sitä enemmän; sillä minun puolestani on niissä Teidän hengellisissä seuroissanne rukoiltu ja lausuttu hyviä toivomuksia. Muutoin voit Sinä sitäkin paremmin, neito Janet, olla vailla kaikkia koristuksia, koska sormesi ovat hoikat ja kaulasi valkoinen. Mutta tässäpä saat jotakin, jota ei paavilainen eikä puritani, vapaa-ajattelija eikä uskonkiivailija säikähdä eikä halveksi. Ota se siis, tyttöseni, ja käytä se, miten hyväksi näet.»

Näin puhuen painoi kreivi hänen käteensä viisi suurta Filipin ja Marian aikuista kultarahaa.

»Minä en ottaisi näitä kultarahojakaan», sanoi Janet, »ell'en toivoisi voivani käyttää niitä meidän kaikkien siunaukseksi.»

»Tee niinkuin ikinä itse haluat, kaunis Janet», vastasi kreivi, »ja minä tulen siihen täysin tyytymään. — Mutta nyt pyydän minä Sinua kiiruhtamaan illallista pöytään.»

»Minä pyysin herra Varneytä ja herra Fosteria ateriomaan kanssamme, armas puolisoni», sanoi kreivitär Janetin lähdettyä toimittamaan kreivin käskyä; »onko Sinulla mitään sitä vastaan?»

»Mitä ikinä Sinä teet, on minulle aina mieleen, suloinen Amyni», vastasi kreivi; »ja minusta on sitäkin hausempaa, että Sinä soit heille tämän suosion, koska Rikhard Varney on kokonaan minun miehiäni ja salaisintenkin neuvottelujeni läheisin uskottu; ja nykyään täytyy minun luottaa paljon Anton Fosteriinkin.»

»Minulla on vielä Sinulta muuan armolahja anottavana ja muuan salaisuus kerrottavana, rakas herrani ja puolisoni», jatkoi kreivitär pysähtelevällä, vapisevalla äänellä.

»Jätä molemmat huomiseksi, armaani», vastasi kreivi. »Näenpä ovia avattavan ruokasaliin, ja koska olen ratsastanut kauvan ja kovaa, ei maljallinen viiniä tule tosiaankaan tekemään pahaa.»

Näin sanoen johti hän ihanan puolisonsa seuraavaan huoneeseen, missä Varney ja Foster ottivat heidät vastaan syvin kumarruksin; edellinen suoritti ne hovimiehen tavoin ja jälkimäinen hengellisen veljeskuntansa sääntöjen mukaan. Kreivi vastasi heidän tervehdyksiinsä välinpitämättömällä kohteliaisuudella, miehen, joka jo kauvan on tottunut sellaisiin kunnianosoituksiin, kun taas kreivitär toimitti saman tehtävän erinomaisen tarkalla huolellisuudella, mikä todisti, että kaikki tämä oli hänelle vielä verrattain uutta.

Pitopöytä, johon seurue istuutui, vastasi komeudessa huoneen loistoa, mihin se oli katettu, mutta ainoatakaan palvelijaa ei ollut tarjoilua hoitamassa. Janet yksin seisojaksi valmiina palvelemaan seuruetta; ja pöydässä oli tosiaankin niin runsaasti kaikkea, mitä saattoi toivoa, ett'ei pieninkään apu ollut tarpeellinen. Kreivi ja hänen puolisonsa istuivat pöydän yläpäässä, ja Varney ja Foster olivat saaneet paikkansa alapuolelle suola-astiaa, sillä sellainen oli ajan tapa halvempisäätyisiin nähden. Jälkimäinen, joka ei ollut lainkaan tottunut tällaiseen seuraan ja joka ei siis siinä tuntenut olevansa oikein kotonaan, ei lausunut sanaakaan koko aterian aikana; mutta Varney piti suurella taidolla ja älykkäisyydellä keskustelua juuri niin paljon vireillä, ett'ei se päässyt laimenemaan ja osoittamatta lainkaan tungettelevaisuutta koki säilyttää kreivin hyvää tuulta korkeimmillaan. Tämä mies olikin saanut luonnolta mitä oivallisimmat lahjat sen osan näyttelemiseen, johon hän oli joutunut; hän oli niin hienotunteinen ja varovainen yhdeltä puolen ja toiselta puolen taas niin sukkela, terävä ja kekseliäs, että kreivittärenkin, niin monessa suhteessa kuin hän olikin Varneylle epäsuosiollinen, täytyi tuntea ja tunnustaa hänen seurustelutaitonsa ja nauttia siitä, niin että hän nyt oli taipuvaisempi kuin koskaan ennen yhtymään niihin ylistyksiin, joita kreivi tuhlailli suosikilleen. Saapui vihdoinkin levon hetki; kreivi ja kreivitär vetäytyivät huoneisiinsa, ja lopun yön oli kaikki hiljaista linnassa.

Varhain seuraavana aamuna toimitti Varney kreivin kamaripalvelijan samoin kuin hänen tallimestarinsakin tehtäviä, vaikka tämä jälkimäinen olikin hänen varsinaisena virkanaan tässä mahtavassa taloudessa, missä jalosukuiset ritarit ja aatelismiehet kilvan pyrkivät sellaisiin palvelijantoiimiin, joita ylimykset yleensä hoitivat kuninkaan hovissa. Kumpaisenkin toimen mutkat tunsivat Varney hyvin, hän kun vanhasta vaikkei hieman rappeutuneesta perheestä lähteneenä oli ollut kreivin hovipoikana tämän aikaisemmissa, huomaamattomammassa oloissa, ja oltuaan hänelle uskollinen vastoinkäymisen kestäessä, oli hän sittemmin osannut tehdä itsensä yhtä välttämättömäksi kreivin nopean ja loistavan menestyksenkin aikoina, siten kiinnittäen hänet itseensä sekä nykyisillä että entisillä palveluksilla ja tullen hänelle miltei välttämättömäksi uskotuksi.

»Autappas minua pukeutumaan yksinkertaisempaan ratsastuspukuun, Varney», sanoi kreivi heittäessään yltään silkikukullisen, turkisreunaisen aamunuttunsa, »ja pane nämä nauhat ja ketjut» (viitaten pöydällä viruviin erilaisiin ritarimerkkeihin) »takaisin talletuspaikkoihinsa — eilen illalla oli niskani vähällä taittua niiden painosta. Olenpa melkein sitä mieltä, ett'en enää kajoa niihin kiusankappaleihin. Ne ovat vain kahleita, joita konnat ovat keksineet, kuljettaakseen niissä hulluja. Vai mitä Sinä arvelen, Varney?»

»Kautta kunniani, hyvä herra», sanoi hänen apulaisensa, »minä arvelen, ett'eivät kultakahleet ole samanlaisia kuin muut kahleet — mitä raskaampia, sen rakkaampia.»

»Kuitenkin, kaikitenkin, Varney», vastasi hänen herransa, »olen minä melkein päättänyt, ett'eivät ne enää kauvemmin saa sitoa minua hoviin. Mitä voivat vastainen palvelus ja korkeampi suosio antaa minulle arvossa ja rikkaudessa enempiä, kuin mitä minä jo olen saavuttanut? — Mikä vei isänikään mestauslavalle muu kuin se, ett'ei hän osannut antaa oikeuden ja järjen suistaa toiveitaan? — Minullakin on, kuten tiedät, ollut omat vaaralliset seikkailuni ja omat pelastumiskeinoni: minä olen tosiaankin melkein päättänyt heittää sikseen meren uhittelemisen ja istuutua rauhallisesti rannalle.»

»Kokoelemaan simpukankuoria Don Cupidon avustamana», virkkoi Varney.

»Mitä Sinä sillä tarkoitat, Varney?» kysyi kreivi jotenkin kiivaasti.

»Kunnioitettava herrani», vastasi Varney, »älkää vihastuko. Jos Teidän Korkeutenne on niin onnellinen kauniin, suloisen naisen omistamisesta, että Te, saadaksenne nauttia hänen seurastaan hieman vapaammin, olette taipuvainen luopumaan kaikesta, mille olette tähän asti elänyt, niin saattavat kyllä muutamat köyhemmistä palvelijoistanne siitä kärsiä, mutta Teidän hyvyttenne on pitänyt minusta niin runsasta huolta, että minulla aina tulee olemaan kyllicki varoja köyhänäkin aatelismiehenä pitää arvonmukaista huolta siitä korkeasta toimesta, joka minulle on suotu Teidän Korkeutenne perheessä.»

»Ja sittenkin näytät Sinä tyytymättömältä minun ehdottaessani herkeämistä vaarallisesta pelistä, joka saattaa loppua meidän molempien tuholla.»

»Minäkö, armollinen herra?» virkkoi Varney; »minulla ei totta totisesti ole vähintäkään syytä pahoitella Teidän Korkeutenne syrjään vetäytymistä! — Ei Rikhard Varney suinkaan joudu hänen majesteettinsa suuttumuksen ja hovin pilkan esineeksi, kun mahtavin rakennus, mitä milloinkaan on perustettu ruhtinasten suosioon, sulaa näkymättömiin kuin härmä aamu-auringon säteistä. — Minä tahtoisin vain, että Te puolestanne, armollinen herrani, ennen kuin astutte peruuttamattoman askeleen, tarkkaan punnitsisitte maineenne ja onnenne tässä yrityksessä.»

»Puhu edelleen, Varney», sanoi kreivi; »minä vakuutan Sinulle, ett'en ole vielä mitään päättänyt ja että tahdon tutkia kaikki näkökohdat sekä myötä että vastaan.»

»No, hyvä, armollinen herrani», jatkoi Varney, »me otaksumme siis askeleen astutuksi, vihat vihoitelluiksi, naurut nauretuiksi, valitukset valitelluiksi. Te olette vetäytynyt, sanokaamme, johonkin syrjäisimpään linnaan, niin kauvas hovista, ett'ette kuule sinne ette ystävienne surkutteluja ettekä vihollistenne voittoriemua. Me otaksumme myös, että Teidän onnellinen kilpailijanne tyytyy (mikä on sangen epäiltävää) vain lyhentelemään ja leikkelemään sen suuren puun oksia, joka niin pitkät ajat pimitti häneltä auringon, sekä ett'ei hän vaadi sen repimistä ylös juurineen. Hyvä; niin on nyt Englannin tähänastinen ensimmäinen suosikki, joka käytteli sen maan komentosauvaa ja johti sen parlamenttia, vain maalaisparooni, joka metsästää koirilla ja haukoilla ja joka juo paksua olutta maalaisherrojen kanssa ja joka tarkastelee miehiänsä suurvoudin käskystä —»

»Varney, herkeä jo!» rukoili kreivi.

»En, armollinen herra, Teidän täytyy sallia minun päättää kuvaukseni. — Sussex hallitsee Englantia — kuningattaren terveys heikkenee — kruununperimyksestä on päätettävä — kunnianhimolle on avoinna loistavampi tie kuin se ikinä osasi uneksiakaan. — Mutta Te kuulette kaikesta tästä vain etäisiä huhuja, istuessanne siinä takkanne varjossa. — Ja sitten Te vasta johdutte ajattelemaan, mistä toiveista Te luovuitte ja mihin mitättömyyteen Te suistuitte — ja kaikki tämä vain siksi, että saisitte katsella kauniin puolisonne silmiin useammin kuin kerran kahdessa viikossa!»

»Minä käsken, Varney», vastasi kreivi, »ei sanaakaan enää tästä. Minä en ole suinkaan sanonut, että askel, johon oma haluni ja mukavuuteni minua houkuttelevat, olisi astuttava kiiruisasti, ottamatta tarpeelliseen huomioon maan yleistä hyvää. Ole siitä minun todistajani, Varney: minä hylkään väistymistoiveeni, en oman kunnianhimoni käskystä, vaan pysyäkseni asemassa, missä paraiten voin palvella maatani hädän hetkellä. — Käske satuloimaan hevosemme joutuisasti. — Minä puen päälleni, kuten ennenkin, palvelijanviitan ja ratsastan tallirengin sijalla. — Ole Sinä herrana tämä päivä, Varney — älä jätä mitään toimittamatta, mikä voi johtaa epäluuloja harhaan. Me nousemme hevosen selkään ennenkuin ihmiset ovat jalkeilla. Minä vain heidän puolisolteni hyvästit ja olen heti valmis. Minä teen väkivaltaa omalle sydämelleni ja haavoitan toista, joka on minulle vielä rakkaampi; mutta isänmaanystävän tulee käydä ennen aviomiestä.»

Puhuttuaan näin surunvoittoisella, vaikkakin lujalla äänellä, poistui hän pukuhuoneesta.

»Olenpa iloinen, että läksit», ajatteli Varney, »muutoin olisin minä, niin tottunut kuin olenkin ihmisten houkkamaisuuksiin, nauranut Sinulle vasten naamaa! Sinä saat hullutella itsesi väsyksiin tuon uuden leikkikalusi, tuon sievän Eevantyttären kanssa, minä en halua Sinua siitä estää. Mutta vanhaan leikkikaluusi, kunnianhimoon, et Sinä saa väsyä, sillä kun Sinä kiipeät vuorta, herraseni, täytyy sinun vetää Rikhard Varneykin mukana korkeuksiin; ja jos hän voi ajaa Sinut sille kukkulalle asti, jossa hän aikoo luoda onnensa, niin usko minua, ett'ei hän tule säästämään ruoskaa eikä kannuksia. — Ja mitä Sinuun tulee, kaunis rouvaseni, joka tahtoisit olla kreivitär oikopäätä, niin olisi Sinulle parasta, ett'et kävisi aikomusteni tielle, muutoin lisätään vanhaan laskuusi uusi velka. Ole Sinä herrana, sanoi hän? — Kautta kunniani, hän on kerran havaitseva puhuneensa oikeammin kuin aavistikaan — ja niin hänestä, joka monien pätevän miesten mielestä vetää vertoja Burleighille ja Walsinghamille valtioviisaudessa ja Sussexille sotataidossa, tulee oman palvelijansa holhokki; ja kunnianhimo raukeaa tyhjiin pähkinänruskean silmän ja ovelan punaiselta ja valkoiselta paistavan naaman takia! Ja jos yleensä kuolevaisen naisen sulous voi olla riittävänä puolustuksena miehen valtioviisaan pään hullaantumiselle, saa minun herrani puolustuksekseni viitata äsken kuluneeseen siunattuun iltaan. Hyvä — käykööt pä asiat miten tahansa, hänen täytyy tehdä minut suureksi, tai teen minä itse itseni onnelliseksi; ja ell'ei

tuo suloinen olento kielittele kohtaustansa Tressilianin kanssa, ja luulenpa, ett'ei hän uskalla sitä tehdä, täytyy hänen kaikesta halveksumisestaan huolimatta suostua tuumiini asian salaamisesta ja keskinäisestä avusta. — Nyt täytyy lähteäkseni talliin. — Hyvä, herraseni, minä järjestän nyt vielä Sinun matkojasi; mutta pian on tuleva aika, jolloin minun tallimestarini pitää huolta minun matkoistani. — Mitä oli Tuomas Cromwell muuta kuin sepän poika, ja hän kuoli korkeana herrana — tosin kyllä mestauslavalla, mutta sekin kuului luonteeseen. — Ja mitä oli Ralph Sadler muuta kuin Cromwellin kirjuri; ja hän kokosi haltuunsa kahdeksantoista kaunista herraskartanoa, — *via!* Minä tunnen tieni yhtä hyvin kuin hekin.»

Näin mutisten lähti hän huoneesta.

Sillä välin oli kreivi jälleen astunut makuukammioon, päätettyään ottaa pikaiset hyvästit suloiselta puolisoltaan, tuskin uskaltuen antautua hänen kanssaan läheisempään haasteluun, koska hän jälleen pelkäsi kuulevansa hartaita pyyntöjä, joita ehkä kävisi vaikeaksi väistää, mutta jotka hän äskeisen keskustelunsa johdosta tallimestarinsa kanssa oli päättänyt evätä.

Hän tapasi kreivittären puettuna valkeaan, turkisreunusteiseen silkkiseen aamutakkiin; hänen pienet jalkansa olivat paljaaltaan hätäisesti pistetyt tohveleihin; hänen palmikoimaton tukkansa aaltoili yömyssyn alta, eikä hänellä ollut tuskin muuta koristetta kuin oma suloutensa, jota pikemminkin lisäsi kuin vähensi lähenevän eronhetken tuottama murhe.

»Jumala olkoon nyt kanssasi, oma rakkaani!» sanoi kreivi, vaivoin irroittautuen hänen hyväilyistään, yhä uudestaan ja uudestaan palatakseen sulkemaan hänet syliinsä ja sanomaan hyvästi ja suutelemaan ja hyvästelemään vielä kerran. »Aurinko on sinisen näköpiirin rajalla. — En uskalla enää viipyä. — Minun pitäisi jo oleman kymmenen peninkulman päässä täältä.»

Näillä sanoilla yritti hän vihdoinkin katkaista lähtöhetken katkeruuden.

»Sinä et siis aijo suostua pyyntööni?» virkkoi kreivitär. »Ah, petollinen ritari! pyysikö milloinkaan paljasjalkainen nainen urhoolliselta ritarilta suosion-osoitusta, saaden kieltävän vastauksen?»

»Pyydä mitä muuta tahansa, Amy, mitä muuta tahansa, ja minä suostun siihen», vastasi kreivi, — »mutta älä koskaan sellaista, mikä koituisi meidän molempain turmioksi.»

»Ei», sanoi kreivitär, »minä en nyt puhu halustani päästä arvoon, joka tekisi minusta koko Englannin kateuden esineen — päästä urhoollisen ja jalon herrani, Englannin ensimmäisen ja rakastetuimman ylimyksen, tunnustetuksi puolisoiksi. — Salli minun vain paljastaa salaisuus rakkaalle isälleni! — Salli minun vain lopettaa hänen kärsimyksensä minun muka häpeällisestä teostani — sanovat hänen olevan sairaana, tuon rakkaan helläsydämisen vanhuksen!»

»*Sanovat!*» kysyi kreivi kiivaasti; »kuka sanoo? Eikö Varney ilmaissut herra Hughille kaikkea, mitä me nykyään rohkenemme ilmaista Sinun onnestasi ja voinnistasi? ja eikö hän ole Sinulle kertonut tuon vanhan kunnan ritarin ilomielin ja täysin terveenä harjoittaneen tavallista mielitoitansa? Kuka on uskaltanut ajaa muita ajatuksia päähäsi?»

»Oi, ei kukaan, armollinen herrani, ei kukaan», ehätti kreivitär vastaamaan säikähtyneenä kysymyksen kiivaasta sävystä; »minä vain olisin niin mielelläni halunnut tulla omin silmin vakuutetuksi siitä, että isäni voi hyvin.»

»Rauhoitu, Amy — nyt et vielä voi ryhtyä mihinkään yhteyteen isäsi etkä hänen talonsa kanssa. Katsomattakaan siihen, että valtioviisauden syvimpiä sääntöjä on, ett'ei uskota tarpeettomasti salaisuutta useammille henkilöille kuin välttämätöntä on, olisi riittävänä syynä salaisuuden säilyttämiseen sekin, että tuo Cornwallin mies, tuo Trevanion tai Tressilian tai mikä hänen nimensä nyt lieneekään, on pysyväisenä vieraana vanhan ritarin talossa ja tietää luonnollisesti kaikki, mitä siellä tiedetään.»

»Herrani», vastasi kreivitär, »minä en ajattele niin. Isääni on kauvan pidetty kunnianarvoisana, rehellisenä miehenä; ja mitä Tressilianiin tulee, niin jos me voimme antaa itsellemme anteeksi sen pahan, mitä olemme hänelle tehneet, niin uskallan minä panna vetoon kruunun, jota jonakin päivänä tulen kerallasi kantamaan, siitä, ett'ei hän koskaan maksa vääryyttä vääryydellä.»

»Minä en sittenkään luota häneen, Amy», vastasi hänen puolisonsa; »kautta kunniani, minä en sittenkään luota häneen — pikemminkin uskoisin salaisuutemme itse pahalle viholliselle kuin tälle Tressilianille!»

»Ja miksikä niin, herrani?» kysyi kreivitär, vaikka hän vavahtikin sitä päättävää ääntä, jolla kreivi puhui; »salli minun vain tietää, miksi ajattelet niin pahaa Tressilianista?»

»Rouva», vastasi kreivi, »minun tahtoni pitäisi jo oleman riittävä syy — mutta jos haluat enemmän tietää, niin huomaa, missä suhteissa tämä Tressilian on ja kenen kanssa. Hän on tuon Radcliffen, tuon Sussexin, jota vastaan minä vain töin ja tuskin voin säilyttää asemiani epäluuloisen hallitsijattaremme suosiossa, luotetuimpia miehiä; ja jos hän saisi minusta sellaisen voiton, Amy, että hän pääsisi tietämään avioliittomme salaisuuden, ennenkuin Elisabet olisi siihen sopivasti valmistettu, menettäisin minä hänen suosionsa ikipäiviksi — menettäisin kukaties sekä hänen suosionsa että omaisuuteni, sillä hänessä on hitunen isäänsä Henrikiä — minusta tulisi hänen julmistuneen, mustasukkaisen vihansa uhri, ehkäpä verinen uhri.»

»Mutta miksi, armollinen herrani», ahdisti rouva jälleen, »ajattelet niin loukkaavasti miehestä, jota tunnet niin vähän? Mitä Sinä Tressilianista tiedät, sen olet Sinä saanut tietää minulta, ja minä vakuutan Sinulle, ett'ei hän millään muotoa tulisi kavaltamaan salaisuuttasi. Koska minä olen Sinun takiasi, rakas puolisoni, tehnyt hänelle vääryyttä, täytyy minun nyt sitä enemmän pitää huolta siitä, että Sinä teet hänelle oikeutta. — Sinä loukkaannut jo kun minä vain puhun hänestä; mitähän sanoisit, jos olisin tosiaankin hänet tavannut?»

»Jos niin olisi laita», vastasi kreivi, »tekisit viisaimmin pitäessäsi sen tapaamisen niin salassa kuin olisi se kerrottu vain rippituolissa. Minä en etsi kenenkään turmiota; mutta se, joka tunkeutuu salaisiin yksityisiin asioihini, saa totta totisesti katsoa eteensä. Karhu ei siedä kenenkään osumista peloittavalle polulleen.» [Leicesterin vaakunassa olivat hänen isänsä, silloisen Warwickin kreivin, ottamat vanhat merkit, karhu ja ryhmysauva.]

»Peloittavalle tosiaankin!» huokasi kreivitär ankarasti kalveten.

»Sinä voit pahoin, armaani», sanoi kreivi, ottaen hänet syliinsä; »oikaise tuohon tilallesi jälleen, nousitkin siltä aivan liian varhain. — Vieläkö Sinulla on mitään pyytämistä, joka koskee vähempää kuin kunniaani, onneani ja henkeäni?»

»Ei mitään, rakas herrani ja puolisoni», vastasi kreivitär heikolla äänellä; »kyllähän minulla vielä oli jotakin Sinulle kerrottavana, mutta suuttumuksesi karkoitti sen muistostani.»

»Säästä se tulevan kohtauksemme varalle, armaani», virkkoi kreivi hellästi, jälleen häntä suudellen; »ja ottamatta lukuun pyyntöjä, joihin en voi enkä uskalla suostua, täytyy Sinun toiveesi olla enemmän kuin mitä Englanti ja kaikki sen alusmaat voivat täyttää, ell'ei sitä kirjaimelleen toteuteta.»

Näin puhuen otti hän vihdoon lopulliset jäähyväiset. Portaiden alapäässä ojensi Varney hänelle avaran palvelijaviitan ja leveälierisen hatun, joihin hän verhoutui pysyäkseen tuntemattomana ja kokonaan salatakseen kasvojensa piirteet. Hevoset seisoivat pihalla valmiina hänelle ja Varneylle; — sillä pari hänen seuralaistaan, jotka olivat niin pitkälti perehtyneet salaisuuteen, että tiesivät tai arvasivat kreivillä tässä talossa olevan lemmenkohtauksia jonkun kauniin naisen kanssa, vaikka he eivät aavistaneetkaan hänen nimeänsä tai aivoansa, oli jo lähetetty yöllä matkaan.

Anton Foster itse piteli kreivin vankkaa, kestävää hevosta suitsista, sillä välin kun hänen vanha palvelijansa hoiteli sitä komeampaa ja uljaampaa ratsua, jota Rikhard Varneyn oli herrana käyttäminen.

Mutta kreivin lähestyessä riensi Varney kuitenkin pitämään herransa ohjaksia ja estämään Fosteria suorittamasta kreiville tätä palvelusta, jota hän ilmeisesti piti omaan toimeensa kuuluvana. Foster näytti hapanta naamaa tästä tungettelmisestä, joka selvästi tarkoitti hänen syrjäyttämistään armollisen herransa ja käskijänsä suosiosta, mutta luovutti kuitenkin paikkansa Varneylle; mutta kreivi, kiinnittämättä asiaan sen enempää huomiota ja unohtaen, että hänen teeskennelty palvelijanasemansa olisi oikeastaan sijoittanut hänet otaksutun herransa jälkijoukkoon, ratsasti mietteliäänä pihasta, heiluttaen kuitenkin usein kättään vastaukseksi kreivittären liianhuiskutuksiin akkunastaan.

Hänen muhkean vartalonsa häipyessä pihasta johtavan holvikäytävän pimeyteen, mutisi Varney: »Onpa siinäkin oivaa oveluutta — palvelija ratsastaa herransa edellä!» ja käytti sitten kreivin poistuttua näkyvistä tilaisuutta vaihtaakseen pari sanaa Fosterin kanssa. »Katseltpa karsaasti minuun, Anton», virkkoi hän, »ikäänkuin olisin minä ryöstänyt Sinulta armollisen herramme jäähyväistervehdyksen; mutta minä toimitin Sinulle paremman palkinnon uskollisesta palveluksestasi. Kas tässä kukkaro, joka on täynnä niin hyviä kultarahoja kuin ikinä välkkyi saiturin peukalon ja etusormen välissä. Niin, niin, laske ne vain, vanha veijari», jatkoi hän, kun Foster otti lahjan vastaan happamesti hymyillen, »ja lisää niihin se kaunis muistolahja, jonka kreivi eilen illalla antoi Janetille.»

»Kuinka! Kuinka!» toisteli Anton Foster hätäisesti; »antoiko hän rahaa Janetille?»

»Entä sitten, ukkoseni? — eikö hänen kauniille emännälleen suorittamansa palvelukset vaatineet palkitsemista?»

»Hän ei saa pitää sitä», sanoi Foster; »hänen pitää antaa koko lahja takaisin. Minä tiedän, että sen herran hullaantuminen kauniisiin kasvoihin on yhtä lyhytaikainen kuin syvällinenkin. Hänen kiintymyksensä ovat vaihtelevia kuin kuu.»

»Foster, Sinä olet hullu — et suinkaan Sinä vain toivo sellaista onnea, että muka kreivi silmäilisi Janetia? — Kuka paholaisen nimessä kuuntelisi rastasta satakielen laulaessa?»

»Rastas tai satakieli, samapa se linnustajalle; ja Te, herra Varney, osaatte niin vietävän ovelasti soittaa pyypillii houkutelaksenne kevytmielisiä naikkosia hänen verkkoihinsa. Minä en toivo Janetini ylenevän sellaiseen pahanhengen arvoon kuin Te olette valmistanut jo monelle tyttöparalle. — Vieläkö naurattaa? — Minä tahdon pelastaa ainakin yhden perheeni jäsenen saatanan kynsistä, siitä saatte olla varma. — Hänen pitää antaman ne rahat takaisin.»

»Niin, taikka uskomon ne Sinun huostaasi, Tony, mikä olisi yhtä hyvä», vastasi Varney; »mutta on minulla Sinulle vakavampaakin puhuttavaa. — Armollinen herramme lähti täältä meihin suuttuneena.»

»Mitä tarkoittatte?» kysyi Foster. »Joko hän nyt väsyi siihen kauniiseen nukkeensa — tuohon leikkikaluunsa tuolla? Hän maksoi siitä ruhtinaallisen hinnan, ja takaampa hänen alkavan katua kauppaansa.»

»Ei sinne päinkään, Tony», vastasi tallimestari; »hän on aivan hulluna vielä ja aikoo hyljätä hovin hänen takiansa — hyvästi silloin toiveet, rikkaus ja turvallisuus — kirkontilukset palautetaan, Tony, ja hyvä vielä, ett'ei niiden vuokraajia haasteta vastaamaan valtiovarain hoitokunnan eteen.»

»Se olisi meidän tuhomme se», virkkoi Foster, ja hänen otsansa synkistyi pahojen aavistusten tiestä. »Ja kaikki tämä yhden ainoan naikkosen takia! — Olisipa se edes tapahtunut hänen sielunsa pelastuksen nimessä, niin olisi se vielä jotakin ollut; ja minäkin joskus toivoisin voivani heittää luotani kaiken maallisen, joka minussa vielä riippuu, ja olla kuin yksi kirkkomme köyhimmistä.»

»Pian Sinä siihen pääset, Tony», vastasi Varney; »mutta minun luullakseni ei paholainen maksa paljoakaan Sinun teeskennelystä köyhyydestäsi, ja niin saat Sinä pitkän nenän joka taholta. Mutta seuraa minun neuvoani, ja Cumnorin kartano on sittenkin jäävä perintö-omaisuudeksesi. — Älä hiiskahdakaan Tressilianin käynnistä täällä — — älä sanaakaan, ennen kuin minä annan luvan.»

»Ja miks'ei, jos saan kysyä?» uteli Foster epäluuloisena.

»Typerä nauta!» vastasi Varney; »armollisen herramme nykyisessä mielentilassa ollessa olisi paras keino vahvistaa häntä vallastaluopumisen tuumissaan, jos hän saisi tietää, että hänen rouvalleen ilmestyy sellainen kummitus hänen poissa-ollessaan. Hän haluaisi piankin itse esiintyä lohikäärmeenä ja vartioida kultaomenoitaan, ja silloin, Tony, on Sinun toimesi täällä lopussa. Ei viisas pitkiä puheita kaipaa — jää hyvästi. — Minun täytyy kiirehtiä hänen perässään.»

Hän pyöräytti hevosensa ympäri, painoi kannuksensa sen kylkiin ja ratsasti holvitietä herransa jälkeen.

»Kunpa Sinunkin toimesi loppuisi tai kaulasi katkeaisi, kirottu parittaja!» murisi Anton Foster itsekseen. »Mutta minun täytyy totella hänen vihjaustaankin, sillä meidän etumme käyvät yksiin, ja hän osaa johdatella ylpeätä kreiviä aivan oman mielensä mukaan. Janetin täytyy antaa minulle ne kultarahat — ne pitää käyttää jollakin tavoin Jumalan kunniaksi, ja minä säilytän niitä erillään raha-arkussani, siksi kunnes sopiva tilaisuus niiden uhraamiseen esiintyy. Mikään saastainen henkäys ei saa ulottua Janetiniin — hänen pitää pysyä puhtaana kuin autuaan hengen, vaikkapa vain rukoillakseen Jumalaa isänsä puolesta. Minä tarvitsen hänen rukouksiaan, sillä minä olen nyt pahassa ahdingossa. — Kummallisia huhuja kiertelee elämäntavoistani. Hengellinen seuramme kohtelee minua kylmästi, ja kun mestari Holdforth viimeksi puhui tekopyhistä, jotka ovat ulkoa kuin valkeiksi sivutut haudat, mutta sisältä täynnänsä kuolleiden luita, tuntui hän minusta katselevan suoraan kasvoihini. Paavinusko oli tosiaankin mukava usko, siinä oli Lambourne oikeassa. Siinä sai mies seurata vapaasti omaa luontoaan, miten aina kulloinkin sopi — kunhan sitten vain hypistelit rukousnauhasi kertaalleen — kuulit messun — kävit ripillä — niin heti sait syntisi anteeksi. Nämä puritanit käyvät jyrkempää ja vaivaloisempaa polkua; mutta tahdonpa minäkin yrittää — tahdonpa lukea tunnin raamattua, ennen kuin jälleen avaan rauta-arkkuni.»

Sillä välin kiiruhti Varney herransa jälkeen, tavaten hänen odottamasta puiston takaportilta.

»Sinä tuhlaat aikaa, Varney», sanoi kreivi; ja se on kuitenkin hyvin täpärällä. Minun täytyy olla ainakin Woodstockissa, ennen kuin voin täysin turvallisesti luopua valepuvustani, ja siihen mennessä ei matkani ole suinkaan ilman vaarojansa.»

»Siihen tarvitaan vain kahden tunnin rivakka ratsastus, armollinen herra», vastasi Varney; »minä vain

hetkiseksi pysähdyin takomaan huolellisuuden ja tarkan valvonnan käskyjänne sen Foster-köntyksen kalloon ja ottamaan selkoa sen miehen asunnosta, jonka minä haluaisin toimittaa Teidän Korkeutenne seurueeseen Trevorin tilalle.»

»Onko hän Sinun mielestäsi sovelias odotushuoneen ilmapiiriin?» kysyi kreivi.

»Hän lupaa hyvää, herra», vastasi Varney; »mutta jos Teidän Korkeutenne suvaitsisi ratsastaa edellä, palaisin minä Cumnoriin ja toisin sen miehen Teidän korkeutenne nähtäville Woodstockiin ennen kuin olisitte ehtinyt nousta vuoteestannekaan.»

»Minunhan, kuten tiedät, pitäisi tällä hetkellä nukkuman siellä kaikessa rauhassa», virkkoi kreivi; »mutta minä pyydän, älä säästä ratsujen koipia, ollaksesi läsnä aamuissa vastaanotossani.»

Näin sanoen kannusti hän hevostansa ja lähti matkaan, kun taas Varney ratsasti takaisin Cumnoriin valtamaantietä, puistoa välttäen. Hän laskeutui satulasta iloisen »Mustan Karhun» ovella ja pyysi puhutellakseen Mikael Lambournea. Tämä kunnioitettava henkilö ilmestyikin pian uuden isäntänsä näkyville, vaikkakin maahan suunnatuin katsein.

»Sinä olet joutunut seikkailuoverisi Tressilianin jäljiltä», virkkoi heti Varney; — »minä näen sen hirtehisnaamastasi. Tämäkö nyt on sitä Sinun valppauttasi, häpeämätön lurjus?»

»Tuhannen tulimmaista!» puolustihe Lambourne, »ei milloinkaan ole otusta sen ovelammin ajettu. Minä näin hänen tulevan tänne enoni majataloon — imeydyin häneen kuin mehiläisvaha — näin hänet illallisella — seurasin häntä hänen makuuhuoneeseensa asti, ja yht'äkkiä — hän on tipotiessään seuraavana aamuna, eikä tallirengikään tiedä miten ja minne hän katosi!»

»Tämä kuulostaa aivan siltä kuin yritettäisi minua vetää nenästä, herraseni», vastasi Varney; »ja jos tosiaankin niin on, niin sieluni autuuden nimessä, saatpa sitä katua!»

»Herra, paraskin koira erehtyy joskus», selitteli Lambourne; »mitä hyötyä olisi minulla ollut siitä, vaikka olisinkin päästänyt sen veijarin pakenemaan? Saatte kysyä Giles Goslingilta, isännältä — saatte kysyä viinurilta ja tallirengiltä — saatte kysyä Cicelyltä ja koko talolta, enkö minä pitänyt Tressiliania tarkasti silmällä hänen täällä ollessaan. — Kautta sieluni, eihän minun kai sentään pitänyt vahtimaan häntä sairaanhoitajan tavoin, kun kerran olin nähnyt hänen asettuvan kauniisti nukkumaan huoneeseensa, sehän toki myönnettänee!»

Varney toimitti tosiaankin talossa erinäisiä kuulusteluja, jotka vahvistivat Lambournen väitteen todenperäisyyden. Tressilian oli, niin vakuutettiin yksimielisesti, lähtenyt äkkiä ja odottamatta matkaan siinä aivan aamupuhteella.

»Mutta minä en tahdo tehdä vääryyttä kenellekään», virkkoi isäntä, »hän jätti huoneensa pöydälle täyden maksun laskustaan ynnä jonkun verran juomarahaa talon palvelijoille, mikä oli sitäkin tarpeettomampaa, kun hän näyttää satuloineen ruunansa ilman tallirengin apua.»

Saatuuan täten selville Lambournen menettelyn rehellisyyden, alkoi Varney jutella hänelle tulevaisuuden suunnitelmista ja tavasta, jolla hän aikoi kunnostautua, viittaillen ymmärtäneensä Fosterin puheista, ett'ei häneltä puuttunut halua astua jonkun ylimyksen palvelukseen.

»Oletko milloinkaan ollut hovissa?» kysyi Varney.

»En», vastasi Lambourne; »mutta aina kymmenvuotiaasta asti olen minä kerran viikossa nähnyt unta olevani siellä ja saavuttavani siellä onneni.»

»Tulee olemaan oma vikasi, ell'ei unesi toteudu», sanoi Varney.

»Tekeekö raha kiusaa?»

»Hm!» vastasi Lambourne; »minä rakastan huvituksia.»

»Se on riittävä ja rehellinen vastaus», virkkoi Varney. »Tiedätkö mitään niistä vaatimuksista, joita asetetaan kohoavan hovimiehen seuralaiselle?»

»Olenpa niitä hieman itsekseni ajatellut, herra», vastasi Lambourne; »häneltä vaaditaan esimerkiksi nopsaa silmää — suljettua suuta — ketterää ja rohkeata kättä — terävää älyä ja tylsää omaatuntoa.»

»Ja Sinun omantuntosi kärki», sanoi Varney, »on luullakseni jo aikoja sitten tylsistynyt?»

»Enpä muista sen kärjen koskaan niin erin terävän olleenkaan», vastasi Lambourne. »Nuorempana taisi minulla vielä olla jonkunlaisia pistoksia, mutta niitä minä hankasin pois muististani sodan karkealla tahkolla ja loput huuhtelin minä Atlannin valtameren avaroihin aaltoihin.»

»Sinä olet siis palvellut Indiassa?»

»Sekä Itä- että Länsi-Indiassa», vastasi tämä hovimiehen ehdokas, »sekä merellä että maalla; minä olen palvellut sekä portugalilaista että espanjalaista — sekä hollantilaista että ranskalaista, ja käynyt ominpäin sotaa muutamien reippaiden poikain kanssa, joiden mielestä ei ollut koskaan rauhaa linjan tuolla puolen.» [Francis Drake, Morgan ja monet muut sen ajan urheat merenkulkijat olivat tuskin merirosvoja parempia.]

»Sinä voit tehdä minulle, armolliselle herralleni ja itsellesi hyviä palveluksia», sanoi Varney hetkisen vajettuaan. »Mutta huomaa, minä tunnen maailman — vastaa minulle vilpistelemättä, osaatko olla uskollinen?»

»Ell'ette Te tuntisi maailmaa», virkkoi Lambourne, »olisi minun velvollisuuteni vastata myöntävästi ilman muuta ja vanna se todeksi hengen ja kunnian ja muun semmoisen kautta. Muta kun nyt Teidän Armonne näyttää olevan niitä, jotka pitävät enemmän rehellisestä totuudesta kuin ovelasta valheesta — niin vastaan minä Teille, että osaan olla uskollinen hirsipuun juurelle, jopa siitä roikkuvaan silmukkaankin asti, jos minua vain hyvin kohdellaan ja palkitaan; — en muuten.»

»Osaat kai myös muihin avuihisi liittää tämän: näyttää hartaalta ja uskovaiselta, jos hetki vaatii?» jatkoi Varney pilkallisella äänellä.

»Eipä maksaisi minulle mitään», sanoi Lambourne, »vaikka vastaisinkin myöntävästi, — mutta suoran totuuden puhuakseni täytyy minun väkisinkin kieltää. Jos tarvitsette tekopyhää, niin ottakaa Anton Foster, jota jo lapsuudesta asti on vainonnut eräänlainen kummitus, mitä hän nimittää uskonnoksi, vaikka se onkin sitä lajia hurskautta, joka aina vie mahdollisimman suureen hyötyyn. Sitä temppeä minä en osaa.»

»Hyvä», vastasi Varney, »ell'ei Sinulla olekaan tekopyhyyden temppeä tiedossasi, niin on kai sinulla hemppu tallissa?»

»On kyllä, herra», virkkoi Lambourne, »ja sellainen vielä onkin, että se hyppää yli pensasaitojen ja oijen kilpaa herttuan parhaiden metsästysratsujen kanssa. Kun minä kerran hieman erehdyin Shooter's Hillissä ja pysäytin erään entisen karjakauppiaan, jonka taskut olivat paremmin varustetut kuin hänen aivokoppansa, lennätti se reipas rusko minut ihanasti paikalta, huolimatta kaikista takaa-ajajain kirkumisista.»

»Satuloi se sitten heti paikalla ja seuraa minua», sanoi Varney. »Jätä vaatteesi ja tavarasi isännän huostaan, ja minä vien Sinut palveluspaikkaan, missä syy ei ole onnen, vaan Sinun, ell'ei Sinun käy hyvin.»

»Reippaasti ja rehellisesti puhuttu!» huudahti Lambourne, »ja minä olen ratsun selässä heti paikalla. — Tallirenki, senkin lurjus, satuloi hituistakaan viipymättä hevoseni, jos vähääkään huolehdit pääkuoresi eheydestä — Kaunis Cicely, ota puolet tämän kukkaron sisällöstä lohdutukseksi äkillisestä lähdöstäni.»

»Mene hiiteen!» vastasi tytön isä, »Cicely ei lainkaan tarvitse Sinun lahjojasi. — Lähde matkaasi vain, Mikko, ja koeta hankkia itsellesi parempia tapoja, jos taidat, vaikk'et Sinä minun luullakseni koskaan osukkaan siihen maahan, missä niitä kasvaa.»

»Näytäppäs minullekin sitä Cicely-tyttöäsi, hyvä isäntä», sanoi Varney; »olen kuullut kovin kehuttavan hänen kauneuttaan.»

»Se on vain auringonpolttamaa kauneutta», vastasi isäntä, »joka kylläkin kestää sateet ja tuulet, mutta joka ei ole lainkaan ajottu miellyttämään niin tottuneita naistuntijoita kuin Te olette. Hän pysyy nyt huoneessaan, sillä hän ei voi tosiaankaan kestää niin päivänkirkkaiden hovimiesten katsetta kuin jalon vieraani.»

»No, rauha hänelle sitten, hyvä isäntä», vastasi Varney; »hevosemme käyvät kärsimättömiksi — toivotamme Sinulle hyvää päivää.»

»Lähteekö sisarenipoika mukaanne, jos saan luvan kysyä?» tiedusteli Gosling.

»Kyllä, niin on ainakin hänen aikomuksensa», vastasi Rikhard Varney.

»Olet oikeassa — aivan oikeassa», toisteli isäntä — »olet, sanon minä, aivan oikeassa, sukulaispoikani. Sinulla on allasi vireä ratsumies, pidä vain hyvä huoli ohjasnuorista — tai jos Sinä aivan välttämättä tahdot päästä kuolemattomuuteen jonkun nuoran suosiollisella avustuksella, minkä aikomuksen lähtösi tämän herran matkaan tekee varsin otaksuttavaksi, kehoitan minä Sinua tapaamaan hirsipuusi niin kaukana

Cumnorista kuin suinkin mahdollista; ja niin jätän minä teidät satulainne huomaan.»

Tallimestari ja hänen uusi seuralaisensa nousivat siis ratsuillensa, jättäen majatalon isännän aivan mielensä mukaan päättämään pahaa-ennustavan jäähyväispuheensa omiksi iloikseen, ja kulkivat ripeätä laukkaa, joka esti keskustelun, kunnes erään jyrkän hiekkamäen nouseminen salli heidän sitä jatkaa.

»Oletko Sinä siis tyytyväinen nyt», sanoi Varney matkatoverilleen, »päästessäsi hovipalvelukseen?»

»Olen kyllä, kunnioitettava herra, jos Te vain pidätte minun ehdoistani yhtä paljon kuin minä Teidän.»

»Ja millaiset ne ehdot sitten ovat?» kysyi Varney.

»Jos minulla tulee olla tarkka silmä käskijäni palveluksessa, täytyy hänellä olla hyvin huomaamaton silmä vikoihini nähden», sanoi Lambourne.

»Kyllä niin», virkkoi Varney, »ell'eihän niitä törrötä niin julmasti kaikkialla, että hän väkisinkin taittaa säärensä niihin.»

»Ei suinkaan», vastasi Lambourne. »Sitten: jos minä kaadan otuksen, täytyy minun saada imeä luut.»

»Sehän on vain kohtuullista», sanoi Varney, »kunhan vain parempasi ovat ensin saaneet osansa.»

»Hyvä», jatkoi Lambourne; »sitten on enää sovittavana vain se seikka, että jos laki ja minä joudumme riitaan keskenämme, herrani tulee auttaa minut pälkähästä, ja tämä on pääpyrkälä.»

»Kohtuullista sekin», virkkoi Varney, »kunhan riita on vain sattunut herrasi palveluksessa.»

»Mitä palkkaan ja muihin semmoisiin tulee, niin minä en puhu mitään», jatkoi Lambourne; »salaisista ansiolahjoistahan minun tuleekin elää.»

»Ei pelkoa», sanoi Varney; »Sinulla tulee olemaan vaatteita ja taskurahoja tarpeeksi vetääksesi vertoja kenelle virkaveljellesi tahansa, sillä nyt pääset Sinä taloon, jossa sataa kultaa, kuten sanotaan.»

»Tämä on kaikki erinomaisesti mieleeni», vastasi Mikael Lambourne;

»Teidän tulee nyt enään ilmoittaa minulle herrani ja käskijäni nimi.»

»Nimeni on Rikhard Varney», selitti hänen matkatoverinsa.

»Mutta minä tarkoitankin sen jalon ylimyksen nimeä, jonka palvelukseen Te suvaitsette minut korottaa», intti Lambourne.

»Kuinka lurjus, oletko Sinä liian hyvä kutsumaan *minua* herraksesi?» tulistui Varney; »Sinä voit olla kopea muille, mutta älä rupea minulle hävyttömäksi.»

»Pyydän Teidän Armoltanne anteeksi», vastasi Lambourne; »Te vain näytitte niin kovin hyvältä tutulta Anton Fosterin kanssa, ja minäkin olen sen samaisen Antonin ystäviä.»

»Oletpa sinä totta totisesti ovela veitikka», virkkoi Varney. »Huomaa tämä — minä kyllä toimitan Sinut erään ylimyksen seurueeseen, mutta lähinnä saat Sinä palvella minua ja noudattaa minun tahtoani. Minä olen hänen tallimestarinsa — Sinä kyllä saat pian kuulla hänen nimensä — sen nimen kantaja johtaa neuvoskuntaa ja hallitsee valtiota mielensä mukaan.»

»Kautta tämän auringonvalon, tosiaankin oiva loitsu paljastamaan kätkeytyjä aarteita!» tokaisi Lambourne.

»Varovasti käytettynä voi se ehkä sellainen ollakin», vastasi Varney; »mutta huomaa hyvin — jos Sinä rupeat sillä temppuilemaan omin päisi, saattaa se manata eteesi paholaisen, joka repii Sinut kappaleiksi.»

»Kylliksi sanottu», jatkoi Lambourne; »minä osaan kyllä pysyä rajoissani.»

Matkustajat jatkoivat sitten taas samaa nopeata kulkuaan, jonka heidän haastelunsa oli keskeyttänyt, ja saapuivat niin pian Woodstockin kuninkaalliseen puistokartanoon. Tämä vanha Englannin kruunun tilus oli silloin aivan toisessa kunnossa kuin ollessaan kauniin Rosamundan asuinpaikkana ja Henrik Toisen salaisen ja luvattoman lemmentarinan näyttämönä; vieläkin enemmän poikkesi se siitä näystä, jonka se tarjoaa meidän päivinämme, jolloin Blenheim-House julistaa Marlboroughin voittoa, eikä suinkaan vähemmän Vanburghin neroa, vaikka hänen paljoa huonommalla maulla varustetut aikalaisensa niin suuresti häntä mustasivatkin. Woodstock oli Elisabetin aikaan vanha kartanoräjä, joka oli jo kauvan, läheisen kaupungin suureksi häviöksi, saanut olla vailla kuninkaallisen asuinpaikan kunniaa. Kaupungin asukkaat olivat kuitenkin useat kerrat anoneet kuningattarelta, että heille

suotaisiin edes tilapäisesti se onni, että hallitsijatar suvaitsi asua heidän keskuudessaan; ja juuri tämän asian takia, näennäisesti ainakin, oli se jalo ylimys, jonka jo olemme esitelleet lukijoillemme, saapunut Woodstockiin.

Varney ja Lambourne karahuttivat suoraan vanhan, rappeutuneen linnan pihaan, jossa tänä aamuna vallitsi sellainen hälinä ja tungos, ett'ei kahteen hallituskauteen. Kreivin talouden virkamiehiä, palvelijoita ja huoveja tuli ja meni kaikella sillä hävyttömällä korskeudella, joka on heidän ammatilleen ominaista. Kuului hevosten hirnuntaa ja koirien haukuntaa; sillä kreivillä, kartanon ja sen alueiden tarkastajana ja ylivalvojana oli luonnollisesti valta mielin määrin metsästellä puistossa, jonka sanotaan olleen vanhimman aidatun metsästysalueen Englannissa ja jossa vilisemällä vilisi riistaa, se kun oli saanut pitkät ajat olla täydellisessä rauhassa. Paljon kaupungin asukkaita, tuskallisesti toivoen tämän harvinaisen käynnin johtavan suotuisiin tuloksiin, vetelehti pihalla, odottaen mahtavan miehen näyttäytymistä. Heidän odotuksensa kiihtyi suuresti Varneyn kiireisen saapumisen johdosta ja kuiskina: »Kreivin tallimestari!» kiersi heidän joukossaan, sillä välin kun he kiirehtivät saavuttamaan hänen suosiotansa ottamalla hätäisesti lakin pois päästään ja tunkeutumalla pitämään tämän kreivin suosikin ja hänen seuralaisensa ohjaksia ja jalustinta.

»Pysykääpäs siitä loitommalla, ukkoseni!» huusi Varney ylpeästi, »ja antakaa palvelijain tehdä tehtävänsä.»

Loukatut kaupunkilaiset ja talonpojat väistyivät tästä huudosta; Lambourne puolestaan, joka piti tarkasti silmällä esimiehensä käytöstä, hylkäsi vielä epäkohteliaammin hänelle tarjotun avun. — »Pois tieltä, pois tieltä, moukat! Menkää hiiteen ja antakaa näiden palvelijalurjusten täyttää velvollisuutensa!»

Jätettyään hevosesensa talon palvelijain huostaan, astuivat he linnaan kasvoilla korskean ylemmyyden ilme, jonka pitkä tottumus ja sukuperänsä tietoisuus teki luonnolliseksi Varneylle, jota Lambourne koki parhaansa mukaan jäljitellä ja joka sai Woodstockin asukasparat kuiskuttelemaan keskenään: »No, voi mun päiviäni! — Jumala armahtakoon meitä tuollaisista kopeilevista keltanokista! Jos isäntä tulee palvelijoihinsa, niin vieköön piru heidät kaikki tyyni, silloin saa se vain sen, mikä sille kuuluu!»

»Hiljaa, hyvät naapurit!» varoitti kylänvouti, »ja pitäkää kielenne hampaitten takana — pian saamme asiasta paremman selvän. — Mutta tuskinpa tulee enää Woodstockiin mainiompaa herraa kuin se vanha ankara Heikki-kuningas! Hän ruoski kerrankin omalla kuninkaallisella kädellään erään miekkoisen vallan pehmeäksi ja heitti sitten ukolle haavojen voiteiksi kourallisen hopearahoja, joissa näkyi hänen oma leveä naamansa.»

»Niinpä niin, rauha olkoon hänelle!» kaikui kuulijain joukosta; »saammepa kauvan odottaa, ennen kuin tämä Elisabet-rouvamme pieksee jonkun meistä.»

»Ei puhumistakaan», vastasi kylänvouti. »Mutta kärsivällisyyttä, hyvät naapurit, mehän voimme lohduttaa itseämme ajattelemalla, että me ansaitsemme sellaisen armonosoituksen hänen majesteettinsa kädestä.»

Sillävälin astui Varney, uusi palvelijansa aivan kintereillään, vastaanottosaliin, missä arvokkaammat ja tärkeämmät henkilöt odottivat vielä huoneessaan viipyvän kreivin esiintymistä. Kaikki mielistelivät Varneytä, kuka nöyrästi, kuka vieläkin nöyremmin, riippuen heidän arvostaan ja niiden asiain tärkeydestä, jotka olivat tuoneet heidät kreivin aamuvastaanottoon. Yleiseen kysymykseen: »Milloinka herra kreivi näyttäytyy, herra Varney?» antoi hän lyhyitä vastauksia kuten: »Ettekö näe saappaitani? Vasta äsken juuri palasin Oxfordista, enkä siis tiedä siitä mitään», ja siihen suuntaan, tai, jos saman kysymyksen teki korkeammalla äänellä joku arvokkaampi henkilö: »Tiedustelenpa asiaa kamariherra Tuomas Copelyltä.» Kamariherra, joka arvonsa merkiksi kantoi hopeista avainta, vastasi kreivin odottavan vain herra Varneyn saapumista tullakseen alas, mutta tahtovan kuitenkin sitä ennen puhutella häntä yksityishuoneessaan. Varney kumarsi siis seurueelle ja poistui kreivin huoneeseen.

Nyt syntyi muutamia minuutteja kestävä odotuksen hälinä, jonka vihdoinkin keskeytti kaksipuolisen perä-oven avautuminen, ja kreivi astui saliin kamariherransa ja hovimestarinsa edeltämänä ja Rikhard Varneyn seuraamana. Hänen jalossa ryhdissään ja ruhtinaallisissa piirteissään eivät katselijat keksineet jälkeäkään siitä kopeudesta, jota hänen palvelijansa olivat osoittaneet. Hänen kohteliaisuutensa oli kyllä mitattu kunkin arvon ja aseman mukaan, mutta halvinkin läsnä-olijoista sai osan hänen miellyttävästä huomiostaan. Kysymykset, joita hän teki linnan tilasta, kuningattaren oikeuksista siihen, ja hänen tilapäisestä oleskelustaan Woodstockin kuninkaankartanossa johtuvista eduista ja haitoista, näyttivät osoittavan hänen vakavasti perehtyneen asukkaiden anomuksen aiheeseen ja hänen haluavan pitää silmällä paikkakunnan parasta.

»Näyttääpä hän, Jumalan kiitos, jalolta mieheltä», kehui kylänvouti, joka oli tunkeutunut vastaanottohuoneeseen hänkin; »vain hieman kalpea hän on. Takaanpa hänen kuluttaneen koko yön

meidän anomuksemme tutkimisessa. Ja kuitenkin sanoi mestari Toughyarn, jolta meni kuusi kuukautta sen kyhäämiseen, tarvittavan viikon sen ymmärtämiseksi; ja nyt on kreivi nakuttanut siitä ytimen kahdessakymmenessäneljässä tunnissa!»

Kreivi julisti sitten heille, että hän puolestaan koettaisi kyllä taivuttaa hallitsijatarta silloin tällöin kuninkaallisilla kiertomatkoillaan kunnioittamaan Woodstockia läsnä-olollaan, jotta kaupungille ja sen ympäristölle vuotaisi hänen armostaan ja suosiostaan samoja etuja kuin hänen edeltäjänsäkin aikoina. Sillävälän sanoi hän olevansa iloinen saadessaan julistaa hänen armollista tahtoaan ja vakuuttaa, että hänen majasteettinsa aikoi, liikkeen vilkastuttamiseksi ja Woodstockin arvoisain porvarien rohkaisemiseksi suoda kaupungille villakaupan erikois-oikeudet.

Tämän iloisen sanoman kuulivat riemuiten eivät ainoastaan vastaanottohuoneeseen päässeet paremmat ihmiset, vaan myöskin ulkona odottava yhteinen kansa.

Seudun arvohenkilöt ojensivat polvistuneina kreiville kaupungin kunniaporvarikirjeen sekä kultarahoilla täytetyn kukkaron; tämän jälkimäisen luovutti kreivi Varneylle, joka taas puolestaan antoi siitä osan Lambournelle, tämän uuden toimen tervetulleena käsirahana.

Kreivi ja hänen saattojoukkonsa nousivat pian sen jälkeen ratsuilleen, palatakseen hoviin; Woodstockin asukkaat saattoivat heitä valtavain huudoin, joiden kaiku kierteli läheisessä vanhassa tammimetsässä: »Kauvan eläköt kuningatar Elisabet ja jalo Leicesterin kreivi!» Kreivin kohteliaisuus ja hyväntahtoisuus heitti suosionkajastuksen hänen palvelijoihinsakin, kuten äsken heidän korskea käytöksensä oli himmentänyt heidän herransa kansansuosiota; ja niin huusivat ihmiset: »Kauvan eläköt kreivi ja hänen uljaat seuralaisensa!» Varneyn ja Lambournen ylpeästi ratsastaessa, kumpikin omalla paikallaan, pitkin Woodstockin katuja.

VIII Luku.

Isäntä. No, tahdon sitte kuulla Teitä, herra Fenton; ja lupaan ainakin pitää suuni kiinni.

Iloiset Windsorin Rouvat.

Meidän täytyy nyt palata yksityiskohtaisesti esittämään ne tapaukset, jotka liittyivät Tressilianin äkilliseen katoamiseen Cumnorin »Mustan Karhun» majatalosta, tai jotka oikeammin sen aiheuttivat. Muistettanee vielä, että tämä aatelismies oli Varney-kohtauksensa jälkeen palannut Giles Goslingin majataloon, missä hän, kynää, mustetta ja paperia pyydettyään sulkeutui huoneeseensa, ilmaisten aikomuksensa olevan pysyä siellä häiritsemättä koko päivän: illalla ilmestyi hän jälleen vierastupaan, missä Mikael Lambourne, joka Varneyn kanssa tekemänsä sopimuksen mukaan piti häntä silmällä, yritti uudistaa tuttavuutta hänen kanssaan, lausuen sen toivomuksen, ett'ei herra Tressilian suinkaan vihalla muistelisi hänen esittämäänsä osaa tänänaamuisessa kahakassa.

Mutta Tressilian torjui hänen lähentelemisensä päättävästi, joskin kohteliaasti. — »Herra Lambourne», sanoi hän, »luullakseni olen riittävästi korvannut Teille ajan, jonka olette tuhlanut takiani. Sen rajun karkeuden kuoren alla, jota Te ihmisille näytätte, uskon minä Teillä olevan älyä tarpeeksi ymmärtämään minua, kun minä sanon suoraan, että koska meidän tilapäisen tuttavuutemme tarkoitus nyt on täytetty, meidän tästä lähin täytyy olla aivan vieraita toisillemme.»

»*Voto!*» vastasi Lambourne, kierrellen viiksiään luisella kädellään ja hypistellen toisella miekkansa kahvaa; »tietäisinpä vain, tarkoittaako tämä kohtelu minun loukkaamistani —.»

»Te suvaisisitte epäilemättä kestää sen tynesti», keskeytti Tressilian, »kuten Teidän joka tapauksessa täytyy tehdä. Tehän tunnette liiankin hyvin välimatkan, joka eroittaa meidät toisistamme, vaatiaksenne minulta lähempiä selityksiä. — Hyvää yötä.»

Näin puhein käänsi hän selkensä entiselle toverilleen ja ryhtyi keskusteluun isännän kanssa. Mikael Lambourne tunsu väkevää halua ruveta metelöimään; mutta hänen vihastuksensa kuoli muutamiin yhteydettömiin sadatteluihin ja huudahduksiin, ja hän joutui vastustamattomasti sen nöyryyttävän vaikutusvoiman valtaan, joka korkeammilla hengillä on hänentapaisiinsa ja -arvoisiinsa ihmisiin. Hän vaipui sentähden yrmeäksi ja äänettömäksi erääseen huoneen nurkkaan, erinomaisen tarkkaavasti seuraten entisen matkakumppaninsa jokaista liikettä, sillä hän alkoi nyt vihata Tressiliania omastakin puolestaan, ja hän luuli pääsevänsä tyydyttämään tätä tunnetta noudattamalla huolellisesti uuden herransa Varneyn käskyjä. Illallisen aika saapui, pian levonkin, ja Tressilian vetäytyi muiden tavoin makuuhuoneeseensa.

Hän ei ollut vielä pitkältä virunut vuoteessaan, kun niiden raskaiden ajatusten sarjan, jotka hänen

hämmentyneessä mielessään kävivät levon tilalle, äkkiä keskeytti oven narahdus saranoillaan ja valkean välke huoneessa. Tressilian, joka oli urhea kuin teräs, hypähti heti vuoteeltaan, ja oli jo tarttunut miekkaansa, kun hänet esti sitä paljastamasta ääni, joka sanoi: »Älkäähän käytelkö liian äksyisti kalpaanne, herra Tressilian — minähän täällä vain olen, isäntänne Giles Gosling.»

Samassa avautui salalyhty, joka tähän asti oli levittänyt vain hämärän kajastuksen ja »Mustan Karhun» isäntä seisoi kaikessa pyylevydessään hämmästyneen vieraansa edessä.

»Mitä ilveilyä tämä on, isäntä?» kysyi Tressilian; »oletteko jälleen pitänyt yhtä iloisia illalliskemuja kuin eilenkin ja erehtynyt huoneestanne? Tai onko keskiyö Teistä sovelias aika naamiaisten pitämiseen vieraittenne makuukammioissa?»

»Herra Tressilian», vastasi isäntä, »minä tiedän paikkani ja aikani yhtä hyvin kuin kuka tahansa Englannin iloisista majatalonisännistä. Mutta nyt on täällä se hirtehin sukulaiseksi vaaninut Teitä yhtä tarkasti kuin ikinä kissa hiirtä; ja sitten olette Te toiselta puolen riidellyt, ehkäpä miteltyt miekkojakin joko hänen tai jonkun muun kanssa, ja pelkäänpä tässä olevan vaaran lähellä.»

»Mene mäkeen, mies, Sinähän olet aivan hullu», sanoi Tressilian; »sukulaisesi on liian alhaalla, jotta minä voisin häneen suuttua; ja sitten, mistä päätät minun riidelleen jonkun kanssa?»

»Oh! herra», vastasi ravintoloitsija, »minä näin Teidän poskipäillänne punaisen pilkun, ja se ilmoittaa hiljattain tapahtunutta tappelua yhtä varmasti kuin Marsin ja Saturnuksen yhtymys uhkaa onnettomuutta — ja kun Te palasitte tänne, olivat vyönne soljet viistossa ja astuntanne nopea ja hätäinen, kaikki seikkoja, jotka todistivat kätenne ja miekkanne kahvan äskettäin uudistaneen tuttavuuttaan.»

»No hyvä, isäntä, jos minun onkin ollut pakko vetää miekkani», sanoi Tressilian, »niin mitenkä saattaa se seikka pakottaa Sinut jättämään lämpimän vuoteesi tähän aikaan yöstä? Näethän, että kaikki vaara on jo ohi.»

»Luvallanne puhuen, sitä minä juuri epäilenkin. Anton Foster on vaarallinen mies, jolla on mahtava puoltaja hovissa ja joka on jo siten pelastunut monista hyvin ankaroista pulmista. Ja sitten sukulaiseni — no, minähän olen Teille kertonut, mikä hän on miehiänsä. Jos nyt nämä kaksi vanhaa veijaria ovat uudistaneet entisen tuttavuutensa, niin en minä tahtoisi, kunnioitettava vieraani, sen tapahtuneen Teidän kustannuksellanne. Minä vakuutan Teille Mikko Lambournen erinomaisen tarkasti udelleen tallirengiltä, milloin ja mitä tietä te lähdette matkaan. Nyt minä pyytäisin Teitä ajattelemaan, oletteko Te tehnyt tai sanonut jotakin, jonka vuoksi Teitä tiellä väijyttäisiin ja ylivoimin ahdistettaisiin.»

»Sinä olet kunnian mies, isäntä», virkkoi Tressilian hetkisen mietittyään, »ja minä tahdon puhella suoraan kanssasi. Jos näiden miesten salatoimet ovat suunnatut minua vastaan — mitä en suinkaan sano mahdottomaksi — niin tapahtuu se siksi, että he ovat paljoa mahtavamman konnan käytyreitä kuin he itse.»

»Te tarkoittatte herra Rikhard Varneytä, eikö niin?» kysyi isäntä; »hän kävi Cumnorin linnassa eilen, eikä osannut kulkea täällä niin salaa, ett'ei häntä olisi tuntenut sellainen mies, joka taas kertoi asian minulle.»

»Sitä samaa herraa minä tarkoitan, hyvä isäntä.»

»Olkaa silloin Jumalan nimessä varoillanne, kunnioitettava herra Tressilian», ehätti kunnan Gosling. »Tämä Varney on Anton Fosterin suojelija ja käskijä, ja hänen toimestaan ja suosiostaan juuri on Foster saanut vuokralle sen kartanon ja puiston. Varney sai lahjaksi suuren osan Abingdonin luostarin alueita, ja niiden mukana Cumnorin linnan, herraltaan Leicesterin kreiviltä. Puhutaan hänen johtavan herraansa mielensä mukaan, vaikka minä puolestani pidänkin kreiviä liian jalona ylimyksenä käyttämään häntä sellaisiin toimiin kuin huhutaan. — Ja sitten johtaa kreivi kuningatarta, jota Jumala siunatkoon, aivan mielensä mukaan kaikissa asioissa (se on: kaikissa oikeissa ja sopivissa asioissa); niin että Te näette nyt, millaisen vihollisen olette hankkinut itsellenne.»

»No — se on tehty, eikä sille enää voi mitään», vastasi Tressilian.

»Koira soikoon, sille täytyy voida jotakin», innostui isäntä. »Rikhard Varneytä pelkäävät tädäläiset ihmiset, osaksi hänen vaikutusvaltansa takia kreiviin, osaksi hänen pitäytymisensä tähden moniin entisen päämunkin vanhoihin, rasittaviin oikeuksiin ja vaatimuksiin täällä, niin, että tuskin uskaltavat lausua hänen nimeänsä, vielä vähemmän nousta häntä vastustamaan. Sen kai kuulitte eileniltäisestä keskustelustamme. Ihmiset puhuvat suunsa puhtaaksi Tony Fosterista, mutta ei sanaakaan Rikhard Varneytä, vaikka hän kaikkien mielestä onkin sitä kaunista naista koskevan salaisuuden sielu. Mutta ehkäpä Te tiedättekin tästä asiasta enemmän kuin minä, sillä naiset, vaikk'eivatkaan he miekkaa kannan, ovat usein syynä siihen, että moni säkenöivä säilä vaihtaa naudannahkaisen huotransa lihasta ja verestä

tehtyyn tuppeen.»

»Minä tiedän tosiaankin siitä onnettomasta naisraukasta enemmän kuin Sinä, hyvä isäntä; ja niin tyhjät olen minä tällä hetkellä ystäväistä ja hyvistä neuvoista, että minä mielelläni teen Sinusta uskottuni ja kerron Sinulle koko jutun, etenkin kun minun on tarinani päätyttyä pyytämäinen Sinulta pientä palvelusta.»

»Hyvä herra Tressilian», vastasi Gosling, »minä olen vain köyhä majatalonpitäjä, eikä minulla ole suurin kykyä neuvomaan tai avustamaan sellaista vierasta kuin Te olette. Mutta niin totta kuin minä olen oikeilla mitoilla ja kohtuullisilla laskuilla kunniallisesti noussut ylöspäin tässä maailmassa, olen minä rehellinen mies; ja ell'en minä sellaisena kykenisikään Teitä avustamaan, niin en minä kuitenkaan saata käyttää väärin luottamustanne. Puhukaa siis vain yhtä avomielisesti kuin puhuisitte isällenne; ja olkaa ainakin vakuutettu siitä, että minun uteliaisuuteni — sillä enpä tahdo kieltää sen kuulumista ammattiini — yhtyy tarpeellinen määrä vaiteliaisuutta.»

»En sitä epäilekään, hyvä isäntä», vastasi Tressilian; ja kuulijansa odottaessa jännitettynä mietti hän hetkisen, millä tavoin alkaisi kertomuksensa. »Minun täytyy alkaa tarinani», puhui hän vihdoinkin, »hieman etäämpää, jotta Sinä sen täydellisesti ymmärtäisit. — Olet kai kuullut, hyvä isäntä, Stoken tappelusta, ja ehkäpä vanhasta Roger Robsartistakin, joka tässä tappelussa urheasti puolusti Henrik Seitsemännän, nykyisen kuningattaren iso-isän asiaa ja löi pakoon Lincolnin kreivin, lordi Geraldinin ja hänen hurjat irlantilaisensa, sekä ne flanderilaiset, jotka Burgundian herttuatar oli lähettänyt tänne Lambert Simnelin riidassa?»

»Molemmathan minä toki muistan», vastasi Giles Gosling, »niistähän hoilataan kymmenkunnan kertaa viikossa olutpenkilläni tuolla alhaalla. — Devonin herra Roger Robsart — niinpä niin — hänestähän lauluniekat veisaavat vielä tänäkin päivänä, —

»Loi maineensa hän Stoken kentällä,
Kun Martin Swartinkin kuula kaasi;
Tulisimman tuoksinan keskellä
Hän seisoikin kuin hyrskyissä paasi.»

[Tämä säkeistö tai ainakin sen tapainen, esiintyy eräässä pitkässä balladissa eli runoelmassa, nimeltä *Flodden-Field*, jonka Henrik Weber-vainaja on uudelleen painosta julkaissut.]

»Ja sitten kertoili minulle iso-isäni Martin Swartistakin ja hänen komentamistaan iloisista saksalaisista, joilla oli halkileikkaiset nutut ja omituiset, polvien kohdalla nauhakkein koristellut kaatiot. — Onpa hänestä laulukin, kunhan vain sen muistaisin: —

»Martin Swartia ja hänen miehiään,
Peitotkaa, lyökää, pojat, heitä;
Martin Swartia ja hänen miehiään
Peitotkaa pojat peijakkaasti.»

[Tämä vanhan laulun säkeistö esiintyy tosiaankin eräässä vanhassa näytelmässä, missä laulaja kehuu

—
»Mä taitavasti tarinoida osaan
Martin Swartista ja hänen miehistään.»]

»Aivan niin, hyvä isäntä — siitä päivästä puhuttiin kauvan; mutta jos Sinä hoilaat noin pontevasti, herätät Sinä enemmän kuulijoita kuin kertomukselleni haluaisin.»

»Pyydän anteeksi, kunnioitettava vieraani», virkkoi isäntä, »unohdin sen asian kokonaan. Kun joku vanha laulu pääsee meidän iloisten vanhojen veitikkain henkitapista, juoksee varovaisuutemme sen tuhannen kattilaan.»

»No niin, hyvä isäntä, isoisäni kiintyi useiden muiden cornwallilaisten tavoin lämpimästi Yorkin hallitsijasukuun ja otti omakseen tuon Simnelin asian, joka käytti Warwickin kreivin arvonimeä, kuten taas myöhemmin kreivikuntalaiset suurin joukoin liittyivät Yorkin herttuaksi itseään sanovan Perkin Warbeckin puolueeseen. Iso-isäni asettui Simnelin lipun alle ja vangittiin epätoivoisen taistelun jälkeen Stokessa, missä useimmat tämän onnettoman sotajoukon johtajista kaatuivat rautapaidoissaan. Jalo ritari, jolle hän antautui, herra Roger Robsart, suojeli häntä kuninkaan välittömältä kostolta ja päästi hänet menemään ilman lunnaita. Mutta hän ei voinut varjella häntä muista malttamattoman tekonsa seurauksista, erittäinkin niistä raskaista rahasakoista, jotka hänet köyhdyttivät ja joilla Henrik koetti heikontaa vihollisiansa, tuo jalo ritari teki kaiken voitavansa iso-isäni vastoinkäymisten lievittämiseksi; ja heidän ystävyytensä tuli niin läheiseksi, että isäni kasvatettiin nykyisen herra Hugh Robsartin, herra Rogerin ainoan pojan, hänen rehellisyytensä, jalomielisyytensä ja vieraanvaraisuutensa, vaikk'eikään

ehkä sotaisten kykyjensä perijän uskolliseksi veljeksi ja toveriksi.»

»Minä olen usein kuullut puhuttavan hyvästä ritari Hugh Robsartista», puuttui isäntä puheeseen. »Hänen metsästäjänsä ja uskottu palvelijansa Wiljami Badger on tässä talossa haastellut hänestä sadat kerrat — hauska ritari hän kuuluu olevankin, ja sanotaan hänen aina pitäneen vieraanvaraisuudesta ja avonaisesta pöydästä enemmän kuin nykymaailman aikaan, jolloin laitetaan niin paljon kultapunoksia nuttujen saumoihin, että sillä kulutuksella jo elättäisi tusinan verran reippaita poikia häränlihalla ja oluella kokonaisen vuoden, vieläpä voisi antaa heidän mennä kerran viikossa ravintolaankin, jotta niidenkin pitäjä joutaisivat ansaitsevat.»

»Jos olet tavannut Wiljami Badgerin, hyvä isäntä», sanoi Tressilian, »olet kuullut kylliksi herra Hugh Robsartista; ja sentähden lisään enää vain sen huomautuksen, että vieraanvaraisuus, jota hänessä kehuu, on vaikuttanut hieman epäedullisesti hänen varallisuutensa tilaan, mikä ei sentään ole niin tärkeää, koska hänellä on perillisiä vain yksi tytär. Ja nyt alkaa minun osani kertomuksessa. Isäni kuoltua useita vuosia sitten halusi hyvä ritari Hugh tehdä minusta pysyvaisen seuralaisensa. Yhteen aikaan minä kuitenkin tunsin, että kunnan ritarin rajaton mieltymys metsästyksen pidätti minua opinnoista, joista minä olisin ehkä enemmän hyötynyt; mutta vähitellen lakkasin minä säälittelemästä aikaa, jota kiitollisuus ja perintöystävyyden kehoittivat minua tuhlaamaan näihin maalaiskarruksiin. Lapsesta naiseksi kehittyvän neiti Amy Robsartin tavaton kauneus ei voinut jäädä huomaamatta häneltä, jonka olosuhteet pakottivat herkeämättä oleskelemaan hänen läheisyydessään. — Lyhyesti, hyvä isäntä: minä rakastuin häneen, ja hänen isänsä näki sen.»

»Ja asettui esteeksi Teidän totisen lempenne tielle, eikö niin?» kysyi isäntä; »niinhän aina käy tällaisissa tapauksissa; ja päätänpä niin Teillekin sattuneen sen raskaan huokauksen johdosta, jonka juuri päästitte.»

»Tässä tapauksessa kävi kuitenkin aivan toisin, hyvä isäntä. Jalo herra Hugh Robsart puolsi lämpimästi aijettani — hänen tyttärensä se pysyi kylmänä tunteelleni.»

»Hän oli vaarallisempi vihollinen heistä kahdesta», virkkoi ravintoloitsija. »Pelkäänpä saaneenne kosintaanne kylmän vastauksen.»

»Hän ei kuitenkaan kieltänyt minulta kunnioitustansa», jatkoi Tressilian, »eikä näyttänyt vastahakoiselta antamaan minulle toiveita sen kypsymisestä joskus lämpimämmäksikin tunteeksi. Hänen isänsä välityksellä valmistettiin avioliittosopimuksemme, mutta hänen kiihkeistä pyynnöistään lykättiin sen toimeenpano vuodeksi eteenpäin. Sinä aikana ilmestyi Rikhard Varney paikkakunnalle ja käyttäen hyväkseen kaukaista sukulaisuuttaan ritari Hugh Robsartin kanssa, vietti enimmänsä aikansa hänen seurassaan, kunnes lopulta muuttui ikäänkuin perheen jäseneksi.»

»Sepä ei ennustanut hyvää talolle, jota hän kunnioitti läsnä-olollaan», virkkoi Gosling.

»Ei, kautta ristiinnaulitun!» huudahti Tressilian. »Väärinkäsitykset ja surut liittyivät hänen oleskeluunsa siellä ja niin omituisella tavalla, ett'en vielä tälläkään hetkellä osaa selvittää niiden asteettaista hiipimistä turmelemaan ennen niin onnellisen perheen rauhaa. Ensi alussa vastasi Amy Robsart tämän Varneyn huomaavaisuuksiin tavallisiin seurakohteliaisuuksiin liittyvällä välinpitämättömyydellä; sitten seurasi aika, jolloin tämä mies näytti tulleen hänelle vastenmieliseksi, jopa inhoittavaksikin, kunnes heidän välilleen tuntui syntyneen aivan erinomaisen läheiset suhteet. Varney heitti kokonaan sen tavoittelevan ja mielistelevän sävyn, joka oli ollut ominaista hänen aikaisemmalle lähentelemiselleen; ja Amy puolestaan näytti myös luopuvan siitä peittelemättömästä inhosta, jolla hän oli sitä ennen kohdellut. Heillä näytti olevan salaista yhteyttä ja keskinäistä ymmärtämystä enemmän kuin minä kunnolla saatoin sietää; ja minä aloin epäillä heidän vaivihkaa tapailevan toisiaan, saadakseen puhella paremmassa rauhassa kuin meidän läheisyydessämme. Monet seikat, joihin silloin kiinnitin vain vähän huomiota — sillä minä pidin hänen sydäntään yhtä avonaisena kuin hänen enkelimäisiä kasvojaan — ovat sittemmin muistuneet mieleeni vakuuttamaan minua heidän salaisesta yhteydestään. Mutta minun ei tarvitse lähteä niitä lähemmin selittämään — tosi-asiat puhuvat puolestansa. Amy Robsart katosi isänsä talosta — Varney hävisi samoihin aikoihin — ja juuri tänä päivänä tapasin minä Amyn asumasta Varneyn jalkavaimona hänen inhoittavan kätyrinsä Fosterin talossa, minne Varney oli tuntemattomaksi verhottuna tullut häntä katsomaan salaisen portin kautta.»

»Ja siinäkö nyt oli kahakkanne syy? Minusta nähden olisi Teidän jo ennakolta pitänyt tietämän, ett'ei kaunis naikkonen halunnut eikä ansainnut Teidän sekaantumistanne asiaan.»

»Hyvä isäntä», vastasi Tressilian, »isäni, sillä isäkseni täytyy minun yhä vielä sanoa ritari Hugh Robsartia, istuu kotona kamppailemassa surunsa kanssa tai koettaa, jos on siksi toipunut, mieltäyöhönsä, metsänkäväntiin, turhaan hukuttaa muiston siitä, että hänellä kerran oli tytär — muisto, joka tuon tuostakin mitä järjestyttävimmällä voimalla ottaa hänet valtoihinsa. Minä en voinut kauvemmin sietää sitä ajatusta, että hän eli noin syvässä surussa ja Amy niin syvässä synnissä; ja minä ryhdyin

häntä etsimään, toivoen voivani taivuttaa hänet palaamaan kotiinsa jälleen. Minä löysin hänet, ja onnistunko sitten yrityksessäni tai huomaanko sen täydelleen raukeavan tyhjiin, kumpaisessakin tapauksessa on aikomukseni astua laivaan ja matkustaa Virginiaan.»

»Älkää nyt olko noin malttamaton, hyvä herraseni», lohdutti Giles Gosling; »älkääkä hukatko elämääne sen takia, että nainen — lyhyesti sanottuna — on nainen, ja vaihtelee rakastajiaan yhtä helposti kuin nauhojaan, ilman sen parempaa syytä kuin hänen pelkkä oikkunsa. Mutta ennenkuin pohdimme tätä asiaa edelleen, sallikaa minun kysyä, mitkä epäluulot johtivat Teidät niin varmasti tämän naisen asuntoon, tai oikeamminkin piilopaikkaan?»

»Viimeinen sana sopii paremmin, hyvä isäntä», vastasi Tressilian; »ja mitä Sinun kysymykseesi tulee, niin toi minut näille seuduille tieto siitä, että Varneyllä oli täällä päin laajoja, ennen muinoin Abingdonin munkeille kuuluneita alueita hallussa; ja sisarenpoikanne käynti vanhan toverinsa Fosterin luona hankki minulle sopivan tilaisuuden päästä täydelliseen varmuuteen asiasta.»

»Ja mitä Te nyt aijotte, kunnioitettava herra? — suokaa anteeksi suora kysymykseni.»

»Minä aijon, hyvä isäntä», vastasi Tressilian, »lähteä huomenna uudestaan hänen asuinpaikkaansa ja pyrkiä hänen kanssaan pitempiin puheisiin kuin tänään. Hänen on tosiaankin täytyntä tykkäänään muuttua entisestään, ell'eivät sanani tee häneen mitään vaikutusta.»

»Luvallanne puhuen, herra Tressilian», sanoi isäntä, »Te ette voi mitenkään käyttää sitä keinoa. Nainenhan, jos ymmärsin Teidät oikein, on jo hyljännyt välitystarjouksenne tässä asiassa.»

»Se on liiankin totta», vastasi Tressilian; »sitä en saata kieltää.»

»No, mikä sen vietävän oikeus tai etu pakoittaa Teidät väkisin tyrkyttämään hänelle välitystänne, niin häpeällinen kuin hänen kiintymyksensä lieneekin hänelle itselleen ja hänen omaisilleen? Ell'en kokonaan erehdy, eivät ne, joiden turviin hän on heittäytynyt, vähintäkään epäröisi torjuessaan Teidän sekaantumisenne asiaan, vaikkapa Te olisitte tytön isä tai veli; mutta hyljättynä rakastajana antaudutte Te siihen vaaraan, että Teidät ajetaan talosta väkivallalla ja häpeällä. Te ette voi saada keneltäkään virkamieheltä apua ettekä tukea; ja Te pyydystätte siis varjoa vedestä ja joudutte — suokaa anteeksi suoruteni — vain hätään ja huoleen sitä tavoitellessanne.»

»Minä pyydän Leicesterin kreivin apua», vastasi Tressilian, »hänen suosikkinsa konnamaisuutta vastaan. — Hän mielistelee puritanein ankaraa uskonlahkoa — hän ei uskalla jo ulkonaisen arvonsakaan takia hyljätä pyyntöäni, vaikka häneltä kokonaan puuttuisivatkin ne kunniallisuuden ja jalouden avut, joilla maine hänet koristaa. Muussa tapauksessa käännyn minä kuningattaren itsensä puoleen.»

»Vaikka Leicester», selitti isäntä, »haluaisikin puolustaa suosikkiansa (sillä hänen sanotaan tosiaankin olevan erinomaisen hyvissä väleissä Varneyn kanssa), niin kyllä kuningattaren vetoaminen saattaisi heidät molemmat järkiinsä. Hänen majesteettinsa on ankara tällaisissa asioissa, ja hänen sanotaan — ell'ei ole mikään valtiorikos puhella sellaisia — pikemmin antavan anteeksi kymmenelle hovimiehelle, jotka rakastuvat häneen, kuin yhdelle, joka pitää jotakin muuta naista häntä parempana. Rohkeutta siis vain, urhea vieraani! Sillä kun Te laskette ritari Hughin nimeen tehdyn ja Teidän kärsimänne vääryyden esityksellä vahvistetun valituskirjelmän valta-istuimen juurelle, niin hyppäisi se suosikkikreivi yhtä mielellään syvimpään Temsiin kuin ryhtyisi puolustamaan Varneytä tämänluontoisessa asiassa. Mutta voidaksenne odottaa menetystä edes jonkinlaisella varmuudella, täytyy Teidän toimia hyvin taitavasti; ja jäämättä tänne tappelemaan valtioneuvoskunnan jäsenen tallimestarin kanssa ja saamaan hänen kätyriensä tikarinpistoja kylkiinne, pitäisi Teidän kiiruhtaman Devonshireen, kirjoituttaman anomus ritari Hugh Robsartin nimeen ja keräämään niin paljon ystäviä kuin voitte, tukemaan asiaanne hovissa.»

»Puhuit viisaasti, hyvä isäntäni», virkkoi Tressilian, »ja minä käytän neuvoasi hyväkseni ja lähden täältä huomenaamulla aikaisin.»

»Ei, lähtekää täältä jo tänä yönä, ennenkuin aamu valkenee», vastasi isäntä. »En milloinkaan hartaammin toivonut vieraan tuloa kuin nyt Teidän onnellista lähtöänne. Sukulaiseni kohtalona tulee kaiken todennäköisyyden mukaan olemaan hirsipuu syystä tai toisesta, mutta enpä minä soisi hänen joutuvan sinne kunnioitettavan vieraani murhasta. 'Parempi ratsastaa rauhassa yöllä', sanoo sananlasku, 'kuin päivällä rosvon rinnalla.' Tulkaa, herra, oman turvallisuutenne tähden minä näin kiivaasti Teitä matkaan toimitan. Hevosenne ja kaikki muu on jo valmiina, ja tässä on laskunne.»

»Se on hieman alle tämän arvon», virkkoi Tressilian ojentaessaan isännälle kultarahaa; »anna ylijäämä tyttärellesi, kauniille Cicelylle, ja talon palvelijoille.»

»He saavat maistaa anteliaisuuttanne, herra», vastasi Gosling, »ja Te saisitte kohteliaaksi kiitokseksi maistaa tyttäreni huulia, ell'ei tämä hetki estäisi häntä hyvästelemästä Teitä porttikäytävässä.»

»Älä päästä tytärtäsi liian läheisiin tekemisiin vieraittesi kanssa, hyvä isäntä», virkkoi Tressilian.

»Oh, herra, kyllä siitä huoli pidetään; mutta minä en lainkaan ihmettele, että Te olette niille kaikille mustasukkainen. — Saanko kysyä, millä naamalla se kaunis linnanrouva otti Teidät eilen vastaan?»

»Minä myönnän», vastasi Tressilian, »että hän oli yhtä suutuksissaan kuin hämmennyksissäänkin, ja että minulla on vain vähän toiveita siitä, että hän pian heräisi onnettomasta hairahduksestaan.»

»Siinä tapauksessa, herra, en minä ensinkään ymmärrä, miksi Te haluaisitte näytellä sellaisen neidon puolustajasankarin osaa, joka ei Teistä vähääkään välitä, ja joutua sellaisen suosikin vihan alaiseksi, joka on aivan yhtä vaarallinen hirviö kuin vanhojen kertomuskirjojen harhaileva ritari ikinä saattoi kohdata.»

»Noin otaksuessasi teet Sinä minulle vääryyttä, isäntä, — suurta vääryyttä», vastasi Tressilian; »minä en suinkaan toivo Amyn vielä kerran kääntävän ajatuksiansa minuun. Kunhan vain olen saanut hänet jälleen hyviin väleihin isänsä kanssa, niin on kaikki, mitä minulla on tehtävää Euroopassa — ehkä koko maailmassa — toimitettu ja päätetty.»

»Viisaampi päätös olisi kulauttaa kurkkuunne maljallinen mesiviiniä ja unohtaa hänet», neuvoi isäntä. »Mutta kaksikymmenviisivuotias ja viidenkymmenen maihin ehtinyt mies katselevat näitä asioita aivan eri tavalla, etenkin jos toinen silmäpari on pantu nuoren, urhean ritarin ja toinen vanhan majatalon isännän kalloon. Minä säälin teitä, herra Tressilian, mutta enpä näe, miten voisin auttaa Teitä tässä asiassa.»

»Vain täten, hyvä isäntä», vastasi Tressilian. — »Pidä silmällä linnalaisten puuhia, joista Sinä epäluuloa herättämättä pääset selville, koska kerran kaiken maailman uutiset lentävät Sinun olutpenkillesi; ja ole sitten hyvä ja ilmoita tietosi kirjallisesti sille henkilölle, mutta ei kenellekään muulle, joka tuo Sinulle tämän sormuksen erikoiseksi tunnusmerkiksi — katso sitä tarkoin — se on kallisarvoinen ja on sitten joutuva Sinun omaisuudekseen.»

»Ei, herra», virkkoi isäntä, »minä en kaipaa mitään palkintoa. — Mutta minusta näyttää varomattomalta, jo ammattini julkisen luonteenkin takia, sekaantua näin hämärään ja vaaralliseen asiaan. Sehän ei kuulu minuun mitään.»

»Sinuun ja jokaiseen isään tässä maassa, joka tahtoo pelastaa tyttärensä häpeän, synnin ja kurjuuden kahleista, kuuluu tämä asia syvemmin kuin mikään muu maan päällä.»

»Hyvä, herra», vastasi isäntä, »ne olivat jaloja sanoja ne; ja oikein minun käy sydämestäni sääliksi sitä kunnan aatelisukkoa, joka kulutti omaisuutensa maallensa kunniaa tuottavaan vieraanvaraisuuteen, ja nyt sieppasi sellainen haukka kuin se Varney hänen tyttärensä, josta olisi pitänyt tuleman hänen vanhuutensa tuki ja turva ja muuta sellaista. Ja vaikka Teidän osanne tässä asiassa on verrattain vaarallinen, niin tahdon minä siitä huolimatta ruveta hulluksi kanssanne ja avustaa Teitä kunniallisessa yrityksessänne vallata sen kunnan miehen lapsi takaisin, mikäli luotettavana tiedustelijananne suinkin voin. Ja kun minun tulee olla uskollinen Teille, niin pyydän minä Teitäkin olemaan uskollinen minulle ja pitämään koko asian omana salaisuutenanne; sillä olisipa se aika kolttonen 'Mustan Karhun' hyvälle maineelle, jos voitaisiin sanoa, että sen 'Karhunkin' isäntä se puuhailee sellaisia. Varneylla on tarpeeksi vaikutusvoimaa oikeudessa riistääkseen komean kilpeni patsaastaan, missä se nyt niin uljaana heiluu, ottaakseen minulta tarjoiluoikeudet ja saattaakseen minut häviöön ullakolta kellariin asti.»

»Älä epäile vaiteliaisuuttani, hyvä isäntä», virkkoi Tressilian; »minä tulen olemaan Sinulle syvästi kiitollinen palveluksestasi ja vaarasta, johon antaudut minun tähteni. — Muista, että sormus on minun varma merkkini. — Ja nyt, hyvästi vain — sillä Sinäpä viisaasti kyllä neuvoit minua viipymään täällä mahdollisimman vähän aikaa.»

»Seuratkaa siis minua, herra vieras», sanoi isäntä, »ja astukaa niin varovasti kuin olisi kananmunia jalkojenne alla eikä honkapalkkeja. — Kukaan ei saa tietää, milloin ja miten Te läksitte.»

Salalyhtynsä avulla saattoi hän Tressilianin, niin pian kun tämä oli suorittanut matkavalmistuksensa, useita sokkeloisia käytäviä pitkin ulkopihaan ja sieltä syrjäiseen talliin, minne hän oli jo kuljettanut vieraansa hevosen. Hän auttoi sitten Tressiliania kiinnittämään satulaan sitä pientä myttyä, missä tämä säilytti matkatarpeitaan, avasi takaportin, ja sydämellisesti pudistettuaan hänen kättään ja uudistettuaan lupauksensa pitää tarkoin silmällä, mitä Cumnorin linnassa tapahtuisi, päästi hän vieraansa yksinäiselle taipaleelleen.

Mökkiin yksinäiseen johti kuja kaita;
Maalla kurjalla ei muita asukkaita:
Sinne pajan laati, siellä toimensa
Kilkuttaa hän myöhään, varhain vasaraansa:
Jänteet paisuvat ja kyven sinkoaapi,
Kun orhin kengäksi hän raudan taivuttaapi.

Gayn »Trivia».

Koska sekä matkustaja itse että Giles Gosling olivat pitäneet parhaana, ett'eivät Tressiliana, jos mahdollista, näkisi Cumnorin läheisyydessä ne, jotka sattuisivat sinä aamuna nousemaan varhain vuoteeltaan, oli isäntä neuvonut häntä ratsastamaan useita sivuteitä ja kujia, jotka vihdoin johdattaisivat hänet Marlboroughin valtamaantielle, jos hän vain kulkisi ne oikeassa järjestyksessä ja ottaisi huomionsa kaikki asianomaiset käänteet ja oikopolut.

Mutta kuten kaikkia neuvoja, on tälläisiäkin opastuksia helpompi antaa kuin seurata; ja tien sokkeloisuus, yön pimeys, Tressilianin outous näillä seuduilla liikkumaan, sekä ne synkät ja levottomat ajatukset, joiden kanssa hän kamppaili, saivat aikaan sen, että hänen matkansa edistyi hyvin hitaasti ja että hän aamun sarastaessa oli vasta tanskalaisten muinoisesta tappiosta muistettavassa Whitehorses laaksossa; lisäksi oli hänen hevosensa pudottanut kengän toisesta etujalastaan, tapaturma, joka uhkasi kokonaan keskeyttää hänen matkansa, jos elukka alkaisi ontua. Kaikkein ensiksi tiedusteli hän siis seppää, mutta sai tätä seikkaa koskeviin kysymyksiinsä vain lyhyitä ja mitättömiä vastauksia parilta typerältä tai jurolta talonpojalta, jotka jo näin aikaisin astella toikkaroivat töihinsä. Haluten ennen kaikkea pitää huolta siitä, että hänen nelijalkainen matkatoverinsa joutuisi kärsimään niin vähän kuin mahdollista tästä ikävästä onnettomuudesta, laskeutui Tressilian kävelemään ja talutti hevostaan erästä pientä syrjäkylää kohti, missä hän toivoi tapaavansa sellaisen taitoniekän, jota hän tällä hetkellä tarvitsi, tai ainakin saavansa parempia tietoja hänestä. Pitkin vajottavaa, lokaista polkua rämpi hän vihdoin kylään, missä osottautuikin olevan vain viisi, kuusi kurjaa hökkeliä, joiden ovien edustalla pari ulkomuodoltaan yhtä säällittävää ihmisolentoa aloitteli päivän puuhia. Yksi mökki näytti kuitenkin toisia hieman paremmalta, ja eukko, joka juuri lakaisi sen kynnystä, oli jonkun verran siistimpi naapureitaan. Hänelle teki Tressilian tuon usein toistetun kysymyksensä, että oliko seppää lähitienoilla tai paikkaa, missä hän voisi saada hevoselleen ruokaa? Eukko katsahti häntä omituisesti kasvoihin, vastatessaan: »Jotta seppääkö! Kyllä aina, kyllä täällä seppä on — mitä Sinä sepällä, nuori mies?»

»Kengittämään hevostani, eukkoseni», virkkoi Tressilian; »näettehän, että se on pudottanut kengän tuosta etujalastaan.»

»Mestari Lupanen!» kiljaisi eukko, suoranaisesti hänelle vastaamatta — »mestari Herasmus Lupanen, tulkaapas haastamaan tälle nuorukaiselle, olkaa niin hyvä.»

»*Favete linguis*», vastasi ääni sisältä; »en voi nyt tulla, Sludge-mummoseni, koska parhaillaan pureskelen aamututkimusteni maukkainta suupalaa.»

»Ei, mutta tulkaa nyt sentään, mestari Lupanen, tulkaa. — Täällä tuo mies tarvitsisi seppä Waylandia, enkä minä lähde sille tietä pirun tykö neuvomaan — sen hevosen jalasta putosi kenkä.»

»*Quid mihi cum caballo?*» vastasi oppinut mies sisältä; »minun tietääkseni on koko kihlakunnassa vain yksi ainoa viisas mies, ja nyt ei enään osata hevostakaan kengittää ilman häntä!»

Ja esiin astui kunnan koulumestari, sillä sellaiseksi ilmaisi hänet pukunsa. Hän oli pitkä, laiha, laahustava, kumaraselkäinen äijänkähnys, jonka päätä peitti ohut, musta, hieman jo harmaaseen vivahtava tukka. Hänen kasvoillaan asui se totunnaisen mahtipontisuuden ilme, jonka, niin otaksuisin, Dionysius vei valta-istuimelta koulumestarin tuoliin ja jätti perinnöksi kaikille virkaveljilleen. Hänen pitkää, mustaa, kankeata takkiaaan piteli uumenien kohdalta vyö, johon tikarin tai miekan asemesta oli pistetty valtava nahkainen kynä- ja mustesäiliö. Toisella puolella törrotti hänen patukkansa kuten ilveilijän puumiekka, ja kädessään oli hänellä yhä vielä se repaleinen kirja, jota hän oli äsken utterasti tutkinut.

Nähdessään Tressilianin, jonka ulkonäköä hän kykeni paremmin arvostelemaan kuin maalaiset yleensä, otti koulumestari lakin päästään ja puhutteli häntä seuraavin sanoin: »*Salve, domine. Intelligisne linguam Latinam?*»

Tressilian pani liikkeelle kaiken oppineisuutensa vastatakseen: »*Linguae Latinae haud penitus ignarus, venia tua, domine eruditissime, vernaculam libentius loquor.*»

Tämä latinankielinen vastaus teki koulumestariin saman vaikutuksen kuin vapaamuurarin salamerkin sanotaan tekevän savilusikan veljeksiin. Hän tunsu heti tavatonta mielenkiintoa oppinutta matkustajaa kohtaan, kuunteli arvokkaana tämän kertomusta väsyneestä hevosesta ja pudonneesta kengästä, ja

vastasi sitten juhlallisesti: »Saattaapa näyttää hyvin yksinkertaiselta asialta, sangen kunnioitettava herra, vastata Teille, että täällä asuu lyhyen peninkulman päässä näistä *tugurioista*, paras *faber ferrarius*, taitavin kenkämestari, mikä ikinä naulasi raudan hevosen jalkaan. Jos minä sen nyt noin vain sanoisin, niin takaampa, että Te olisitte mielestänne *compos voti*, taikka, kuten yhteinen kansa sen kääntää, onnen potkaisema mies.»

»Saisin minä ainakin», virkkoi Tressilian, »suoran vastauksen suoraan kysymykseen, mikä näyttää olevan sangen vaikeata näillä seuduin.»

»Jos neuvoisi elävälle ihmiselle tietä seppä Waylandin luo», tiesi eukko, »olisi se ihan samaa kuin lähettäisi syntisen sielun pahan vihollisemme kynsiin.»

»Vaikene, Sludge-mummoseni!» käski koulumestari; »*pauca verba*, Sludge-mummoseni; pidä huolta vehnäpuurostasi, Sludge-mummoseni; *curetur jentaculum*, Sludge-mummoseni; tämä herra ei ole suinkaan Sinun juorukumppaneitasi.» Sitten kääntyen Tressilianiin jatkoi hän entisessä mahtipontisessa äänilajissaan: »Ja siis Te, hyvin kunnioitettava herra, tuntisitte tosiaankin itsenne *felix bis terque*, jos minä osoittaisin Teille sen sepän asunnon?»

»Herra», vastasi Tressilian, »siinä olisi kaikki, mitä minä tällä hetkellä tarvitsisin — hevonen, joka kykenisi kantamaan minua eteenpäin — ja kauvas Teidän oppineisuutenne kuuluvilta.» Viimeiset sanat mumisi hän hiljakseen partaansa.

»*O caeca mens mortalium!*» huudahti oppinut mies; »oikeinpa lauloikin jo Junius Juvenalis: '*numinibus vota exaudita malignis!*'»

»Korkeasti oppinut herra koulumestari», virkkoi Tressilian, »Teidän viisautenne menee niin kauvas minun heikkojen hengenlahjojeni yläpuolelle, että minä ikäväkseni olen pakotettu etsimään muualta opastusta, jota saatan paremmin ymmärtää.»

»Siinäpä sitä taas ollaan», vastasi koulumestari, »kuinka kerkiästi sitä aina paetaankin ihmistä, joka haluaisi jotakin oppia jakaa! Sattuvasti sanookin Quintilianus —»

»Pyydän, herra, jättäkää Quintilianus tällä hetkellä rauhaan ja vastatkaa minulle yhdellä sanalla ja selväksi englanniksi, jos Teidän oppineisuutenne saattaa laskeutua niin alas, onko täällä päin missään sellaista paikkaa, missä voisın saada ruokaa hevoselleni, siksi kunnes löydän sepän sitä kengittämään?»

»Sen palveluksen, herra», vakuutti koulumestari, »voin minä piankin suorittaa, sillä vaikka tässä meidän köyhässä kylässämme (*nostra paupera regna*) ei olekaan mitään säännöllistä *hospitiumia*, kuten kaimani Erasmus sitä nimittää, niin olen minä kuitenkin, katsoen siihen, että Teillä on jonkunlaista aavistusta, tai ainakin jonkunlaista hajua jaloista tieteistä, käyttävä vaikutusvoimaani talon kunnioitettavaan emäntään hankkiakseni Teille kulhollisen vehnäpuuroa — sangen terveellistä ruokaa, jolle ei minun kuitenkaan ole vielä onnistunut keksiä latinalaista nimeä — samaten kuin Teidän hevosenne on saava haltuunsa navetannurkkauksen ja eteensä maukkaan heinätukon, sillä tällä kunnan emäntä Sludgella on niin yltäkylläisesti heiniä, että hänen lehmästään saattaa sanoa: '*foenum habet in cornu*'; ja jos Te suvaitsette ilahuttaa minua arvoisalla seurallanne, ei koko kestitys tule maksamaan Teille *ne semissem quidem*, niin suuressa kiitollisuuden velassa on Sludge-mummo minulle siitä vaivasta, jota minä kaikella perinpohjaisuudella näen hänen toivorikkaasta perillisestään Dickiestä, opastaessani häntä ohdakkeista polkua latinankielen alkeistietoihin.»

»No, Jumala sen Teille palkitkoon, mestari Herasmus», virkkoi kunnan eukko, »ja suokoon, että pikku Dickie tulisi paremmaksi niiden alkeiden avulla! — ja muuten, jos tämä herra haluaa jäädä tähän, niin on murkina pöydällä yhdessä pesurievun kääntämässä; ja hevosen ruuasta ja miehen ruuasta en minä vaadi niin ropoakaan.»

Ottaen huomioon hevosensa tilan ei Tressilian lopultakaan nähnyt parempaa keinoa kuin hyväksyä tuo niin oppineesti lausuttu ja niin ystävällisesti vahvistettu tarjous ja toivoa, että kun kunnan koulumestari on tyhjentävästi käsitellyt kaikki muut keskustelu-aiheet, hän ehkä suvaitsee alentua ilmoittamaan hänelle, mistä hän vihdoinkin tapaisi sen useasti mainitun sepän. Hän astui siis mökkiin ja istuutui pöytään oppineen koulumestarin Erasmus Lupasen kanssa, söi osansa hänen vehnäpuurostaan ja kuunteli hänen oppinutta haasteluaan omasta itsestään runsaan puolituntisen, ennen kuin sai hänet kääntämään puheensa muille aloille.

Lukija suonee meille mielellään anteeksi, vaikk'emme lähdekään seuraamaan tuon oppineen miehen esitystä kaikkia niitä yksityiskohtia myöten, joilla hän ilahutti Tressiliana, vaan tyytynee seuraavaan yleiskatsaukseen.

Hän oli syntyisin Hogsortonista, missä kansa sanoo sikojen soittavan urkuja; tämän sananparren selitti hän vertauskuvallisesti, viittaamalla Epikuron sikalaumaan, minkä pesäkunnan nuorempiin

jäseniin Horatiuskin lukeutui. Nimensä Erasmuksen johti hän osittain isästään, kuuluisan pesijättären pojasta, sillä tämä pesijätär oli pitänyt tämän suuren oppineen puhtaissa alusvaatteissa koko sen ajan, jonka hän viipyi Oxfordissa, mikä tehtävä ei ollut niinkään helppo, koska hänellä oli vain kaksi paitaa, »joista toinen pesetti toista», kuten sen kunnan eukon oli tapana sanoa. Näistä *camiciae* olivat toisen jäännökset, kuten mestari Lupanen kehui, yhä hänen hallussaan, hänen iso-äitinsä kun oli onneksi pidättänyt sen laskunsa tasaamiseksi. Mutta hänen mielestään oli hän saanut Erasmus-nimensä vielä korkeammastakin ja valtavammastakin syystä, nimittäin siitä, että hänen äidillään oli varmaankin ollut sellainen salainen aavistus, että tuossa kasteelle kannettavassa lapsessa piili nero, joka kerran vetäisi maineessa vertoja Amsterdamin suurelle oppineellekin. Hänen liikanimensä johti hänet yhtä laajoihin selityksiin kuin ristimänimensäkin. Hän oli taipuvainen luulemaan, että hänen nimensä oli Lupanen, *quasi lucus a non lucendo*, siitä syystä, että hän vain harvoin antoi lupaa koululleen. »Senpätähden», jatkoi hän, »annetaankin koulumestarille latinankielessä nimi *Ludi Magister*, koska hän pidättää pojat leikeistään.» Mutta tämän lisäksi arveli hän voitavan selittää sen aivan toisellakin tavalla ja liittää se hänen erinomaiseen taitoonsa järjestää loistonäytelmiä, maurilaistansseja, vappujuhlia ja muita sellaisia lupapäivähuvituksia, joihin hän vakuutti Tressilianille omaavansa tosiaankin koko Englannin kirkkaimman ja kekseliäimmän pään, niin että tämä moisten tilaisuuksien järjestämiskyky olikin tehnyt hänet tunnetuksi jo monille korkea-arvoisille henkilöille sekä hovissa että maaseudulla ja eritotenkin jalolle Leicesterin kreiville. »Ja vaikka hän nyt näyttäisikin unohtaneen minut», vakuutti hän, »monien valtiollisten puuhainsa hyörinässä, niin olen minä kuitenkin varma siitä, että jos hän haluaa järjestää jonkun soman ajanvietteen hänen majesteettinsa kuningattaren huvitukseksi, tulevat miehet ja hevoset noutamaan Erasmus Lupasta hänen halvasta majastaan. *Parvo contentus* kuuntelen minä sillä välin oppilaitteni taivuttamista ja kääntämistä, kunnioitettava herra, ja kulutan aikaani runotarten seurassa. Ja niinpä olenkin minä aina kirjevaihdoissani ulkomaitten oppineiden kanssa merkinnyt nimekseni *Erasmus ab Die Fausto* ja olen minä aina nauttinut tällä nimellä varustetulle oppineelle kuuluvaa kunnioitusta; todistuksena siitä olkoon korkeasti-oppinut Diedrichus Buckerschockius, joka omisti minulle tällä nimellä tutkimuksensa kreikkalaisesta r-kirjaimesta. Lyhyesti, herra: minä olen aina ollut onnellinen ja arvossapidetty mies.»

»Jatkukoon elämäenne edelleenkin yhtä onnekkana, hyvä mestari Lupanen!» toivotti matkustaja, »mutta sallikaahan kysyäni Teidän omalla oppineella kielellänne, *Quid hoc ad Iphycli boves*, mitä on tällä kaikella tekemistä hevoseni kengityksen kanssa?»

»*Festina lente*», vastasi tietomies, »me saavumme pian siihenkin kohtaan. Teidän pitää ensiksi tietämän, että pari kolme vuotta sitten tuli näille seuduille muuan henkilö, joka sanoi itseään tohtori Doboobieksi, vaikka hänellä tuskin oli oikeutta kirjoittaa arvonimekseen edes *Magister artium*, ell'eihän nälkäisen mahansa perustuksella. Taikka jos hänellä joitain oppi-arvoja olikin, niin oli hän saanut ne itseltään pääkehnoilta, sillä hän oli poppamies — velho — ja niin pois päin, käyttääkseni yhteisen kansan nimityksiä. — No, hyvä herra, huomaanpa Teidän käyvän kärsimättömäksi; mutta ell'ei kertoja astele tarinassaan omaa tietään, niin mitenkä luulette hänen sitten osaavan kuulijansa polulle?»

»Hyvä, hyvä, oppinut herraseni, astelkaa siis vain tietänne», vastasi Tressilian; »mutta pitäkäämme sentään hieman kiiruumpaa, sillä aikani on hyvin täpärällä.»

»No hyvä, herra», puuttui jälleen puheeseen Erasmus Lupanen mitä kiukustuttavimmalla laajasanaisuudellaan, »minä en suinkaan tahdo väittää, että tämä samainen Demetrius, sillä niin kirjoitti hän nimensä ulkomailla, olisi ollut oikea noita, mutta varmaa on, että hän ilmoitti olevansa salamenaisen Ruusuristin veljeskunnan jäsen ja Geberin oppilas (*ex nomine cujus venit verbum vernaculum, gibberish, siansaksa*). Hän paranteli haavoja voitelemalla asetta, eikä kipeätä kohtaa — ennusteli kädestä — etsi varastettuja tavaroita seulan ja keritsimien avulla — keräili oikeata hullujuurta ja urospuolista sananjalansiementä, jota käyttämällä ihminen tulee näkymättömäksi — väitti olevansa hyvällä tiellä keksimään kaikkiparantavan yleislääkkeen ja kehui muuttavansa hyvää lyijyä huonoksi hopeaksi.»

»Toisin sanoen», tokaisi Tressilian, »hän oli puoskari ja kurja petturi; mutta mitä on yhä kaikella tällä tekemistä hevoseni ja sen pudottaman kengän kanssa?»

»Luvallanne, sangen kunnioitettava herra», vastasi perinpohjainen oppinut, »Te tulette sen kohta käsittämään — *patientia* siis vain, sangen kunnioitettava herra, mikä sana Marcus Tulliuksemme mukaan merkitsee '*difficilium rerum diurna perpessio*'. Tämä samainen Demetrius Doboobie alkoi, oltuaan jonkun aikaa tekemisissä seutukunnan kanssa, kuten jo olen Teille kertonut, saavuttaa mainetta *inter magnates*, maan ensimmäisten keskuudessa, ja todennäköisesti olisi hän kiivennyt vielä korkealle, ell'ei, ainakin sen mukaan, mitä kansa puhuu (sillä minä en väitä mitään asiaa varmaksi, jota en täydelleen tunne), piru olisi käynyt vaatimaan oikeuksiaan ja lentänyt eräänä pimeänä yönä matkaansa Demetriuksen kanssa, ja sitä miestä ei ole sen jälkeen kuultu eikä nähty. Nyt tulee kertomukseni *medulla*, varsinainen ydin. Tällä tohtori Doboobiella oli ollut palvelija, tai mikä lurjus lie ollut, jota hän oli käyttänyt puhdistamaan sulatus-uuniansa ja pitämään sitä sopivan kuumana — sekoittamaan

lääkejuomiansa — piirtelemään ympyröitönsä — mielistelemään potilaitansa, *et sic et caeteris*. — No hyvä, korkeasti kunnioitettava herrani, kun nyt tohtori oli kadonnut niin kummallisella ja koko seutukuntaa kauhistuttavalla tavalla, ajatteli se veijari, Maronin sanoilla puhuakseni, näin: '*Duo avulso, non deficit alter*'; ja samaten kuin kauppiaan oppipoika asettuu isäntänsä myymäkojuun kun tämä on kuollut tai vetäytynyt pois liikkeestä, niin ryhtyi nyt tämä Waylandkin harjoittamaan mestarivainajansa vaarallista ammattia. Mutta vaikka, korkeasti kunnioitettava herra, maailma onkin ylen hetas kallistamaan korvansa tuollaisten arvottomain miesten kehuskeluille, miesten, jotka itse asiassa ovat vain *saltim banqui* ja *charlatani*, vaikka ne anastavatkin oikeiden lääketieteilijäin tavat ja taidon, niin olivat tämän kurjan veijarin, tämän Waylandin uskottelut kuitenkin liian karkeita mennäkseen ihmisiin, eikä ollut yhtään oppimatonta maalaista eikä talonpoikaa, joka ei olisi ollut valmis, vaikkakin omalla höyläämättömällä kielellään, paiskaamaan hänelle vasten naamaa seuraavia Persiuksen sanoja, —

»'*Diluis helleborum, certo compescere puncto Nescius examen? vetat hoc natura medendi*';

»mitkä minä olen vaatimattomasti mukaillen kääntänyt näin, —

»Aivastusjuurta jos sä tahdot viedä
Rohtoon, etkä hiuskarvallensa tiedä
Kuinka paljon: lääketaito sit' ei siedä.

»Lisäksi peloitti mestarin huono maine ja hänen kummallinen ja epäilyttävä loppunsa tai ainakin äkillinen katoamisensa kaikkia, ehkeikään aivan epätoivoisimpia, etsimästä apua tai neuvoa hänen palvelijaltaan; minkä vuoksi se miesparka olikin alussa kuolla nälkään. Mutta paholainen, joka Demetriuksen eli Doboobien kuoltua oli siirtynyt hänen palvelukseensa, kuiskasi hänelle uuden keinon. Tämä roikale, tapahtukoonpa se nyt sitten itsensä vihtahousun tai ennen saadun opin avulla, kengittää hevosia paremmin kuin kukaan tästä Islantiin; ja niin lakkasi hän käsittelemästä niitä kaksijalkaisia ja höyhenettämiä olentoja, joita ihmisiksi sanotaan, ja otti yksinomaiseksi toimekseen hevosten kengittämisen.»

»Tosiaanko! ja missä hän nyt asuu?» kiirehti Tressilian. »Ja oikein hyvinkö hän hevosia kengittää? — Opastakaa minut heti hänen asunnolleen.»

Tämä keskeytys ei lainkaan miellyttänyt koulumestaria, joka huudahtikin: »*O, caeca mens mortalium!* sanon vielä kerran, vaikka olen jo ennenkin näitä sanoja käyttänyt! Mutta minä toivoisin, että muiniset kirjailijat tarjoaisivat minulle niin väkivoimaisen lauselman, että se kykenisi pysäyttämään ne, jotka syöksyvät suoraan omaan turmioonsa. Kuulkaa kuitenkin, minä pyydän, tämän miehen ehdot», jatkoi hän, »ennen kuin Te niin kerkeästi haluatte antautua vaaraan —»

»Se ei ota rahaa työstään», ehätti eukko, joka seiso siinä lähetyvillä ja nautti riemastuneena niistä kauniista sanoista ja syvällisistä ponsilauselmaista, mitkä niin viljavina vuotivat hänen oppineen huonekumppaninsa, mestari Lupasen huulilta. Mutta tämä keskeytys oli yhtävähän koulumestarin mieleen kuin matkustajankaan hätäilevä kysymys.

»Vaikene», sanoi hän, »Sludge-mummoseni; tiedä paikkasi, jos saan pyytää. *Sufflamina*, Sludge-mummoseni, ja salli minun selvittää tämä asia arvoisalle vieraallemme. — Herra», jatkoi hän jälleen Tressilianiin kääntyen, »tämä akka puhui totuuden, vaikkakin omalla sievistämättömällä tavallaan; sillä tämä *faber ferrarius* eli kenkäseppä ei tosiaankaan ota rahaa keneltäkään.»

»Ja se on varma merkki siitä, että se on tekemisissä saatanan kanssa», vakuutti eukko Sludge; »sillä eihän kukaan oikea kristitty kieltäydy ottamasta maksua työstään.»

»Tuo akka osasi jälleen oksaan», virkkoi koulumestari; »*rem acu tetigit* — hän pisti neulansa kärjellä keskelle asiaa. — Tämä Wayland ei tosiaankaan ota rahaa keneltäkään, eikä myöskään näyttäydy kenellekään.»

»Ja tietääkö tämä mielipuoli, sillä sellaisena häntä pidän», kysyi matkustaja, »mitään ammatistaan?»

»Oo, herra, siinä suhteessa täytyy meidän tehdä oikeutta paholaiselle — Mulciber itse kaikkine kykloopeineen tuskin pääsisi korjaamaan hänen työtään. Mutta olisipa tosiaankin tyhmää ottaa neuvoa tai apua sellaiselta, joka on liiankin ilmeisesti liitossa kaiken pahan alkujuuren kanssa.»

»Minun täytyy kuitenkin uskaltaa koetus, hyvä mestari Lupanen», virkkoi Tressilian nousten; »ja koska hevoseni on kai jo pureksinut muonansa, täytyy minun vain kiittää Teitä hyvästä kestityksestä ja pyytää Teitä opastamaan minua sen miehen asunnolle, jotta taas pääsisin jatkamaan matkaani.»

»Niin, niin, opastakaa Te vain häntä, mestari Herasmus», sanoi eukko, joka nähtävästi halusi vapauttaa talonsa vieraastaan; »ketä piru ajaa, sen täytyy väkisinkin mennä.»

»*Do manus*», sanoi koulumestari, »minä alistun — mutta minä otan koko maailman todistajakseni, että minä olen tälle kunnioitettavalle herralle perinpohjaisesti selvittänyt kaiken sen vahingon, minkä hän on jo tehnyt ja tulee vasta tekemään kuolemattomalle sielulle, siten ruvetessaan saatanan liittolaiseksi. Niinpä en minä itse lähdekään vieraamme matkaan, vaan lähetän häntä saattamaan oppilaani. — *Ricarde! Adsis, nebulo.*»

»Luvallanne puhuen, siitä ei tule mitään», tokaisi eukko; »Te saatte hukuttaa oman sielunne, jos mielenne tekee, mutta minun poikani ei pidä juokseman moisilla asioilla; ja minua ihmetyttääkin, herra tohtori, että Te ehdotattekaan sellaista tointa pikku Dickielleni.»

»Ei, hyvä Sludge-mummoseni», vastasi koti-opettaja, »Ricardus menee vain tuonne mäelle ja osoittaa sormellaan vieraalle seppä Waylandin asunnon. Älä luule hänelle mitään pahaa tapahtuvan, sillä hän luki tänä aamuna syömättömällä vatsalla luvun septuagintasta ja sen lisäksi on hän tutkinut määrätyn pätkän kreikankielistä testamenttiaan.»

»Niin», sanoi hänen äitinsä, »ja minä neuloin hänen nuttunsa kaulukseen noidanjalavan vesan silloin kun se ilkeä varas alkoi näillä seuduin tempuilla ihmisten ja elukoiden kanssa.»

»Ja koska hän usein — epäilen sitä vahvasti — käy sen velhon luona omin päinsäkin, niin saa hän nytkin lähteä sinne tai ainakin lähettyville meidän mieliksemme ja tämän vieraan palvelukseksi. — *Ergo, heus, Ricarde! adsis, quaeso, mi didascule.*»

Tämä näin hellin sanoin huudettu oppilas ventturoi vihdoin huoneeseen; hän oli oudon näköinen, vaaperteleva, ruma pojanvekara, joka kääpiömäisen kokonsa takia näytti noin kahdentoista tai kolmentoista ikäiseltä, vaikka hän todellisuudessa otaksuttavasti olikin paria vuotta vanhempi; hänen päätään peitti ylen pörröinen, punaisen kellertävä tukka, hänen kasvonsa olivat pisamaiset ja auringonpaahattamat, hänen nenänsä leveä ja litteä, leukansa pitkä, ja hänen harmaat tuijottavat silmänsä katsoivat hullunkurisesti vinoon ja lähenivät melkein kieroutta, vaikk'ei sitä voinutkaan aivan varmaan vakuuttaa. Oli mahdotonta katsella tätä pikkumiestä tuntematta melkoista naurunhalua, etenkin kun Sludge-mummo veti hänet syliinsä ja suuteli häntä, välittämättä pojan vastusteleemisista ja potkimisista, joilla tämä vastasi eukon hyväilyihin, sekä nimitteli häntä omaksi kalliiksi kaunehelmekseen.

»*Ricarde*», sanoi opettaja, »Sinun täytyy heti paikalla (se on *profecto*) mennä tuolle mäelle ja näyttää tälle kunnian herralle seppä Smithin paja.»

»Kaunis aamutehtävä tosiaankin», vastasi poika paremmalla kielellä kuin Tressilian oli odottanutkaan; »ja kuka tietää, vaikka paholainen lennättäisi minut matkaansa ennen kuin palaan?»

»Niin, niin oikein», ehätti eukko Sludge, »ja olisittepa saanut kahdestikin mieltä, herra koulumestari, ennen kuin lähetätte rakkaan kultupoikani sellaiselle asialle. Sitäkös varten minä täytän Teidän mahanne ja vaatetan raatonne, sitäkös jo, en mä paremminkaan sano!»

»Pyh — *nugae*, hyvä Sludge-mummoseni», vastasi opettaja; »minä vakuutan Sinulle, ettei saatana, jos tässä saatanaa on likimaillakaan, uskalla koskea hänen pukunsa ainoaan lankaankaan; sillä Dickie osaa laskettaa *paterinsa* siinä kuin toinenkin ja voi niin suistaa itsensä pääkehnonkin — *Eumenides, Stygiumque nefas.*»

»Niin, ja neuloinhan minä vuorijalavan vesan hänen kaulukseensa, senhän jo sanoin», virkkoi kunnan eukko, »ja siitä on luulemma enemmän apua kuin Teidän kaikista mongerruksistanne; mutta ei sentään pitäisi oikein hakemalla hakea paholaisen ja hänen palvelijainsa seuraa.»

»Kelpo poikani», virkkoi Tressilian, joka näki Dickien kasvoilla väreilevästä pilkallisesta irvistyksestä sen vekarän mieluummin toimivan oman päänsä kuin vanhempien ihmisten ohjeiden mukaan, »minä annan Sinulle hopearahan, kaunis veikkoseni, jos vain opastat minut sen sepän pajalle.»

Poika lennätti hänelle ymmärtävän syrjäilmäyksen, joka näytti lupaavan suostumista kauppaan, samalla huutaen: »Minäkö opastamaan Teitä seppä Waylandin pajalle! Kuinka, mies, enkö minä jo sanonut, että paholainen voisi vielä lennättää minut matkaansa aivan niin kuin tuo haukka tuolla» (rientäen akkunaan) »lennättää mummon kananpoikasta?»

»Haukka! haukka!» kiljaisi eukko ja unohtaen kaiken muun siinä hädässä riensi hän kananpoikiensa avuksi niin nopeasti kuin hänen vanhat koipensa suinkin sallivat.

»No nyt asiaan», sanoi pojanvekara Tressilianille, »siepatkaa hattunne, hakekaa hevosenne, älkääkään unohtako hopearahaa, josta puhuitte.»

»Ei, mutta odotahan, odotahan», pyyteli opettaja, »*Sufflamina*,

Ricarde!»

»Odottakaa itse», vastasi Dickie, »ja miettikää, mitä vastaatte iso-äidille, kun näin lähetitte minut pikakyydillä paholaisen kynsiin.»

Oivaltaen raskaan edesvastuun, johon oli joutumaisillaan, syöksähti opettaja ylös ja riensi kiiruusti käymään pikkumieheen käsiksi ja estämään hänen lähtöään; mutta Dickie kiemurteli vapaaksi hänen hyppysistään, pakeni mökistä ja juoksi täyttä karkua läheiselle mäelle, kun taas opettaja, runsaasta kokemuksesta tietäen, ett'ei hän mitenkään saavuttaisi kasvattiaan jalkapelillä, turvautui mairittelevimpiin latinalaisiin nimityksiin, mitä sen kielen sanavarasto suinkin tarjosi, saadakseen pojan palaamaan. Mutta tuo pahankurinen veitikka käänsi kuuron korvan *mi anime'lle, corculum meum'ille* ja muille sentapaisille klassillisille lempinimille, ja hyppi ja loikki vain kummun harjalla kuin tonttu kuutamossa, viittaillen uutta tuttavaansa Tressiliania tulemaan samaa tietä.

Matkustaja haki nopeasti hevosensa ja lähtiessään seuranmaan keijumaista opastansa painoi hän puoliksi väkisin hyljätyn opettajaparan käteen vaatimattoman kurvauksen saamastaan kestäytsestä, mikä seikka hieman vaimensi sitä ankaraa pelkoa, jota tämä miespoloinen tunsi talon vanhan emännän paluuta ajatellessaan. Ilmeisesti tapahtui se paluu verrattain pian; sillä Tressilian ja hänen oppaansa eivät olleet päässeet vielä kovinkaan kauvas, ennen kuin he kuulivat rämähtelevän naisäänen kiljaisuja ja niihin sekaantuneina mestari Erasmus Lupasen klassillisia sadatteluja. Mutta Dickie Sludge, joka oli yhtä kuuro iso-äidillisen hellyyden kuiskeille kuin koulumestarin mahtipontisille varoituksillekin, patikoi huolettomana Tressilianin edellä, huomauttaen vain, että »jos ne nyt huutavat kurkkunsa käheiksi, niin saavat ne nuoleskella hunaja-astiaa, sillä minä söin siitä eilen hunajan puti puhtaaksi.»

X Luku.

He sisään astuivat ja — kas vainen:
Isäntä siellä työssään ahertaa;
Ukko raihnas, pieni, tonttumainen,
Poski laiha, kuopasta silmä kiiluttaa,
Kuin kauvan tyrmässä ois saanut kaikertaa.

Keijukaisten Kuningatar.

»Vieläkö on pitkältä sepän asunnolle, kaunis miehenalku?» kysyi Tressilian nuorelta oppaaltaan.

»Mitenkäs Te minua taas nimitittekään?» sanoi poika, katsahtaen häneen vinosti terävillä harmailla silmillään.

»Minä sanoin Sinua kauniiksi miehenaluksi — ei suinkaan siinä ole mitään loukkaavaa, poikaseni?»

»Ei — mutta jos Te nyt olisitte iso-äitini ja koulumestari Lupasen lähetyvillä, niin saisitte Te kaikki kolme laulaa kuorossa tätä vanhaa veisua:

»Kolme oli kerran meittä,
Ja kaikki me oltiin Huilu-Heikkiä.»

»Ja miksi niin, pikkumies?» kysyi Tressilian.

»Koska», vastasi ruma vekara, »Te olette ainoat kolme ihmistä, jotka ovat sanoneet minua kauniiksi — no, mummoni sanoo minua kauniiksi, koska hän on osaksi sokea vanhuuttaan ja aivan sokea hellyyttään — ja opettajani, se köyhä koulumestari, sanoo minua kauniiksi, päästäkseen eukon suosioon ja saadakseen täysinäisemmän puurovadin ja lämpimämmän paikan tulen ääressä. Mutta miksi Te sanotte minua kauniiksi miehenaluksi, sen tiedätte Te parhaiten itse.»

»Sinä olet ainakin teräväpäinen velikulta, ell'etkään kaunis miehenalku. Mutta miksi leikitoverisi Sinua nimittelevät?»

»Tontuksi», vastasi poika siekailematta; »mutta pidämpä minä totisesti mieluummin oman ruman naamani kuin jonkun heidän paksuista kalloistaan, joissa ei ole enempää älyä kuin tiiliskivessä.»

»Sinä siis et ensinkään pelkää seppää, jonka luo olemme menossa?»

»Minäkö pelkäisin häntä!» huudahti poika; »vaikka hän olisi itse se pääkehno, joksi ihmiset häntä luulevat, en pelkäisi häntä sittenkään; mutta vaikka hän onkin hieman omituinen, ei hänessä ole

enempää paholaista kuin Teissäkään, mutta sitä en minä menisi kaikille kertomaan.»

»Ja miksi sanot sen sitten minulle, poikaseni?» kysyi Tressilian.

»Koska Te olette toista lajia herrasmiehiä kuin mitä täällä nähdään joka päivä», vastasi Dickie; »ja vaikka minä olenkin ruma kuin synti, niin en sentään tahtoisi Teidän pitävän minua hölmönä, etenkin kun minun ehkä joskus täytyy pyytää Teiltä pientä suosionosoitusta.»

»Ja mikä se olisi, pikkumies, jota minä en saa sanoa kauniiksi?» kysyi Tressilian.

»Oh, jos pyytäisin sitä nyt heti», vastasi poika, »niin epäisitte sen — minä odotan siksi kunnes tapaamme toisemme hovissa.»

»Hovissa, Rikhard! Sinäkö muka hoviin?» ihmetteli Tressilian.

»Kas niin, siinä on nyt taas se sama laulu!» vastasi poika; »takaanpa Teidän nyt ajattelevan, että mitä tuollainen ruma, rujo pojanvekara hovissa tekee? Mutta antakaa Rikhard Sludgen vain yrittää! En minä olekkaan turhanpäiten ollut täällä kukkona tunkiolla. Tahdonpa terävällä älyllä auttaa rumaa naamaani.»

»Mutta mitä sanoo iso-äitisi, ja opettajasi, mestari Lupanen?»

»Mitä haluavat», heitti Dickie; »toisella on kananpoikansa luettavinaan ja toisella paksupää oppilaansa suomittavinaan. Minä olisin jo aikoja sitten jättänyt heidät kynttilää pitelemään ja näyttänyt tälle kylärähjälle kantapäitäni, ell'ei se koulumestari olisi luvannut ottaa minua mukaansa ja antaa minulle osaa jossakin järjestämässään loistonäytelmässä, sillä huhutaan pidettävän suuria juhlia piakkoin.»

»Ja missä niitä muka pidettäisiin, pikku ystäväiseni?» kysyi Tressilian.

»Oh, jossain linnassa siellä Pohjan puolessa», vastasi hänen oppaansa — »hurjan kaukana Berkshirestä. Mutta meidän vanha koulumestariimme väittää, etteivät ne voi tulla toimeen ilman häntä; ja hän saattaa olla oikeassakin, sillä hän on jo järjestänyt monta kaunista näytelmää. Hän ei ole puoliksikaan niin hullu kuin häntä luulisi, kun hän ryhtyy johonkin, jonka hän ymmärtää; ja hän osaa vyörytellä suustaan säkeitä kuin paraskin näyttelijä, mutta paneppas hänet, Jumala nähköön, varastamaan hanhi-eukon munia, niin saisi hän ukko-hanhelta varmasti selkäänsä.»

»Ja Sinäkin tulet esittämään osaa hänen vastaisessa näytelmässään?» kysyi Tressilian, jota huvitti pojan rohkea keskustelutapa ja hänen ovela ihmistuntemuksensa.

»Varmasti», vastasi Rikhard Sludge, »hän on sen jo luvannut; ja jos hän rikkoo sanansa, käy hänen huonosti; sillä annappas kun minä vain pääsen häneen hampaineni kiinni ja samassa nytkäytän pääteni alaspäin, niin paikkaan minä hänet menemään sellaista vauhtia että luut ruskavat. — Vaikka en minä hänelle sentään viitsisi niin kovin pahaa tehdä», jatkoi poika, »sillä se ikävyyttävä ukkohöpsö on suurella vaivalla opettanut minulle kaikki mitä itse tiesi. — Mutta se siitä. — Tässähän sitä jo ollaankin seppä Waylandin pajan ovella.»

»Pilaillethan, pikku-ystäväni», virkkoi Tressilian; »tässähän näkyy vain autio nummi ja cornwallilaisen muinaishaudan tapainen kivikehä, suurin kivi keskellä.»

»Niinpä niin», sanoi poika, »ja tuo suuri laakea kivi siinä keskellä, joka lepää poikittain näiden toisten pystyssä töröttävään päällä, on seppä Waylandin maksupöytä, ja siihen pitää Teidän lukea rahanne.»

»Mitä Sinä sillä hassutuksella tarkoitat?» kysyi matkustaja, joka jo alkoi kiukustua poikaan ja suuttua itseensä, kun oli ruvennut luottamaan moiseen löylynlyömään oppaaseen.

»No», vastasi Dickie irvistellen, »Teidän täytyy sitoa hevosenne tuohon pystykiveen kiinnitettyyn renkaaseen, sitten viheltää kolme kertaa ja laskea hopearahanne tuolle toiselle laakealle kivelle, poistua kehästä, istuutua lännen puolelle tuota pientä viidakkoa ja varoa, ett'ette katso oikealle ettekä vasemmalle kymmeneen minuuttiin tai niin pitkään aikaan kun kuulette vasaran pauketta, ja kun se on lakannut, lukekaa rukouksianne niin kauvan kuin laskisitte sataan, tai laskekaa vain sataan, se tekee saman asian — palatkaa sitten kehään, ja Te olette huomaava rahanne kadonneeksi ja hevosenne kengitetyksi.»

»Rahani kadonneeksi, se on ainakin varmaa!» virkkoi Tressilian; »mutta mitä muuhun tulee — kuuleppas, poikaseni, minä en ole koulumestari, mutta jos Sinä rupeat ilvehtimään kanssani, otan osan hänen tehtävistään huolekseni ja annan Sinulle oikein aika mekosta.»

»Kyllä vain, jos saatte minut kiinni!» pilkkasi poika, lähtien samassa juosta vilkkasemaan pitkin nummea nopeudella, joka teki tyhjäksi kaikki Tressilianin yritykset saavuttaa häntä, raskaat saappaansa kun vielä haittasivat häntä. Eikä suinkaan ollut vähemmän kiusallista pojan kujeilussa se seikka, ett'ei hän pitänyt vähääkään kiirettä, muka vaaraa välttääkseen tai pelon jouduttamana, vaan pysytteli aina niin lähellä, että Tressilian hullaantui jatkamaan takaa-ajoansa, sitten livahtaen syrjään tuulen vauhdilla, juuri kun hänen vainoojansa luuli saavansa häntä kauluksesta, ja kierrellen ja kaarrellen joka taholle, kuitenkin niin, ett'ei hän poistunut kovin kauvas alkuperäisestä lähtöpaikastaan.

Tätä kesti niin kauvan kunnes Tressilian pysähtyi aivan väsyneenä, aikeissa luopua takaa-ajosta sydämellisesti kirottuaan tuota rumaa rasavilliä, joka oli houkutelut hänet niin naurettavaan ponnisteluun. Mutta poika, joka entiseen tapaansa oli asettunut erälle mäennyppylälle aivan hänen eteensä, alkoi taputtaa laihoja käsiään, osoitella häntä kurtteisilla sormillaan ja väännellä hurjaa, inhoittavaa naamaansa niin hassunkuriseen naurun ja pilkan ilmeeseen, että Tressilian alkoi puoliksi uskoa olevansa tekemisissä todellisen tontun kanssa.

Äärimmilleen raivostuneena ja samalla tuntien tavatonta halua räjähtää nauruun, niin kummallisia olivat pojan irvistykset ja eleet, palasi Cornwallin mies hevosensa luo ja nousi sen selkään, aikoen siten paremmalla menestyksellä ryhtyä ajamaan Dickietä takaa.

Heti kun poika näki hänen nousevan ratsaille, huusi hän Tressilianille, ett'ei hänen tulisi turhanpäiten vaivata Sukkajalkaansa, vaan että hän palaisi sillä ehdolla, että hän pitäisi hyppysensä hänestä erossa.

»Minä en suostu mihinkään ehtoihin Sinun kanssasi, inhoittava vekara!» huusi Tressilian; »minä kyllä saan Sinut tuossa paikassa kynsiini.»

»Ahaa, herra Matkustaja», virkkoi poika, »tässä on aivan lähellä suo, joka nielisi koko kuningattaren henkivartijajoukon hevosineen päivineen — minä menen sinne, ja saadaanpa nähdä, tuletteko Te perässä. — Ennen Te kuulette ruovonpäristäjän narisevan ja villisorsan kirkuvan, ennen kuin Te saatte minut väkisin käsiinne, sen minä takaan.»

Tressilian katsahti ympärilleen ja päätti kummun takana leviävän maan näöstä pojan voivan olla oikeassa, ja havaitsi siis parhaaksi ruveta hieromaan rauhaa niin nopsajalkaisen ja teräväpäisen vihollisen kanssa. — »Tule pois tänne», houkutteli hän, »Sinä sen vietävän nulikka! — Heitä tuo ilkamointisi ja irvistelysi ja tule tänne, minä en tee Sinulle mitään pahaa, niin totta kuin olen aatelismies.»

Poika noudatti hänen kehoitustaan täydellisellä luottamuksella ja hyppi ja heipparoi alas kummultaan, pitäen koko ajan tarkasti silmällä Tressiliania, joka jälleen hevosensa selästä laskeuduttuaan seiso siinä ohjat kädessä hengästyneenä ja puolittain menehtyneenä turhista ponnistuksistaan, kun sitä vastoin pojan pisamaisella otsalla ei näkynyt ainoatakaan hikipisaraa, vaan näytti se aivan kuivalta, haalistuneelta, luulaihan pääkallon verhoiksi pingoiteltulta nahkapaperilta.

»Sanoppas nyt, Sinä sen pahuksen pirulainen», virkkoi Tressilian, »miksi Sinä minulle tällaista teet ja miksi Sinä koetat uskotella minulle niin perin hassuja? Näytä nyt minulle oikein totuudessa sen sepän paja, ja minä annan Sinulle niin paljon rahaa, että Sinä voit ostaa sillä omenoita koko talveksesi.»

»Vaikka Te antaisitte minulle kokonaisen omenatarhan», vastasi Dickie Sludge, »en osaisi opastaa Teitä paremmin kuin olen opastanut. Laskekaa hopearahanne laakealle kivelle — viheltäkää kolme kertaa — ja tulkaa sitten istumaan tänne tämän pensaikon länsipuolelle; minä istun vieressänne ja annan Teille vapaan vallan vääntää niskani nurin, ell'ette kuule sepän ryhtyneen työhönsä kaksi minuuttia sen jälkeen kun olemme asettuneet paikoillemme.»

»Haluaisinpa tarttua sanaasi», virkkoi Tressilian, »jos Sinä saisit minut tekemään puoliksikin niin naurettavia omaksi pahanilkiseksi iloksesi. — Mutta oli miten tahansa, minä koetan taikakeinoasi. — Kas nyt minä siis sidon hevoseni tähän pystykiveen — ja sitten täytyy minun laskea hopearahani tähän ja viheltää kolme kertaa, eikö niin?»

»Niin kyllä, mutta Teidän pitää viheltää kovemmin, tuohan on vain höyhenettömän rastaanpojan piipitystä», neuvoi Dickie, kun Tressilian rahan pudotettuaan, puolittain häpeissään hullusta yrityksestään, vihelsi huolimattomasti. — »Teidän pitää viheltää kovemmin, sillä kuka tietää, missä kutsumanne seppä tällä hetkellä oleilee? — Minun nähdäkseni saattaa hän olla parast'aikaa vaikka Ranskan kuninkaan talleissa.»

»Kuinka, Sinähän sanoit äsken, ett'ei hän ole mikään paholainen?» virkkoi Tressilian.

»Piru tai ihminen», vastasi Dickie, »minä näen, että minun täytyy kutsua häntä Teidän puolestanne»; ja hän vihelsi niin kimakasti, voimakkaasti ja terävästi, että Tressilianin korvat olivat vähällä haljeta. — »Sitä sopii sanoa viheltämiseksi», jatkoi hän sitten, merkin kolmasti kerrattuaan; »ja nyt piiloon,

piiloon, tai Sukkajalka ei pääse kenkään koko päivänä.»

Tressilian, mieltien mikä tämän ilveilyn päätöksenä tulisi olemaan, mutta uskoen kuitenkin siitä jotakin vakavampaa tulevan, koska poika oli niin luottavaisesti antautunut hänen valtaansa, suostui lähtemään sille puolelle pikku pensaikkaa, joka oli kauvimpana kivikehästä, ja istuutui nurmelle: ja kun sittenkin saattoi tapahtua, että kaikki tämä oli vain salajuonta hänen hevosensa varastamiseksi, iski hän kouransa pojan kaulukseen pitääkseen häntä panttina ratsunsa turvallisuudesta.

»No, hiljaa nyt ja kuunnelkaa!» sanoi Dickie kuiskaten; »pian kuulette Te sellaisen vasaran paukkuvan, joka ei olekkaan tehty mistään maallisesta raudasta, vaan joka putosi kivenä kuusta.» Ja heti senjälkeen kuuli Tressilian tosiaankin hiljaisen vasarankalkkeen, aivan niinkuin kengittäjä olisi ollut työssä. Tuollainen outo ääni niin autiolla paikalla sai hänet vastoin tahtoaankin säpsähtämään; mutta katsahtaessaan poikaan ja nähdessään hänen kasvojensa ilkamoivasta ja pilkallisesta ilmeestä, että tuo ovela vekara näki hänen pelkonsa ja nautti siitä, tuli hän täydelleen vakuutetuksi siitä, että kaikki oli sovittua petosta, ja hän päätti ottaa selvän, kuka oli tämän ilveilyn takana, ja mikä oli sen tarkoitus.

Hän pysyi siis aivan rauhallisena paikoillaan koko sen ajan, jolloin vasara kilisi, ja joka ei kestänyt kauvempaa kuin mikä tavallisesti menee yhden jalan kengittämiseen. Mutta heti kun kalke lakkasi, hyökkäsi Tressilian, odottamatta oppaansa määräämää aikaa, miekka kädessä ylös, kiersi juosten pensaikon ja seisoi kohta vastapäätä miestä, jolla oli edessään kenkämasterin tavallinen nahkaverho, mutta joka muutoin oli kylläkin oudosti puettu pörröiseen karhunnahkaan ja samanlaiseen lakkiin, mikä melkein kokonaan peitti hänen mustat, nokiset kasvonsa. — »Tulkaa pois, tulkaa pois!» huusi poika Tressilianille, »taikka se repii Teidät kappaleiksi — ei kukaan enään elä hänet nähtyään.»— Tuo näkymätön, mutta nyt täysin näkyväinen seppä kohotti tosiaankin vasaransa ja aikoi ilmeisesti ryhtyä tappeluun.

Mutta kun poika huomasi, ett'eivät hänen omat pyytelynsä eikä kenkämasterin uhkaava käytös kyenneet muuttamaan Tressilianin aikomusta, vaan että hän päinvastoin kävi uhmailemaan vasaraa paljastetuin miekoin, huusi hän vuorostaan sepälle: »Wayland, älä koske häneen, taikka Sinun käy huonosti! — se herra on oikea aatelisherra ja rohkea.»

»Sinä olet siis pettänyt minut, Flibbertigibbet?» karjaisi seppä, »sen pahempi Sinulle!»

»Oletpa kuka tahansa», sanoi Tressilian, »minun puoleltani ei Sinulla ole mitään pelkäämistä; niinpä kerrokin siis minulle, mitä tämä tällainen temppuilu merkitsee ja miksi Sinä harjoitat ammattiasi näin salaperäisellä tavalla?»

Mutta seppä huusi Tressilianiin kääntyen uhkaavalla äänellä: »Kuka rohkenee vaivata kysymyksillään Valon Kristallilinnan Omistajaa, Viheriän Jalopeuran Herraa, Punaisen Lohikäärmeen Ratsastajaa? — Pois täältä! Suori matkoihisi, ennenkuin minä manaan Talpackin tulisine peitsineen tappamaan, musertamaan ja hävittämään!» Nämä sanat karjui hän rajusti elehtien ja vasaraansa heilutellen.

»Vaiti siinä, kurja petturi mustalaisloruinesi!» vastasi Tressilian halveksivasti, »ja seuraa minua lähimmän kruununmiehen pakeille, tai minä isken kallosi mäsäksi.»

»Malta, malta, minä pyydän Sinua, hyvä Wayland!» sanoi poika; »usko minua, tässä ei Sinun mahtaileva kiljumisesi nyt auta; Sinun täytyy ruveta sopupuheisiin.»

»Minä luulen, kunnioitettava herra», virkkoi seppä, laskien vasaransa alas ja puhuen sävyisämmällä ja nöyremmällä äänellä, »että kun tällainen köyhä mies vain suorittaa päivätyönsä, hänen sallittaisiin toimittaa se omalla tavallaan. Hevosenne on kengitetty ja seppä maksettu. — Mitä siis enempää aikaillette, nouskaa hevosenne selkään ja jatkakaa matkaanne.»

»Ei, ystäväiseni, Sinä erehdyt», vastasi Tressilian; »jokaisella on oikeus temmaista naamari petturin ja veijarin kasvoilta; ja Sinun elintapasi johtavat epäilemään, että Sinä olet molempia.»

»Jos sellainen on päätöksenne, herra», sanoi seppä, »saatan minä turvautua vain väkivaltaan, jota minä en suinkaan mielelläni käyttäisi Teitä vastaan, herra Tressilian; ei sen takia, että minä pelkäisin Teidän asettanne, vaan koska minä tunnen Teidät kunnianarvoiseksi, jalomieliseksi, todelliseksi aatelmieheksi, joka pikemmin auttaisi kuin vahingoittaisi pulaan joutunutta miesparkaa.»

»Hyvin puhuttu, Wayland», sanoi poika, joka oli tuskallisesti odottanut heidän keskustelunsa päätöstä. »Mutta menkäämme luolaasi, ukkoseni, sillä voisipa olla terveydellesi vaarallista seisoa täällä haastelemassa ulko-ilmassa.»

»Olet oikeassa, kääpiötonttuni», vastasi seppä; ja astuen pienen viidakon sille puolelle, joka oli lähinnä kivikehää ja vastapäätä sitä puolta, missä hänen työnantajansa oli äsken ollut piilossa, paljasti

hän taitavasti oksilla peitetyn lasku-oven, avasi sen ja hävisi maan sisään heidän näkyvistään. Huolimatta uteliaisuudestaan, epärii Tressilian hieman seuratako häntä vai eikö paikkaan, mikä hyvin helposti saattoi olla rosvoluola, etenkin kun hän kuuli sepän äänen huutavan maan uumenista: »Flibbertigibbet, tule Sinä viimeiseksi ja sulje tarkoin lasku-ovi!»

»Oletteko nyt jo saanut kylliksenne seppä Waylandista?» kuiskasi nulikka pahanilkisesti virnistellen Tressilianille ikäänkuin viitaten kumppaninsa epäroimiseen.

»En vielä», vastasi Tressilian lujasti, ja voittaen hetkellisen epävarmuutensa laskeutui hän ahtaaseen porraskäytävään, johon ovi johti, ja häntä seurasi Dickie Sludge, joka sulki laskuluukun perästään ja esti siten pienimmänkin valonkajastuksen tunkeutumasta sisään. Portaita riitti kuitenkin vain muutamia askeleita, ja niin tultiin lyhyeen, vaakasuoraan käytävään, jonka päässä tuikutti kolkonpunainen tuli. Saavuttuaan tähän kohtaan, paljastettu miekka yhä kädessään, huomasi Tressilian, että käännös vasempaan johti hänet ja aivan hänen kintereillään kulkevan Dickien pieneen nelikulmaiseen holviin; sen nurkkaan kyhättyssä ahjossa hehkui hiiliä, joista tupruava savu täytti huoneen vastenmielisellä katkulla, mikä olisi ollut aivan tukahuttava, ellei paja olisi jonkun salaisen aukon kautta ollut yhteydessä ulkoilman kanssa. Punaisina hehkuvista sysistä ja rautavitjoissa riippuvasta lampusta leviävä valo näytti, paitsi alasinta, palkeita, pihtejä, vasaroita, useita valmiita hevosenkenkiä ja muita kenkäraution toimeen kuuluvia kapineita, myöskin tuli-astioita, lasikulhoja, sulatuskauhoja, tislaimia ja muita kullantekijän työkaluja. Sepän outo ulkomuoto ja pojan rumat, kummalliset kasvot, nähtyinä savuavien hiilien ja viimeisiään lepattavan lampun hämärässä, kaameassa valossa, sopivat erinomaisen hyvin tähän salaperäiseen ympäristöön, ja olisi moinen näky näinä taika-uskon aikoina pannut monen miehen rohkeuden kovalle koetukselle.

Mutta luonto oli lahjoittanut Tressilianille lujat hermot, ja hänen jo alkuaankin hyvää kasvatustaan olivat uutterat opinnot parantaneet siihen määrään, ett'ei mikään taika-uskoinen pelko päässyt tunkeutumaan hänen mieleensä; ja ympärilleen katsahdettuaan kysyi hän uudestaan käsityöläiseltä, kuka tämä oli ja miten hän osasi puhutella häntä hänen oikealla nimellään.

»Teidän Korkeutenne muistane», vastasi seppä, »että noin kolmisen vuotta sitten, Lucianpäivän aattona, muuan vaelteleva silmäkääntäjä tuli erääseen devonshireläiseen linnaan ja että hän siellä esitti taitoaan eräälle korkeasti kunnioitettavalle ritarille ja kauniille seurueelle. — Minä näen Teidän Korkeutenne kasvoista, niin pimeä kuin täällä onkin, ett'ei muistini ole minua pettänyt.»

»Olet kertonut tarpeeksi», virkkoi Tressilian, kääntyen pois päin, ikäänkuin salatakseen puhujalta niitä tuskallisia muistoja, jotka tämän sanat olivat tietämättään, tahtomattaan hänessä herättäneet.

»Silmänkääntäjä», jatkoi seppä, »näytteli osansa niin hyvin, että seurueen sivistymättömät maalaiset ja maalaisten tapaiset pikkuherratkin pitivät hänen taitoaan vähintään noituutena; mutta joukossa oli myös muuan noin viidentoistavuotias neitonen — suloisin olento, mitä olen koskaan nähnyt — jonka ruusuiset posket kalpenivat ja kirkkaat silmät himmenivät minun esittämistäni ihmeistä.»

»Vaiti, minä käsken, vaiti!» pyysi Tressilian.

»Minä en tahdo suinkaan loukata Teidän Korkeuttanne», jatkoi mies; »mutta minulla on syytä muistaa, että Te, tuon nuoren tytön pelkoa vaimentaaksenne, suvaisitte alentua selvittämään tapaa, millä nämä kummalliset temput suoritettiin ja saattamaan tuon ilveilijäparan häpeään paljastamalla hänen taitonsa salaisuudet yhtä kätevästi kuin olisitte Te ollut hänen ammattiveljiään. — Hän olikin, se myönnettäköön, niin ihana neitonen, että häneltä hymyä houkutellakseen olisi kuka mies tahansa —»

»Ei sanaakaan enää hänestä, minä neuvon Sinua!» huudahti Tressilian; »minä muistan hyvin sen illan — se oli yksi elämäni harvoja onnellisia iltoja.»

»Hän on siis tiessään», virkkoi seppä, omalla tavallaan selittäen sen huokauksen, jonka Tressilian päästi viimeisiä sanoja lausuessaan. — »Hän on siis tiessään, tuo nuori, kaunis, rakastettu olento! — Pyydän, suokaa anteeksi, kunnioitettava herra — minun olisi pitänyt takoa toista rautaa — huomaanpa varomattomasti iskeneeni naulan lihaan.»

Näihin sanoihin liittyi jonkunlaista luonnollista, suorasukaista sääliä, ja se suostutti Tressilianin hieman suosiollisemmaksi tuolle köyhälle käsityöläiselle, jota hän aikaisemmin oli ollut taipuvainen tuomitsemaan hyvinkin ankarasti. Sillä mikäänhän ei niin pian lauhduta onnetonta, kuin todellinen tai näennäinen osanotto hänen suruihinsa.

»Minun tietääkseni», jatkoi Tressilian puhetta hetkisen vaijettuaan, »olit Sinä niihin aikoihin iloinen veitikka, joka osasi hauskutella iltaseuruetta laululla ja jutuilla ja kolmikielisen viulun vingutuksella yhtä hyvin kuin taitotempuillasikin — mitenkä tapaan minä Sinut nyt ahkerana käsityöläisenä harjoittamasta ammattiasi näin kolkossa asunnossa ja niin eriskummallisissa olosuhteissa?»

»Tarinani ei ole pitkä», vastasi seppä; »mutta Teidän Korkeutenne on sentään parempi kuunnella sitä istualtaan kuin seisaaltaan!» Näin sanoen toi hän tulen ääreen kolmijalkaisen tuolin, varaten toisen itselleen, kun taas Dickie Sludge eli Flibbertigibbet, kuten seppä poikaa nimitti, siirsi jakkaransa aivan hänen jalkojensa juureen ja tuijotti häneen niin väkevän uteliaisuuden valtaamana, että hänen ahjotulen valaisemat kasvonsa näyttivät aivan vääntyneiltä. — »Sinäkin», virkkoi seppä hänelle, »saat nyt, kuten hyvin ansaitsetkin, kuulla elämäni lyhyen tarinan, ja yhtä hyväpää on se Sinulle tosiaan kertoakin kuin jättää se Sinun itsesi nuuskittavaksi, sillä luonto ei ole ikinä sijoittanut terävämpää älyä kehnompaan kuoreen. — No niin, herra, jos halpa tarinani voi Teitä huvittaa, on se käskettävissänne. — Mutta ettekö tahtoisi viinasiemausta? Saatanpa vakuuttaa Teille, että minulla tässä kurjassa komerossakin on sitä hieman varastossa.»

»Älä nyt siitä haastele», vastasi Tressilian, »vaan käy tarinaasi, sillä minulla ei ole tässä liikoja aikoja.»

»Teillä ei tule olemaan mitään syytä katua viipymistänne», virkkoi seppä, »sillä hevosenne ennättää tällä välin päästä paremman muonan makuun kuin aamulla, jotta se sitten taas jaksaa joutuisammin katkaista taivalta.»

Näin puhehin lähti kenkämestari holvista, palaten muutamien minuuttien kuluttua takaisin. — Mutta tähän me pysähdymme, siirtääksemme hänen kertomuksensa alun toiseen lukuun.

XI Luku.

Herrani se osaa senkin tempun,
(Koko taitoan en kerro, nääs kun
Yksissä me teimme kujeitamme)
Että maantien, jota ratsastamme,
Tästä hamaan Canterburyyn asti
Kääntää nurin aika taitavasti,
Vielä kulttiin, hopeihin sen peittäin.

Tuomioherran palvelijan esipuhe — Canterburyn Tarinoita.

Seppä aloitti kertomuksensa seuraavin sanoin: — »Minut kasvatettiin rautioksi, ja minä taisinkin työni yhtä hyvin kuin kuka tahansa mustasorminen, nahkaverhoinen, nokinaamainen tämän jalon ammatin harjoittaja. Mutta minä väsyin soittelemaan vasarasäveleitä rauta-alasimella, ja minä läksin maailmalle, missä minä tutustuin erääseen kuuluisaan silmäkääntäjään, jonka sormet olivat käyneet liian kankeiksi temppuihin ja joka halusi oppilasta avukseen tämän jalon salataiteen harjoittamiseen. Minä palvelin häntä kuusi vuotta, kunnes tulin vuorostani mestariksi — ja minä vetoan Teidän Korkeuteenne, jonka arvostelusta ei käy väittelemisen, enkö ollut oppinut suorittamaan kujeitani ja koukkujani verrattain hyvin?»

»Erinomaisen hyvin», vastasi Tressilian; »mutta koetahan kertoa lyhyesti.»

»Eipä pitkää aikaa sen jälkeen kun olin esiintynyt ritari Hugh Robsartin talossa Teidän Korkeutenne ollessa läsnä», jatkoi seppä, »kiipesin minä näyttämölle ja mylvin säkeitä kilpaa parhaimpien kanssa sekä 'Mustassa Härässä', Globessa ja Fortunassa että muualla; mutta minä en enää tiedä, miten siinä kävi — omenoita oli sinä vuonna siunautunut niin viljalti, että kahdenpennin parven pojanvekarat eivät haukanneet niistä muuta kuin yhden suupalan ja heittivät loput sen näyttelijän niskaan, joka kulloinkin sattui olemaan esillä. Niin sain minä siitäkkin kyllekseni — luovuin puolesta osastani seurueeseen — lahjoitin harjoitusmiekkani eräälle toverilleni — korkeakorkoiset saappaani pukuvarastoon, ja käänsin koreasti teaterille selkäni.»

»Hyvä, ystäväiseni», virkkoi Tressilian, »entä mihin juoneen sitten ryhdyit?»

»Minusta tuli», vastasi seppä, »osaksi oppilas, osaksi palvelija miehelle, joka suurella taidolla mutta vähillä varoilla harjoitti lääketieteilijän ammattia.»

»Toisin sanoen», oikaisi Tressilian, »Sinusta tuli puoskarin kätyri.»

»Hiukan parempi mies sentään, toivoakseni, hyvä herra Tressilian», vastasi taitoniekka; »ja kuitenkin olivat meidän temppumme, totta puhuakseni, sangen seikkailunomaista laatua, ja lääketaitoa, jonka minä olin saavuttanut alustavilla opinnoillani hevosten käsittelyssä, sovitettiin myös usein ihmisiin. Vaikka ovathan kaikkien tautien siemenet oikeastaan samat; ja jos tärpätti, terva, piki ja häräntali keltaiseen inkivääriin, mastikkipihkaan ja kynsilaukkaan sekoitettuna voivat parantaa hevosen, jota on

naula haavoittanut, niin en ymmärrä, miks'ei sama lääke tehoisi ihmiseen, jota on miekalla sohaistu. Mutta mestarini menettelytavat ja taito olivat minun yrittelyjäni paljoo etevämmät ja pyrkivät paljoo vaarallisempiin saavutuksiin. Hän ei ollut ainoastaan rohkea seikkailija käytännöllisen lääkitystaidon alalla, vaan osasi hän myös, jos niiksi tuli, lukea tähdistä ja selvittää ihmisten onnenvaiheita, joko sitten syntymähetken merkeistä, kuten hän sanoi, tai muulla tavoin. Hän oli oppinut lääkejuomain valmistaja ja syvällinen kemisti — hän yritti useammankin kerran hyydyttää elohopeaa ja väitti astuneensa aimo askeleen viisasten kiveä kohti. Minulla on vieläkin tallessani muuan hänen tätä aihetta käsittelevä tutkimuksensa, ja jos Teidän Korkeuteenne siitä mitään ymmärtää, niin luulenpa Teidän päässeen pitemmälle kuin kaikki ne, jotka ovat sen lukeneet, ja kuin sekin mies, joka sen kirjoitti.»

Ja seppä ojensi Tressilianille nahkapaperikäärön, jossa ylhäällä ja alhaalla ja reunoissa näkyi seitsemän kiertotähden merkkejä kummallisesti yhtyneinä taikakuvioihin ja kreikkalaisiin ja heprealaisiin lauselmiin. Keskellä oli muutamia latinankielisiä, jonkun salattujen tieteiden tutkijan kirjoittamia säkeitä, niin siroasti piirrettyinä, ett'ei paikan hämäryyskään estänyt Tressiliana niitä lukemasta. Niiden sisällys oli seuraavaa laatua: —

»Si fixum solvas, faciasque volare solutum,
Et volucrem figas, facient te vivere tutum;
Si pariat ventum, valet auri pondere centum;
Ventus ubi vult spirat — Capiat qui capere potest.»

»Minä vakuutan Sinulle», virkkoi Tressilian, »että kaikki, mitä minä ymmärrän tästä sianlatinasta, on siinä, että viimeiset sanat näyttävät merkitsevän: 'Käsitti, kuka käsittää voi!'»

»Se se olikin», jatkoi seppä, »juuri se periaate, jonka mukaan arvoisa ystäväni ja mestarini, tohtori Doboobie, aina sovitti toimintansa, kunnes hän omista kuvitteluistaan hassahtaneena ja suuresta kemistitaidostaan pöyhistyneenä alkoi tuhlata itseään pettämällä rahaa, jonka hän oli ansainnut muita pettämällä; hän joko löysi tai rakensi itse — en tiedä, kuinka päin asia oli — tämän salaisen työkamion, johon hän tapasi sulkeutua sekä potilaittensa että oppilaittensa näkyviltä, niin että nämä epäilemättäkin arvelivat hänen pitkien ja hämäreperäisten poistumistensa tavallisesta asunnostaan Farringdonin kaupungista aiheutuneen hänen edistymisestään salatuissa tieteissä ja hänen yhteydestään näkymättömän maailman kanssa. Minuakin yritti hän pettää; mutta vaikka en häntä suoranaisesti vastustanutkaan, näki hän kuitenkin minun tietävän liian paljon hänen salaisuuksistaan ollakseni kauvemmin hänen vaaraton toverinsa. Sillä välin tuli hänen nimensä kuuluisaksi, tai pikemminkin surkeankuuluisaksi, ja moni niistä, jotka kääntyivät hänen puoleensa, uskoi häntä vakavasti noidaksi. Vieläpä toi hänen luuloteltu salaisten tieteiden tuntemuksensa hänen luokseen avunetsintään miehiä, jotka olivat liian mahtavia tässä mainittaviksi, asioissa, jotka olivat liian vaarallisia tässä kerrottaviksi. Toiset taas kirosivat ja uhkailivat häntä ja antoivat minulle, hänen tutkimustensa viattomalle apulaiselle pilkanimen Pirun Sanansaattaja, mikä suuntasi aina päätäni kohti aika kivituisen milloin vain rohkenin näyttäytyä kylän kujilla. Vihdoin mestarini katosi äkkiä, sanottuaan minulle tulevansa tähän työpajaan ja kiellettyään minua häntä häiritsemästä ennen kuin kahden päivän päästä. Kun tämä aika oli kulunut, aloin huolestua ja läksin tähän maanalaiseen komeroon, missä tapasin tulet sammuneiksi ja työkalut heitellyiksi hujan hajan; samalla oli oppinut Doboobius, kuten hän tapasi nimittää itseään, jättänyt minulle kirjelipun, missä hän ilmoitti, ett'emme koskaan enää tulisi tapaamaan toisiamme, sekä jätti minulle perinnöksi koko kemiallisen tavaravarastonsa sekä nahkapaperikäärön, jota juuri Teille näytin, manaten minua ankarasti tutkimaan sen ilmaisemaa salaisuutta, joka erehtymättömästi oli johtava minut sen ainoan oikean suuren tiedon perille.»

»Ja seurasitko Sinä tätä viisasta manausta?» kysyi Tressilian.

»Kunnioitettava herra, en», vastasi seppä; »sillä koska olin jo luonnoltani varovainen sekä sitäpaitsi epäluuloinen tietäessäni, kenen kanssa olin tekemisissä, tutkin minä kaikki nurkat ja pielet niin tarkoin, ennen kuin uskalsin edes valkeata sytyttää, että lopulta löysin pienen, huolellisesti tulipesän alle kätkeytyn ruutitynnyrin, joka oli ilmeisesti asetettu sinne siinä tarkoituksessa, että heti kun minä aloittaisin sen suuren metallien muuttamistyöni, täten syntyvä räjähdys muuttaisi holvin ja kaikki, mitä siinä olisi, rauniokasaksi, josta siis samalla olisi tullut sekä minun surmansijani että hautani. Tämä paransi minut kullantekohulluudesta, ja mielelläni olisin minä jälleen palannut alasimen ääreen heiluttelemaan rehellistä vasaraa; mutta kuka toisi hevosenensa Pirun Sanansaattajan kengitetäväksi? Sillä välin olin minä kuitenkin voittanut ystäväkseni kunnan Flibbertigibbetini, hänen käydessään Farringdonissa koulumestarinsa, viisaan Erasmus Lupasen kanssa, opettamalla hänelle muutamia sellaisia salatemppeja, joista hänen ikäisensä pojat pitivät; ja monen neuvottelun perästä suostuimme siitä, että kosk'en minä voinut saada työtä tavallisin keinoin, minun oli koettaminen hankkia ansiota käyttämällä hyväkseni näiden tietämättömäin talonpoikain typerää pelkoa, ja kun tämä kunnan Flibbertigibbet on kaikkialle levittänyt mainettani, ei minulta olekaan tointa puuttunut. Mutta siinä on aina liian suuri vaara tarjolla, ja minä pelkään, että minut lopultakin vangitaan noitana; niin että minä

vain etsin tilaisuutta poistuakseni tästä maanalaisesta luolasta, kunhan vain pääsisin jonkun jalon henkilön suojaan rahvaan raivoa välttämällä, jos minut satuttaisiin tuntemaan.»

»Ja tunnetko Sinä», virkkoi Tressilian, »tämän tienoon tiet täydellisesti?»

»Minä osaisin ratsastaa niistä joka tuuman sydän-yöllä», vastasi seppä Wayland, sillä sen nimen oli tämä tieteiden tutkija omaksunut.

»Mutta eihän Sinulla ole hevosta ratsastaaksesi?» kysyi Tressilian.

»Anteeksi», vastasi Wayland; »minulla on niin hyvä ratsu, ett'ei ikinä perintötalollinen ole paremman selässä keikkunut; sillä unohdinpa sanoa, että se oli oivallisin osa tohtorin jättämiä peruja, ottamatta lukuun hänen paria syvällisintä lääketieteellistä salaisuuttaan, jotka minä ongin tietooni hänen aavistamattaan ja vastoin hänen tahtoaan.»

»Pese naamasi ja siivoa partasi», sanoi Tressilian; »laita pukusi niin hyvään kuntoon kuin voit ja heitä menemään nuo hassunkuriset koristuksesi; sillä jos tahdot olla vaitelias ja uskollinen, saat Sinä seurata minua jonkun aikaa, siksi kunnes kepposeksi ennättävät täällä unhottua. Sinullahan on luullakseni sekä taitoa että rohkeutta, ja minä kykenen palkitsemaan molempia.»

Seppä Wayland suostui ilomielin ehdotukseen ja vakuutti uskollisuuttaan uudelle isännälleen. Lyhyessä ajassa toimitti hän niin suuren muutoksen alkuperäisessä näössään pukua muuttamalla, partaansa ja tukkaansa siivoamalla ja muilla tempuilla, ett'ei Tressilian voinut olla huomauttamatta hänen tuskin enää suojelijaa tarvitsevan, kosk'ei ainoakaan hänen entisistä tuttavistaan häntä enää tuntisi.

»Velalliseni eivät ainakaan maksaisi minulle saataviani», sanoi Wayland päätään pudistaen; »mutta velkojiani ei kai olisi niin helppo sokaista. Enkä minä tosiaankaan tunne itseäni täysin turvalliseksi muutoin kuin sellaisen jalosyntyisen ja jalomielisen aatelismiehen suojeluksessa kuin Teidän Korkeutenne on.»

Näin puheini johti hän Tressilianin luolasta. Sitten huusi hän lujasti poikaa, joka hetkisen kuluttua saapuikin hevosenkaluja kantaen; sitten sulki Wayland ja peitti huolellisesti laskuluukun, huomauttaen, että tarpeen tullen voisi tämä maanalainen komero olla hyvä olemassa, puhumattakaan siitä, että sinne jääneillä työkaluillakin oli oma arvonsa. Omistajansa vihellyksestä ilmestyi heidän eteensä hevonen, joka oli rauhallisesti pureskellut ruohoa läheisellä yhteislaitumella ja joka oli tähän merkkiin tottunut. Sepän varustaessa sitä matkaan, kiristeli Tressilian oman ratsunsa vöitä, ja vähän ajan kuluttua olivat molemmat valmiita nousemaan satulaan.

Samassa tuli Sludge heittämään heille hyvästit.

»Nytkö Sinä siis jätät minut, vanha leikkitoverini?» sanoi poika; »loppunut on siis meidän lymykujeilumme noiden jänistäväin moukkaretkaleiden kanssa, joita minä toin tänne kengityttämään leveäkavioisia konejansa paholaisella ja hänen apulaisellaan?»

»Niin nyt käy», vastasi seppä Wayland; »parhaimpienkin ystäväysten täytyy erota, Flibbertigibbet; mutta niinpä Sinä oletkin, poikaseni, ainoa olento koko Whitehorsesen laaksossa, jota on ikävä jättääkseni.»

»Minä en kuitenkaan sano Sinulle lopullisia jäähyväisiä», virkkoi Dickie Sludge, »sillä uskon Sinunkin tulevan niihin juhliin, minne minäkin menen; sillä ell'ei mestari Lupanen ota minua mukaansa, niin kautta tämän taivaanvalon, jota emme nähneet tuonne pimeään koloon, matkustan sinne omin päin!»

»Reippaasti puhuttu», vastasi Wayland; »mutta älä nyi kuitenkaan tee mitään maltittomuuksia.»

»Enhän toki; äläkä Sinäkään tee minusta lasta — mitätöntä lasta, loruillemalla minulle, kuinka muka on vaarallista poistua mummonsa helmoista. Mutta ennen kuin te olette ehtineet peninkulman päähän näistä kivistä, tulette te eräästä varmastakin merkistä tietämään, että minussa on enemmän tonttua kuin te luulittekaan; ja minä toimitan niin, että teillä on oleva hyötyä kepposestani, jos osaatte pitää varanne.»

»Mitä tarkoitat, poika?» kysyi Tressilian; mutta Flibbertigibbet vastasi vain irvistyksellä ja hypynloiskauksella, ja heittäen molemmille hyvästit sekä samalla kehoittaen heitä poistumaan paikalta mahdollisimman joutuin, näytti hän heille oivallista esimerkkiä juoksemalla kotiinsa päin sillä samalla erinomaisella nopeudella, joka oli aikaisemmin tehnyt tyhjäksi Tressilianin yritykset tavoittaa häntä.

»On turhaa lähteä ajamaan häntä takaa», sanoi seppä Wayland; »sillä ell'ei Teidän Korkeutenne ole taitava leivosenpyydystyksessä, ette Te saisitte häntä milloinkaan kiinni — ja mitä se muutoin hyödyttäisikään? Parasta on totella hänen neuvoaan ja poistua täältä mahdollisimman joutuissaan.»

He nousivat siis satulaan ja ratsastivat lujaa vauhtia, kun Tressilian oli ensin ilmoittanut oppaalleen suunnan, mihin hän halusi kulkea.

Heidän kuljettuaan lähes peninkulman, ei Tressilian voinut olla ilmoittamatta matkatoverilleen, että hänen hevosensa oli nyt paljoa virkumpi kuin aamulla.

»Huomaatteko sen?» virkkoi seppä Wayland hymyillen. »Se johtuu pienestä salakeinosta, jota käytin. Minä sekoitin kaurakahmaloon ainetta, joka ainakin kuudeksi tunniksi säästää Teidän Korkeutenne jaloilta vaivan kannustaa hevostanne. Enhän toki ole turhanpäiten tutkinut lääketiedettä.»

»Toivottavasti ei rohtonne mitenkään vahingoita hevostani?»

»Ei enempää kuin tamman maito, jota se varsana imi», vastasi taitoniekka; ja hän ryhtyi laajaperäisesti selittämään keinonsa erinomaisuutta, kun hänet keskeytti pamaus niin kova ja kauhistuttava kuin olisi piiritetyn kaupungin muuri räjäytetty raunioiksi. Hevoset hypähtivät pystyyn, ja ihmeissään olivat ratsastajatkin. He kääntyivät takaisin siihen suuntaan, mistä jyräys kuului, ja näkivät sen paikan kohdalla, josta he juuri olivat lähteneet, mahtavan, mustan savupatsaan kohoavan korkealle kirkkaaseen, siniseen ilmaan. »Asuntoni on raunioina», sanoi Wayland, joka heti oivalsi räjäyksen syy — »olinpa tosiaankin hullu mennessäni tuon koirankurisen Flibbertigibbetin aikana kertomaan tohtorin ystävällisistä aikeista luolaani kohtaan — olisihan minun pitänyt arvata, että hänen mielensä piankin rupeaa tekemään niin hauskan kepposen suorittamista. Mutta pitäkäämme kiirettä, sillä pamaus kerää koko kylän paikalle.»

Näin sanoen hän kannusti hevostaan, Tressilian hoputti myös omaansa, ja niin ratsastivat he aika vauhtia eteenpäin.

»Tuota se pikkupaholainen siis tarkoitti sillä merkillään, jonka hän meille lupasi?» virkkoi Tressilian; »jos me olisimme viiptyneet kauvemmin sillä paikalla, olisi siitä tullut meille ystävyyden ja koston merkki samalla kertaa.»

»Hän olisi kyllä varoittanut meitä», sanoi seppä; »minä näin hänen usein katselevan taakseen, jotta olimmeko me jo tarpeeksi kaukana — hän on kyllä aika pirulainen pojakseen, mutta ei lainkaan pahanluontoinen. Kävisi liian pitkäksi kertoa Teidän Korkeudelle, miten minä ensiksi häneen tutustuin ja mitä kepposia hän minulle teki. Monta hyvää palvelustakin hän sentään suoritti, etenkin hankkimalla minulle työtä; sillä hänen suurimpia huvejaan oli nähdä heidän vavisten ja väristen istuvan pensaiden takana, kuullessaan minun vasarani kalkkeon. Luullakseni antoi luonto-äitimme, sijoittaessaan älyä kaksinkerroin tuollaiseen epämuotoiseen päähän, hänelle kyvyn iloita ihmisten tuskista, samaten kuin hän antoi näille huvin nauttia hänen rumuuttaan.»

»Saattaapa niin olla», vastasi Tressilian; »sillä ne, jotka joku ruumiinvika ja epämuotoisuus erottaa muiden yhteydestä, ell'eivätkään he vihaa ihmiskuntaa kokonaisuudessaan, eivät ainakaan ole kovin haluttomia nauttimaan lähimäistensä onnettomuuksista ja vahingoista.»

»Mutta Flibbertigibbetissä», virkkoi Tressilian, »on piirteitä, jotka johonkin määrin sovittavat hänen taipumustaan pahankuriseen kujeiluun; sillä hän on yhtä uskollinen sille, johon hän kerran kiintyy, kuin petollinen ja ilkeä vieraille; ja kuten jo olen sanonut, minulla on syytä puhua niin.»

Tressilian ei johtanut keskustelua pitemmälle; ja he jatkoivat matkaansa Devonshireä kohti ilman enempiä seikkailuja, kunnes he poikkesivat erääseen majataloon Marlboroughin kaupungissa, jonka nimi sittemmin on tullut kuuluisaksi suurimman sotapäällikön (yhtä lukuunottamatta) nimenä, mitä Britannia on synnyttänyt. Täällä saivat matkustajat kokea samalla kertaa kahden vanhan sananlaskun totuuden, nimittäin: »*Pahat uutiset lentävät nopeasti*» ja »*Kuuntelijat harvoin kuulevat itsestään hyvää*.»

Heidän saapuessaan vallitsi majatalon pihalla suuri sekasorto, niin että heidän oli vaikeata saada ainoatakaan miestä tai poikaa huolehtimaan hevosista; koko talo oli vain täynnä uutisten humua, jotka lensivät kieleltä kielelle, mutta joiden sisällöstä he eivät pitkään aikaan päässeet selville. Vihdoinkin huomasivat he niiden koskevan heille hyvin läheisiä asioita.

»Jaa että mitäkö tässä hälistään, herra?» vastasi lopultakin tallirenki Tressilianin uudistettuihin kysymyksiin. — »Katsokaas, minä tuskin tiedän sitä itsekkään. Tässä vain kävi aivan äsken muuan ratsumies, ja se kertoi pirun vieneen sen seppä Waylandin, joka asui tästä kolmen peninkulman päässä Whitehorses laaksossa Berkshiressä, juuri tänä siunattuna aamuna, tulenkielissä ja savupatsaassa, ja penkoneen sen paikan siitä pystykivien läheltä niin kauniiksi, kuin olisi se viljapelloksi muokattu.»

»No sen pahempi vain», sanoi muuan vanha talonpoika — »sillä tämä seppä Wayland (oliko hän nyt sitten pirun tuttuja vai ei, sitä en mene arvailemaan) ymmärsi hyvin hevosten tauteja, ja melkeinpä vaan permoset alkavat levitä koko paikkakunnalla, ell'ei saatana jättänyt sille aikaa uskoa salaisuuttaan

jollekin toiselle.»

»No sen saa sanoa, Grimesby-kuomaseni», vakuutti vuorostaan tallirenki; »minäkin vein kerran hevosen seppä Waylandin kengitettäväksi, sillä siihen työhön ei ollut taitavampaa näillä main.»

»Näittekö häntä koskaan?» kysyi rouva Alison Kurki, tätä merkkiä pitävän majatalon emäntä; tämä emäntä suvaitsi muuten sanoa isännäksi majatalon omistajaa, kurjannäköistä peukaloista, jonka ontuvan käynnin, pitkän kaulan ja matelevan, ämmäaurimaisen miehuuttomuuden luullaan antaneen aiheen vanhaan kuuluisaan englantilaiseen lauluun »Eukon sen äijä oli rujo, ujo Kurki».

Siihen väliin piipitti nyt isäntäkin kertauksen vaimonsa kysymyksestä:

»Että oikeinko Sinä sen pirun näit, Jussi tallirenki, hä?»

»Ja mitäpä sitten, vaikka olisin nähnytkin, mestari Kurki?» vastasi Jussi tallirenki, joka koko talonväen tavoin osoitti isännälleen yhtä vähän kunnioitusta kuin emäntäkin.

»No, ei mitään, Jussi tallirenki», vastasi rauhaarakastava mestari Kurki, »mutta jos Sinä oikein tosiaan sen pirun näit, niin haluaisinpa tietää, millainen se oli miehiään?»

»Kyllä Sinä siitä vielä kerran selville pääset, mestari Kurki», puuttui puheeseen hänen aviopuolisonsa, ell'et paranna tapojasi, hoida tointasi ja lakkaa kuuntelemasta moisia tyhjänpäiväisiä loruja. — Mutta oikein tosiaan, Jussi tallirenki, mielelläni haluaisin tietää minäkin, millainen se veijari oli.»

»Sitä minä en tosiaankaan voi Teille sanoa, hyvä rouva», vastasi tallirenki kunnioittavammin, »koska ei kukaan, en minäkään, ole häntä nähnyt.»

»Ja mitenkä Sinä sitten sait asiiasi toimitetuksi», kysyi Grimesby-kuoma, »ell'et häntä nähnyt?»

»No, minä annoin koulumestarin kirjoittaa hevosen taudin paperille», vastasi Jussi tallirenki; »ja sitten opasti minua niin rumanaamainen pojanvekara kuin ikinä mies veistää lehmuksen juuresta lasten leikkikaluksi.»

»Ja mitä se oli? — ja paransiko se sitten laukkisi, Jussi tallirenki?» — kyseli kuorona koko seura.

»No mitenkä osaisinkaan teille selittää, mitä se oli?» vastasi tallirenki; »sen minä vain tiedän, että kun rohkaisin mieleni ja pistin sitä suuhuni noin niinkuin herneen verran, maistui aivan siltä, kuin olisi hirvensarviviinaan ja kataja-öljyyn sekoitettu etikkaa — mutta milloinkaan eivät ole hirvensarviviina eikä kataja-öljy nopeammin tehoneet. — Ja pelkäänpä, että jos piru on tosiaankin vienyt seppä Waylandin, niin lisääntyvät varmasti permokset hevosissa ja nautakarjassa.»

Taiturinylpeys, jonka vaikutus ei varmaankaan ole muunlaatuisen ylpeyden vaikutusta vähäisempi, nousi sellaisella voimalla seppä Waylandin päähän, ett'ei hän suuresta ilmitulemisen vaarastakaan huolimatta voinut olla iskemättä silmää Tressilianille ja hymyilemättä hänelle salaperäisesti, ikäänkuin riemuissaan tästä lääkitystaitonsa epäamättömästä todistuksesta. Sillävälän jatkui keskustelu.

»Vaikka niin olisikin», sanoi muuan vakavannäköinen, mustapukuinen mies, Grimesby-kuoman kumppani, »niin tulee meidän mieluummin menehtyä Jumalan lähettämään tautiin kuin ottaa paholainen auttajaksemme.»

»Oikein puhuttu», sanoi emäntä Kurki; »ja minä ihmettelen, kuinka se Jussikin uskalsi panna sielunsa vaaraan hevosen mahaa parantaakseen.»

»Oikein puhuttu sekin, emäntä», vastasi Jussi tallirenki; »mutta hevonen oli isäntäni hevonen; ja jos se olisi ollut Teidän, niin luulenpa, että Te olisitte nostanut aika äläkän, jos minä olisin niin kovin pirua pelännyt ja jättänyt elukkaparan sellaisiin pinnistykseen. — Lopusta saavat papit pitää huolen. Suutari pysyköön lestissään, sanoo sananlasku; pappi rukouskirjassaan ja tallimies suassaan.»

»Myönnetään», virkkoi emäntä Kurki, »ja minun nähdäkseni tallirenkimme Jussi puhuu hyvän kristityn ja uskollisen palvelijan tavoin, joka ei säästä ruumistaan eikä sieluaan isäntänsä palveluksessa. Muutoin vei piru hänet paraaseen aikaan, sillä tämän piirikunnan oikeudenpalvelija kävi tässä juuri tänä aamuna hakemassa Pinniewinks-ukkoa, noitatuomaria, mennäkseen hänen kanssaan Whitehorsesin laaksoon vangitsemaan seppä Waylandia ja panemaan häntä kokeelle. Minä vielä autoinkin Pinniewinksia pihtien ja pistimien teroittamisessa, ja minä näin tuomari Blindasin kirjoittaman vangitsemiskäskykin.»

»Pyh, paholainen olisi nauranut niin Blindasille kuin hänen vangitsemiskäskyilleenkin, niin oikeudenpalvelijalle kuin noitainnuuskijallekin», käänsi vanha Crank-eukko, paavilaismielinen pesuakka; »seppä Waylandin iho olisi tuntenut yhtä vähän Pinniewinksin pistinten sorkkimisia kuin

palttinainen kaularöyhelö tuntee kuuman käherryspuikon kosketuksia. Mutta sanokaapas tänne, hyvät ihmiset, oliko pirulla niin suurta valtaa keskuudessanne, että se noin vain olisi siepannut seppänne ja käsityöläisenne nenänne alta, silloin kun Abingdonin oivilla munkeilla oli vielä jotain sanomista? Mutta neitsyt Marian, ei! — heidän siunatut kynttilänsä, heidän vihkivetensä, heidän pyhäinjäännöksensä ja muut sellaiset väkiveheksensä olisivat ajaneet kiukkuisimmankin paholaisen kypälämäkeen. — Paneppas nyt tuollainen kerettiläinen pastoriparka tekemään samaa! — Mutta meidän pappimme ne olivatkin rohkeata väkeä.»

»Oikein puhuttu, Crank-eukkoseni», virkkoi tallirenki; »niin se sanoi Simonburnin Simpkinskin, kun sellainen mustatakki hänen akkaansa halasi — että: 'Rohkeata väkeä ne ovatkin.'»

»Pidä kitasi, Sinä senkin vietävä koiranleuka!» vastasi Crank-eukko. »Sopii sitä muka Sinunkin tuollaisen kerettiläisen hevostenruopijan ruveta läyskimään oikeista katolilaisista papeista ja peukaloimaan sellaista asiaa.»

»Eipä tosiaankaan, eukkoseni», vastasi kaurapurnun mies; »ja koska ne veitikat eivät enää taida Sinuakaan peukaloida, kuten ehkä nuorempana ollessasi, niin teemme luullakseni viisaimmin mekin jättäessämme Sinut Herran rauhaan.»

Tämä pureva sukkeluus saattoi Crank-eukon virittämään kitansa ja kestittämään Jussi tallirengiä kauhealla sadattelutulvalla, jonka turvin Tressilian ja hänen seuralaisensa pakenivat taloon.

Tuskin olivat he astuneet yksityiseen huoneeseensa, jonne ukko Kurki itse oli suvainnut johtaa heidät ja lähettäneet tuon arvoisan, palvelusintoisen isännän hakemaan viiniä ja ruokaa, kun seppä Wayland alkoi purkaa itsettytyväisyyttään.

»Näettekös nyt, herra», sanoi hän Tressilianille, »ett'en minä laskenut loruja vakuuttaessani Teille, että minä tosiaankin täydelleen tunsin hevospuoskarin, tai kuten ranskalaiset kunnioittavammin nimittävät meitä, hevostenhoitajan, tärkeän taidon. Tuollaiset tallirengit, jotka lopultakin ovat parhaita tuomareita tällaisissa tapauksissa, tietävät kyllä, sopiiko heidän luottaa minun lääkkeisiini. Minä otan Teidät todistajakseni, kunnioitettava herra Tressilian, ett'ei mikään muu kuin parjauksen ääni ja ilkeän väkivallan käsi ajanut minua paikalta, missä minun toimintani oli yhtä hyödyllistä kuin kunniakastakin.»

»Minä rupean todistajaksesi, ystäväni, mutta säästäppäs puheesi turvallisempaan tilaisuuteen», vastasi Tressilian, »ell'et tosiaankin pidä maineesi erikoisen tärkeänä viimeisen asunosi tavoin tulenleimauksen saattamana nousta ylä-ilmoihin. Sillä näethän, että parhaat ystäväsiikin pitävät Sinua suoraan noitana.»

»Taivas niille anteeksi antakoon», virkkoi seppä, »jotka sekoittavat opitun taidon jumalattomiin taikatemppuihin! Minä olen varma siitä, että mies voi olla yhtä taitava, ehkä taitavampikin kuin paraskin lääkäri, joka on ikinä hevosia käsitellyt, olematta kuitenkaan sen kummallisempi kuin muutkaan ihmiset ja olematta ainakaan mikään noita.»

»Jumala varjelkoon, jos asia muutoin olisi!» sanoi Tressilian. »Mutta oleppas nyt toistaiseksi hiljaa, sillä tuolla tulee isäntä, perässään palvelija, joka ei juuri näytä komeimmalta.»

Kaikki ihmiset majatalossa, emäntä Kurkikin niihin luettuna, olivat tosiaankin saaneet niin paljon touhua ja ajattelemista seppä Waylandista kuulemastaan jutusta ja sen yhä uudistuvista, mitä erilaisimmista ja mitä ihmeellisimmistä toisinoista, joita saapui joka taholta, ett'ei isäntä, niin hartaasti kuin hän halusikin olla vieraidensa mieliksi, ollut koko talonväestä saanut muita avukseen kuin pienen, noin kaksitoistavuotiaan, Simson-nimisen pojan, viinuri-oppilaan.

»Toivoisinpa», sanoi hän viipymistään puolustellen vierailleen, laskien pöydälle viini-astian ja puhuen jotakin ruuan pikaisesta valmistumisesta, — »toivoisinpa, että piru olisi vinyt mennessään eukkoni ja koko taloni väen eikä tätä seppä Waylandia, joka, sen rohkenen sanoa kaikesta siitä päättäen, mitä hänen töistään on kuulunut, ansaitsi paljoa vähemmin tämän kunnian saatanan puolelta.»

»Minä olen aivan samaa mieltä, kunnon mies», vastasi seppä Wayland; »ja tahdonpa sille puheelle tyhjentää maljan kanssanne.»

»Ei sen takia, että minä mitenkään tahtoisin ruveta puolustamaan ihmisiä, jotka viitsivät ruveta pirun toimihin», virkkoi isäntä, kulautettuaan Waylandille vastataksaan aimo siemauksen mesiviiniä kurkkuunsa, »mutta sen minä vain sanon — oletteko koskaan maistaneet parempaa mesiviiniä, hyvät herrat? — sen minä vaan sanon, että parempi on sentään miehen joutua tekemisiin vaikkapa kokonaisen tusinan kanssa sellaisia petteureita ja roistoja kuin se seppä Waylandkin oli kuin sellaisen lihaksitulleen paholaisen kanssa, joka valtaa talot ja tavarat, sängyt ja särpimet.»

Miesparan yksityiskohtaisemmat valittelut keskeytti tässä hänen aviopuolionsa keittiöstä kiljuva

kimakka ääni, ja anteeksi pyydellen lunkutti isäntä sitä kohden. Tuskin oli hän poistunut, kun seppä Wayland alkoi kielen pilkallisimmilla sanoilla esittää, kuinka rajattomasti hän halveksi tuollaista kurjaa tolvanaa, joka pistää päänsä akkansa esiliinan alle, samalla viittaillen siihen suuntaan, että ell'eivät heidän hevosensa nyt välttämättä tarvitsisi lepoa ja ruokaa, hän neuvoisi kunnioitettavaa isäntäänsä Tressiliania jatkamaan ennemmin matkaa taipaleen kauvemmas kuin maksamaan laskua moiselle raukkamaiselle, onnahtelevalle ämmäaurille kuin tuo Kurki-retkale oli.

Suuren, oivallisilla lehmänsorkilla ja sianlihalla täytetyn kulhon saapuminen tyynnytti johonkin määrin taitoniekkan mielenkuohua, mikä sitten kokonaan katosi, kun oli näkyviin saatu erinomainen kukonpaisti, joka oli laitettu niin herkullisesti, että rasva Waylandin vertauksen mukaan kellui sen pinnalla kuin toukokuinen kaste liljan lehdillä; ja sekä ukko Kurki että hänen kelpo eukkonsa muuttuivat hänen silmissään sangen hommaavaisiksi, kohteliaiksi ja ystävällisiksi ihmisiksi.

Sen ajan tavan mukaan istuivat herra ja palvelija samassa pöydässä, ja surukseen pani jälkimäinen merkille, kuinka vähän Tressilian kiinnitti huomiotansa ateriaan. Hän muisti tosin sen tuskan, minkä hän oli isännälleen tuottanut mainitsemalla neitoa, jonka seurassa hän oli Tressilianin ensiksi nähnyt, mutta peljäten ryhtyä koskettelemaan niin arkaluontoista asiaa, katsoi hän parhaaksi lukea hänen huonon ruokahalunsa toisen seikan syyksi.

»Nämä laitokset ovat ehkä liian karkeita Teidän Korkeudellenne», sanoi Wayland kukon koipien kadotessa näkymättömiin hänen ponnistelujensa tieltä; »mutta olisittepa Te oljennellut niin kauvan kuin minä siinä kurjassa komerossa, jonka Flibbertigibbet on nyt lähettänyt ylempiin ilmakerroksiin, luolassa, missä minä tuskin uskalsin ruokaani keittää, jott'ei savu näkyisi ulos, niin luulisinpa Teidän nyt pitävän tätä ihanaa kukonpaistia parempana herkkuna.»

»Jos se Sinulle maistuu, ystäväni», vastasi Tressilian, »niin sitä parempi. Mutta pidähän sentään kiirettä aterioimisellasi, jos voit, sillä tämä paikka ei ole sinulle oikein turvallinen, ja minun asiani käskevät jo matkaan.»

Suoden siis hevosilleen vain niin paljon lepoa kuin ne välttämättä tarvitsivat, jatkoivat he kulkuansa hyvää vauhtia Bradfordin asti, mihin he yöpyivät.

Seuraavana aamuna olivat he jo varhain satulassa. Ja jott'emme väsyttäisi lukijaa tarpeettomilla yksityisseikoilla, sanomme vain lyhyesti heidän ilman enempiä seikkailuja kulkeneen Wiltshiren ja Somersetin kreivikuntain läpi ja kolmantena päivänä sen jälkeen kun Tressilian oli lähtenyt Cumnorista, siinä puolipäivän maissa, saapuneen ritari Hugh Robsartin asuinpaikkaan, jota nimitettiin Lidcoten linnaksi ja joka sijaitsi aivan Devonshiren rajalla.

XII Luku.

Voi surkeaa! Talonne kauniin kukan
Linnain toisten iloiksi jo tuuli riisti.

Johanna Baillien Perhetarina.

Ladcoten vanha linna sijaitsi lähellä samannimistä kylää, aivan Exmoorin suuren, mahtavan metsän reunassa; tässä metsässä oli runsaasti riistaa ja muutamat vanhat, Robsartien perheelle kuuluvat oikeudet valmistivat ritari Hughille tilaisuuden harjoittaa siinä mielihuviaan, metsästystä. Vanha kartano oli matala, kunnianarvoisa rakennus, joka käsitti melkoisen alueen ja jota ympäröi syvä kaivanto. Pääkäytävää ja nostosiltaa suojeli kahdeksankulmainen, ammuin sitten rakennettu torni, jota peittivät niin paksult seiniläs ja muut köynnöskasvit, että oli vaikeata erottaa, mistä aineista se oli tehty. Tämän tornin kutakin kulmaa koristivat taas pienet harjatornit, mitkä oikullisesti vaihtelivat muotoaan ja kokoaan ja mitkä sentähden suuresti poikkesivat niistä yksitoikkoisista kivisistä pippurirasioista, joita uudemmassa goottilaisessa rakennustaitteessa käytetään samaan tarkoitukseen. Yksi näistä pikku torneista oli nelikulmainen ja toimi kellohuoneena. Mutta kello seiso nyt, erinomaisen masentava seikka Tressilianille, koska tuolla vanhalla hyvällä ritarilla oli muiden viattomien erikoisuuksiensa ohella myöskin ollut aina tapana pitää hermostuneen tarkkaa huolta ajan täsmällisestä mittaamisesta, mikä omituisuus on hyvin tavallinen niille, joilla on runsaasti sitä tavaraa tuhlattavana ja jotka tuntevat raskaana sen painon hartioillaan — aivan niin kuin näemme kauppiaiden huvikseen ottavan tarkan selon varastostaan juuri silloin, kun kysyntä on pienin.

Vanhan linnakartanon pihalle vei holvitie ylempänä mainitun tornin alitse, mutta nostosilta oli laskettu ja toinen rautanauloilla vahvistetun oven puoliskoista oli jätetty huolettomasti auki. Tressilian ratsasti kiireesti vipusillan yli, saapui pihaan ja alkoi äänekkäästi huutaa palvelijoita heidän nimiltään.

Jonkun aikaa vastasi hänelle vain koirain haukunta ja ulvominen, sillä niiden tarha oli vain vähän matkan päässä linnasta, ja sitäkin ympäröi sama kaivanto. Vihdoin ilmestyi näyttämölle Wiljami Badger, ritarin vanha, suosittu seuralainen, joka hoiti sekä kamaripalvelijan että metsästysjohtajan toimia. Tämä voimakas, ahavanpurema erämies osoitti suuren ilon merkkejä Tressilianin tunnettuaan.

»Jumala Teitä siunatkoon», huudahti hän, »herra Edmund, oletteko siinä itse luinenne ja lihoinenne? — Te kai voisitte hieman virkistää ritari Hughia, sillä minä, kappalainen ja mestari Mumblazen emme enään osaa tehdä hänelle kerrassaan mitään.»

»Onko herra Hugh sitten nyt huonompana kuin lähtiessäni, Wiljami?» kysyi Tressilian.

»Ei ruumiillisesti — jaksapa hän jo paljoa paremminkin», vastasi palvelija; »mutta hän on aivan kuin suunnilta pois — hän syö ja juo kuten tavallisestikin — mutta ei nuku, taikka oikeammin, ei valvo, vaan on koko ajan jonkunlaisessa nukkumisen ja valvomisen välisessä hämäryyden tilassa. Rouva Swineford väitti sen olevan yhtä lajia halvausta. — Ei, ei, rouva, sanoin minä, sydämeistä se tulee, sydämeistä se tulee.»

»Ettekö ole voineet saada häntä innostumaan entisiin puuhiinsa?» virkkoi Tressilian.

»Hän on kokonaan luopunut mielihommistaan», vastasi Wiljami Badger; »hän ei ole koskenutkaan lautapeliinsä eikä työntösuovoihinsa — eikä hän ole kertaakaan vilkaissut siihen suureen haukkametsästyskirjaan mestari Mumblazenin kanssa. Minä päästin kellonkin seisahtumaan, ajatellen, että sen lyöntien lakkaaminen häneen jotenkin koskisi, sillä tiedättehän, herra Edmund, miten omituinen hän oli siinä ajan laskemisessaan; mutta hän ei virkkanut koko asiasta sanaakaan, niin että kyllä kai minun pitää panna se vanha laitos naksuttelemaan jälleen. Rohkeninpa polkaista Bungaytakin hänälle, ja tiedättehän Te, millainen myräkki siitä olisi ennen nousnut — mutta nyt hän välitti yhtä vähän tuon koiraparan ulinasta kuin kissapöllön kirkumisesta savupiipussa — niin että minä en ymmärrä siitä enää kerrassaan mitään.»

»Saat kertoa minulle loput talon seinien sisällä, Wiljami. — Sillä välin vie tämä mies ruokahuoneeseen ja toimita hänelle hyvä kohtelu. — Hän on tietomiehiä.»

»Valkoisen vai mustanko tiedon miehiä, vähät minä siitä», virkkoi Wiljami Badger, »kunhan hänen tietonsa vain auttaisi meitä. — Hei, Tom kellarimestari, pidäppäs huolta tästä tietomiehestä — ja katso, ett'ei hän puhalla Sinulta lusikoitasi, ukkoseni», lisäsi hän kuiskaten kellarimestarille, joka ilmestyi erääseen ala-akkunaan, »olenpa nähnyt ennenkin noin rehellisen näköisiä veitikoita, jotka taisivat senkin tempun.»

Sitten johti hän Tressilianin alakerroksen vastaanottohuoneeseen ja meni tämän pyynnöstä katsomaan millaisessa tilassa hänen isäntänsä nyt oli, jott'ei hänen rakastetun holhokkinsa ja aijotun vävynsä äkillinen palaaminen vaikuttaisi häneen liian ankarasti. Hän tuli pian takaisin ja sanoi, että ritari Hugh oli vaipunut unenhorrokseen nojatuoliinsa, mutta että mestari Mumblazen heti ilmoittaisi herra Tressilianille, kun hän olisi herännyt.

»Mutta toinen kysymys on, tunteeko hän enää Teitä», lisäsi erämies, »sillä hän on unohtanut kaikkien metsästyskoirien nimet. Viikko sitten luulin jo hänen kääntyvän parempaan päin: — 'Satuloi huomenna vanha Raudikkoni', sanoi hän äkkiä, otettuaan tavallisen uniryypynsä suuresta hopeamaljasta, 'ja vie koirat Hazelhurstin kukkulalle päin.' Iloisia siinä kaikki oltiin, ja uloskin hänet saatiin aamulla, ja hän ratsasti ajopaikkaa kohti kuten tavallisestikin, puhumatta sanaakaan muuta kuin että tuuli kävi etelästä ja että vainu pysyisi. Mutta ennen kuin me olimme päästäneet koirat irtikään, alkoi hän tuijotella ympärilleen kuten äkkiä unesta heränneenä — käänsi hevosensa ympäri ja palasi linnaan takaisin, ja jätti meidät metsästelemään yksiksemme, miten halutti ja jos halutti.»

»Kerrotpa raskaita uutisia, Wiljami», vastasi Tressilian; »vain Jumala voi meitä auttaa — ihmiset eivät voi tässä mitään.»

»Eikä Teilläkään taida olla tietoja neiti Amysta? — Mutta mitäpä kysyisin — kasvojenne ilmehän jo minulle kaikki sanoo. Aina minä toivoin, että jos joku hänestä voisi tai tahtoisi saada selvää, niin juuri Te. Kaikki on nyt siis lopussa ja hukassa. Mutta jos minä ikinä saan sen Varneyn ampumamatkalle, lähetän minä siihen konnaan väkänuolen; ja sen minä vannon suolan ja leivän kautta.»

Hänen vielä puhuessaan avautui ovi ja mestari Mumblazen astui huoneeseen; hän oli kuihtunut, laiha, vanhanpuoleinen herrasmies, jonka poski oli kuin talvi-omena ja jonka harmaata tukkaa peitti osaksi korkea, kartiomainen hattu; tämä hattu muistutti muodoltaan suuresti niitä mansikkavasuja, joita Lontoon hedelmäkauppiat asettavat akkunoihinsa. Hän oli liian aaterikas mies tuhlataksaan sanoja niin turhaan toimitukseen kuin tervehdykseen; niinpä hän, otettuaan Tressilianin vastaan pään nyökähdyksellä ja käden puristuksella, viittasi häntä seuraamaan mukana herra Hughin suureen huoneeseen, missä se kunnan ritari tavallisesti asui. Wiljami Badger liittyi seuraan käskemättä,

hartaasti haluten nähdä, herättäisikö Tressilianin tulo hänen isäntänsä unteluuden tilastaan.

Pitkässä, matalassa salissa, jonka seiniä runsaasti kuristivat erämiehen aseet ja metsänkävijän voittomerkit, istui mahtavan kivitakan ääressä, minkä otsalla riippui miekka ja hoidon puutteesta himmentynyt rautapuku, Lidcoten ritari Hugh Robsart, verrattain lihava mies, jonka ruumiin avartuminen oli saatu pysymään kohtuullisissa rajoissa vain alituisen, ankaran liikunnan avulla. Tressilianista näytti unitauti, jota hänen vanha ystävänsä ilmeisesti poti, niiden muutamien viikkojen aikana, jotka hän oli ollut matkalla, enentäneen hänen lihavuuttaan; ainakin oli se huomattavasti himmentänyt hänen silmiensä eloisaa katsetta, joka heidän sisään astuessaan ensiksi hitaasti seurasi mestari Mumblazenia suuren tammipöydän luo, millä näkyi avattuna mahtava kirja, ja pysähtyi sitten ikäänkuin epätietoisena muukalaiseen, joka oli tullut hänen kanssaan huoneeseen. Kappalainen, harmaahapsinen pappismies, joka oli kuningatar Marian aikoina saanut kärsiä uskonsa takia, istui kirja kädessään toisessa huoneen nurkkauksessa. Hänkin tervehti surumielisesti Tressiliania ja laski kirjansa syrjään tarkatakseen vaikutusta, minkä hänen ilmestymisensä tekisi murtuneeseen vanhukseen.

Kun Tressilian silmät kyynelissä lähenei ja lähenei kihlatun morsiamensa isää, näytti ritari Hughin tajunta palaavan. Hän huokasi raskaasti ikäänkuin tainnostilasta heräjävä, kevyt värähdys kävi hänen kasvojensa yli, hän avasi sanaakaan sanomatta sylinsä ja Tressilianin heittäytyttyä siihen puristi häntä lujasti rintaansa vasten.

»Minulla on siis vielä jotakin, jonka puolesta elää», olivat hänen ensimmäiset sanansa; ja puhuessaan purki hän tunteitaan rajuun itkuun, kyynelten ajaessa toisiaan hänen ahavoituneita poskia ja pitkäa valkoista partaansa alas.

»Enpä luullut koskaan tarvitsevani kiittää Jumalaa, nähdessäni isäntäni itkevän», sanoi Wiljami Badger; »mutta nyt minä kiitän, vaikka olen vähällä yhtyä itkuun.»

»Minä en halua kysellä Sinulta mitään», virkkoi vanha ritari; »en mitään — en kerrassaan mitään, Edmund — Sinä et ole löytänyt häntä tai löytänyt hänet sellaisessa tilassa, että hänen olisi ollut parempi pysyä kadoksissa.»

Tressilian ei kyennyt vastaamaan muutoin kuin peittämällä kaksin käsin kasvonsa.

»Se riittää, se riittää. Mutta älä Sinä häntä itke, Edmund. Minulla on syytä itkeä, koska hän oli tyttäreni, — Sinulla on syytä iloita, ett'ei hän tullut vaimoksesi. — Suuri Jumala! Sinä tunnet paraiten, mikä on meidän hyväksemme. — Joka-iltaisena rukouksenani oli, että minun sallittaisiin nähdä Amy ja Edmund avioliitossa — jos se olisi täyttynyt, olisi nyt kirpeys liittynyt katkeruuteen.»

»Rauhoittukaa, ystäväni», sanoi kappalainen ritari Hughille, »kaikkien meidän toivojemme ja kaiken meidän hellän kiintymyksemme tytär ei voi olla sellainen kurja olento, joksi Te tahdotte hänet esittää.»

»Oi, ei», vastasi ritari Hugh kärsimättömästi, »tein väärin käyttäessäni niin suoraa puhetta siitä häpeällisestä tilasta, mihin hän on joutunut — varmaankin on sille keksitty joku uusi hovinimitys. Onhan vanhan devonshireläisen maanmoukan tyttärelle kunniaa kylliksi, kun pääsee korean hovikon hentuksi — ja vielä Varneyn — Varneyn, jonka iso-isää isäni auttoi, kun hänen onnensa murtui, siellä — taistelussa — siellä — taistelussa — missä Rikhard kaatui — ei tule mieleeni! — eikä kukaan teistä edes auta minua —.»

»Bosworthin taistelussa», virkkoi mestari Mumblazen, »jossa ottelivat Rikhard Crookback ja Henrik Tudor, nykyisen kuningattaren iso-isä, *Primo Henrici Septimi*, ja vuonna tuhatneljäsatia ja kahdeksankymmentäviisi, *post Christum natum*.»

»Niin, aivan niin», sanoi vanha ritari, »jokainen lapsikin sen tietää. — Mutta minun pääparkani unohtaa kaiken, mitä sen tulisi muistaa, ja muistaa vain sen, minkä se kaikkein kernaimmin tahtoi unohtaa. Järkeni on ollut melkein koko sen ajan sekaannuksissa, Tressilian, minkä Sinä viivyit poissa, ja vielä nytkin ajaa se vääriä jälkiä.»

»Teidän Korkeutenne», neuvoi kunnan kappalainen, »tekisi paraiten vetäytyessään huoneeseensa ja koettaessaan nukkua hetkisen — lääkäri jätti viihdyttävää juomaa — ja meidän Suuri Lääkärimme on käskenyt meidän käyttää maallisia apukeinoja vahvistuaksemme kestävämmä niitä koettelemuksia, joita Hän meille lähettää.»

»Oikein, oikein, vanha ystäväni», vastasi ritari Hugh, »ja me tahdomme kestää koettelemuksemme miehuullisesti. — Mehän olemme kadottaneet vain naisen. — Katsoppas, Tressilian», — hän veti povestaan pitkän, kiiltävän hiuskiehkuran — »katsoppas tätä kiharaa! — Minä kerron Sinulle, Edmund, että sinä iltana, jolloin hän katosi, sanoessaan minulle hyvää yötä kuten ennenkin, hän riippui kaulassani ja hyväili minua hellempin kuin tavallisesti; ja minä, vanha hupsu, pidätin häntä tästä kiharasta, kunnes hän otti saksensa, leikkasi sen poikki ja jätti sen käteeni — siinä kaikki, mitä minä

enää koskaan olin saava hänestä nähdä!»

Tressilian ei kyennyt vastaamaan, hyvin arvaten ne ristiriitaiset tunteet, jotka raivosivat tuon onnettoman karkulaisen rinnassa tällä kauhealla hetkellä. Kappalainen oli juuri avaamaisillaan suunsa, mutta ritari Hugh keskeytti hänet.

»Minä tiedän, mitä aijoitte sanoa, herra kappalainen — lopultakin oli se vain naisen hiuskihara — ja naisen kautta tulivat häpeä ja synti ja kuolema viattomaan maailmaan — ja oppinut mestari Mumblazenkin osaa sanoa syvällisen viisaita seikkoja heidän alemmuudestaan.»

»*C'est l'homme*», vastasi mestari Mumblazen, »*qui se bast, et qui conseille.*»

»Totta», virkkoi ritari Hugh, »ja sentähden tahdommekin käyttäytyä niinkuin tulee miesten, joissa on sekä voimaa että viisautta. — Tressilian, Sinä olet yhtä tervetullut kuin jos olisit tuonut parempiakin uutisia. Mutta olemme haastelleet liian kauvan kuivin suin. — Amy, täytäppäs malja Edmundille, ja minulle toinen.» — Sitten äkkiä muistaenkin käskevänsä henkilöä, joka ei voinut kuulla, pudisti hän päätänsä ja sanoi hengenmiehelle: »Tämä suru on sekaantuneessa mielessäni samaa kuin Lidcoten kirkko puistossamme: me saatamme hetkiseksi eksyä pensaikkoihin ja tiheikköihin, mutta jokaisen käytävän päästä näemme jälleen sen vanhan harmaan tornin ja esi-isieni haudan. Toivoisinpa saavani kulkea sitä tietä jo huomenna!»

Tressilian ja kappalainen pyytelivät yhdessä menehtynyttä vanhusta lähtemään levolle ja saivatkin vihdoin tahtonsa perille. Tressilian jäi hänen pääanalusensa ääreen siksi kunnes näki hänen viimeinkin vaipuvan unenhorrokseen ja palasi sitten neuvottelemaan kappalaisen kanssa toimenpiteistä, joihin oli ryhdyttävä näissä onnettomissa olosuhteissa.

He eivät voineet tästä keskustelusta sulkea mestari Mikael Mumblazenia, sitäkin vähemmän, kun, mitä toiveita he saattoivatkaan kiinnittää hänen älykkäisyyteensä, he tiesivät hänen olevan niin suuren vaiteliaisuuden ystävän, ett'ei ollut mitään pelättävää hänen osanotostaan neuvotteluihin. Hän oli vanha poikamies, hyvästä, mutta köyhästä perheestä, ja etäistä sukua Robsarteille, minkä heimolaisuuden johdosta Lidcoten linna oli viimeiset kaksikymmentä vuotta saanut nauttia hänen läsnäolonsa kunniaa. Hänen seuransa miellytti ritaria Hughia, etenkin hänen syvän oppineisuutensa takia, joka, vaikka se käsittikin yksinomaan vaakuna- ja sukutiedon sekä niihin liittyvät historianpilkkeet, oli juuri omiansa viehättämään vanhaa kunnan ritaria; lisäksi oli hänestä mukavaa tavata aina rinnaltaan ystävä, jonka puoleen kääntyä, kun hänen oma muistonsa, kuten usein tapahtui, jätti hänet pulaan tai vei väärille poluille nimissä ja vuosiluvuissa, mitkä ja muut samanlaiset vajanaisuudet mestari Mikael Mumblazen korjasi lyhyesti, täsmällisesti ja hienotunteisesti. Ja olevaakin elämää koskevissa asioissa antoi hän usein arvoituksellisella vaakunakielellään neuvoja, joita hyvin sopi ottaa varteen, tai jotka, käyttääksemme Wiljami Badgerin puheentapaa, kävivät suoraan otuksen kimppuun sillä välin kun muut rähmästivät pensaikoissa.

»Meidän on ollut aivan onnetonta täällä sen kunnan ritarin takia, herra Edmund», virkkoi kappalainen. »En ole niin kovasti kärsinyt sen jälkeen kun minut reväistiin irti rakkaasta laumastani ja pakotettiin jättämään se paavilaissusien valtaan.»

»Se tapahtui *in Tertio Mariae*», tiesi mestari Mumblazen.

»Taivaan nimessä», jatkoi kappalainen, »kertokaa meille, oletteko käyttänyt aikaanne paremmin kuin me, ja oletteko saanut mitään tietoja siitä onnettomasta työstä, joka niin monta vuotta oltuaan tämän murheeseen sortuneen talon ainoana ilona, on nyt muuttunut meidän suurimmaksi onnettomuudeksemme? Oletteko edes saanut selville hänen olinpaikkaansa?»

»Olen», vastasi Tressilian. »Tiedättekö Cumnorin kartanoa Oxfordin lähellä?»

»Tiedän hyvinkin», sanoi hengenmies; »se kuului ennen Abingdonin munkeille.»

»Joiden vaakunan», ehätti mestari Mikael, »minä olen nähnyt suuren salin takan otsalla — leveä risti neljän jalattoman linnun keskellä.»

»Siellä se onneton neito asuu sen Varney-konnan kanssa», sanoi Tressilian. »Ell'ei olisi sattunut erästä omituisista seikkaa väliin, olisi miekkani kostanut kaiken meidän häpeämme, samoin kuin hänenkin tuolle kurjalle heittiölle.»

»Kiitä Jumalaa, joka pidätti kätesi verityöstä, malttamaton nuori mies!» vastasi kappalainen. »Kosto on minun, sanoo Herra, ja minä olen kostava. Olisi parempi ajatella keinoja, millä voisimme vapauttaa hänet sen hylkiön häpeällisistä kahleista.»

»Niille annetaan vaakunatieteessä nimi *laquei amoris* tai *lacs d'amour*», ilmoitti Mumblazen.

»Siihenpä apuanne pyydänkin, ystäväni», vastasi Tressilian; »minä aijon syyttää sitä konnaa itsensä valta-istuimen juurella petoksesta, naisen viettelemisestä ja vieraanvaraisuuden lakien loukkaamisesta. Kuningatar on minua kuuleva, vaikka Leicesterin kreivi, sen heittiön suojelija, seisoi hänen oikealla puolellaan.»

»Hänen Majesteettinsa», virkkoi kappalainen, »näyttää alamaisilleen kiitettävää esimerkkiä puhtaista tavoista, ja on epäilemättä maksava sille kunnottomalle rosvolle ansaitun palkkansa. Mutta eikö olisi parempi ensinnä kääntyä Leicesterin kreivin puoleen hänen palvelijaansa koskevassa asiassa? Jos hän suostuu tekemään oikeutta, pelastutte Te saamasta itsellenne mahtavan vihamiehen, mikä varmasti tapahtuisi, jos Te ilman muuta syytätte hänen tallimestariaan ja ensimmäistä suosikkiaan kuningattaren edessä.»

»Sydämeni vastustaa neuvoanne», sanoi Tressilian. »Minä en voi ajaa jalon kasvatusisäni asiaa — onnettoman Amyn asiaa — muiden kuin laillisen hallitsijattareni edessä. Leicester, sanonette, on jalomielinen — vaikkapa niinkin — mutta hän on vain alamainen kuten me muutkin, enkä minä tahdo valittaa hänelle, jos parempikin keino on tarjolla. Kuitenkin olen miettivä sitä, mitä minulle sanoitte — mutta minä tarvitsen Teidän apuanne saadakseni kunnan ritari Hughin tekemään minut asianajajakseen ja valtuutetukseni, sillä minun täytyy puhua hänen nimessään eikä omassani. Kun Amy nyt kerran on voinut niin paljon muuttua, että on saattanut hullaantua siihen mitättömään, uinailevaan hovikkoon, täytyy hänen ainakin saada se hyvitys, mikä vielä on hänen vallassaan.»

»Parempi hänen olisi kuolla *coelebs* ja *sine proles*», sanoi Mumblazen kiivaammin kuin hänelle oli tavallista, »kuin että yhdistettäisiin, *per pale*, sellaisen konnan vaakuna Robsartein jaloihin merkkeihin!»

»Jos Teidän aikomukseenne on, kuten en voi epäilläkään», sanoi hengenmies, »pelastaa niin paljon kuin vielä on mahdollista tämän onnettoman nuoren naisen kunniaa, niin kehoitan Teitä yhä uudestaan etusijassa vetoamaan Leicesterin kreiviin. Hän harjoittaa yhtä rajatonta valtaa talossaan kuin kuningatar maassaan, ja jos hän ilmoittaa Varneylle sitä haluavansa, niin ei hänen kunniansa joudu ainakaan niin julkisen häväistyksen alaiseksi.»

»Olette oikeassa, olette oikeassa», toisteli Tressilian innokkaasti, »ja minä kiitän Teitä, että Te huomautitte sellaista, minkä minä malttamattomuudessani kokonaan syrjäytin. Minä en tosin luullut koskaan tarvitsevani anoa armoa Leicesteriltä; mutta minä voisin jopa polvistuakin sen ylpeän Dudleyn eteen, jos vain siten voisin poistaa pienimmänkin häpeän häivän tämän onnettoman neidon maineesta. Tehän auttanette minua saadakseni tarpeelliset valtuutukset ritari Hugh Robsartilta?»

Kappalainen vakuutti hänelle avuliaisuuttaan ja vaakunatieteilijä nyykäytti päätään hyväksyvästi.

»Teidän täytyy myöskin olla valmiita vaadittaessa todistamaan sitä avosydämistä vieraanvaraisuutta, jota kunnan ystävämme osoitti tuolle kavalalle petturille ja sitä intoa, jolla hän koetti viekoitella hänen onnetonta tytärtään.»

»Ensi alussa», sanoi kappalainen, »ei Amy minun ymmärtääkseni pitänyt paljoa hänen seurastaan, mutta myöhemmin näin minä heidät usein yksissä.»

»*Seiant* vierashuoneessa», liitti Mikael Mumblazen, »ja *passant* puutarhassa.»

»Kerran yllätin minä heidät sattumalta», jatkoi pappi, »etelänpuoleisessa metsässä, eräänä kevätiltana — Varney oli niin verhoutunut ruskeanpunaiseen viittaansa, ett'en nähnyt hänen kasvojansa, — he erosivat äkkiä, kuullessaan kahinaa lehvästöstä, ja minä huomasin tytön kääntävän päänsä ja katselevan kauvan hänen jälkeensä.»

»Kaula *reguardant*», virkkoi vaakunatieteilijä — »ja heidän pakopäivänään, ja se oli Pyhän Augustinuksen päivän aatto, näin minä Varneyn tallirengin, hänen palvelijanpukuunsa puettuna, pitelevän herransa ja neiti Amyn ratsuja, *proper* suitsitettuna ja satuloituina, kirkkomaan aitauksen takana.»

»Ja nyt pidetään Amya vankina salaisessa asuinpaikassaan», sanoi Tressilian. »Se konna saadaan siten kiinni, ja toivoisinpa hänen kieltävän rikoksensa, jotta minä voisin paiskata epäamättömän todistuksen hänen petollisesta kurkustaan alas! Mutta minun täytyy valmistautua matkalleni. Toimittakaa Te, hyvät herrat, kasvatusisältäni sellaiset valtuutukset, että minä voin vapaasti toimia hänen nimessään.»

Näin puhehin poistui Tressilian huoneesta.

»Hän on liian kiivas», sanoi kappalainen; »ja minä rukoulen Jumalaa antamaan hänelle sen kärsivällisyyden, joka on tarpeen ollessa tekemisissä Varneyn kanssa.»

»Kärsivällisyys ja Varney», virkkoi Mumblazen, sopivat vaakunatieteen mukaan yhtä vähän toisiinsa kuin metalli metalliin. Hän on kavalampi kuin sireeni, raatelunhimoisempi kuin hirmukotka, myrkyllisempi kuin lohikäärme ja julmempi kuin takajaloilleen kohonnut jalopeura.»

»Minä kuitenkin epäilen», jatkoi kappalainen, »saatammeko me oikeastaan pyytää ritari Hugh Robsartilta, katsoen hänen nykyiseen tilaansa, valtakirjaa, joka siirtää hänen isänoikeutensa neiti Amyyn jollekin toiselle —»

»Teidän Korkea-arvoisuutenne ei tarvitse lainkaan sitä epäillä», sanoi Wiljami Badger, joka astui huoneeseen hänen puhuessaan, »sillä minä panen henkeni pantiksi siitä, että hän on herätessään toinen mies kuin näinä viimeisinä kolmenakymmenenä päivänä.»

»Niinkö, Wiljami», vastasi kappalainen, »luotatko sinä niin lujasti tohtori Diddleumin juomaan?»

»En hituistakaan», vakuutti Wiljami, »sillä isäntäni ei koskaan maistanut siitä tippaakaan, palvelijatar kun kaatoi sen aina maahan. Mutta herra Tressilianin seurassa tuli tänne muuan vieras mies, ja hän antoi ritari Hughille juoman, joka on kaksikymmentä kertaa parempaa. Minä hieman puhutin häntä, enkä minä ole vielä nähnyt eläinpuoskaria enkä ketään muutakaan, joka olisi niin tarkoin selvillä hevosten ja koirain taudeista; eikä sellainen koskaan käsittele pahoin kristittyä ihmistäkään.»

»Eläinpuoskari! Sinä julkea mies! — Ja kenen luvalla hän toimii, jos saan kysyä?» huudahteli kappalainen hämmästyksen ja suuttumuksen valtaamana; »tai kuka antaa meille takuut tästä uudesta lääkäristä?»

»Mitä lupaan tulee, niin Teidän Korkea-arvoisuutenne suvainnee kuulla, luvan annoin minä; ja takaukseen nähden luulen minä, ett'en ole ollut tässä talossa kahtakymmentäviittä vuotta saamatta oikeutta määrätä, mitä lääkkeitä annetaan eläimille tai ihmisille — minä, joka osaan, jos niin tarvitaan, antaa parannejuomia ja pillereitä tai iskeä suonta tai määrätä vetolaastaria vaikka itselleni.»

Robsartin perheen neuvonantajat pitivät välttämättömänä saattaa tämän seikan heti Tressilianin tietoon, ja tämä kutsuikin viipymättä seppä Waylandin puheilleen, kysyen häneltä (kuitenkin kahden kesken), kenen luvalla hän oli rohjennut antaa lääkettä ritari Hugh Robsartille.

»Kuinka», vastasi seppä, »Teidän Korkeuteennehan muistanee vielä minun kertoneen, että minä olin päässyt tunkeutumaan syvemmälle isäntäni — tarkoitan oppinutta tohtori Doboobieta — salaisuuksiin kuin hän tahtoi myöntääkään; ja puolet hänen vihastaan ja kaunastaan minua kohtaan johtui siitä, että — paitsi sitä, että minä olin ehtinyt nähdä liian tarkoin hänen tempunsa — muutamat älykkäät henkilöt, etupäässä eräs abingdonilainen nuori, iloinen leski, pitivät minun lääkemääräyksieni hänen rohtojaan parempina.»

»Tässä eivät nyt ilvetemppusi kelpaa, mies!» sanoi Tressilian ankarasti. »Jos Sinä olet pitänyt meitä pilanasi — tai etenkin jos Sinä olet tehnyt jotakin, joka voi vahingoittaa ritari Hugh Robsartin terveyttä, niin löydät Sinä hautasi tinakaivoksen pohjasta.»

»Minä tiedän liian vähän suuresta *arcanumista* muuttaakseni malmia kullaksi», vastasi Wayland varmana. »Mutta hillitkää pelkonne, herra Tressilian — minä ymmärsin vanhan ritarin taudin siitä, mitä Wiljami Badger kertoi minulle; ja toivoakseni saatan minä määrätä pienen annoksen mandragoraa, jonka välttämättömästi tuottama uni on kaikki, mitä herra Hugh Robsart tarvitsee hämmentyneiden aivojensa selvikkeiksi.»

»Toivon Sinun pelaavan rehellistä peliä kanssani, Wayland?» sanoi Tressilian.

»Rehellisintä ja kunniallisinta, kuten asiain meno tulee näyttämään», vastasi seppä. »Mitä hyötyä olisi minulla siitä, että tekisin pahaa teidän rakastamallenne vanhusraukalle? Teidän, jota minä saan kiittää siitä, ett'ei serkku Pinniewinks tällä hetkellä repele lihaani ja jänteitäni kirotuilla pihdeillään ja sorki jokaista ruumiini luomea terävällä piikillään (rutto käsiin, jotka sen takoivat!), muka löytääkseen noidanmerkin? — Minä toivon saavani halpana palvelijananne liittyä Teidän Korkeuteenne seurueeseen, ja minä pyydän vain, että minun rehellisyyttäni arvostellaan sen mukaan, mikä seuraus on oleva kunnan ritarin unesta.»

Seppä Wayland osasi ennustuksissaan oikeaan. Viihdyttävä juoma, jonka hänen taitonsa oli valmistanut ja Wiljami Badgerin luottavaisuus määrännyt nautittavaksi, vaikutti mitä parhaiten. Potilaan uni oli ollut pitkä ja rauhallinen, ja kun vanhusparka heräsi, oli hän tosin vielä hyvin alakuloinen ja heikko, mutta hän saattoi nyt paljoa paremmin käsittää kaikkea, mikä osui hänen tajuntansa piiriin, kuin joku aika takaperin. Hän vastusti hetkisen sitä ystäviensä ehdotusta, että Tressilian matkustaisi hoviin koettamaan saada hänen tyttärtään takaisin ja korjaamaan niin paljon kuin mahdollista hänen maineensa kärsimää kolahdusta. »Antakaa hänen mennä», sanoi hän; »hän on vain

haukka, joka kiittää myötätuuleen; minä en viitsisi tuhлата vihellystäkään kutsuakseni häntä takaisin.» Mutta vaikka hän jonkun aikaa pysyikin tällä päällä, saatiin hänet kuitenkin lopulta vakuutetuksi siitä, että hänen velvollisuutensa oli ryhtyä toimenpiteeseen, johon hänen luonnolliset tunteensakin häntä pakottivat, ja että hänen tuli suostua siihen, että Tressilian yrittäisi kaikkea, mitä suinkin yrittää voisi, hänen tyttärensä parhaaksi. Niinpä hän kirjoittikin nimensä valtuuskirjan alle, jonka kappalainen oli parhaan taitonsa mukaan kyhännyt, sillä niinä yksinkertaisina aikoina olivat papit usein laumansa ohjaajia yhtä hyvin jumalansanassa kuin laki-asioissakin.

Kahdenkymmenen neljän tunnin kuluttua hänen palaamisestaan Lidcoten linnaan, oli kaikki valmiina Tressilianin toista lähtöä varten; mutta muuan oleellinen seikka oli unohdettu, ja siitä huomautti ensiksi Tressilianille mestari Mumblazen. »Te olette menossa hoviin, herra Tressilian», sanoi hän; »mutta suvainnettehan muistaa, että Teidän vaakunakoristuksinne täytyy olla *argent ja or* — muut värit eivät käy siellä.» Tämä huomautus oli yhtä pulmallinen kuin se oli oikea. Saadakseen hovissa jotakin aikaan, oli puhdas raha yhtä välttämätöntä Elisabetin kultaisina päivinä kuin minkä seuraavan hallitsijan aikana tahansa; mutta sitä tavaraa ei Lidcoten linnan asukkailla ollut kovin viljalti. Tressilian itse oli köyhä; ritari Hugh Robsartin tulot olivat hänen vieraanvaraisen elämäntapansa takia tyystin kuluneet, jopa ennakoltakin nautitut; ja niin oli siis välttämätöntä vaakunatieteilijän, joka huomautuksenkin teki, ratkaista myös pulma. Mestari Mikael Mumblazen tekikin niin tuomalla näkyville kukkaron, joka kahdenkymmenen vuoden säästöinä sisälsi lähes kolmesataa puntaa erilaisia kulta- ja hopearahoja, mitkä kaikki hän nyt, sanaakaan puhumatta, omisti miehen palvelukseen, jonka talon suoma suoja oli tehnyt hänelle mahdolliseksi koota tämän pienen aarteen. Tressilian otti sen vastaan hetkeäkään epäröimättä, ja molemminpuolinen kädenpuristus oli ainoa, mikä ilmaisi sitä iloa, jota toinen tunsii saadessaan uhrata kaikkensa sellaiseen tarkoitukseen ja toinen nähdessään niin haitallisen esteen matkansa menestyksen tieltä hävinneen niin äkkiä ja niin odottamattomalla tavalla.

Kun Tressilian varhain seuraavana aamuna laittautui lähtökuntoon, pyrki seppä Wayland hänen puheilleen; ja lausuttuaan toivovansa Tressilianin olleen tyytyväisen hänen lääkkeensä vaikutukseen ritari Hugh Robsartiin ilmaisi hän haluavansa seurata häntä hoviin. Juuri sitä oli Tressilianin joskus ajatellut; sillä se oveluus ja älykkäisyys ja kekseliäisyys, jota tämä mies oli osoittanut heidän yhteisen matkansa kestäessä, oli saattanut Tressilianin pitämään hänen apuansa tärkeänä. Mutta Waylandia vaanivat lain kourat; ja siitä Tressilian häntä muistuttikin, viitaten samalla Pinniewinksin pihteihin ja tuomari Blindasin vangitsemiskäskyyn. Seppä Wayland nauroi molemmille.

»Katsokaas, herra!» sanoi hän, »minä olen vaihtanut sepänvarustukseni palvelijanpukuun; mutta ilman sitäkin, katsokaas näitä minun viiksiäni — nyt riippuvat ne alaskäsin — mutta jos minä vain kiekahutan niitä hieman ylöspäin ja värjään niitä eräällä aineella, jota osaan valmistaa, ei itse pirukaan minua hevni tuntisi.»

Hän antoi vastaavan teon seurata sanojaan; ja minuuttia lyhemmässä ajassa oli hän vain harjaamalla ylöskäsin viiksensä ja tukkansa muuttunut aivan toiseksi henkilöksi kuin se oli, joka vähää ennen oli astunut huoneeseen. Mutta Tressilian epäili yhä ottaako häntä palvelukseensa vaiko ei, ja seppä pyyteli sitä innokkaammin.

»Minun on kiittäminen Teitä hengestäni», puheli hän, »ja minä haluaisin kernaasti maksaa osan velkaani, etenkin kun kuulin Wiljami Badgerilta, mille vaaralliselle yritykselle Teidän Korkeutenne on lähdessä. Minä en tosin pyri olemaan mikään tappelupukari enkä minä suinkaan haluaisi kuulua noihin pöyhkeihin kalvanheiluttajiin, jotka puoltavat herrojensa asiaa miekoin ja kilvin. Ei, minä olen niitä, jotka pitävät kelpo kemujen loppua parempana kuin tappelun alkua. Mutta minä tiedän voivani hyödyttää Teidän Korkeutenne niissä asioissa, joita Te ajatte, paremmin kuin yksikään noista säilän ja tikarin sankareista, ja luulenpa pääni saavan enemmän aikaan kuin sata heidän kättänsä.»

Tressilian epäroi yhä. Hän ei tiennyt vielä paljoa tästä omituisesta miehestä, ja hän punnitsi yhä, voisiko hän luottaa häneen tarpeeksi tehdäkseen hänestä hyödyllisen apulaisen nykyisessä yrityksessään. Ennen kuin hän oli päässyt mihinkään ratkaisevaan päätökseen, kuului linnan pihalta hevosen kavioiden kapsetta, ja mestari Mumblazen ja Wiljami Badger astuivat kiireesti Tressilianin huoneeseen ja puhuivat molemmat melkein yht'aikaa.

»Vast'ikään saapui tänne muuan palvelija kauneimman harmajan selässä mitä olen eläessäni nähnyt», sanoi Wiljami Badger, joka ehätti ensiksi; — »ja sen miehen käsivarressa on hopeinen vaakunamerkki, missä näkyy kreivin kruunun alla tultasyöksevä lohikäärme tiiliskivi suussa», sanoi mestari Mumblazen, »ja hän tuo kirjettä, joka on suljettu samanlaisella sinetillä.»

Tressilian otti kirjeen, jonka osoitepuolelle oli piirretty: »Kunnioitettavalle Herra Edmund Tressilianille, rakkaalle sukulaisellemme — Nämä rivit — ratsasta, ratsasta, ratsasta — henkesi edestä, henkesi edestä, henkesi edestä.» Sitten hän avasi sen ja havaitsi sen sisältävän seuraavaa:

»Herra Tressilian, hyvä ystävämme ja serkkumme!

»Me olemme nykyään niin sairaana ja muutoinkin niin huolestuttavassa asemassa, että me haluamme kerätä ympärillemme kaikki ystävämme, joiden hellään uskollisuuteen me erittäin saatamme luottaa ja joihin me ensimmäisinä ja läheisimpinä luemme kunnioitettavan herra Tressilianimme, niin hyvän tahdon kuin kyvynkin puolesta. Sentähden pyydämme Teitä mitä kiireimmin saapumaan halpaan asuntoomme Say's Courtiin, Deptfordin lähelle, missä me tulemme Teidän kanssanne lähemmin pohtimaan asioita, joita emme katso voivamme esittää näin kirjeellisesti. Ja niin me sanomme Teille sydämelliset hyvästit ja olemme palvelukseksenne rakastava sukulaisenne

»Ratcliffe, Sussexin kreivi.»

»Lähetä sanansaattaja heti tänne, Wiljami Badger», sanoi Tressilian; ja kun mies oli astunut huoneeseen, huudahti hän: »Ahaa, Stevens, Sinäkö se oletkin! Mitenkä jaksaa kunnioitettava kreivimme?»

»Huonosti, herra Tressilian», oli sanansaattajan vastaus, »ja siksi tarvitseekin hän sitä kipeämmin hyviä ystäviä ympärilleen.»

»Mutta mikä sitten kreiviä vaivaa?» kysyi Tressilian tuskallisena, »enhän ole kuullut hänen edes sairastuneen.»

»En tiedä, herra», vastasi mies; »mutta hyvin sairas hän vain on. Lääkärit eivät tiedä, mihin ryhtyä, ja useat talossa epäilevät jotakin konnankoukkua — noitakeinoja tai vieläkin pahempaa.»

»Millaiset ovat taudin oireet?» kysyi seppä Wayland käyden nopeasti lähemmäksi.

»Että mitkä?» ihmetteli lähetti, joka ei ollut ymmärtänyt hänen kysymystään.

»Mitä paikkaa hän valittaa?» tiedusteli Wayland; »missä kipu asuu?»

Mies katsahti Tressilianiin ikäänkuin kysyäkseen, pitikö hänen vastata muukalaisen uteluihin, ja saatuaan myöntävän viittauksen, luetteli hän kiireesti asteettaisen voimien vähenemisen, ankaran yöhikoilemisen, ruokahalun häviämisen, yleisen heikkouden, j.n.e.

»Joihin liittyy kalvava tuska vatsassa ja lievä kuume», virkkoi Wayland.

»Aivan niin», myönsi lähetti hiukan ihmeissään.

»Minä tiedän, miten se tauti on syntynyt», sanoi seppä, »ja minä tiedän sen syyn. Teidän isäntänne on syönyt Pyhän Nikolain mannaa. Minä tiedän myöskin parannuskeinon — mestarini ei saa sanoa minun turhaan opiskelleeni hänen työpajassaan.»

»Mitä tarkoitat?» kysyi Tressilian kulmakarvojaan rypistäen; »puheena on tässä muuan Englannin korkeimpia ylimyksiä. Huomaa hyvin, ett'ei ilvehtiminen käy tässä lainkaan päinsä.»

»Jumala minua siitä varjelkoon!» huudahti seppä Wayland. »Minä sanon vain, että minä tiedän hänen tautinsa ja että osaan sen parantaa. Muistakaa, mitä tein ritari Hugh Robsartille.»

»Meidän täytyy heti paikalla matkaan», sanoi Tressilian. »Jumala kutsuu meitä.»

Ilmoitettuaan kiireesti tämän uuden syyn pikaiseen lähtöönsä, viittaamatta kuitenkaan Stevensin epäilyihin tai seppä Waylandin vakuutuksiin, heitti hän siis hellimmät hyvästit ritari Hughille ja koko Lidcoten linnan väelle, jotka saattoivat häntä rukouksin ja siunauksin, ja matkusti sitten niin nopeasti kuin suinkin pääsi Waylandin ja Sussexin kreivin palvelijan seuraamana Lontoota kohti.

XIII Luku.

Mä tiedän, Teill' on arsenikkia,
Vihtrilliä, lipeää, väkisuolaa,
Viinikiveä, sinuperia. — Siitä
Miehestä viel' suuri tietoniekka paisuu:
Viisaiden kiven löytää hän, elleikään
Täydelleen, niin hyvin lähipitäin.

Kullantekijä.

Tressilian ja hänen seuralaisensa katkaisivat taipaleitaan kaikella kiireellä. Lähtiessä oli hän kysynyt sepältä, eikö tämä haluaisi välttää Berkshireä, missä hän oli näytellyt niin huomattua osaa. Mutta Wayland vastasi epäröimättä kieltäen. Hän oli käyttänyt sitä lyhyttä aikaa, minkä he viettivät Lidcoten linnassa, muuttaakseen ulkomuotonsa ihmeellisellä tavalla. Hänen sakea, rehoittava partansa oli nyt supistunut pieniin, sotilasmaisesti ylöspäin kiverrettyihin viiksiin. Runsaan maksun saanut räätäli Lidcoten kylästä oli tilaajan ohjaamana käytellyt taitoansa niin erinomaisesti, että hän oli täydellisesti muuttanut Waylandin ulkonaisen ihmisen ja tehnyt hänet näöltään melkein kahtakymmentä vuotta nuoremmaksi. Ennen, noen ja hiilten mustaamana — pitkätukkaisena ja työnsä köyristämänä — eriskummallisen pukunsa rumentamana näytti hän vähintään viidenkymmenen vanhalta. Mutta nyt, päällänsä Tressilianin siro palvelijanpuku, miekka sivullansa ja kilpi käsivarrellansa oli hän mitä uljain, mahtavin asemies, joka iältään saattoi olla siinä kolmenkymmenen ja kolmenkymmenenviiden maissa, ihmiselämän parhaassa kukoistuksessa. Hänen entinen villi, kömpelömainen käytöksensäkin näytti muuttuneen rohkeaksi, teräväksi, itsetietoiseksi katseen ja teon kerkeydeksi.

Kun Tressilian halusi tietää syytä niin omituiseen ja niin täydelliseen muodonvaihdokseen, vastasi Wayland vain laulamalla pari säettä eräästä näytelmästä, joka siihen aikaan oli vielä uusi ja jonka suosiollisemmat arvostelijat myönsivät ilmaisevan jonkunlaista neroutta tekijässä. Me olemme onnellisia saadessamme pelastaa ne säkeet unhoon joutumasta; ne kuuluivat täsmälleen näin:

»Ban, ban, ca Caliban —
On uusi mies — sai uuden herran.»

Vaikk'ei Tressilian muistanutkaan säkeitä, muistuttivat ne kuitenkin häntä siitä, että Wayland oli kerran ollut näyttelijänä, seikka, joka jo semmoisenaan verrattain hyvin selitti sen kätevyuden, millä hän toimitti niin perinpohjaisen muutoksen ulkomuodossaan. Taiteilija luotti niin suuresti valepukunsa täydelliseen vaihtumiseen tai valepukunsa täydelliseen vaihtamiseen, mikä lienee oikeampi sanantapa, että hän pahoitteli kovin, kun ei heidän tiensä johtanut hänen vanhan pakopaikkansa sivu.

»Minä uskaltaisın», kerskaili hän, »tässä puvussa ja Teidän Korkeutenne suojassa astua itsensä herra tuomari Blindasin eteen, vaikkapa neljänneskäräjien istuntopäivänä; mutta haluaisinpa tietää, mitä on tullut pikku tontustamme, joka varmasti näyttelee vielä pahalaisen osaa maailmassa, jos hän vain pääsee eroon kotonurkistaan ja iso-äidistään ja koulumestaristaan. — Niin, ja entä tuhoutunut holvi!» jatkoi hän; »tekisipä mieleni nähdä, millaisen hävityksen niin suuren ruutimäärän räjähdys sai aikaan tohtori Demetrius Doboobien lasikulhojen ja pullojen seassa. Olen varma siitä, että minun maineeni kiertelee vielä Whitehorses laaksoa kauvan sen jälkeen kun ruumiini on jo mädäntynyt; ja että moni hölmö sitoo hevosensa kiveen, laskee hopeakolikonsa entiselle paikalleen ja piipittelee kuin tynnellä vihjeltelevä merimies, kutsuakseen seppä Waylandia kengittämään hänen koniansa. Mutta hevonen saa kangistustaudin ennen kuin seppä tottelee kutsua.»

Tässä suhteessa osoittautuikin Wayland oikeaksi ennustajaksi; ja niin helposti syntyvät tarut, että muuan hämäräperäinen kertomus hänen tavattomasta hevosten käsittelytaidostaan elää vielä tänäkin päivänä Whitehorses laaksossa; eivätkä tarinat Alfredin voitosta eikä kuuluisasta Puseyn sarvesta ole niin hyvin säilyneet Berkshiressä kuin kaamea juttu seppä Waylandista.

Matkustajain kiire ei sallinut heidän pysähtyä muulloin kun milloin hevosia oli välttämättä syötettävä; ja koska monet niistä paikoista, joiden läpi he kulkivat, olivat Leicesterin kreivin tai hänestä välittömästi riippuvain henkilöiden aluetta, pitivät he viisaimpana salata nimensä ja matkansa tarkoituksen. Moisissa tilaisuuksissa tuli seppä Waylandin nokkeluus (tällä nimellä mainitsemme edelleenkin taitoniekkaa, vaikka hänen oikea nimensä olikin Lancelot Wayland) erinomaiseen tarpeeseen. Hän näytti tosiaankin suureksi huvikseen käyttävän oveluuttaan kaikenlaisen vakoilun pettämiseksi ja juomanlaskijain ja majatalojen isäntäin uteliaisuuden johtamiseksi väärille jäljille. Heidän lyhyen matkansa aikana toimitti hän heistä kiertämään kolme erilaista ja vastakkaista huhua; nimittäin ensiksi, että Tressilian oli Irlannin varakuningas, joka oli valepuvussa tullut kuulemaan kuningattaren käskyjä sen suuren kapinoitsijan Rory Oge MacCarthy Mac Mahonin suhteen; toiseksi sanoi hän Tressilianin olevan Ranskan kuninkaan vanhimman veljen asiamiehen, joka oli tullut hänen puolestaan tavoittelemaan Elisabetin kättä; kolmanneksi, että hän oli Medinan herttua, joka oli tuntemattomana saapunut sovittamaan Filipin ja kuningattaren riitaisuuksia.

Tressilian oli kaikesta tästä suutuksissaan ja nuhteli ankarasti seppää niistä erilaisista haitoista ja erittäinkin siitä tarpeettomasta huomiosta, joiden alaisiksi he joutuivat näiden tekaistujen juttujen takia; mutta hänet tynnytti (ja kukapa olisi voinut vastustaa sellaista todistelua?) Wayland sillä vakuutuksella, että suurinta huomiota herätti hänen, Tressilianin, oma esiintyminen, minkä takia taas oli välttämätöntä keksiä joku tavaton syy hänen matkansa nopeuden ja salaperäisyyden selittämiseksi.

Vihdoin saapuivat he lähemmäksi pääkaupunkia, missä matkustajain suuremman tulvailemisen takia heidän kulkunsa ei herättänyt huomiota eikä uteluja, ja lopulta astuivat he Lontoon portista sisään.

Tressilianin aikomuksena oli matkustaa suoraan Deptfordiin, missä Sussexin kreivi asui, ollakseen lähempänä hovia, jota siihen aikaan pidettiin Greenwichissä, Elisabetin mielipaikassa, se kun samalla oli hänen syntymäsiijansa. Mutta lyhyt viivähtäminen Lontoossa kävi tarpeelliseksi; ja sitä pitensivät vielä jonkun verran seppä Waylandin hartaat pyynnöt, tämä kun anoi lupaa saada hieman kierrellä kaupungilla.

»Tartu miekkaasi ja kilpeesi ja seuraa minua sitten», sanoi Tressilian; »minäkin aijoin lähteä asioilleni ja niin voimme kulkea yksissä.»

Tämän hän sanoi sen takia, ett'ei hän vielä ollut niin varma uuden seuralaisensa uskollisuudesta, että olisi voinut päästää hänet näkyvistään tällä tärkeällä hetkellä, jolloin Elisabetin hovin kilpailevat puolueet olivat niin kireällä sotakannalla. Seppä Wayland alistui kernaasti tähän varovaisuuskeinoon, jonka syyn hän luultavasti oivalsi, mutta pyysi vain isäntäänsä seuraamaan häntä niiden rohdoskauppioiden ja apteekkarien myymälöihin, jotka hän oli osoittava Fleetkadulla ja sallimaan hänen toimittaa erinäisiä välttämättömiä ostoksia. Tressilian suostui ja kulki palvelijansa opastamana perättäin neljässä, viidessä myymälässä, missä hän havaitsi Waylandin ostavan kustakin vain yhtä ainoata lääketta ja eri määrissä. Aineet, joita hän ensiksi kysyi, olivat pian käsillä, toinen toisensa jälkeen, mutta niitä, joita hän sitten tiedusteli, oli paljon vaikeampi löytää — ja Tressilian huomasi Waylandin useammin kuin kerran myyjän suureksi hämmästykseksi hylkäävän tarjotun kasvipihkan tai yrtin ja pyytävän vaihtamaan sitä oikeaan lajiin tai lähtevän hakemaan sitä muualta. Erittäinkin yhtä ainetta näytti olevan melkein mahdotonta löytää. Muutamat rohdoskauppiat ilmaisivat suoraan, ett'eivät olleet sitä koskaan nähneetkään — toiset väittivät, ett'ei sellaista ainetta ollut olemassakaan muualla kuin hassahtaneiden kullantekijäin mielikuvituksessa — ja useimmat yrittivät tyrkyttää ostajalle jotakin sijaisainetta, jolla he vakuuttivat olevan aivan samat ominaisuudet, vieläpä paljoa suuremmassa määrässä, kun Wayland oli sen hyljännyt ilmoittamalla, ett'ei se ollut hänen pyytämänsä lääketta. Ja yleensä olivat he kaikki kovin uteliaita tietämään, mihin hän aikoi sitä ainetta käyttää. Muuan vanha, laiha rohdoskauppias, jolle seppä oli tehnyt tavallisen kysymyksensä sanoilla, mistä Tressilian ei ymmärtänyt eikä muistanut mitään, vastasi suoraan, ett'ei koko Lontoosta löytynyt sitä ainetta, ell'ei Yoglan juutalaisella sattunut sitä olemaan jonkunverran varastossa.

»Sitäpä minäkin tässä ajattelin», virkkoi Wayland. Ja heti heidän myymälästä lähdettyään sanoi hän Tressilianille: »Minä pyydän Teiltä anteeksi, herra, mutta työmies ei voi tulla toimeen ilman työkalujaan. Minun täytyy välttämättä mennä sen Yoglanin puhelle; ja minä vakuutan Teille, että jos tämä retki pidättääkin Teitä kauvemmin kuin aikanne näyttäisi myöntävän, niin olette Te saava runsaan korvauksen siitä tavasta, millä minä aijon käyttää tätä harvinaista ainetta. Sallikaa minun», lisäsi hän, »käydä edellänne, sillä meidän on nyt poikkeaminen valtakadulta ja me pääsemme kaksin kerroin nopeammin perille, jos minä näytän tietä.»

Tressilian suostui, ja seuratessaan seppää erästä pikkukatua pitkin, joka kääntyi vasempaan jokea kohti, huomasi hän oppaansa kulkevan erinomaisen vikkellästi ja ilmeisesti kaupungin täysin tuntien sivukatujen, pihojen ja käytävien sokkeloissa, siksi kunnes Wayland vihdoin pysähtyi keskelle erästä hyvin kapeata katua, jonka päästä häämöitti sumuinen, samea Tems ja jonka taustalla näkyi, mestari Mumblazenin sanantapaa käyttäöksemme, Andreaanristi: kahden nousuvettä odottavan lastiveneen mastot. Myymälässä, jonka edustalle hän seisahdutti, ei ollut nykymaailman tapaan lasi-akkunaa lainkaan — kurja, karkeakankainen verho vain ympäröi sellaista kojua, jollaisissa kengänpaikkaajat meidän päivinämme työskentelevät; kojun etupuoli oli auki samaan tapaan kuin kalakauppioiden teltoissa näkee nykyään. Pieni, vanha, naismaisen näköinen äijänkappyrä, olemukseltaan aivan juutalaisen vastakohta, sillä hänen tukkansa oli hyvin hento ja heikko ja partaa ei hänellä ollut lainkaan, ilmestyi näkyviin ja tiedusteli monin kumarruksin, mitä Wayland suvaitsi tarvita. Tuskin oli hän maininnut lääke-aineen nimen, kun juutalainen säpsähti ja näytti ylen hämmästyneeltä. »Ja mitte suvaitse Teite Korkeutenne tehtä sille rohtol, jota ei ole, Herra nähkö, kysytty niihi neljikkymmene vuote ku minä ole ollu tässä kauppiana?»

»Minun tehtäviini ei kuulu vastaaminen näihin kysymyksiin», virkkoi Wayland; »minä tahdon vain tietää, onko Teillä haluamaani tavaraa, ja jos on, suostutteko myymään sitä?»

»Ah, Herra nähkö, kulle sit on, ja myytä kans, sille minu ole rohdoskauppias ja mine myy kaikki, mite on.» Näin puhuen otti hän esille erästä jauhetta ja jatkoi sitten: »Mutta se maksa paljo raha. — Mine maksa siitte paino kulta — ah, kirkas kulta — mine sano kuusi kerta paino. — Se tule Siinai vuorelt, misse anta meitä pyhä laki, ja se kasvi kukki vain kerta nin sata vuote.»

»Minä en tiedä, kuinka usein sitä voi koota Sinain vuorelta», sanoi Wayland, katsahdettuaan suuresti halveksien hänelle tarjottua jauhetta, »mutta minä panen miekkani ja kilpeni vetoon tuota Sinun kulunutta päällystakkiasi vastaan, että tätä roskaa, jota Sinä tyrkytät minulle muka oikeana, saa mielin määrin kerätä minä viikon päivänä tahansa Aleppon linnankaivannosta.»

»Te ole julma mies», virkkoi juutalainen; »muute, minulla ei ole parempi — ja jos oliski, ei minu myisi

site ilma lääkäri määräystä — tai ilma ett'ei Te sano, mite Te sille teke.»

Seppä vastasi lyhyesti kielellä, josta Tressilian ei ymmärtänyt sanaakaan, mutta joka näytti lyövä juutalaisen perinpohjaisella hämmästyksellä. Hän tuijotti Waylandiin ihmisen tavoin, joka olisi äkkiä tuntenut mahtavan sankarin tai peljätyn kuninkaan vähäpätöisessä, vaatimattomassa muukalaisessa.

»Pyhä Elias!» huudahti hän ensi ällistyksestä toinnuttuaan, ja muuttaen sitten äskeisen epäluuloisen, äreän käytöksensä mitä matelevimmaksi kohteliaisuudeksi, kumarteli hän syvään sepälle ja pyyteli häntä käymään matalaan majaan ja tuottamaan hänen kurjalle kynnykselleen onnea ja siunausta astumalla sen yli.

»Eikö Te tahto maista malja köyhä juutalaise, Zacharias Yogiani kansa?

— Tahtoko Te tokajeri? — pitäkö Te lacryma-viiniste? — tahtoko

Te —»

»Sinä kiusaat minua noilla tarjoiluillasi», vastasi Wayland; »anna minulle, mitä pyydän, ja heitä sikseen turhat lorusi.»

Täten nuhdeltu Israelin lapsi otti esille avainkimppunsa, ja avattuaan varovaisesti erään kaapin, joka näytti vahvemmin varustetulta kuin muut sitä ympäröivät lääkesäiliöt, veti hän näkyviin pienen salalaatikon, jossa oli lasikansi ja joka sisälsi hyvin pienen määrän jotakin mustaa jauhetta. Sen ojensi hän mitä suurinta kunnioitusta osoittaen Waylandille, vaikka hän näyttikin ahneella ja kateellisella silmällä seuraavan jokaista jauhehituista, joka siirtyi ostajan haltuun; mutta hänen kasvonsa pyrkivät yhä ilmaisemaan entistä alamaista nöyryyttä.

»Onko Sinulla vaakaa?» kysyi Wayland.

Juutalainen viittasi vaakaan, jota myymälässä käytettiin jokapäiväiseen tarpeeseen, mutta sen teki hän niin epäilevän ja pelokkaan näköisenä, ett'ei se jäänyt sepältä huomaamatta.

»Parempi tässä täytyy olla», sanoi Wayland ankarasti; »etkö Sinä tiedä, että pyhät aineet kadottavat voimansa, jos niitä punnitaan väärällä vaa'alla?»

Juutalainen painoi päänsä alas, otti eräästä teräslevyin vahvistetusta lippaasta oivallisen vaa'an ja sanoi sitä sepän tarpeiksi laitellessaan: — »Tällä minu teke kaikki oma koe — karva ku otta ylimmäise papi parrasta jo siine tuntu.»

»Hyvä on», vastasi seppä, punnitsi itselleen kaksi drakmaa mustaa jauhetta, laittoi sen sitten hyvin huolellisesti kääreeseen ja pisti taskuunsa muiden lääkeaineiden joukkoon. Sitten kysyi hän sen hintaa juutalaiselta, joka päättään pudistaen ja kumarrellen vastasi:

»Ei raha — ei, ei mite sellaiselta mieheltä kuin Te ole. — Mutta eikö Te tahto nähde köyhe juutalaine jälle? Eikö Te tahto katso häne työkoppiisa, misse hen, Herra nähkö, on rutistunu kasa kuin pyhe profeta Joonä kuivanu kurpitsa? — Te tahto sääli hente ja näytte hente hiuka etepäi sille suurella tielle?»

»Vaiti!» sanoi Wayland, nostaen sormensa salaperäisesti huulilleen, »ehkäpä vielä tapaammekin toisemme — Sinä olet jo saavuttanut *Schahmajmin*, kuten Sinun omat kirjanoppineesi sitä nimittävät — yleisluomisen; valvo sentähden ja rukoile, sillä Sinun täytyy ensiksi päästä Alchahest-väkinesteen, Samechin, tuntemukseen, ennen kuin minä voin ryhtyä lähempiin tekemisiin kanssasi.»

Sitten vastasi hän vain kevyesti päättään nyykäyttäen juutalaisen syviin hyvästelykumarruksiin ja asteli arvokkaana katua ylös, jäljissään isäntänsä, jonka ensimmäisenä huomautuksena tästä äsken näkemästään kohtauksesta oli, että Waylandin olisi toki pitänyt maksaa äijälle rohdosaineestaan, mitä se sitten lie ollutkin.

»Minäkö hänelle maksamaan?» huudahti seppä. »Maksakoon itse pääkehno minulle, jos minä sen teen! — Ell'en olisi pelännyt Teidän Korkeutenne suuttuvan, olisin minä vaihtanut häneltä pari unssia kultaa täsmälleen samaan määrään tiilikivijauhetta.»

»Minä neuvon Sinua heittämään kaikki tuollaiset konnankoukut ollessasi minun palveluksessani», käski Tressilian.

»Enkö minä jo sanonut», vastasi seppä, »että minä juuri siitä syystä säästin häntä tällä kerralla? — Konnankoukuiksi sanotte Te niitä — ja kuitenkin on sillä kurjalla luurangolla rahaa vaikka laskemaan koko sen kadun, jonka varrella hän asuu, kultakolikoilla, eikä hän vielä sittenkään saisi kovin suurta lovea rautakirstuunsa; mutta hän ajattelee hulluksi asti viisauden kiveä — ja sitä paitsi, hänhän aikoi ensin tyrkyttää minulle, koska hän piti minua vain halpana palvelijana, sellaista roskaa, joka ei ollut penninkään arvoista. — Vuoroin vieraisa käydään, sanoi piru sysimiehelle; jos hänen väärä lääkkeensä

oli minun hyvien kolikoitteni arvoista, niin oli minun oikea tiilikivijauheeni hänen hyvän kultansa vertaista.»

»Saattaapa niin olla asian laita juutalaisten ja apteekkarien kaupoissa», virkkoi Tressilian; »mutta huomaa hyvin, että moiset vejaritemput, jos niitä harjoittaa minun palvelukseeni antautunut mies, leikkaavat kunniaani, ja ett'en minä tule sellaista sallimaan. Toivon Sinun jo lopettaneen ostoksesi?»

»Niin olenkin, herra», vastasi Wayland; »ja näistä rohdoksista valmistan minä vielä tänä päivänä oikeata orvietanoa, sitä jaloa lääkettä, jota niin harvoin tavataan puhtaana ja vaikutusvoimaisena näissä Europan maissa, koska siitä puuttuu tämä erinomaisen harvinainen ja kallisarvoinen aine, jota minä nyt sain Yoglanilta.»

[Orvietanoa eli venetsialaista vastamyrkkyä, joksi sitä joskus myös nimitettiin, pidettiin kerrassaan erinomaisena myrkkyä vastaan, ja lukijan täytyy näitä sivuja tutkiessaan antautua samaan luuloon, joka oli kerran yleisesti levinnyt niin oppineiden kuin rahvaankin keskuuteen.]

»Mutta miksi et toimittanut kaikkia ostoksiasi samassa myymälässä?» kysyi hänen isäntänsä; »nyt olemme juoksennelleet melkein kokonaisen tunnin toisen laastarinlatsuttajan luota toisen luo.»

»Älkää olko siitä vihoissanne, herra», vastasi Wayland. »Kenenkään ei tarvitse saada selkoa salaisuudestani; eikä se olisi enää kauvan ollut minun yksityisomaisuuttani, jos minä olisin ostanut kaikki tarveaineeni samalta rohdoskauppiaalta.»

Sitten palasivat he majataloonsa, kuuluisaan »Kulkusmetsäläiseen», ja sillä välin kun Sussexin kreivin palvelija varusteli hevosia matkaan, sulkeutui Wayland, keittiömestarilta huhmarin saatuaan, yksityiseen huoneeseen, missä hän survoi, sekoitti ja yhdisti ostamansa aineet kunkin määränsä jälkeen niin näppärästi ja taitavasti, että selvästi huomasi hänet hyvin perehtyneeksi kaikkiin rohtojen käsittelyssä esiintyviin käytännöllisiin toimiin.

Waylandin saadessa lääkkeensä valmiiksi, olivat hevosetkin lähtökunnossa, ja lyhyen tunnin ratsastus vei heidät Sussexin kreivin silloiseen asutopaikkaan, Deptfordin lähelle, erääseen vanhaan kartanoon, jota sanottiin Say's Courtiksi, joka oli kauvan ollut samannimisen suvun omaisuutta, mutta joka sata vuotta sitten oli joutunut vanhan ja arvossapidetyn Evelynien perheen haltuun. Tämän vanhan suvun silloinen edustaja oli innokkaimpia Sussexin kreivin miehiä ja oli mielellään luovuttanut vieraanvaraisen talonsa sekä hänen että hänen lukuisan seurueensa käytettäväksi. Say's Court oli myöhemmin sen kuuluisan Evelynin asuinpaikkana, jonka »Silva» on yhä kaikkien brittiläisten metsänistuttajain käsikirjana, ja jonka elämän, tapojen ja periaatteiden, sellaisina kuin ne esiintyvät hänen »Muistelmissaan», tulisi samaten olla kaikkien todelliseen sivistykseen pyrkivien englantilaisten ohjeena.

XIV Luku.

Kummiapa kerrot, veli hyvä;
Kaksi hurjaa härkää tuimaa taistoa
Niityllään käy takia hiehon kauniin —
Jos toinen sortuu, rauhaisamp' on laakso,
Ja niiden mylvinästä piittaamaton
Lauma saa häiriöttä syödä.

Vanha näytelmä.

Say's Courtia vartioittiin kuin piiritettyä linnaa ikään; ja niin suuri oli epäluulo niinä aikoina, että Tressiliania ja hänen seuralaisiaan tuon tuostakin pidättivät ja tutkivat sekä jalan että ratsain kulkevat vahtimiehet, heidän lähestyessään sairaan kreivin asuntoa. Ja korkea arvo, joka Sussexin kreivillä oli kuningatar Elisabetin suosiossa ja hänen tunnettu ja tunnustettu taistelunsa ylivallasta Leicesterin kreivin kanssa kiinnittävätkin mitä suurinta huomiota hänen terveydentilaansa; sillä siihen aikaan, josta me nyt kerromme, olivat vielä kaikki epätietoisia siitä, hänkö vai Leicesterin kreivikö lopullisesti saavuttaisi etusijan hallitsijattaren suosiossa.

Elisabet oli monen samaan sukupuoleen kuuluvan tavoin taipuvainen hallitsemaan puolueitten avulla, pitäen vastakkaiset edut tasapainossa ja varaten vain itselleen vallan nostaa toinen tai toinen etusijaan aina sen mukaan miten valtiolliset näkökohdat tai ehkäpä hänen oma naisellinen oikkunsa (sillä tästä heikkoudesta ei hänkään ollut vapaa) kulloinkin määräsivät. Viekastelu — korttien pitäminen lujasti kädessään — toisen edun asettaminen toista vastaan — sen masentaminen, joka luuli päässeensä korkeimmalle hänen arvonannossaan, pelolla, että toinen, yhtä luotettu, vaikk'eikaan yhtä rakastettu

suosikki työntäisi hänet syrjään, olivat keinoja, joita hän käytti koko hallituksensa ajan ja joiden avulla hän, niin usein kuin hän lankesikin suosikkijärjestelmän pauloihin, esti useimmat tuollaisen järjestelmän haitat vahingoittamasta hänen valtakuntaansa ja hallitustansa.

Niillä kahdella ylimyksellä, jotka silloin kilpailivat hänen suosiostaan, oli kumpaisellakin hyvin erilaiset edellytykset sen saavuttamiseen; yleensä saattaa kuitenkin sanoa, että Sussexin kreivi oli suorittanut erinomaisia palveluksia kuningattarelle, kun taas Leicester oli rakkaampi naiselle. Sussex oli, käyttääksemme sen ajan lausepartta, Mars-jumalan suosikkeja; hän oli toiminut hyvällä menestyksellä Irlannissa ja Skotlannissa ja erittäinkin suuressa pohjoisten maakuntain kapinassa v. 1569, joka saatiin tukahutetuksi etupäässä hänen sotaisen kyvykkäisyytensä avulla. Hänet ympäröivät ja häneen katsoivat nyt luonnollisesti kaikki ne, jotka toivoivat asetietä kohoavansa arvoon ja kunniaan. Lisäksi oli Sussexin kreivi vanhempaa ja arvokkaampaa syntyperää kuin hänen kilpailijansa, hän kun oli samalla kertaa sekä Fitz-Walterein että Ratcliffein edustaja, kun taas Leicesterin vaakunakilpeä tahrasi hänen iso-isänsä, Henrik VII:n tyrannimaisen ministerin, arvonalennus ja kun sitä tuskin kykeni puhdistamaan hänen isänsä, onnettoman Dudleyn, Northumberlandin herttuan elokuun 22 päivänä v. 1553 tapahtunut mestaus Towerin mäellä. Mutta ulkonaisessa olemuksessaan, kasvojensa piirteissä ja hienossa käytöksessään, jotka kaikki ovat peloittavia aseita naishallitsijan hovissa, oli Leicesterillä enemmänkin kuin tarpeeksi etuja vastaamaan Sussexin kreivin sotilaspalveluksia, korkeata syntyperää ja suorasukaista esiintymistä; ja hän olikin hovin ja koko kuningaskunnan mielestä saavuttanut suuremman osan Elisabetin suosiota, vaikk'eikaan sitä oltu koskaan vakuutettu niin selvästi (se kuului hallitsijattaren muuttumattomaan valtiotaitoon), ett'ei hänen olisi tarvinnut peljätä kilpailijansa lopullista voittoa. Sussexin sairaus oli sentähden niin otollinen Leicesterille, että se herätti mitä omituisimpia arveluja yleisön keskuudessa ja täytti toisen kreivin seuralaiset mitä synkimmällä pelolla ja toisen puoluelaiset mitä valoisimmilla toiveilla sen otaksuttavasta päättymisestä. Sillävälän kokoontuivat kumpaisenkin ylimyksen ystävät johtajansa ympärille — sillä noina vanhoina aikoina eivät ihmiset koskaan unohtaneet sitä mahdollisuutta, että riita ratkaistaisiin miekan mittelöllä — esiintyivät hyvin aseistettuina aivan hovin läheisyydessä ja kiusasivat hallitsijattaren korvia alituisilla meluavilla kahakoillaan, jotka sattuivat joskus itsensä palatsin rajojen sisällä.

Tämä alustava selonteko on välttämätön, jotta lukija ymmärtäisi tässä myöhemmin kerrotut tapaukset.

Tressilianin saapuessa Say's Courtiin oli linna täynnä Sussexin kreivin seuralaisia ja aatelismiehiä, jotka olivat tulleet tervehtimään sairasta suojelusherraansa. Aseet välkkyivät jokaisen kädessä, ja synkkä ilme väikkyi jokaisen kasvoilla, aivan kuin olisivat kaikki pelänneet vastapuolueen pikaista, ankaraa hyökkäystä. Mutta siinä salissa, johon Tressilianin johti muuan kreivin palvelijoista, samalla kun toinen meni ilmoittamaan Sussexille hänen tulonsa, tapasi hän vain kaksi päivystävää aatelismiestä. Heidän puvuissaan, ulkomuodossaan ja tavoissaan oli suuri vastakohta huomattavissa. Vanhemman aatelismiehen, — hän näytti olevan ylhäistä säätyä ja parhaassa ijässään — vaatetus oli hyvin yksinkertainen ja sotilasmainen, hänen vartensa lyhyt, jäsenensä voimakkaat, käytöksensä hiematon ja hänen piirteensä sellaiset, jotka ilmaisevat tavallista tervettä järkeä mutta eivät hituistakaan vilkkautta eivätkä mielikuvitusta. Nuorempi taas, joka nähtävästi oli siinä kahdenkymmenen maissa, oli puettu loistavimpaan pukuun, mitä säätyhenkilöt siihen aikaan pitivät, hänellä kun oli tulipunainen, runsaasti punoksin ja ompelein koristettu samettiviitta, hänen hattunsa oli samaa ainetta ja sitä kiersivät kolmeen kertaan hohtavan soljen pitelemät kultavitjat. Hänen tukkansa oli järjestetty melkein samaan tapaan kuin useiden meidänkin aikojemme hienojen herrasmiesten: se oli kammattu ylöspäin ja törrotti uljaasti pystyssä; ja korvissaan kantoi hän hopeaisia renkaita, joissa hohteli kumpaisessakin melkoisen suuri jalokivi. Tämän nuorukaisen kasvot olivat säännöllisen kauniit, niiden vaikutusta lisäsi miellyttävä ruumiinmuoto, ja ne olivat lisäksi niin eloiset ja jyrkkäpiirteiset, että ne näyttivät samalla kertaa ilmaisevan sekä päättävän luonteen lujutta että yritteliään luonteen tulta, sekä harkitsemisvoimaa että kykyä ripeään toimintaan.

Molemmat nämä aatelismiehet lepäsivät melkein samassa asennossa penkeillä lähellä toisiaan; mutta kumpainenkin näytti vaipuneen omiin mietteisiinsä ja katseli suoraan vastakkaiseen seinään, ryhtymättä puheisiin kumppaninsa kanssa. Vanhemman katse sai mahdollisen tarkastelijan vakuutetuksi siitä, ett'ei hän eteensä tuijotellessaan, nähnyt mitään muuta kuin viittojen, metsäkauriin sarvien, kilpien, vanhojen rautavarustusten, tapparain ja muiden samanlaisten huonekoristusten peittämän vanhan salin seinän. Mutta nuoremman sota-uroon katseessa oli jotakin haaveksivaa; hän oli vaipunut unelmiinsa, ja tyhjä ala hänen ja seinän välillä oli aivan kuin näyttämö, jolla hänen mielikuvituksensa tarkasteli hänen omia *dramatis personaeitaan* ja joka tarjosi hänelle aivan toisenlaisia näkyjä kuin mitä hänen valvovat ruumiilliset silmänsä olisivat voineet esittää.

Tressilianin astuessa huoneeseen kavahtivat molemmat uinailustaan ja toivottivat hänet tervetulleeksi, etenkin nuorempi hyvin vilkkaasti ja sydämellisesti.

»Oletpatotisesti tervetullut tänne, Tressilian», virkkoi nuorukainen; »viisaustieteesi varasti Sinut

luotamme silloin kun tässä talossa oli vielä kunnianhimon kiihdykkeitä — mutta se oli oivallista viisaustiedettä se, koska se tuo Sinut takaisin silloin kun täällä on enää vain vaaroja jaettavana.»

»Onko herra kreivi siis tosiaankin niin sairaana?» kysyi Tressilian.

»Me pelkäämme pahinta», vastasi vanhempi aatelismies, »ja pahimpain juonten aiheuttamaa.»

»Hyi!» virkkoi Tressilian, »Leicesterin kreivi on kunnian mies.»

»Mutta mitä tekee hän sitten sellaisilla palvelijoilla kuin hänellä on ympärillään?» intti nuorempi soturi. »Mies, joka manaa pirun esille, saattaa olla kunniallinen ja rehellinen, mutta hänen on siitä huolimatta vastattava kaikesta pahasta, minkä se sielunvihollinen saa aikaan.»

»Ja oletteko te, hyvät toverit», kysyi Tressilian, »ainoat, jotka ovat saapuneet tukemaan jaloa kreiviämme hänen äärimäisessä hädässään.»

»Emme, emme», vastasi vanhempi aatelismies, »etäällä on Tracy, Markham ja monta muuta; mutta me vain kahden tässä vahtia pidämme, sillä toiset ovat väsyksissä ja nukkuvat tuolla ylishuoneessa.»

»Ja muutamat», sanoi nuorukainen, »ovat menneet tuonne Deptfordin laivatokkaan katselemaan sellaista alusta, jonka he jaksavat ostaa hävinneitten varojensa yhteisillä rippeillä; ja heti kun kaikki on lopussa, laskemme me jalon kreivimme komeaan tuoreeseen hautaan, kolautamme, mikäli tilaisuus sallii, päihin niitä, jotka ovat häntä sinne jouduttaneet, ja purjehdimme sitten Indiaan raskain sydämin ja kevein kukkaroin.»

»Mahdollisesti yhdyn minä tuumaanne, heti kun olen suorittanut erään asian hovissa», virkkoi Tressilian.

»Sinulla on asiaa hoviin!» huudahtivat molemmat yht'aikaa; »ja Sinä tulet mukaan Indian matkalle!»

»Kuinka, Tressilian», sanoi nuorukainen, »etkö Sinä ole naimisissa ja kaukana niiden onnen puuskausten ulottuvilta, jotka tässä ajavat meikäläisen suoraan ulapalle, vaikka hänen purtensa olisi mitä koreimmin suunnattu satamaa kohti? — Mitä on tullut siitä suloisesta Indamirasta, jonka piti oleman minun Amoretini vertainen uskollisuudessa ja kauneudessa?»

»Älä puhu hänestä!» vastasi Tressilian ja käänsi kasvonsa sivulle.

»Ahaa, niinkö asiasi ovatkin?» sanoi nuorukainen tarttuen hyvin sydämellisesti hänen käteensä; »älä sitten pelkää minun koskettelevan avonaista haavaa. — Mutta se on kuitenkin yhtä kummallinen kuin surullinen uutinen. Eikö sitten kukaan meidän uljaasta ja iloisesta joukostamme säästy tekemästä toiveiden ja onnen haaksirikkoa tässä äkillisessä myrskyssä? Luulinpa Sinun nyt ainakin päässeen satamaan, rakas Edmundini. — Mutta oikein sanookin rakas kaimasi:

»Ken pyörän näkee ikikiertovan
Sattuman, mi ihmiskohtaloita
Ohjaa, mä hänen luulen tuntevan
Epävakaisuuden lain ruhtovan
Ja sen julman vallan, jot' et voita.»

Vanhempi aatelismies oli noussut penkiltään ja asteli hieman kärsimättömänä pitkin huonetta, nuorukaisen vakavasti ja tunteellisesti lausuessa näitä säkeitä. Kun hän oli lopettanut, kääriytyi toinen viittaansa ja ojentautuessaan jälleen pitkäkseen puheli näin: »Minua ihmetyttää, että Sinäkin, Tressilian, suosit tuon piimäparran hullutuksia. Sillä mitä on ajatteleminen sellaisesta hurskaasta ja kunniallisesta huonekunnasta kuin meidän jalon herrammekin, jos siihen pääsee pesiytymään tuollainen uikuttava, ruikuttava, lapsellinen runous, jonka ovat keskuuteemme tuoneet tämä herra Walter Älypää ja hänen toverinsa ja joka kietoo rehellisen, suoran englantilaisen sanantapamme, minkä Jumala antoi meille ajatuksemme ilmaisijaksi, kaikenlaisiin outoihin ja hassunkurisiin lauseparsiin.»

»Blount luulee», sanoi hänen toverinsa nauraen, »että piru viekasteli Eevalle runokielellä, ja että hyvän ja pahan tiedon puun salaperäinen aate tarkoittaa yksinomaan säkeiden helskyttäjän ja kuusimitan sepittäjän taidetta.»

Samassa astui kreivin kamaripalvelija huoneeseen ja ilmoitti herransa haluavan puhutella Tressiliania.

Hän tapasi Sussexin kreivin lojumasta vuoteellaan, puettuna, mutta kaikki napit ja paulat avattuina, ja hän säikähti muutosta, minkä tauti oli saanut aikaan koko hänen olemuksessaan. Kreivi otti hänet vastaan mitä sydämellisimmällä tavalla ja tiedusteli heti hänen kosintansa tulosta. Tressilian väisteli hetkisen hänen kyselyjään ja kääntäen puheen kreivin omaan terveyteen, havaitsi hän suureksi

hämmästykseseen hänen kipunsa oireiden vastaavan täsmälleen Waylandin ilmoittamia. Hän ei siis epäillyt kertoa Sussexille palvelijansa koko tarinaa ja varmuutta, jolla tämä lupaa parantaa hänen tautinsa. Kreivi kuunteli häntä epäilevän tarkkaavasti siksi kunnes Demetriuksen nimi esiintyi, jolloin hän äkkiä käski kirjurinsa tuomaan hänelle erään tärkeitä papereita sisältävän lippaan.

»Etsi sieltä», jatkoi hän, »sen kokkiroiston tunnustus, jonka se antoi kuulustelussa, ja katso tarkkaan, eikö siinä mainita Demetriuksen nimeä.»

Kirjuri löysi heti tarkoitetun kohdan ja luki: »Ja mainittu todistaja kertoi, kuulusteltuna, muistavansa, että hän oli valmistanut kastikkeen sanottuun sammenpaistiin, jonka nautittuaan mainittu jalo herra tunsu kääntyvänsä kipeäksi, ja että hän oli pannut siihen tavallisia aineita ja mausteita, kuten —»

»Jätä se roska sikseen», käski kreivi, »ja katso, eikö hän saanut niitä aineitaan eräältä Demetrius nimiseltä yrttikauppiaalta?»

»Niin kävikin», vastasi kirjuri. »Ja hän lisää, ett'ei hän ole sen jälkeen enää nähnyt mainittua Demetriusta.»

»Tämähän sopii Sinun miehesi tarinaan, Tressilian», sanoi kreivi; »käske hänet tänne.»

Kreivin eteen kutsuttuna toisti seppä Wayland entiset puheensa tarkasti ja varmasti.

»Sinä saatat kyllä olla», sanoi kreivi, »niiden lähettämä, jotka ovat tämän työn alkaneet, lopettamaan se heidän puolestaan; mutta ajattele, että jos minä kuolen lääkkeesi vaikutuksesta, on Sinun käyvä huonosti.»

»Se olisi ankaraa komentoa se», vastasi Wayland, »koska kerran lääkkeen vaikutus ja ihmisten henki ovat Jumalan kädessä. Mutta minä suostun koetukseen. Minä en ole elänyt niin kauvan maan alla hautaa pelätkseni.»

»No, jos Sinä luotat niin suuresti asiaasi», sanoi Sussexin kreivi, »niin antaudun minäkin kokeeseen, sillä oppineet lääkärit eivät osaa tehdä minulle mitään. Kerro nyt, miten se lääke on nautittava.»

»Sen teen aivan heti», vastasi Wayland; »mutta suostukaa siihen ehtoon, että koska minä otan niskoilleni kaiken edesvastuun tämän aineen käyttämisestä, ei kukaan muu lääkäri saa tulla väliin.»

»Sehän on vain kohtuullista», myönsi kreivi; »ja valmista nyt rohtosi.»

Waylandin totellessa hänen käskyään riisuivat kreivin palvelijat sepän kehoituksesta herransa ja laskivat hänet vuoteeseen.

»Minä sanon Teille jo edeltäpäin», virkkoi Wayland, »että tämän lääkkeen ensimmäisenä vaikutuksena on raskas uni, jonka kestäessä huoneessa tulee olla aivan rauhallista, koska seuraukset muutoin voivat olla hyvin vaarallisia. Minä haluan valvoa itse kreivin vuoteen ääressä jonkun hänen kamaripalvelijansa kanssa.»

»Poistukoot kaikki huoneesta, paitsi Stanley ja tämä kunnon mies», käski kreivi.

»Ja paitsi minä», ehätti Tressilian. »Minuakin koskee syvästi tämän parannusjuoman vaikutus.»

»Olkoon niin, hyvä ystäväni», sanoi kreivi; »ja nyt toimeen; mutta kutsukaa ensiksi tänne kirjurini ja kamaripalvelijani.»

»Olkaa todistajiani», jatkoi hän näiden saavuttua huoneeseen, »olkaa todistajiani, hyvät herrat, ett'ei kunnioitettava ystävämmme Tressilian ole millään muotoa edesvastuussa tämän lääkkeen vaikutuksesta minuun, sillä minä otan sen omasta vapaasta tahdostani ja halustani, koska luulen sitä parannusaineeksi, jonka Jumala on odottamattomalla tavalla lähettänyt pelastamaan minua nykyisestä taudistani. Sanokaa minulta terveisiä jalolle kuninkaalliselle käskijättärelleni ja ilmoittakaa, että minä elän ja kuolen hänen uskollisena palvelijanaan ja että minä toivotan kaikille hänen valtaistuintaan ympäröiville miehille samaa sydämen suoruutta ja samaa palvelusintoa, vaikkakin suurempaa kykyä kuin mitä oli suotu Tuomas Ratcliffe-paralle.»

Sitten risti hän kätensä ja näytti hetkiseksi vaipuneen äänettömään hartauteen, tarttui lääkemaljaan ja loi pysähtyen Waylandiin katseen, joka näytti haluavan tunkeutua hänen sielunsa syvyysiin, mutta joka ei herättänyt pienintäkään levottomuutta tai epäröimistä sepän kasvojen ilmeissä eikä käytöksessä.

»Tässä ei ole mitään pelättävää», sanoi Sussex Tressilianille ja nielaisi lääkkeen sen enempiä aikailematta.

»Minun täytyy nyt pyytää Teidän Korkeuttanne», neuvoi Wayland, »käymään niin mukavaan asentoon

kuin suinkin voitte, ja teitä, hyvät herrat, pysymään niin hiljaa ja äänettöminä kuin valvoisitte te äitinne kuolinvuoteen ääressä.»

Kamaripalvelija ja kirjuri poistuivat huoneesta antamaan käskyn, että kaikki ovet oli suljettava ja pienintäkin melua tarkalleen vältettävä koko talossa. Muutamat aatelismiehet kävivät vapaa-ehtoisesti vartioimaan etusaliin, mutta sairaan kreivin huoneeseen jäivät vain hänen suosituin kamaripalvelijansa, seppä ja Tressilian. — Seppä Waylandin ennustukset toteutuivat pian, sillä kreivi vaipui kohta niin syvään ja raskaaseen uneen, että hänen vuoteensa ääressä valvojat rupesivat pelkäämään hänen heikossa tilassaan kuolevan heräämättä horroksistaan. Seppä Waylandkin näytti levottomalta ja tunnusteli tuon tuostakin hiljaa kreivin ohimoita, tarkaten eritotenkin hänen hengitystään, joka oli täyteläinen ja syvä mutta samalla myöskin kevyt ja keskeymätön.

XV Luku.

Te tyhmät, härkäreisäiset, raa'at kolut!
Kuin, ei arvoa, ei palvelusta?
Miss' on se lurjus, jonka lähetin?

Äkäpussin kesytys.

Ei ole hetkeä toista, jolloin ihmiset näyttäisivät toistensa silmissä kehnommilta tai jolloin he tuntisivat olonsa tukalammaksi kuin aamun ensi sarastukseen asti valvotun yön jälkeen. Ensi luokan kaunotarkin tekisi aamuruskon keskeyttämään tanssijaisten jälkeen viisaimmin poistuessaan innokkaimpienkin, puolueellisintekin ihailijainsa nähtäviltä. Tuollainen kalpea, rumentava ja epäkiitollinen valo alkoi hämärtää niillekin, jotka olivat koko yön pitäneet vahtia Say's Courtin etusalissa, ja se sekoitti kylmän, heikon, sinisen kajastuksensa sammuvien lamppujen ja soihtujen punakeltaisiin, savuaviin säteisiin. Nuori urho, jonka tunnemme edellisestä luvusta, oli muutamia minuutteja sitten lähtenyt huoneesta ottamaan selkoa ulkoportilla kuuluneesta kolkutuksesta, ja palatessaan hämmästyi hän niin kovin valvontatovereinsa kurjaa, aavemaista näköä, että huudahti: »Voi minun päiviäni sentään, hyvät herrat, kuinka Te olette tarhapöllön näköisiä! Enpä tiedä, vaikka näkisin Teidän auringon noustessa lentää kahnuttelevan tiehenne sokaistuvin silmin ja piiloutuvan läheisimpään seiniläspensaaseen tai rappeutuneeseen torniin!»

»Suistappa suusi, Sinä hassutteleva narri», sanoi Blount; »suistappa suusi. Onko tässä nyt tuollaisten pilapuheiden aika, kun koko Englannin miehuus vetelee ehkä tuolla seinän takana viimeisiä henkäyksiään?»

»Siinä Sinä loikoelet», vastasi nuori urho.

»Kuinka, loikoelen!» huudahti Blount hypähtäen pystyyn, »valehtelen siis! Ja sen Sinä sanot minulle?»

»Niin sanonkin, sillä niin Sinä teit, Sinä narkäs narri», vastasi nuorukainen; »etkö Sinä äsken juuri loikoellut tuossa penkilläsi, etkö jo? Mutta Sinunpa sitä pitää aina oleman tuollainen lyhytnokkainen tuitupää, joka tarraa niin vimmatusti kiinni pieneen viattomaan sananvääntelyyn! Mutta mitä itse asiaan tulee, niin vaikka minä rakastankin ja kunnioitankin jaloa herraamme yhtä uskollisesti kuin Sinä tai kuka rahansa, sanon kuitenkin, että jos taivas nyt ottaisi hänet meiltä, ei kaikki Englannin miehuus silti kuolisi hänen kanssaan.»

»Sepä sen», ivaili Blount, »sillä suuri osa siitä jäisi tietysti Sinun kanssasi eloon.»

»Ja hyvä osa Sinunkin kanssasi, Blount, ja tämän väkevän Markhamin ja Tracyn ja kaikkien meidän kanssamme. Mutta minä luulen osaavani parhaiten käyttää taivaan meille kaikille lahjoittamaa leiviskää.»

»Ja mitenkä niin, jos saan kysyä?» virkkoi Blount; »kerrohan nyt tässä meille se enentämissalaisuutesi.»

»Miks'enkäs, hyvät herrat», vastasi nuorukainen; »te olette ikäänkuin hyvä maa, joka ei kannu hedelmää, koska sitä ei ole lannalla virvoitettu; mutta minussa on sellainen ylöspäin pyrkivä henki, että se pakottaa heikot kykyni väkisinikin pysymään sen kanssa yhtä rinnan. Kylläpä kunnianhimoni panee aivoni työhön, sen minä takaan.»

»Rukoilen Jumalaa, ett'ei se tekisi vielä Sinusta hullua». virkkoi Blount; »minä puolestani, jos me kadotamme jalon kreivimme, sanon hyvästit sekä hoville että leirille. Minulla on viisisataa akrea huonoa maata Norfolkissa, ja sinne minä menen ja vaihdan hovisipsuttimet maalaisiin naulakenkiin.»

»Mikä kurja vaihto!» huudahti hänen vastustajansa; »Sinulla onkin jo aivan moukan ryhti — hartiasi ovat kumarassa, ikäänkuin pitelisivät kätesi jo auran kurkea, ja Sinua ympäröi jo jonkunlainen maan haju, vaikka sinun pitäisi hienoimmille tuoksu-aineille lemuaman kuten uljaan keikarin ja hovimiehen tulee ja sopii. Kautta sieluni, Sinä olet tästä pujahtanut kierittelemään johonkin heinälatoon! Ainoana puolustuksenasasi olisi, jos vanhoisit miekankahvan nimessä, että talonpojalla oli kaunis tytär.»

»Pyydän Sinua, Walter», sanoi joku toinen joukosta, »heitä jo nuo pilailusi, jotka eivät sovi aikaan eivätkä paikkaan ja kerro meille, kuka siellä portilla rytysi.»

»Tohtori Masters, hänen majesteettinsa henkilöäkäri, jonka tämä oli erikoisesti lähettänyt tiedustelemaan kreivin terveydentilaa», vastasi Walter.

»Haa! Mitä!» huudahti Tracy, »se ei ollut mikään pieni suosionosoitus se; jos kreivi vain pääsee tästä pälkähästä, niin kyllä hän nyt pitää Leicesterille puoliansa. Onko Masters nyt kreivin luona?»

»Ei», vastasi Walter, »hän on tällä hetkellä puolitiessä Greenwichiin ja vahvasti vihoissaan.»

»Et suinkaan vain kieltänyt häneltä sisäänpääsyä?» huudahti Tracy.

»Ethän toki niin mieletön ollut?» säesti Blount.

»Minä kielsin häneltä sisäänpääsyn yhtä tiukkaan kuin Sinä, Blount, kieltäisit pennin sokealta kerjäläiseltä ja yhtä kivenkovaan kuin Sinä, Tracy, ikinä torjuit luotasi malttamattoman velkojan.»

»Mutta miksi sen tuhannen lemmon nimessä päästit Sinäkin sen nulikan porttia avaamaan?» kivahti Blount Tracylle.

»Se sopi hänen ijälleen paremmin kuin minun», vastasi Tracy; »mutta nyt hän teki lopun meistä kaikista kerrassaan. Eläköön jalo kreivimme sitten tai kuoloon, milloinkaan ei hän ole enää saava suosiollisia silmäystä hänen majesteetiltaan.»

»Eikä valtaa kohottaakseen seuralaisensa arvoon ja kunniaan», sanoi nuori urhomme halveksivasti hymyillen; »siinä se kipeä kohta, joka ei kärsi koskettamista. Hyvät herrat, minä uikutin valituksiani jalon kreivimme kohtalosta hieman matalammalla äänellä kuin te, mutta jos tulee tarvis toimia hänen puolestaan, en minä ole jäävä teistä kenestäkään jälkeen. Etkö Sinä usko, että jos minä olisin päästänyt sen oppineen rohtoherran sisään, olisi siitä syntynyt hänen ja Tressilianin lääkärin välillä sellainen metakka, että siitä eivät olisi heränneet ainoastaan nukkujat, vaan jopa kuolleetkin? Kyllä minä tiedän, millaista rähinää se on tohtorien keskustelu.»

»Ja kuka ottaa niskoillensa syyn kuningattaren käskyjen vastustamisesta?» kysyi Tracy; »sillä kieltämättä tuli tohtori Masters tänne hänen Armonsa nimenomaisesta kehoituksesta parantaa kreivi.»

»Minä otan huolekseni syyn, joka pahankin tein», sanoi Walter.

»Niinpä siis lensivät tiehensä kaikki haaveilusi hovisuosiosta», virkkoi Blount; »ja kaikesta pöyhkeästä taituruudestasi ja kunnianhimostasi huolimatta on Devonshire näkevä Sinut loistamassa oikeana nuorempana veljenä, jonka sopii istua pöydän alapäässä, leikata paistia vuorotellen kappalaisen kanssa, katsoa, ovatko koirat saaneet syödäkseen ja ovatko metsälle lähtevän herran satulahihnat tarpeeksi kireällä.»

»Ei», sanoi nuorukainen punastuen, »ei niin kauvan kun Irlanti ja Alankomaat käyvät sotia ja niin kauvan kun meressä vyöryy vielä poluttomia aaltoja. Rikkaassa Lännessä on maita, joista ei ole osattu uneksiakaan ja Britanniassa rohkeita poikia, jotka uskaltavat lähteä niitä etsimään. — Hyvästi hetkiseksi, herraseni. Käyn pihalla tarkastamassa vartiostoja.»

»Sillä nulikalla on elohopeaa suonissaan, se on varmaa», sanoi Blount Markhamiin katsahtaen.

»Hänellä on sekä päässään että veressään sellaista ainetta, joka joko nostaa tai kaataa hänet. Mutta sulkiessaan oven Mastersilta, teki hän sekä rohkean että terveellisen työn; sillä Tressilianin mieshän se vakuutti vakuuttamasta päästyään, että jos kreivi herätetään, seuraa siitä kuolema, ja Mastershan herättäisi seitsemän unikekoakin, jos hän saisi selville, etteivät ne nuku kaikkien lääketieteen sääntöjen mukaisesti.»

Aamu oli jo verrattain pitkälle kulunut, kun Tressilian valvomisesta väsyneenä tuli saliin tuomaan sitä iloista uutista, että kreivi oli itsestään herännyt, että hän tunsisi sisäisten kipujensa melkoisesti vähentyneen, että hän puheli niin hilpeästi ja katseli ympärilleen niin eloisasti, että nämä merkit jo yksinään todistivat suuren, suosiollisen muutoksen tapahtuneen. Tressilian määräsi samalla, että parin herran tuli saapua kreivin huoneeseen kertomaan kuluneen yön tapauksista ja vaihtamaan vahteja.

Kun kuningattaren lähettilään käynnistä ilmoitettiin kreiville, hymyili hän ensiksi sille jyrkälle tavalle, jolla hänen innokas nuori seuralaisensa oli sulkenut oven lääkäriltä, mutta tullen heti toisiin ajatuksiin käski hän tallimestarinsa Blountin paikalla käymään veneeseen ja soutamaan jokea alas Greenwichin palatsiin nuori Walter ja Tracy mukanaan ja kohteliaasti esittämään hänen alamaisimmat kiitoksensa hallitsijattarelle ja mainitsemaan syyn, joka esti häntä käyttämästä hyväkseen viisaan ja oppineen tohtori Mastersin apua.

»Hitto soikoon!» sadatteli Blount portaita laskeutuessaan, »jos hän olisi lähettänyt minut viemään taisteluhaastetta Leicesterille, niin olisinpa luullakseni suoriutunut siitä toimesta verrattain hyvin. Mutta nyt minun pitää menemän armollisen hallitsijattaremme luo, jonka korvissa kaikkien sanojen tulee olla niin siloiteltuja ja kullattuja ja sokeroituja, ja se on sellaista sokeroileipurin työtä, johon minun kurjat muinaisenglantilaiset aivoni eivät pysty. — Tule mukaani, Tracy ja tule Sinäkin, herra Walter Älypää, joka koko tämän liemen keitit. Näytäppäs nyt, osaako sinun terävä järkesi, joka muutoin sytyttelee niin komeita ilotulituksia, auttaa yksinkertaista miehenkörriä pulasta niillä ovelilla sanankäänteilläsi.»

»Älä yhtään pelkää, älä yhtään pelkää», lohdutti nuorukainen, »kyllä minä Sinut pälkähästä päästän — salli minun vain noutaa viittani.»

»Mitä? Siinähan se roikkuu hartioillasi», sanoi Blount, — »se nulikka on järjiltään.»

»Ei, ei, tämä on Tracyn vanha viitta», vastasi Walter; »minä lähdän mukana hoviin vain aatelismiehelle sopivassa asussa.»

»Ja kuitenkin häikäisee Sinun komeilusi ehkä vain jonkun vaivaisen tallirengin tai ovenvartijan silmät», ivaili Blount.

»Minä tiedän sen», vastasi nuorukainen; »mutta minä olen nyt kerta kaikkiaan päättänyt ottaa oman viittani, vieläpä harjata nuttunikin, ennen kuin tikahdankaan paikaltani, ja siinä se.»

»Hyvä, hyvä», sanoi Blount, »tässäpä nyt on touhua yhdestä nutusta ja viitasta — suoriu sitten valmiiksi, Jumalan nimessä!»

Pian kiitivät he leveään Temsin mahtavaa pintaa, jolle aurinko nyt valoi täyttä loistoaan.

»Kahta tuskin mikään voittaa maailmassa», sanoi Walter Blountille — »aurinkoa taivaalla ja Temsiä maan päällä.»

»Toinen valaisee meitä Greenwichiin asti moitteettoman hyvin», vastasi Blount, »ja toinen lennättäisi meitä hieman nopeammin, jos olisi pakoveden aika.»

»Ja sitä Sinä vain ajattelet — siitä Sinä vain huolehdit — sen tehtävän sinä vain annat alkuvoimien kuninkaalle ja jokien kuningattarelle, että ne saavat avustaa kolmea sellaista miehen räpäpäättä, kuin Sinua, minua ja Tracya, hovitapojen vaatimalla mitättömällä matkalla!»

»Ei tämä toimi ole minun valitsemani, usko pois», vastasi Blount, »ja minä säästäisin mielelläni sekä auringolta että Temsiltä vaivan kuljettaa minua sellaiseen paikkaan, minne en minä kovin halusta mene ja missä minä odotan vain koiran palkkaa puuhistani — ja kautta kunniani», lisäsi hän katsellessaan veneen kokasta eteenpäin, »näyttääpä minusta koko tomemme olevan turhaa hoppua; sillä katsokaa, kuningattaren haaksi odottaa tuossa portaiden ääressä, ikäänkuin aikoiisi Hänen Majesteettinsa lähteä vesille.»

Niin olikin asian laita. Kuninkaallinen alus näkyi tosiaankin, kuningattaren merimiesten hoitamana — nämä ylpeilivät komeissa kuninkaallisen palveluskunnan puvuissa ja olivat nostaneet Englannin lipun — suurten, virrasta nousevain portaiden ääressä, ja sen lähettyvillä pari, kolme muuta venettä valmiina kuljettamaan sellaisia hänen seurueensa jäseniä, jotka eivät kuuluneet hänen kuninkaallisen henkilönsä lähimpään ympäristöön. Henkivartijat, pisimmät, kauneimmat miehet, mitä Englannista suinkin löytyi, muodostivat tapparakeihäineen kujan palatsin portilta joen rannalle, ja kaikki näytti olevan kunnossa kuningattaren tuloa varten, vaikka aamu oli vielä niin aikainen.

»Kautta kunniani, tämä ei ennusta meille hyvää», virkkoi Blount; »varmaankin joku sangen tähdellinen syy ajaa Hänen Armonsa liikkeelle näin varhain. Minun ymmärtääkseni olisi meidän parasta kääntyä takaisin ja kiiruhtaa kertomaan kreiville, mitä olemme nähneet.»

»Kertomaan kreiville, mitä olemme nähneet!» huudahti Walter; »ja mitä olemme sitten nähneet: vain veneen ja tulipunaisissa nutuissa komeilevia miehiä, tapparakeihäät käsissä. Suorittakaamme hänen asiansa ja kertokaamme hänelle kuningattaren vastaus.»

Näin puhein soudatti hän veneen eräälle maallenusupaikalle, joka oli hyvän matkan päässä

kuninkaallisesta sillasta, sillä tätä ei olisi sillä hetkellä ollut kunnioittavaa lähestyä, ja hyppäsi rannalle varovaisten, arkailevain ja koko tuumaan vastahakoisten tovereinsa seuraamana. Heidän lähestyessään palatsin porttia ilmoitti ovenvartija, ett'eivät he nyt voineet päästä sisään, koska Hänen Majesteettinsa oli juuri lähdössä vesille. He mainitsivat Sussexin kreivin nimen, mutta se ei vaikuttanut vähintäkään virkamieheen, joka vastasi vain, että hän menettäisi paikkansa, jos hän pienimmässäkin rikkoisi hänelle annettuja käskyjä.

»No, johan minä sen sanoin», tuskitteli Blount; »lähdetään pois, rakas Walter, veneeseen ja palataan takaisin, minä pyydän oikein koreasti.»

»Ei ennen kuin minä olen nähnyt kuningattaren tulevan palatsistaan», vastasi nuorukainen lujana.

»Sinä olet hullu, pähkähullu, kautta messun!» iski Blount.

»Ja Sinusta on äkkiä tullut aika pelkuri», vastasi Walter. »Olenhan minä nähnyt Sinun yksinäsi löylyttävän kymmenkuntaa pörröpäistä englantilaista tolvanaa, ja nyt sinä pakenisit kauniin naisen vihastunutta katsetta!»

Samassa portit avautuivat, ja airueita alkoi virrata rivittäin ulos, edellä ja sivuilla kunniavartioston joukko. Näiden jäljessä astui Elisabet itse, ympärillään suuri joukko herroja ja naisia, jotka olivat kuitenkin niin asetetut, että hän voi vapaasti katsella kaikille tahoille ja että hänet saattoi nähdä joka puolelta. Hän oli silloin ikänsä kukoistuksessa ja säteili suloutta, jota hallitsijattaressa nimitettiin kauneudeksi ja jota alhaisimmankin säädyn jäsenessä olisi varmasti sanottu jaloksi ulkomuodoksi ja johon liittyivät ilmeikkäät, käskevät kasvojenpiirteet. Hän nojasi lordi Hunsdonin käsivarteen, sillä tämän sukulaisuus hänen kanssaan hänen äitinsä puolelta tuotti hänelle usein tällaisia arvokkaita osoituksia Elisabetin ystävällisyydestä.

Nuori aatelismies, josta olemme niin usein puhuneet, ei ollut luultavasti koskaan vielä päässyt niin lähelle hallitsijatartaan ja hän tunkeutui eteenpäin niin pitkälle kuin vartijain rivi salli, käyttääkseen hyväkseen tarjoutuvaa tilaisuutta. Hänen kumppaninsa sitä vastoin kiroili hänen varomattomuuttaan ja veti häntä taaksepäin siksi kunnes Walter työnsi hänet kärsimättömästi syrjään, heittäen komean viittansa huolettomasti riippumaan toiselta olkapäältä, mikä vaistomainen liike päästi entistä paremmin näkyviin hänen sopusuhtaisen vartalonsa. Ottaen samalla hatun päästään kiinnitti hän palavan katseensa lähestyvään kuningattareen, kuvastuttaen siinä sekä kunnioittavaa uteliaisuutta että kainoa, mutta syvää ihailua, mikä kaikki sopi niin hyvin hänen kasvojensa hienoihin piirteihin, että vartijat hänen komean pukunsa ja jalon ryhtinsä lyöminä päästivät hänet lähemmäksi sitä paikkaa, mistä kuningatar oli kulkeva ohi, kuin oli sallittu tavallisille katselijoille. Siten joutui tuo rohkea nuorukainen aivan Elisabetin silmien eteen — silmien, jotka eivät milloinkaan välinpitämättöminä katselleet ihailua, mitä hän syystä kyllä herätti alamaissaan, tai kaunista ulkomuotoa, mistä joku hänen hovimiehistään saattoi ylpeillä. Hän heitti siis sitä paikkaa lähestyessään, missä hän seiso, nuorukaiseen terävän katseensa, jossa kuvastui hämmästyttä hänen rohkeudestaan, kuitenkin ilman suuttumusta, kunnes muuan vähäpätöinen seikka kiinnitti vielä enemmän hänen huomionsa tuohon uljaaseen aatelismieheen. Yö oli ollut sateinen, ja juuri siinä, missä nuorukainen seiso, sulki pieni lätäkkö kuningattarelta tien. Kun hän epäröi kulkea edelleen, tempaisi nuori urho viitan hartioiltaan ja levitti sen lokaisen paikan peitoksi, niin että kuningatar saattoi käydä yli kuivin jaloin. Elisabet katsahti nuoreen mieheen, joka liitti tähän kunnioittavan kohteliaisuuden tekoonsa syvän kumarruksen, samalla kun ankara puna lennähti hänen kasvoilleen. Kuningatar joutui hämilleen ja punastui vuorostaan, nyökkäytti päätään, kulki kiireesti ohi ja astui venheeseensä sanaakaan sanomatta.

»Tule pois, herra Pöllöpää», neuvoi Blount; »Sinun komea viittasi tarvitsee kyllä tänään harjaa, siitä saat olla varma. Jos Sinulla kerran oli aikomus tehdä siitä lattiamatto, niin parempihan olisi ollut ottaa Tracyn vanha, karkea, värinsä kadottanut viitta.»

»Tätä viittaa», sanoi nuorukainen, ottaen sen maasta ja käärien sen kasaan, »ei harjata koskaan, niin kauvan kun se on minun hallussani.»

»Ja siihen ei mene pitkää aikaa, ell'et Sinä opi hieman säästäväisemmäksi — kohta me kai saamme nähdä sinut aivan *en cuerpo*, kuten espanjalainen sanoo.»

Heidän haastelunsa keskeytti muuan kunniavartiostoon kuuluva ritari.

»Minut lähetettiin», sanoi tämä, katseltuaan heitä tarkkaavasti, »hakemaan aatelismiestä, jolla ei ole viittaa ollenkaan tai jonka viitta ainakin on hyvin likainen. — Te, herraseni», jatkoi hän nuorempaan urhoon kääntyen, »olette luullakseni se aatelismies; suvaitkaa seurata minua.»

»Hän kuuluu minun seurueeseeni», virkkoi Blount; »ja minä olen jalon Sussexin kreivin tallimestari.»

»Siihen ei minulla ole mitään sanomista», vastasi lähetti, »olen saanut käskyni suoraan Hänen Majesteetiltaan, ja ne koskevat vain tätä aatelismiestä.»

Näin puhehin lähti hän matkaansa; Walter seurasi häntä ja jätti toverinsa siihen, ja Blountin silmät olivat pelkästä hämmästyksestä aivan pudota päästä. Vihdoin hän sen sai puretuksi seuraavaan huudahdukseen: — »Kuka sen lemmon tuuterissa olisi osannut sitä aavistaa!» Ja pudistettuaan päätään salaperäisen näköisenä, asteli hän veneelleen, nousi siihen ja palasi Deptfordiin.

Sillävälän johti lähetti nuoren ritarin joen rannalle ja osoitti hänelle erikoista kunnioitusta, seikka, jota hänen asemaansa joutuneet henkilöt kai pitäisivät melkoisen tärkeänä enteenä. Hänet saatettiin erääseen niistä veneistä, jotka olivat valmiina seuraamaan kuningattaren alusta; se kulki jo jokea ylöspäin saman nousuveden avittamana, jota Blount oli virtaa alas soutuessaan kumppaneilleen valitellut.

Soutumiehet liikuttelivat lähetin viittauksesta niin ketterästi airojaan, että pikku-vene piankin saavutti kuningattaren aluksen, missä hän istui suojakatoksen alla parin, kolmen hovinaisen ja seurueensa aatelismiesten ympäröimänä. Hän katsahti useammin kuin yhden kerran veneeseen päin, missä nuori seikkailija oli, ja näytti nauraen puhelevan seuralaistensa kanssa. Vihdoin antoi yksi heistä, ilmeisestikin kuningattaren käskystä, veneelle merkin laskea isomman aluksen viereen, ja nuorukaista kehoitettiin astumaan omasta veneestään kuningattaren haahteen, minkä hän miellyttävän notkeasti suorittikin veneen keulapuolesta, ja niin vietiin hänet kuningattaren eteen, veneen samalla jäädessä jälemmäs. Nuorukainen ei kestänyt hänen majesteettinsa katsetta sen epäedullisemmin, vaikka hänen varmuuteensa sekoittuikin hieman hämmästyntynyttä pelkoa. Likainen viitta riippui yhä hänen käsivarrellaan ja muodosti luonnollisen aiheen, josta kuningatar aloitti keskustelun.

»Te turmelitte tänään kauniin viitan meidän takiamme, nuori mies. Me kiitämme Teitä palveluksestanne, vaikka tapa, jolla sen suoritte, oli outo ja ehkä hieman rohkeakin.»

»Hallitsijattaren palveluksessa on jokaisen kunnan alamaisen velvollisuus olla rohkea», vastasi nuorukainen.

»Taivas nähköön! Se oli hyvin sanottu, herrani», virkkoi kuningatar kääntyen erään vakavan henkilön puoleen, joka istui hänen lähellään, ja joka vastasi juhlallisesti päätään nyökäyttäen ja mutisi joitakin myöntäviä sanoja. »Hyvä, nuori mies, Teidän kohteliaisuutenne ei ole jäävä palkintoaan vaille. Menkää pukuvarastomme hoitajan luo, ja hän on korvaava viitan, jonka Te teitte kelpaamattomaksi meidän palveluksessamme. Te olette saava kokonaisen puvun, vieläpä uusinta kuosia, sen minä lupaan Teille kuningattaren sanalla.»

»Kuten Teidän Armonne suvaitsee», vastasi Walter epäröiden; ei ole Teidän Majesteettinne nöyrän alamaisen asia määrätä Teidän armonosoituksianne, mutta jos minä saisin valita —»

»Niin tahtoisit Sinä mieluummin kultaa, sen takaan», keskeytti kuningatar; »hyi, nuori mies! Häpeän sanoa, että meidän pääkaupungissamme on niin paljon ja niin monenlaisia keinoja tuhlaavan hulluttelun harjoittamiseen, että rahan antaminen nuorukaisille on samaa kuin tuleen puhaltaminen, ja että se samalla jouduttaa heidän perikatoaan. Jos minä elän ja hallitsen, pitää näistä epäkristillisen vallattomuuden välikappaleista tuleman loppu. Sinä olet ehkä köyhä», jatkoi hän, »tai ovat vanhempasi varattomia. — Saat siis rahaa, jos niin haluat, mutta Sinun täytyy tehdä minulle tili sen käyttämisestä.»

Walter odotti kärsivällisesti kuningattaren puheen loppua, ja vakuutti sitten nöyrästi, että hän vielä vähemmän halusi kultaa kuin pukua, jota hänen majesteettinsa oli hänelle aikaisemmin tarjonnut.

»Kuinka, nuori mies!» ihmetteli kuningatar, »ei rahaa eikä vaatteita? Mitä sinä sitten minulta tahdot?»

»Vain lupaa, armollinen Valtijatar — ell'en mahdollisesti pyydä liian suurta kunniaa — lupaa saada yhä edelleen kantaa viittaa, joka teki Teille tuon vähäpätöisen palveluksen.»

»Lupaa saada kantaa omaa viittaasi, typerä poika!» huudahti kuningatar.

»Se ei ole enää minun», vastasi Walter; »siitä hetkestä asti, jolloin Teidän Majesteettinne jalka kosketti sitä, ansaitsee se riippua ruhtinaan olkapäillä ja on liian arvokas entiselle omistajalleen.»

Kuningatar punastui jälleen ja koetti salata naurulla heikkoa äkillisen mielihyvän hämminkiä.

»Oletteko ennen mointa kuulleet, hyvät herrat? Tuon nuorukaisen pään on romaanien lukeminen pannut pyörälle. — Minun täytyy saada hänestä lähempiä tietoja, jotta voin lähettää hänet vahingoittumattomana ystäviensä luo jälleen. — Kuka Sinä olet?»

»Aatelismies Sussexin kreivin seurueesta, Teidän Armonne palvelukseksi, ja lähetti hän minut tänne

tallimestarinsa kanssa tuomaan erästä sanomaa Teidän Majesteetillenne.»

Silmänräpäyksessä vaihtui se suosiollinen sävy, joka oli tähän asti väikkynyt Elisabetin kasvoilla, ynseään ja ankaraan ilmeeseen.

»Sussexin kreivi», virkkoi hän, »on sillä arvonannolla, minkä hän suo meidän läheteillemme, opettanut meille, miten meidän on kohtelemisen hänen sanansaattajiaan. Me lähetimme tänä aamuna hänen luokseen oman henkilöäkärimme, eikä suinkaan aivan tavalliseen aikaan, koska olimme kuulleet hänen ylhäisyytensä sairauden olleen vaarallisempaa laatua kuin ensin olimme uskoneet. Ei missään Europan hovissa ole taitavampaa miestä pyhässä ja hyödyllisessä ammatissaan kuin tohtori Masters, ja hänet toimitimme me itse alamaistemme luo. Mutta hän tapasi Say's Courtin portteja vartioimasta aseistetut miehet ja pitkät tykit, aivan kuin olisi kreivi asunut Skotlannin rajoilla, eikä hovimme läheisyydessä; ja kun hän pyrki sisään meidän nimessämme, kiellettiin se häneltä jyrkästi. Tästä sen pahempi vain liiankin alentuvaisen suosionosoituksemme halveksimisesta emme ainakaan nyt halua kuulla mitään anteeksipyytelyjä, ja ne olivat kuitenkin luullaksemme Sussexin kreivin lähetystön toimenä.»

Tämä lausuttiin äänin ja elein, jotka panivat Sussexin kreivin läsnäolevat ystävät vapisemaan. Mutta se, jolle tämä puhe oli suunnattu, ei vavissut, vaan vastasi suurella kunnioituksella ja nöyryydellä, heti kun kuningattaren kiihtymys soi hänelle sanansijaa: — »Teidän armollinen Majesteettinne sallinee minun ilmoittaa, ett'ei Sussexin kreivi lähettänyt minua esittämään mitään anteeksipyyntöjä.»

»Ja miksi hän sitten lähetti Teidät, herraseni?» kysyi kuningatar sillä kiivaudella, joka jalompien ominaisuuksien ohella oli hänen luonteensa huomattavimpia piirteitä; »puolustamaanko itseään? — tai, kautta Herran kuoleman! haastamaanko minua taisteluun?»

»Armollinen Hallitsijatar!» vastasi nuori mies, »herrani Sussexin kreivi tiesi, että tapahtunut loukkaus lähenee valtiorikosta, eikä siis ajatellut muuta kuin syyllisen pidättämistä ja hänen lähettämistään Teidän Majesteettinne valtaan ja tuomioon. Jalo kreivi nukkui sikeästi Teidän armollisen lähettinne saapuessa, koska hänen lääkäriinsä oli antanut hänelle uneen vaivuttavan parannejuoman; eikä hänen korkeutensa tiennyt siis mitään siitä työkeästä kohtelusta, joka oli tullut Teidän Majesteettinne kuninkaallisen ja kaikkein armollisimman lähetin osaksi, ennen kuin herätessään tänä aamuna.»

»Ja kuka hänen palvelijoistaan, taivaan nimessä, uskalsi sitten pyörtää minun lähettini takaisin, vaikk'ei lääkäriäni olisikaan laskettu sen luo, jonka avuksi minä hänet toimitin?» kysyi kuningatar kovin hämmästyneenä.

»Syyllinen seisoo edessänne, armollinen Hallitsijatar», vastasi Walter syvään kumartaen; »syy on kokonaan ja yksinomaan minun; ja herrani Sussexin kreivi onkin tehnyt erinomaisen oikein lähettäessään minut vastaamaan rikoksen seurauksista, johon hän on yhtä syytön kuin nukkuvan miehen unet ikinä voivat olla syyttömiä valvovan miehen tekoihin.»

»Kuinka! Sinäkö se olitkin? — Sinäkö juuri estit lähettini ja lääkäriini pääsemästä Say's Courtiin?» huudahteli kuningatar. »Mikä sai Sinut tekemään moisen hävyttömyyden, Sinut, joka näytät — se on: joka ulkonaisen esiintymisesi puolesta tunnut — hallitsijattaresi hartaalta palvelijalta?»

»Armollinen Kuningatar», vastasi nuorukainen, joka pakotetusta ankaruudesta huolimatta oli keksivinään Elisabetin kasvoissa jotakin, mikä ei näyttänyt aivan leppymättömältä —, »meidän puolessa on tapana sanoa, että lääkäri on ajallaan potilaansa mahtavin valtijas. Nyt hoiti jaloa herraani muuan rohtojen tuntija, ja hän parani huomattavasti, erittäinkin noudattamalla sitä käskyä, ett'ei potilasta saisi koko yönä vähimmässäkään määrässä häiritä, muutoin olisi hänen henkensä vaarassa.»

»Herrasi on varmaankin antautunut jonkun puoskari-veijarin käsiin», sanoi kuningatar.

»Minä tiedän vain, armollinen Kuningatar, sen tosiasian, että hän nyt — juuri tänä aamuna — heräsi paljon virkistyneempänä ja vahvempana unesta, jota hän ei ollut saanut pitkiin aikoihin.»

Ylimykset katsahtivat toisiinsa, pikemmin nähdäkseen, mitä kukin ajatteli tästä uutisesta, kuin vaihtaakseen mielipiteitään siitä, mitä oli tapahtunut. Kuningatar vastasi kiireesti ja koettamatta peittää tyytyväisyyttään: »Sanani kautta, minä olen iloinen hänen toipumisestaan. Mutta Sinä olit liian korskea evätessäsi sisäänpääsyn tohtori Mastersiltani. Etkö Sinä tiedä Pyhässä Sanassa sanottavan: 'neuvottelevien paljoudesta pelastus tulee'?»

»Kyllä, armollinen Hallitsijatar», vastasi Walter, »mutta minä olen kuullut oppineiden miesten sanovan, että mainittu pelastus tuleekin lääkärien, eikä potilaan hyväksi.»

»Kautta kunniani, lapsi, autoitpa Sinä minut oikeille jäljille», virkkoi kuningatar nauraen; »sillä minun hebreantaitoni tahtoo joskus pettää. — Mitenkä on, Lincolnin piispa? Selittikö tuo poikanen oikein

tekstiä?»

»Olisi ehkä liian harkitsematonta, kaikkein armollisin Hallitsijatar», vastasi piispa, »kääntää siten tuota sanaa *pelastus*, katsoen siihen, että hebrealainen sana —»

»Herra piispa», sanoi kuningatar keskeyttäen, »johan me sanoimme, että olemme kokonaan unohtaneet hebreamme. — Mutta mikä onkaan nimesi ja syntyperäsi, nuori mies?»

»Raleigh on nimeni, kaikkein armollisin Kuningatar, ja minä olen erään lukuisan kunnianarvoisan Devonshireläisen perheen nuorin poika.»

»Raleigh?» virkkoi Elisabet hetkisen mietittyään; muistellemme kuullemme jotakin Teidän Irlannissa suorittamistanne palveluksista.»

»Olen ollut niin onnellinen, että olen saanut siellä jotakin toimittaa, armollinen Kuningatar», vastasi Raleigh, »vaikkakaan sellainen tuskin ansaitsi tulla Teidän Armonne korviin.»

»Ne kuulevat pitemmälle kuin Sinä luuletkaan», sanoi kuningatar suosiollisesti, »ja ne ovat nyt kuulleet eräästä nuorukaisesta, joka puolusti muuatta kaalamoa kokonaista hurjien irlantilaisten kapinoitsijain laumaa vastaan, siksi kunnes virta tuli punaiseksi heidän ja hänen verestään.»

»Ehkäpä menetin siellä hieman vertakin», vastasi nuorukainen silmät maahan luotuina, »mutta se tapahtui siinä, missä minun pitää sydänverenikin vuodattaa: Teidän Majesteettinne palveluksessa.»

Kuningatar vaikenä hetkiseksi ja lausui sitten suopeasti: »Sinä olet vielä kovin nuori taistellaksesi niin urhoollisesti ja puhuaksesi niin hyvin. Mutta Sinä et ole pääsevä rangaistuksestasi, koska Sinä kerran pyörsit Mastersin takaisin — se miesparka kylmettyi joella; sillä meidän käskymme tapasi hänet juuri kun hän oli palannut Lontoosta erinäisiltä sairaskäynneiltä, ja hän piti kuuliaisuuden ja omantunnon asiana lähteä heti jälleen matkaan. Kuule siis, herra Raleigh: muista nyt pitää tuota likaista viittaasi katumuksen merkinä siksi kunnes tahdostamme toisin ilmoitetaan. Ja tässä», lisäsi hän, antaen Raleighille shakkinappulan muotoisen kultakorun, »lahjoitan minä Sinulle tämän kaulassa kannettavaksi.»

Raleigh, jolle luonto oli ikäänkuin välittömästi opettanut sen kohteliaan ja hienon käytöstavan, mitä monet tuskin saavuttavat pitkällä harjoituksella, polvistui ja, ottaessaan lahjaa kuningattaren kädestä, suuteli sormia, jotka sen antoivat. Hän osasi ehkä paremmin kuin kukaan hallitsijatartaan ympäröivistä hovimiehistä yhdistää kuningattaren vaatimaan alttiuteen hänen henkilökohtaiselle kauneudelleen kuuluvan mielistelyn — ja tässä ensimmäisessä yrityksessään onnistui hän niin hyvin, että hän tyydytti samalla kertaa Elisabetin luontaisen turhamaisuuden ja hänen vallanhalunsa.

Hänen herransa, Sussexin kreivi, sai kaiken edun siitä tyytyväisyydestä, jota Elisabet tunsii ensimmäisestä kohtauksestaan Raleighin kanssa.

»Hyvät herrat ja naiset!» puhui kuningatar seurueensa puoleen kääntyen, »minun nähdäkseni olisi meidän parasta, kun nyt kerran joella olemme, luopua alkuperäisestä aikomuksestamme matkustaa kaupunkiin ja yllättää Sussexin kreivi-parka tervehdyskäynnillä. Hän on sairas ja hän kärsii varmaankin meidän vihastuksemme pelosta, vaikka hänet onkin kaikesta syystä puhdistanut tämän pahankurisen pojan suora tunnustus. Mitä arvellette? Eikö kuuluisi lähimmäisenrakkauteen lohduttaa häntä ja eivätkö juuri hänen uskollisia palveluksiaan suosiollisesti muistelevan kuningattaren kiitokset siihen parhaiten sopisi?»

On helppo arvata, ett'ei kukaan niistä, joille tämä puhe oli tarkoitettu, rohjennut ruveta vastustamaan tehtyä ehdotusta.

»Teidän Armonne», sanoi Lincolnin piispa, »on sieraintemme henkäys.» Miekkan miehet väittivät, että hallitsijattaren kasvot olivat sotilaan säilän kovasin, kun taas valtiomiehet olivat sitä mieltä, että kuningattaren silmien paiste oli lyhtynä hänen neuvonantajiansa polulla; ja naiset myönsivät yksinäisesti, ett'ei kukaan Englannin ylimyksistä ansainnut niin hyvin Englannin kuninkaallisen Valtijattaren kunnioitusta kuin Sussexin kreivi — tekemättä silti vääryyttä Leicesterin kreivin hyvälle oikeudelle, kuten muutamat kaikkein viisaimmista suostumuksensa ilmaisivat — huomautus, johon Elisabet ei näyttänyt panevan sen suurempaa arvoa. Venhe sai sen vuoksi käskyn laskea kuninkaallinen kuormansa Deptfordiin, kohtaan, mistä olisi lyhyin ja mukavin matka Say's Courtiin, jotta hallitsijatar saattaisi rauhoittaa kuninkaallisen ja äidillisen huolensa ottamalla henkilökohtaisesti selkoa Sussexin kreivin terveydentilasta.

Raleigh, jonka terävä äly aavisti ja pelkäsi tärkeitä seurauksia pienimmistäkin tapauksista, kiiruhti pyytämään kuningattarelta lupaa saada astua pikkuväenheeseen ja lähteä ilmoittamaan herralleen aijotusta kuninkaallisesta vierailusta, kekseliäästi huomauttaen, että tuo iloinen yllätys saattaisi

vaikuttaa haitallisesti hänen terveyteensä, aivan niin kuin paraimmat ja jaloimmatkin vahvistuslääkkeet saattavat joskus muodostua tuhoisiksi niille, jotka ovat kauvan kituneet uupumuksen ja heikkouden valloissa.

Mutta joko nyt kuningattaren mielestä oli liian röyhkeätä niin nuoren hovimiehen ilmaista käskemättä mielipiteensä, tai vaikutti hänessä sitten joku epäluulon ailahdus, joka oli mahdollisesti herännyt hänessä sellaisten huhujen johdosta, että kreivillä muka oli aseistettu joukko ympärillään, kehoitti hän tiukasti Raleighia pitämään neuvonsa omina hyvinään siksi kunnes niitä pyydettäisiin ja toisti aikaisemman käskynsä Deptfordiin laskemisesta, lisäten: »Me tahdomme itse nähdä, millaista taloutta se Sussexin kreivi oikeastaan pitää.»

»Nyt armahtakoon meitä Jumala!» huokasi nuori hovimies itsekseen. »Uskollisia sydämiä on kreivillä kyllä useita ympärillään; mutta teräviä päitä meillä tuskin on — ja hän on itse liian sairas johtaakseen kaikkea. Ja Blount siellä parhaillaan vetelee aamiaiseksi Yarmouthin silliä ja olutta; ja Tracy ahmii kamalaa verimakkaraansa ja reininviiniään; — nuo jyhkeät walesilaiset Tuomas ap Rice ja Evan Evans ovat täyttä päätä laukkaliemensä ja paahdetun juustonsa kimpussa — ja hänen sanotaan inhoavan kaikkia halpoja ruokalajeja, pahoja hajuja ja väkeviä viinejä. Kunpa heillä nyt olisi älyä polttaa hieman rosmarinia suuressa salissa! Mutta *vogue la galère*, kaikki on nyt jätettävä sattuman varaan. Onni on hymyillyt minulle tänä aamuna verrattain suosiollisesti, sillä minä olen turmellut viittani ja sen takia päässyt suosioon hovissa. — Olisipa se nyt yhtä hyväntahtoinen jalolle herralleni!»

Kuninkaallinen venhe pysähtyi pian Deptfordiin, ja väkijoukon väkevästi huutaessa, sillä kansa innostui aina hänet nähdessään, asteli kuningatar hänen päänsä yllä kannetun kunniakatoksen suojaamana ja seurueensa saattamana Say's Courtia kohti, minne rahvaan etäiset huudot toivat ensimmäisen viestin hänen saapumisestaan. Sussex, joka parhaillaan neuvotteli Tressilianin kanssa, mitenkä olisi soveliaimmin tukittavissa kuningattaren suosioon otaksuttavasti syntynyt aukko, hämmästyi rajattomasti kuullessaan hänen pikaisen tulonsa — vaikk'eikaan kuningattaren tapa käydä katsomassa arvokkaimpia ylimyksiään, olivatpa ne sitten terveitä tai sairaita, saattanut olla hänelle tuntematon; äkillinen sanoma ei kuitenkaan jättänyt vähintäkään aikaa sellaisille tervetuliaisvalmistuksille, joista hän tiesi Elisabetin pitävän, ja hänen sotilasmaisen taloutensa yksinkertaisuus ja epäjärjestys, jotka vielä olivat paljon lisääntyneet hänen viimeisen sairautensa aikana, panivat hänet hallitsijattaren vastaanottoon nähden täydelliseen pulaan.

Sydämessään sadatellen onnetonta sattumaa, joka toimitti hänelle kokonaan aavistamatta tämän armollisen vieras-käynnin, riensi hän alas Tressilianin kanssa, jonka seikkailurikasta ja mieltäkiinnittävää kertomusta hän oli juuri tarkkaavasti kuunnellut.

»Arvoisa ystäväni», sanoi hän, »rehellisyys ja kiitollisuus antavat Teille yhtä suuren oikeuden odottaa, että minä kaikella voimallani tuen syytettänne Varneyta vastaan. Sattuma on nyt näyttävä, mahdanko minä enää mitään hallitsijattaremme suosiossa, vai vahingoittaako Teitä sekaantumiseni asiaanne itse teossa enemmän kuin hyödyttää.»

Näin puheli Sussex hät'hätää heittäessään ylleen kiiltonäädännähdänsä väljän takin ja kohentaessaan ulkomuotoaan parhaaseen kuntoon, voidakseen esiintyä hallitsijattarelleen. Mutta ei pikainen puvun järjesteleminenkään voinut poistaa sitä kalman leimaa, jonka pitkä sairaus oli painanut hänen luonnostaan pikemmin, voimakaspiirteisille kuin miellyttäville kasvoilleen. Lisäksi oli hän varttansa vähäinen, ja vaikka hänen hartiansa olivatkin leveät, hänen ruumiinsa vankka ja sotaisiin toimiin erittäin sovelias, ei hänen esiintymisensä jossakin rauhallisessa salissa ollut suinkaan omiansa herättämään naisten suosiollista huomiota; tämän seikan sanottiinkin asettavan Sussexin, niin suuresti kuin hänen hallitsijattarensa häntä kunnioitti ja suosikin, aivan kokonaan varjoon Leicesteriin verrattuna, joka loisti yhtä paljon tapojensa siroudella kuin ulkomuotonsa komeudella.

Kreivin tulisinkin kiire ehätti hänet vain kohtaamaan kuningattaren suuren salin kynnyksellä, ja hän huomasi heti pilven nousseen Elisabetin otsalle. Hänen epäluuloinen silmänsä oli nähnyt aseistettujen aatelismiesten ja palvelijain sotaisan joukon, joka täytti kartanon, ja hänen ensimmäiset sanansa ilmaisivatkin heti paheksumista. — »Onko tämä jotakin kuninkaallista linnuetta, herra Sussexin kreivi, koska täällä näkyy niin paljon peitsiä ja pyssyjä? Tai olemmeko ehkä laskeneetkin Say's Courtin ohi ja saapuneet Toweriin Lontooseen?»

Sussexin kreivi kiiruhti heti puhumaan jotakin puolustukseksi.

»Ei tarvita», virkkoi kuningatar. »Herra kreivi! Meidän aikomuksemme on kohdakkoin ratkaista muuan riita Teidän Ylhäisyytenne ja erään toisen hovimme mahtavan ylimyksen välillä, samoin kuin yrittää poistaa tuota raakamaista ja vaarallista tapaa pitää ympärillään asetettuja miehiä ja kaikenlaisia tappelupukareita, ikään kuin valmistelisitte te kansalaisotaa pääkaupunkimme läheisyydessä, niin, jopa itsensä kuninkaallisen asuinpaikkamme alueella. Me iloitsemme nähdessämme Teidät jo noin toipuneena, herra kreivi, vaikk'ette suvainnutkaan käyttää sen oppineen lääkärin apua,

jonka Teille lähetimme. — Ei mitään anteeksipyytelyä — me tiedämme jo, miten sen asian kävi, ja me olemme siitä jo rangaisseet hurjapäistä nuorta Raleighia. — Sivumennen sanoen, herra kreivi, tahdomme me piakkoin vapauttaa talonne hänestä ja ottaa hänet omaan hoviimme. Hänessä on jotakin, joka ansaitsee parempaa vaalimista kuin mitä voi otaksua olevan tarjolla Teidän kovin sotaisten seuralaistenne keskuudessa.»

Tähän ehdotukseen saattoi Sussex vain kumartaen suostua, vaikka hänen olikin vaikeata käsittää, miten kuningatar oli tullut sen tehneeksi. Sitten pyyteli hän hallitsijatarta viivähtämään, siksi kunnes voitaisiin tarjota virvokkeita, mutta turhaan. Ja lausuttuaan muutamia kohteliaisuuksia, jotka olivat paljon kylmempää ja jokapäiväisempiä kuin olisi saattanut odottaa niinkin ratkaisevan suosionosoituksen kuin henkilökohtaisen vieraskäynnin tekijältä, heitti kuningatar hyvästit Say's Courtille, tuotuaan sinne hämmästyttä ja sekasortoa ja jätettyään jälkeensä epäilystä ja pelkoa.

XVI Luku.

Sisähän heidät tuokaa. Silmä silmää
Ja otsa otsaa vastaan vapahasti
Haastelkoon syyttäjä ja syytetty;
Kopeat ovat, ja, kun kuohuu veri,
Rutot kuin tuli, kuurot niinkuin meri.

Rikhard II.

»Minut on käsketty huomenna hoviin», sanoi Leicester Varneylle, »kohdatakseni siellä, kuten arvellaan, Sussexin kreivin. Kuningatar aikoo varmaankin käydä käsiksi meidän keskinäisiin riitoihimme. Tämä johtuu kaikki hänen käynnistään Say's Courtissa, josta Sinun muka täytyy puhua niin halveksivasti.»

»Väitän yhä, ett'ei se merkinnyt mitään», vastasi Varney; »ei, minulle on kertonut eräs luotettava henkilö, joka kuuli omin korvin melkein kaikki, mitä siellä puhuttiin, että Sussex sai siitä käynnistä enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Kuningatar oli jälleen veneeseensä astuessaan sanonut Say's Courtin näyttäneen vahtituvalta ja lemunneen sairaalalta. 'Pikemminkin joltain Ram's Alleyn rahvaanruokalalta', oli lisännyt Rutlandin kreivitär, joka on yhä Teidän Ylhäisyyttenne hyvä ystävätär. Ja sitten sitä piti Lincolnin piispanin kaikin mokomin sanoa pyhä sanansa ja huomauttaa, että Sussexin kreiville oli annettava anteeksi hänen karkea ja vanhanaikainen talonpitonsa, katsoen siihen, ett'ei hänellä vielä ollut vaimoa.»

»Ja mitä sanoi siihen kuningatar?» kysyi Leicester innokkaana.

»Hän kuumensi miehen korvat», vastasi Varney, »ja kysyi, mitä Sussexin kreivillä oli vaimon kanssa tekemistä ja mitä herra piispalla oli puhumista sellaisesta asiasta. Jos avioliitto onkin sallittu», oli hän lisännyt, »en ole kuitenkaan mistään lukenut, että sitä olisi määrätty pakolliseksi.»

»Hän ei kärsi kirkonmiesten avioliittoja, eikä edes sallisi heidän avioliitosta puhuvan», virkkoi Leicester.

»Eikä hovimiestenkään», jatkoi Varney; mutta huomattuaan Leicesterin kasvoilla ilmeen muuttuneen, lisäsi hän heti että kaikki saapuvilla olleet naiset olivat yksissä tuumin ivailleet Sussexin kreivin talonpitoa ja viittailleet, mitenkä Hänen Majesteettinsa olisi Leicesterin kreivin linnassa varmasti saanut aivan toisenlaisen vastaanoton.

»Sinä olet onkinut tietoonsi paljon uutisia», sanoi Leicester, »mutta Sinä olet unohtanut tai sivuuttanut tärkeimmän kaikista. Hän on jälleen lisännyt yhdellä niiden liehitteleväin seuralaistähkien lukua, joita hän näkee niin mielellään kiertämässä ympärillään.»

»Teidän Korkeutenne tarkoittaa kai Raleighia, sitä devonshirelaista nuorukaista», kysyi Varney, »Viittaritaria, kuten häntä hovissa nimitellään?»

»Hänestä voi kerran vielä tulla Sukkanauhan ritari, aavistan sen», vastasi Leicester, »sillä hän menee nopeasti eteenpäin. — Kuningatar on jo kiistellyt hänen kanssaan raamatunlauseista ja tehnyt muita samanlaisia hullutuksia. Minä luopuisin kernaasti omasta vapaasta tahdostani hänen epävakaisesta suosiostaan; mutta minä en voi sietää, että minut potkaisisi paikaltani tuo moukkamainen Sussex tai tämä uusi nousukas. Kuulen Tressilianin olevan Sussexin luona ja hänen parhaina ystävinään. — Minä tahtoisin erinäisistä syistä säästää häntä, mutta hän vain luottaa omaan onneensa — Sussexin kuuluu olevan yhtä hyvissä voimissa kuin terveytensäkin aikoina.»

»Jalo herrani», sanoi Varney, »epätasaisuuksia on sileimmälläkin tiellä, etenkin jos se vie ylämäkeen. Sussexin sairaus oli meille odottamaton voitto, josta minä toivoin paljon. Nyt on hän tosin toipunut, mutta eipä hän ole nyt sen kauheampi kuin ennen sairastumistaankaan, jolloin hän joutui alakynteen useammin kuin kerran Teidän Korkeutenne kanssa kamppaillessaan. Älkää vain päästäkö rohkeuttanne lannistumaan, armollinen herrani, ja kaikki käy hyvin.»

»Rohkeuteni ei ole koskaan lannistunut, herra», vastasi Leicester.

»Ei suinkaan, armollinen herra», jatkoi Varney; »mutta se on hyvin usein houkutellut Teidät harhapoluille. Joka tahtoo kiivetä puuhun, armollinen herra, hänen täytyy tarttua oksiin, eikä kukkiin.»

»Hyvä, hyvä, hyvä!» huudahti Leicester kärsimättömänä; »minä ymmärrän tarkoituksesi. — Rohkeuteni ei ole koskaan lannistuva eikä johtava minua harhaan. Järjestä seurueeni — pidä huolta siitä, että heidän varustuksensa ovat niin loistavat, että he saattavat häpeään ei ainoastaan Ratcliffen moukkamaiset miehet, vaan jokaisen muunkin ylimyksen tai hovikon palvelijat. Katso myös, että he ovat hyvissä aseissa kuitenkin näyttelemättä niitä liiaksi, ikäänkuin kantaisivat he niitä enemmän tavan kuin tarpeen vuoksi. Pysy sinä itse lähetyvilläni, sillä voinpa Sinua tarvita». —

Sussexin ja hänen puoluelaitensa varustelut eivät olleet suinkaan vähemmän huolellisia kuin Leicesterinkään.

»Anomuksesi, missä Sinä syytät Varneyta naisen viettelemisestä», sanoi kreivi Tressilianille, »on jo kuningattaren käsissä — lähetin sen varmaa tietä. Luullakseni tulee asiasi menestymään, sillä perustuuhan se oikeuteen ja kunniaan, ja Elisabet on oikea esikuva kumpaisessakin. Enpä tiedä mistä se johtuu, mutta tuolla mustalaisella» (niin oli Sussexilla tapana nimitellä kilpailijaansa tämän tumman ihonvärin takia) »on paljon sananvaltaa näinä rauhan aikoina. — Olisipa sota ovella, niin olisin minä hänen lellipoikiaan; mutta sotilaat, samoin kuin heidän kilpensä ja bilboalaiset miekkansa, joutuvat muodista pois rauhan aikana, ja silkkihihat ja lelusäilät kulkevat kellokkaina. Mutta eipä sitä huoli surra, koska nyt kerran sellainen on muoti. — Blount, oletko Sinä toimittanut joukkueellemme uudet, komeat puvut? — Mutta Sinä ymmärrät näistä hullutuksista yhtä vähän kuin minäkin — paljoa paremmin osaat Sinä käsitellä keihäitäsi ja pyssyjäsi.»

»Armollinen herrani», vastasi Blount, »Raleigh oli tässä ja otti koko sen toimen huolekseen. — Seurueenne on loistava kuin toukokuun aamu. — Mutta lempo soikoon, maksu on toinen asia. Johan kymmenen tuollaisen komean palvelijaroikaleen kuluilla pitäisi yllä kokonaista vanhojen sotilasten hoitolaa.»

»Tänään ei meidän auta kuluista huolehtia, Niklas», vastasi kreivi; »olen Raleighille kiitollinen hänen huomaavaisuudestaan. — Toivoakseni on hän kuitenkin ottanut lukuun, että minä olen vanha sotilas ja ett'en minä halua niitä hassutuksia enempää kuin mitä välttämätöntä on.»

»Ei, minä en ymmärrä koko jutusta mitään», jatkoi Blount; »mutta tässä tulee Teidän Korkeutenne upeita sukulaisia ja ystäviä laumoittain saattamaan Teitä hoviin, ja muodostammepa me siellä totisesti yhtä uljaan rintaman kuin ikinä Leicester, rimpuilkoonpa hän nyt sitten miten rimpuilleekin.»

»Anna heille mitä ankarin varoitus», sanoi Sussex, »etteivät he saa ryhtyä riitaan muutoin kuin suoran väkivallan pakoittamina — heidän verensä on kuuma, enkä minä toivoisi Leicesterin saavan mitään etua heidän äkkipikaisuutensa takia.»

Sussexin kreivillä oli sellainen hätä ja hoppu kaikkia näitä järjestelyjä toimittaessaan, että Tressilian vain vaivoin sai vihdoinkin tilaisuuden ilmaista hämmästyksensä siitä, että kreivi oli menetellyt niin kiireisesti ritari Hugh Robsartin asiassa ja lähettänyt hänen anomuksensa suoraan kuningattarelle. — »Sen nuoren naisen ystävät ajattelivat», sanoi hän, »että olisi ensiksi ollut vedottava Leicesterin oikeudentuntoon, koska rikoksen oli tehnyt hänen palvelijansa, ja siitähän minä erikoisesti herra kreiville huomautinkin.»

»Sehän olisi voinut tapahtua lainkaan minun puoleeni kääntymättä», vastasi Sussex hieman ylpeästi. »Minä en ainakaan olisi neuvonut toimenpiteeseen, joka tarkoitti nöyryyttävän anomuksen esittämistä Leicesterille; ja minua ihmetyttää, että Tekin, Tressilian, kunnian mies ja minun ystäväni, olette taipuvainen niin alentavaan tekoon. Jos Te olette jotakin siihen suuntaan puhunut, en ole varmaankaan Teitä ymmärtänyt, koska moinen ei kuulostanut ensinkään Teidän tapaiseltanne.»

»Armollinen herrani», puolustihe Tressilian, »jos olisi kysymyksessä oma asiani, seuraisin empimättä Teidän esittämäänne tietä; mutta tämän onnettoman naisen ystävät —»

»Oh! ystävät — ystävät!» keskeytti Sussex; »niiden täytyy antaa meidän toimia tässä asiassa tavalla, mikä meistä näyttää parhaalta. Nyt on aika ja hetki kerätä niin paljon syytöksiä Leicesteriä ja hänen joukkoaan vastaan kuin mahdollista, ja Teidän valitustanne tulee kuningatar pitämään kylläkin

raskauttavana. Mutta kaikissa tapauksissa on se nyt jo hänen käsissään.»

Tressilian ei voinut olla epäilemättä, että Sussex oli kiihkeästi halutessaan varustautua kilpailijaansa vastaan tahallisesti käynyt sellaiseen keinoon, jonka varmimmin saattoi otaksua asettavan Leicesterin huonoon valoon, ajattelematta tarkoin, veikö se keino myös varmimmin suotuisiin tuloksiin. Mutta askel oli nyt peruuttamattomasti astuttu, ja Sussex pelastihe enemmästä väittelystä lähettämällä Tressilianin luotaan seuraavalla käskyllä: »Laittakaa kaikki kuntoon kello yhdeksitoista; sillä minun täytyy olla hovissa ja vastaanottohuoneessa täsmälleen kello kaksitoista.»

Sillä välin kun nämä kilpailevat valtiomiehet täten huolellisesti varustautuivat lähenevään kohtaukseensa kuningattaren silmien edessä, ei Elisabetkaan voinut olla tuntematta pientä pelkoa ajatellessaan niitä seurauksia, mitä saattaisi olla kahden niin helposti syttyvän ylimyksen yhteentörmäyksestä, etenkin kun kumpaakin seurasi vielä luja ja lukuisa saattue ja kun nämä riitämiehet jakoivat keskenään, joko sitten julkisesti tai salaa, melkein koko hänen hovinsa toiveet ja pyrkimykset. Henkivartijat olivat kaikki aseissa ja lisäjoukkoja oli tuotettu Lontoosta Temsiä pitkin. Kuninkaallinen julistus kielsi ankarasti kaikkia ylimyksiä, olivatpa he arvoltaan keitä tahansa, lähestymästä palatsia ampuma-aseilla tai peitsillä varustettujen seuralaisten tai palvelijain saattamana; ja kuiskailtiinpa lisäksi, että Kentin ylivouti olisi saanut salaisen käskyn pitää osan piirikuntansa joukkoja valmiina tottelemaan pienintäkin viittausta.

Kohtalokas hetki, johon kaikilla tahoilla niin tuskallisella kiiruulla valmistauduttiin, saapui viimein, ja ystäväinsä ja seuralaistensa pitkäin, loistavain kulkueitten saattamina astuivat kilpailevat kreivit täsmälleen kello kaksitoista Greenwichin palatsin pihaan.

Liekö sitten jo ennakolta niin sovittu tai ehkä oli huomautettu kuningattaren sitä toivovan, saapui Sussex seurueineen palatsiin Deptfordista vesitietä, kun taas Leicester tuli maitse; ja niin astuivat he pihaan vastakkaisilta tahoilta. Tämä vähäpätöinen seikka antoi Leicesterille rahvaan silmissä jonkunlaisen etusijan, koska hänen ratsasjoukkonsa näytti lukuisammalta ja komeammalta kuin Sussexin saattue, joka pakostakin kulki jalan.

Kreivien välillä ei vaihdettu tervehdyksen alkuakaan, vaikka kumpikin terästi toiseen katseensa varmaankin toivoen kohteliaisuuden vaatimuksien täyttämistä, jossa kumpikaan ei sentään halunnut olla ensimmäinen. Melkein täsmälleen heidän saapumisensa hetkellä kajahti linnan kello soimaan, palatsin portit avattiin, kreivit astuivat sisään, ja kumpaakin seurasi suuri joukko sellaisia heidän saattueittensa aatelismiehiä, joiden arvo salli heille tämän etu-oikeuden. Asemiehet ja alhaisemmat palvelijat jäivät pihaan, missä vastakkaiset puolueet kyräilivät toisiansa julmistuneen vihaisin ja pilkallisin katsein, ikäänkuin kärsimättömästi odottaen soveliasta syytä mellakan alkamiseen tai riittävää aihetta molemminpuoliseen hyökkäykseen. Mutta heitä pitelivät aisoissa johtajain ankarat varoitukset, ja lisäksi pelotti heitä kai tavattoman lukuisan aseistetun vartijajoukon näky.

Sillä välin saattoivat kumpaisenkin seurueen arvokkaimmat henkilöt päämiehiään kuninkaallisen palatsin korkeihin saleihin ja etuhuoneisiin, kulkien samaa uraa, ikäänkuin kaksi yhteen omaan pakotettua virtaa, jotka visusti välttäisivät vesiensä sekaantumista. Puolueet järjestyivät ikäänkuin vaistomaisesti eri puolille korkeita saleja ja näyttivät erittäin innokkaasti pakenevan sitä hetkellistä yhtymystä, johon pää-ovella syntynyt tungos oli heidät pieneksi ajaksi alistanut. Heti sen jälkeen avattiin avaran etuhuoneen kaksipuoliset ovet, ja kuiskaillen ilmoitettiin kuningattaren olevan jo vastaanottosalissaan, jonne nämä ovet johtivat. Molemmat kreivit astuivat hitaasti ja juhlallisesti salia kohti, Sussex Tressilianin, Blountin ja Raleighin seuraamana, Leicester Varneyn. Leicesterin ylpeyden täytyi taipua hovisääntöihin, ja jäykästi ja muodollisesti päättään nyökäytettyään odotti hän siksi kunnes hänen kilpailijansa vanhempana valta-ylimyksenä oli ehtinyt hänen ohitseen. Sussex vastasi kumarrukseen samalla muodollisella kohteliaisuudella ja astui saliin. Tressilian ja Blount aikoivat seurata häntä, mutta heitä ei päästetty, vaan esitti Mustan Sauvan Airut puolustukseksi, että hänet oli käsketty tänään tarkoin katsomaan, kenen hän päästi vastaanottosaliin, ketä ei. Raleighille, joka tovereinsa saaman kiellon kuultuaan oli vetäytynyt takaisin, sanoi hän: »Te, herra, saatte käydä sisään», ja tämä noudatti tietysti lupaa.

»Pysy kintereilläni, Varney», sanoi Leicesterin kreivi, joka oli seisonut hetkisen sivummalla katselemassa, millaisen vastaanoton Sussex saisi osakseen; ja lähestyen ovea oli hän juuri astumaisillaan sisään, kun ovenvartija pysäytti Varneyn, joka asteli aivan hänen takanaan ja joka oli päivän vaatimusten mukaisesti puettu komeimpiin varustuksiinsa, kuten oli aikaisemmin pysäyttänyt Tressilianin ja Blountin.

»Mitä tämä merkitsee, herra Bowyer?» sanoi Leicesterin kreivi. »Ettekö tiedä, kuka minä olen, ja että tämä on ystävänä ja seuralaiseni?»

»Teidän Ylhäisyytenne suvainnee antaa minulle anteeksi», vastasi Bowyer lujasti, »ohjeeni ovat selvät ja pakoittavat minut tarkasti noudattamaan velvollisuuttani.»

»Sinä olet puolueellinen lurjus», tulistui Leicester, veren noustessa hänen kasvoilleen, »tehdessäsi minulle tämän häpeän, kun juuri äsken päästit sisään erään Sussexin kreivinkin seuralaisen.»

»Armollinen herra», vastasi Bowyer, »herra Raleigh on äskettäin valantehneenä ritarina otettu Hänen Majesteettinsa palveluskuntaan, ja häntä eivät minun käskyni koske.»

»Lurjus Sinä olet — kiittämätön lurjus!» kiukutteli Leicester; »mutta joka ylensi, voi alentaakin — et Sinä kauvan siinä virassasi kopeile!»

Tämän uhkauksen lausui hän vastoin tavallista viisauttaan ja varovaisuuttaan korkealla äänellä, astui sitten saliin ja kumarsi kuningattarelle, joka tavallistakin komeammin koristettuna ja ylimysten ja valtiomiesten ympäröimänä, joiden urhous ja taito ovat tehneet hänen hallitus kautensa ikimuistettavaksi, oli valmistunut ottamaan vastaan alamaistensa kunnianosoituksia. Hän vastasi armollisesti suosituksen syvään kumarrukseen ja katseli vuorotellen häneen ja Sussexiin, ikäänkuin aikoen ruveta puhumaan, kun Bowyer, joka ei jaksanut sulattaa loukkausta, minkä Leicesterin kreivi oli hänelle virkansa toimituksessa niin julkisesti tehnyt, astui saliin musta sauva kädessään ja polvistui kuningattaren eteen.

»No, mitä nyt, Bowyer?» kysyi Elisabet, »kunnianosoituksesi tulee hieman omituiseen aikaan!»

»Armollinen Hallitsijattareni», sanoi hän, kaikkien hovimiesten vavistessa hänen rohkeuttaan, »minä tulini vain kysymään, kummanko käskyjä minun on virkani toimituksessa noudatettava, Teidän Majesteettinne vai Leicesterin kreivinkö, joka on julkisesti uhannut minua suuttumuksellaan ja puhutellut minua solvaisevalla tavalla, kun minä en Teidän Majesteettinne selvää käskyä noudattaen päästänyt sisään erästä hänen seuralaistaan?»

Henrik VIII:n henki kuohahti heti hänen tyttärensä rinnassa, ja kuningatar kääntyi Leicesterin puoleen kasvoillaan ankaruus, joka sai hänet ja kaikki hänen puoluelaisensa kalpenemaan.

»Kautta Herran kuoleman! kreivi», sellainen oli hänen tavallinen mahtipontinen puheenpartensa, »mitä tämä tarkoittaa? Me olemme ajatelleet hyvää Teistä, ja nostaneet Teidät lähelle itseämme; mutta ei ollut tarkoitus, että Te peittäisitte auringon muilta uskollisilta alamaisiltamme. Kuka antoi Teille oikeuden vastustaa käskyjämme tai arvostella virkamiestemme tekoja? Minun tahtoni on, että tässä hovissa, niin, koko tässä valtakunnassa pitää oleman vain yksi käskijätär, eikä yhtään käskijää. Katsokaa, ett'ei herra Bowyerille mitään pahaa tapahdu sen takia, että hän uskollisesti suorittaa velvollisuutensa minua kohtaan; sillä niin totta kuin olen kristitty nainen ja kruunattu kuningatar, Te saatte sen kalliisti maksaa. — Mene nyt, Bowyer, Sinä olet menetellyt niin kuin kunnan miehen ja uskollisen alamaisen tuleekin. Me emme kärsi täällä mitään palatsityranneja!»

Bowyer suuteli kättä, jonka kuningatar hänelle ojensi, ja vetäytyi paikalleen, itsekin hämmästellen rohkeutensa menestystä. Voitonhymy kierteli Sussexin puoluelaiden huulilla, mutta Leicesterin miehet näyttivät sen sijaan hyvin pelästyneiltä, ja suosikki itsekään ei uskaltanut yrittää sanaakaan puolustukseen, vaan seiso siinä syvimmän nöyryyden esikuvana.

Hän menetteli viisaasti; sillä Elisabetin tarkoituksena oli tosin masentaa häntä, vaan ei jättää häntä epäsuosioon, ja varovaisinta oli siis antaa hänen vastustamatta tai puhumatta nauttia valtansa koko loistoa. Kuningattaren arvo oli siten saanut hyvityksen, ja nainen alkoi pian tajuta sen nöyryytyksen katkeruuden, jonka hän oli valmistanut suosikilleen. Hänen terävä silmänsä huomasi myös ne salaiset vahingoniloiset katseet, joita Sussexin puoluelaiset toisilleen lähettelivät, eikä hänen valtiovaihteensa suinkaan kuulunut toisen ryhmän päästäminen toisen ratkaisevaksi voittajaksi.

»Mitä minä tässä sanoin Leicesterin kreiville», jatkoi hän lyhyen vaiti-olon jälkeen, »sen sanon minä myös teille, herra Sussex. Teidänkin sitä pitää muka niin komeasti rynnistämän Englannin hoviin oman joukkonne etunenässä!»

»Minun joukkoni, kaikkein armollisin Hallitsijatar», vastasi Sussex, »ovat kyllä komeasti rynnistäneet Teidän asiaanne puoltaen irlantilaisten, skotlantilaisten ja noiden pohjoisten maakuntain kapinallisten kreivien kimppuun. Mutta minä en tiedä —»

»Rupeatteko te vaihtamaan katseita ja sanoja kanssani, herraseni?» kysyi kuningatar keskeyttäen; »minusta nähden voisitte Te oppia Leicesterin kreiviltä nöyryyttä, joka osaa pysyä äänettömänä ainakin meidän nuhteitamme kuunnellessaan. Minä sanon Teille, hyvä herra, että iso-isäni ja isäni kielsivät viisaudessaan tämän sivistyneen maan ylimyksiä kulkemasta niin suunnattomien seurueiden saattamina; ja luuletteko te nyt, että koska minä kannan naisen päähinettä, heidän valtikkansa olisi minun kädessäni muuttunut kehräspuuksi? Minä vakuutan Teille, ett'ei ainoakaan kristikunnan kuninkaista jyrkemmin pidä huolta siitä, ett'ei liiaksi paisuneen vallan pöyhkeys häiritse hänen hovi-elämänsä, rasita hänen kansaansa ja riko hänen valtakuntansa rauhaa kuin se, joka nyt teille puhuu. — Herra Leicester, ja Te, herra Sussex, minä käsken teitä molempia olemaan ystävyksin, tai kautta tämän

kruununi, te olette tapaava minussa vihollisen, joka on liian väkevä teille kummallekin!»

»Armollinen Kuningatar», vastasi Leicesterin kreivi, »Te, joka itse olette kunnian lähde, tiedätte parhaiten, mitä minun kunniaani kuuluu. Minä jätän sen Teidän valtaanne ja sanon vain, ett'ei suhde, jossa minä olen ollut herra Sussexiin, ole johtunut minun käytöksestäni; eikä hänellä ole ollut mitään syytä pitää minua vihamiehenään, ennen kuin hän teki minulle suurta vääryyttä.»

»Mitä minuun tulee, armollinen Kuningatar», virkkoi Sussexin kreivi, »niin en tahdo lainkaan ruveta vastustamaan Teidän armollista käskyänne; mutta minä olisin tyytyväinen, jos herra Leicester suvaitsi ilmoittaa, milloin minä olen tehnyt hänelle suurta vääryyttä, kuten hän julistaa, koska kerran minun kieleni ei ole ikinä lausunut sanaakaan, jota minä en olisi kernaasti ollut valmis puolustamaan joko jalkaisin tai ratsain.»

»Ja mitä minuun tulee», jatkoi Leicester, »niin on minun käteni kaikkein armollisimman Hallitsijattareni luvalla oleva yhtä valmis vastaamaan sanoistani kuin ikinä miehen, joka kirjoittaa nimekseen Ratcliffe.»

»Hyvät herrat», nuhteli kuningatar, »nämä eivät ole tähän huoneeseen kuuluvia puheita, ja ell'ette voi hillitä kiukkuanne, olemme me löytävät paikkoja, missä sekä sillä että Teillä on oleva tarpeeksi ahdasta. Paiskatkaa nyt toisillenne kättä, hyvät herrat, ja unohtakaa nuo turhat riitanne.»

Kilpailijat katsahivat toisiinsa vastahakoisin silmin eikä kumpikaan halunnut ensinnä lähteä tottelemaan kuningattaren käskyä.

»Sussex», sanoi Elisabet, »minä pyydän — Leicester, minä käsken.»

Mutta hänen sanoissaan oli sellainen sävy, että pyyntö kuulosti aivan käskyltä ja käsky pyynnöltä. He seisoivat yhä paikoillaan vajeten ja itsepäisinä, kunnes hän korotti äänensä tavalla, joka ilmaisi sekä suuttumusta että ehdotonta päättäväisyyttä.

»Herra Henrik Lee», sanoi hän päivästäväälle upseerille, »pitäkää vartijajoukkonne valmiina ja miehittäkää vene viipymättä. — Hyvät herrat Sussex ja Leicester, minä käsken teitä vielä kerran ojentamaan toisillenne kättä — ja kautta Herran kuoleman! se, joka ei tottele, saa maistaa Towerimme ruokaa, ennen kuin hän jälleen näkee kasvomme. Minä lannistan Teidän pöyhkeät sydämenne, ennen kuin tästä erotaan, sen lupaan kuningattaren sanalla!»

»Vankeuden voisi vielä kestää», vastasi Leicester, »mutta ell'ei saisi nähdä Teidän Majesteettinne kasvoja, olisi se samaa kuin valon ja elämän menettäminen yht'aikaa. — Tässä on käteni, Sussex.»

»Ja tässä on minun käteni», sanoi Sussex, »kaikessa uskollisuudessa ja kunniaassa; mutta —»

»Ei, ei sanaakaan enää, jos suvaitsette», keskeytti kuningatar. »No niin, nyt on kaikki niin kuin ollakin pitää», lisäsi hän, katsahtaen heihin suosiollisemmin, »ja kun te, kansan paimenet, yhdytte sitä suojelemaan, niin on käyvä hyvin sen lauman, jota minä hallitsen. Sillä, hyvät herrat, minä sanon sen suoraan, teidän järjettömät riitanne johtavat kummalliseen vallattomuuteen palvelijainne keskuudessa, — Herra Leicester, Teidänhän seurueessanne on muuan aatelismies, nimeltä Varney?»

»On kyllä, armollinen Kuningatar», vastasi Leicester, »minä toin hänet suutelemaan kuninkaallista kättänne Teidän viimeksi ollessanne Nonsuchissa.»

»Hänen ulkomuotonsa oli kyllä siedettävä», jatkoi kuningatar, »mutta minun nähdäkseni tuskin niin kaunis, että joku kunniallisesta perheestä lähtenyt, toivorikas neitonen olisi vaihtanut hyvän maineensa hänen koreihin kasvoihinsa ja ruvennut hänen rakastajattarekseen. Niin on kuitenkin käynyt — tämä Teidän palvelijanne on vieteltyt erään vanhan kunnan devonshirelaisen ritarin Hugh Robsartin, Lidcoten linnan herran tyttären, ja tämä on kurjan hylkytytön tavoin karannut hänen kanssaan isänsä kodista. — Herra Leicester, voitteko pahoin, koska olette aivan kalman kalpea?»

»En, armollinen Hallitsijatar», vastasi Leicester, ja hänen täytyi ponnistaa kaikki voimansa kyetäkseen lausumaan nämä kolme sanaa.

»Te voitte varmasti pahoin, herra kreivi!» jatkoi Elisabet ja riensi hänen luokseen hätäisenä, ilmaisten siten syvimmän osanottonsa. »Kutsukaa Mastersia — kutsukaa henkilöäkariämme — missä ne typerät kuhustelijat viipyvät? — Me kadotamme hovimme ylpeyden heidän huolimattomuutensa takia. — Taikka olisiko mahdollista, Leicester», jatkoi hän ja katseli kreiviä hyvin hellästi, »että vihastukseni pelko koski Sinuun niin kovasti? Älä luule hetkeäkään, jalo Dudley, että me moittisimme Sinua seuralaisesi tyhmyyksistä — Sinua, jonka ajatusten me tiedämme käyvän aivan toisia teitä! Joka kiipeää kotkan pesälle, herra kreivi, ei välitä siitä, kutka pyydystelevät hamppuvarpusia vuoren juurella.»

»Kuulkaas tuota?» kuiskasi Sussex Raleighille. »Piru auttaa häntä ilmeisesti? Sillä se, mistä toinen

olisi jo vajonnut kymmenen sylen syvyyteen, näyttää vain sysäävän hänen purtaan parempaan vauhtiin. Olisipa joku minun miehistäni tehnyt tuon —»

»Vaiti, hyvä herra», sanoi Raleigh, »Jumalan nimessä, vaiti! Odottakaa vuoroveden vaihtumista; se tapahtuu tuossa tuokiossa.»

Raleighin terävä huomautus osasi ehkä oikeaan; sillä Leicesterin hämminki oli niin suuri ja hetken aikaa niin vastustamattoman voimakas, että Elisabet, tarkasteltuaan häntä ihmettelevin silmin ja saamatta mitään järjellistä vastausta niihin tavattoman suosion ja hellyyden osoituksiin, jotka hän oli tullut antaneeksi, loi tutkivan katseensa hovimiesten piiriin, ja lukien ehkä heidän kasvoiltaan jotakin, joka sopi hänen omaan heräävään epäluuloonsa, sanoi hän äkkiä: »Tai onko tämän takana enemmän kuin me näemmekään — tai kuin Te, herra kreivi, haluatte meille näyttää? Missä on se Varney? Onko kukaan nähnyt häntä?»

»Jos Teidän Armonne suvaitsee» puuttui puhumaan Bowyer, »hän on sama herra, jolta minä äsken kielsin pääsyn vastaanottosaliin.»

»Jos minä suvaitsen!» toisti Elisabet tiukasti, sillä hän oli nyt tosiaankin sellaisella tuulella, ett'ei hän suvainnut mitään. — »Minä en suvaitse hänen tunkeutuvan röyhkeästi vastaanottosaliini, mutta minä en myöskään suvaitse Sinun sulkevan sieltä sellaista henkilöä, joka oli tullut vastaamaan tehtyyn syytökseen.»

»Miten suvaitsette, miten suvaitsette», vastasi ylen määrin hämmentynyt ovenvartija, »jos minä tietäisin, miten menetellä sellaisissa tapauksissa, niin kyllä minä varoisin —»

»Sinun olisi pitänyt esittää sen miehen asia meille, herra Ovenvartija, ja odottaa meidän määräyksiämme. Sinä luulet kai olevasi aika mahtava herra nyt, kun me äsken nuhtelimme Sinun takiasi erästä ylimystämme — mutta meidän silmissämme olet Sinä vain samanarvoinen kuin lyijypaino, joka pitää ovea kiinni. Kutsu se Varney tänne heti paikalla — tässä anomuksessa on mainittu myös muuan Tressilian — käske molemmat puheillemme.»

Häntä toteltiin, ja Tressilian ja Varney astuivat siis saliin. Varneyn ensimmäinen katse välähti Leicesteriin, toinen kuningattareen. Tämän jälkimäisen ilmeistä näki hän myrskyn lähenevän, eikä hän herransa alaspäin painuneilta kasvoilta saattanut lukea mitään neuvoja, mihin suuntaan hänen oli ohjattava laivaansa uhkaavassa kamppailussa — sitten huomasi hän Tressilianin ja yht'äkkiä selvisi hänelle se vaarallinen asema, johon hän oli joutunut. Mutta Varney oli yhtä julkea ja terävä-älyinen kuin ovela ja häikäilemätön, — taitava perämies äärimmäisessäkin hädässä; hän oivalsi täydellisesti ne edut, jotka hän oli saavuttava, jos hänen onnistuisi pelastaa Leicester uhkaavasta vaarasta, ja perikadon, joka ammotti hänen jalkojensa juuressa, jos hänen yrityksensä ei veisi toivottuun tulokseen.

»Onko totta, mies», kysyi kuningatar, heittäen Varneyhin yhden noita tutkivia katseitaan, joita vain harvat kykenivät kestäämään, »että Te olette häpeällisellä tavalla vietellyt erään nuoren, sivistyneen, jalosukuisen neidon, ritari Hugh Robsartin, Lidcoten linnan herran, tyttären?»

Varney polvistui ja vastasi, kasvoillaan syvimmän katumuksen ilme, että hänen ja neiti Amy Robsartin välillä oli tosiaankin ollut jonkunlaisia lemmensuhteita.

Leicesterin koko ruumis värisi suuttumuksesta, kun hän kuuli palvelijansa tekevän moisen tunnustuksen, ja hetkisen aikoi hän jo rohkeasti astua esiin ja heittää hyvästit hoville ja kuninkaalliselle suosiolle, kertomalla koko salaisen avioliittonsa tarinan. Mutta sitten katsahti hän Sussexiin, ja ajatellessaan sitä voitonriemuista hymyä, joka väreilisi tämän huulilla tuollaisen tunnustuksen tapahduttua, sulki hän suunsa. »En ainakaan nyt», ajatteli hän, »tai en ainakaan tässä huoneessa minä tahdo suoda hänelle niin suurta iloa.» Ja pusertaen huulensa tiukasti yhteen, seisoi hän siinä lujana ja kylmäverisenä, tarkaten jokaista sanaa, minkä Varney lausui ja vahvasti päättäen peittää viimeiseen asti salaisuuden, josta hänen hovisuosionsa näytti riippuvan. Sillä välin jatkoi kuningatar Varneyn kuulustelemista.

»Lemmensuhteita!» toisteli Elisabet hänen viimeisiä sanojaan; »mitä suhteita, konna? ja miksi et pyytänyt isältä tytön kättä, jos rakkaudessasi oli vähääkään rehellisyyttä?»

»Jos Teidän armollinen Majesteettinne suvaitsee», vastasi Varney, pysyen yhä polvillaan, »minä en uskaltanut, koska isä oli luvannut hänen kätensä eräälle jalosukuiselle aateliselle, kunnian miehelle. — Minä teen hänelle oikeutta, vaikka tiedänkin hänen kantavan minulle kaunaa — eräälle herra Edmund Tressilianille, jonka näen tässä huoneessa.»

»Vai niin!» jatkoi kuningatar; »ja mitä oikeutta oli Sinulla lemmensuhteittenne avulla, kuten Sinä ylpeydessäsi ja omahyväisyydessäsi niitä nimität, saattaa se typerä houkko rikkomaan arvoisan isänsä sopimuksen?»

»Armollinen Kuningatar», vastasi Varney, »on turha puolustaa inhimillisen heikkouden asiaa tuomarin edessä, jolle se on tuntematon, tai rakkauden asiaa henkilön edessä, joka ei ole koskaan langennut siihen intohimoon» — Tässä vaikenä hän hetkiseksi ja lisäsi sitten hyvin hiljaa ja arkaillen, »vaikka hän sitä kaikissa muissa herättääkin.»

Elisabet yritti rypistää otsaansa, mutta hymyili tahtomattaankin, vastatessaan: »Sinä olet ihmeteltävän hävytön lurjus. — Oletko Sinä naimisissa sen tytön kanssa?»

Leicesterin tunteet kuohuivat tällä hetkellä niin sekavina ja tuskallisen voimakkaina, että hänestä näytti hänen elämänsä riippuvan Varneyn vastauksesta. Tämä virkkoi, hiukan todellisesti epäroityään:
»Olen.»

»Sinä kavala konna!» huudahti Leicester hillittömässä raivossaan, kykenemättä kuitenkaan lisäämään sanaakaan niin suurella intohimoisella ponnella alkamaansa lauseeseen.

»Ei, herra kreivi», virkkoi kuningatar, »me asetumme, luvallanne, tämän miehen ja Teidän vihanne väliin. Me emme ole vielä lopettaneet kuulusteluamme. — Tiesikö herrasi, Leicesterin kreivi, tästä Sinun kauniista kepposestasi? Puhu totta, minä käsken, ja minä lupaan suojella Sinua vaaralta, tulkoon se mistä tahansa.»

»Armollisin Hallitsijatar», vastasi Varney, »puhuakseni puhtaimman totuuden: herrani oli syynä koko asiaan.»

»Sinä konna, aijotko pettää minut?» huudahti Leicester.

»Jatka», sanoi kuningatar kiireisesti; hänen poskensa hehkuivat, ja hänen silmänsä säkenöivät, hänen puhutellessaan Varneytä; »jatka — täällä ei kuulla muiden käskyjä kuin minun.»

»Ne ovat kaikkivaltiaita, armollinen Kuningatar», vastasi Varney; »eikä Teidän edessänne saa olla mitään salattua. — Kuitenkaan en minä haluaisi», lisäsi hän ympärilleen katsahtaen, »puhua herraani koskevista asioista kaikkien kuullen.»

»Väistytkää syrjemmälle, hyvät herrat», käski kuningatar seuruettaan, »ja jatka Sinä. — Mitä oli kreivillä tekemistä Sinun rikollisen juonesi kanssa? — Katso nyt, mies, ett'et laskettele hänestä valheita!»

»Olkoon kaukana minusta, että rupeaisin puhumaan pahaa jalosta herrastani», vastasi Varney; »mutta minun on pakko ilmaista, että joku syvä, valtaava, salainen tunne on viime aikoina juurtunut herrani mieleen, riistänyt hänet kaikista huonekuntansa askareista, joista hän ennen piti niin ankaraa huolta, ja antanut meille tilaisuuden hullutusten tekemiseen ja niiden kautta, kuten tässäkin tapauksessa, saanut meidät osaksi häpäisemään herraammekin. Ilman sitä ei minulla olisi ollut aikaa eikä tilaisuutta langeta siihen hairahdukseen, joka nyt on suunnannut minuun hänen vihastuksensa, raskaimman, mikä minua olisi koskaan saattanut kohdata, — ottamatta kuitenkaan lukuun Teidän Majesteettinne peloittavinta suuttumusta.»

»Ja vain tässä mielessä, eikä missään muussa, on hän ollut osallinen rikokseesi?» kysyi Elisabet.

»Vain siinä, armollinen Kuningatar, eikä missään muussa», vastasi Varney; »sillä tuon salaperäisen muutoksen tapahduttua olisi häntä tuskin luullut samaksi mieheksi. Katsokaa häntä, armollinen Valtijatar, kuinka kalpea hän on ja miten hän vapisee siinä seisoessaan — kuinka se poikkeakaan hänen tavallisesta ylevästä esiintymistavastaan! — mitä saattaakaan hän pelätä, vaikka minä mitä puhuisin Teidän Majesteettilenne? Ah, armollinen Valtijatar, sen jälkeen kun hän sai tuon turmiollisen kääryn!»

»Minkä kääryn, ja keneltä?» kysyi kuningatar kiireisesti.

»Keneltä se tuli, armollinen Kuningatar, sitä en voi arvata; mutta minä pääsen häntä niin lähelle, että tiedän hänen siitä asti aina kantaneen kaulassaan, poveaan vasten hiuskiehkurasta riippuvaa pientä, sydämenmuotoista kultakorua — hän puhelee sille ollessaan yksin — hän ei luovu siitä nukkuessaankaan — eikä mikään pakana ole sen hartaammin palvonut epäjumalankuvaansa.»

»Sinä olet tungetteleva lurjus, kun noin tarkkaan urkit herrasi tekoja», sanoi Elisabet, punastuen, mutta ei nyt suuttumuksesta; »ja juoruileva lurjus, kun sitten taas kuulutat kaikkialla hänen hullutuksiaan. — Minkä värinen liekään se hiuskiehkura, josta löppöttelet?»

Varney vastasi: »Runoilija, armollinen Valtijatar, sanoisi sitä Minervan kultakankaasta pirahaneeksi säikeeksi; mutta minun nähdäkseni oli se vaaleampi kuin puhtainkaan kulta — se oli pikemminkin kuin laskevan auringon viimeinen säde ihanimpana kevätpäivänä.»

»Tehän olette runoilija itsekin, herra Varney», virkkoi kuningatar hymyillen; »mutta minun järkeni ei jaksa seurata Teidän korkealentoisia vertauksianne — katsokaa näitä kunnioitettavia naisia — onko täällä» — (hän epäröi ja koki pakottaa kasvoilleen suurimman välinpitämättömyyden ilmeen) — »onko täällä, tässä salissa, naista, jonka tukan väri muistuttaa näkemäännä hiuskiehkuraa? Tahtomatta lainkaan tunkeutua herra Leicesterin lemmensalaisuuksiin, olisi minusta hauska tietää, millaiset kiharat ovat Minervan kultakuteen, tai — mitenkä se nyt olikaan? — toukokuun auringon viimeisten säteiden kaltaisia.»

Varney tähysteli pitkin salia, hänen katseensa vaelsi naisesta toiseen, kunnes se lopulta pysähtyi kuningattareen itseensä, mitä syvimmän kunnioituksen ilmeellä. »En näe tässä huoneessa kiharoita», sanoi hän, »joista saattaisi lausua sellaisia vertauksia, paitsi päässä, johon en uskalla kohottaa katsettani.»

»Kuinka, herra lurjus», tiuskasi kuningatar, »uskallatko Sinä viittailla —»

»En, armollinen Valtijatar», vastasi Varney, verhoten silmänsä käsillään, »toukokuun auringon säteet ne vain huikaisivat heikot silmäni.»

»Mene tiehesi — mene tiehesi», virkkoi kuningatar; »Sinä olet aika hullunkurinen veitikka» — ja kääntyen nopeasti hänestä, kiiruhti hän Leicesterin luo.

Väkevä uteliaisuus, sekaantuneena kaikkiin niihin moninaiisiin toiveisiin, pelon syihin ja intohimoihin, jotka vaikuttavat hovipuolueisiin, oli vallinnut vastaanottosalissa sillä aikaa kun kuningatar puheli Varneyn kanssa, ikäänkuin olisi koko seurue ollut itämaisen taikakalun lumoissa. Miehet välttivät pienintäkin liikahdusta ja olisivat mielellään lakanneet hengittämästä, jos luonto olisi sallinut sellaista keskeytystä toiminnassaan. Ilmapiiri oli tartuttava, ja Leicester, joka näki ympärillään vain toivottavan tai pelättävän hänen pelastumistaan tai kukistumistaan, unohti kaiken, mitä rakkaus oli hänelle aikaisemmin kuiskannut ja näki tällä hetkellä vain suosion tai epäsuosion, jotka riippuivat Elisabetin päännökökkäyksestä ja Varneyn uskollisuudesta. Nopeasti keräsi hän kaiken kylmäverisyytensä ja valmistautui näyttelemään osaansa lähestyvässä kohtauksessa, koska hän näki kuningattaren häneen suuntaamista katseista, että Varneyn paljastukset, millaisia ne sitten olivatkin, edistivät hänen asiaansa. Elisabet ei jättänytäkään häntä pitkäksi ajaksi epä tietoisuuteen; sillä se suosiollisuuttakin hellempi sävy, jolla hän häntä puhutteli, ratkaisi hänen voittonsa hänen kilpailijansa ja koko Englannin hovin silmissä. — »Tuo Sinun Varneysi on lörpöttelevä mies palvelijaksi, herra kreivi», virkkoi Elisabet; »on parasta, ett'et usko hänelle mitään sellaista, joka voisi vahingoittaa Sinua meidän silmissämme, sillä ole varma siitä, hän ei voisi pitää sitä kielensä takana.»

»Olisikin valtiopetosta», sanoi Leicester, sulavasti toiselle polvelleen laskeutuen, »jos hän salaisi jotakin Teidän Majesteetiltanne, ja minä toivoisin, että sydämeni olisi avoinna edessänne, avoimempana ja paljastetumpana, kuin mitä palvelijan kieli voi ilmoittaa.»

»Kuinka, herra kreivi», sanoi Elisabet, katsellen häntä hellästi, »eikö ole sydämessänne pienintäkään soppea, jonka yli Te tahtoisitte heittää verhon? Ah! minä näen, että tämä kysymys saattaa Teidät hämillenne, mutta kuningattarenne tietää, ett'ei hänen tule katsahtaa liian syvälle palvelijainsa uskollisesti täytetyn velvollisuuden syihin, jott'ei hän näkisi sellaista, mikä voisi, tai minkä ainakin tulisi häntä loukata.»

Näiden viimeisten sanojen rauhoittamana puhkesi Leicester palavasti vakuuttamaan syvää ja järkkymätöntä kiintymystään, joka ei ehkä tällä hetkellä ollut kokonaan teeskenneltyä. Ne erilaiset mielenliikutukset, jotka olivat hänet ensin vallanneet, olivat nyt antaneet tilaa tarmokkaalle päätökselle pitää paikkansa kuningattaren suosiossa; eikä hän ollut Elisabetista koskaan tuntunut niin kaunopuheiselta, niin komealta, niin miellyttävältä kuin siinä polvillaan rukoillessaan häntä ottamaan häneltä kaikki muut lahjansa takaisin ja jättämään hänelle vain palvelijansa nimen. — »Riistäkää Dudley-raukalta», huudahti hän, »kaikki, mitä Teidän hyvyytenne on hänelle antanut, ja käskekää häntä olemaan jälleen se köyhä aatelismies, mikä hän oli ennen kuin Teidän suosionne aurinko alkoi hänelle paistaa; jättäkää hänelle vain viitta ja miekka, mutta sallikaa hänen aina kerskua omaavansa — minkä menettämistä hän ei sanalla eikä teolla ole ansainnut — jumaloidun Kuningattarensa ja Valtijattarensa kunnioitus!»

»Ei, Dudley!» sanoi Elisabet, nostaen häntä toisella kädellä ja tarjoten toisen hänen suudeltavakseen; »Elisabet ei ole unohtanut, että silloin kun Te olitte köyhä, peritystä arvostanne alennettu aatelismies, oli hänkin yhtä voimaton prinsessa, ja että Te silloin hänen puolestaan panitte alttiiksi kaikki, mitä sorto oli Teille jättänyt — henkenne ja kunnianne. — Nouskaa, herra kreivi, ja päästäkää käteni! — Nouskaa, ja olkaa, mitä olette aina ollut, hovimme kaunistus ja valtaistuimemme tuki. Hallitsijattarenne saattaa tulla pakotetuksi nuhtelevaan Teidän hairahduksianne, mutta se ei ole koskaan tapahtuva, myöntämättä Teidän ansioitanne. — Ja niin totta kuin Jumala minua auttakoon», lisäsi hän kääntyen seurueeseen, joka oli vaihtelevin tuntein katsellut tätä jännittävää kohtausta — »niin totta kuin Jumala

minua auttakoon, hyvät herrat, luulen minä, ett'ei ainoallakaan hallitsijalla ole vielä ollut uskollisempaa palvelijaa kuin minulla tässä jalossa kreivissä!»

Hyväksymyksen humina nousi Leicesterin puolueesta, eivätkä Sussexin ystävät uskaltaneet sitä vastustaa. He seisoivat siinä silmät maahan luotuina, vastustajainsa julkisen ja ehdottoman voiton pelästyttyinä ja nöyryyttäinä. Leicester käytti ensiksi sitä luottamusta, johon kuningatar oli hänet niin ratkaisevasti jälleen korottanut, kysyäkseen hänen määräyksiään Varneyn rikoksen suhteen. »Vaikk'ei», sanoi hän, »se veijari ansaitsekaan minulta muuta kuin epäsuosioni, niin rohkenisin kuitenkin pyytää —»

»Tosiaankin, olimmepa aivan unohtaa koko asian», vastasi kuningatar; »ja me olisimme tehneet pahoin, sillä meidän tulee jakaa oikeutta niin halvimmalle kuin korkeimmallekin alamaisellemme. Meitä ilahuttaa, herra kreivi, että Te juuri ensimmäisenä huomautitte meille asiasta. — Missä on Tressilian, syyttäjä? — käskekää hänet eteemme.»

Tressilian astui esiin ja teki syvän, siron kumarruksen. Hänen koko olemuksessaan, kuten olemme jo maininneet, oli jotakin miellyttävää ja jaloakin, joka ei jäänyt kuningatar Elisabetin tarkalta silmältä huomaamatta. Hän katseli tutkivasti Tressiliania, joka seiso i hänen edessään varmana, mutta syvimmän surumielisyyden ilme kasvoillaan.

»En voi olla surkuttelematta tätä herraa», sanoi Elisabet Leicesterille. »Minä olen ottanut hänestä selkoa, ja hänen käytöksensä vahvistaa sen, mitä minä olen kuullut, nimittäin että hän on sekä oppinut että sotilas ja hyvin harjaantunut niin tieteisiin kuin aseiden käyttöön. Me naiset, herra kreivi, olemme oikullisia valinnassamme — minä sanoisin jo pelkän ulkomuodon perustuksella, ett'ei Teidän seuralaistanne voi verratakaan tähän aatelismieheen. Mutta sillä Varney-veitikalla on taitava puhelahja, ja totuuden tunnustaakseni, sillä voi vaikuttaa paljon meihin heikomman sukupuolen ihmisiin. — Katsokaas, herra Tressilian, hukkunut nuoli ei ole vielä katkennut jousi. Teidän totinen rakkautenne, sillä sellaisena tahdon sitä pitää, näyttää saaneen huonon palkan; mutta Te olette oppinut ja Te tiedätte, että tässä maailmassa on ollut monta petollista Cressidaa sitten Troijan sodan. Unohtakaa, hyvä herra, tämä neiti Kevytkenkä — ja opettakaa rakkautenne vast'edes katsomaan paremmin eteensä. Tätä me puhumme Teille enemmän oppineiden miesten kirjoitusten perustalla kuin omasta tiedostamme, koska me emme jo asemamme emmekä erikoisen tahtomme mukaan takia halua hankkia kokemusta sellaisissa muutteluvien tunteiden arvottomissa leikeissä. Mitä sen neidon isään tulee, niin aijomme me huojentaa hänen suruansa kohottamalla hänen vävynsä asemaan, jossa hän kykenee hankkimaan puolisolleen kunniallisen toimeentulon. Eikä Teitäkään unohdeta, Tressilian — käykää hovissamme ja Te olette huomaava, että uskollisella Troiluksella on jonkun verran oikeutta tuta meidän suopeuttamme. Muistakaa, mitä se pääveitikka Shakespeare sanoo — susi hänet syököön, tulevathan hänen hullutuksensa aina mieleeni, kun minun pitäisi muuta ajatteleman! — Odottakaahan, mitenkä se nyt olikaan?»

»'Sun sitoi taivaan side Cressidaan.

Se taivaan side höltyi, purkes, laukes,

Ja toinen solmu, viiden sormen solmu,

Tuon naisen valan pirstat, lemmen rippeet

Kytki Diomedeseen.'

»Te hymyilette, herra southamptonilainen — ehkä minun huono muistini panee näytelmäseppänne säkeet ontumaan. — Mutta se siitä — loppukoon tämä typerä juttu nyt kerrassaan tähän.»

Vaan kun Tressilianin asento osoitti hänen haluavan puhua, vaikka samalla mitä syvin kunnioitus kuvastihen hänen kasvoillaan, lisäsi kuningatar hieman kärsimättömänä. — »Mitä nyt vielä? Tyttöhän ei voi ruveta Teidän molempien vaimoksi. — Hän on nyt kerta kaikkiaan tehnyt valintansa — olkoonpa, ett'ei se ollut viisas; mutta hän on kun onkin Varneyn vihitty puoliso.»

»Anomukseni pitäisi raukeneman tähän, kaikkein armollisin Hallitsijatar», vastasi Tressilian, »ja sen mukana kostonikin. Mutta minä en pidä tämän Varneyn sanaa riittävänä totuuden takeena.»

»Jos tämä epäily olisi lausuttu muualla», kivahti Varney, »olisi minun miekkani —»

»*Sinun* miekkasi!» keskeytti Tressilian halveksivasti; »Teidän Majesteettinne luvalla on minun miekkani näyttävä —»

»Hiljaa, te lurjukset, mitä olettekin molemmat!» huudahti kuningatar. »Tiedättekö, missä olette? — Tämä johtuu teidän riitelemisistänne, hyvät herrat», jatkoi hän Leicesteriin ja Sussexiin katsahtaen; »teidän seuralaisenne saavat teidän päänne, ja niiden pitää oikeiden tappelupukarien tavoin toraileman ja kahakoiman minun hovissani, jopa minun läsnä-ollessanikin! — Huomatkaa, hyvät herrat, joka vielä puhuu miekkojen paljastamisesta muussa asiassa kuin minun tai Englannin, hänelle toimitan minä,

kautta kunniani, rautarenkaat käsiin ja jalkoihin!»

Sitten vaikenä hän hetkiseksi ja puuttui jälleen puheeseen lempeämmällä äänellä: »Minun täytyy kuitenkin ratkaista niiden röyhkeiden ja hillittömien lurjusten välit. — Herra Leicester, tahdotteko vakuuttaa kunniasanallanne — se on: parhaan luulonne mukaan — palvelijanne puhuvan totta sanoessaan olevansa naimisissa neiti Amy Robsartin kanssa?»

Se oli Leicesterille isku suoraan sydämeen, ja se oli vähällä saada hänet horjumaan. Mutta hän oli nyt mennyt liian pitkälle peräytyäkseen, ja vastasi siis, hetkisen epäroityään: »Parhaan luuloni mukaan — varman tietoni mukaan — on neiti Amy Robsart naimisissa.»

»Armollinen Hallitsijatar», virkkoi Tressilian, »sallikaa minun kysyä, milloin ja missä olosuhteissa tämä luuloteltu avioliitto —»

»Ohoo, mies», keskeytti kuningatar; »luuloteltu avioliitto! — Eikö tämän maan mainion kreivin sana ole Teidän mielestänne riittävänä takeena hänen palvelijansa puheen todenperäisyydestä? Mutta Tehän olette hävinnyt puoli — tai ainakin luulette olevanne — ja Teitä kohtaan on oltava kärsivällinen — me kyllä tutkimme toiste tätä asiaa tarkemmin. — Herra Leicester, toivoakseni muistatte vielä meidän ensi viikolla aikovan kokea Kenilworth-linnan vieraanvaraisuutta — me pyydämme Teitä kutsumaan hyvän ja kunnioitetun ystävämme Sussexin kreivin sinne seuraksemme.»

»Jos jalo Sussex», sanoi Leicester, mitä sulavimmin ja kohteliaimmin kumartaen kilpailijalleen, »suvaitsee niin suuresti kunnioittaa halpaa taloani, niin pidän minä sitä uutena todistuksena niistä ystävällisistä suhteista, joiden Teidän Majesteettinne toivomuksesta tulee tästä lähtien vallita välillämme.»

Sussexilta ei sovinnon teko luistanut yhtä helposti. — »Minä olisin viimeisen ankaran sairauteni jälkeen vain iloisten hetkienne häiritsijänä, armollinen Kuningatar», vastasi hän.

»Oletteko Te tosiaankin ollut niin sairaana?» kysyi Elisabet, katsellen häntä tarkemmin kuin tähän asti; »Te olette, se täytyy myöntää, suuresti muuttunut, ja minua surettaa syvästi, kun näen Teidät sellaisena. Mutta rohkaiskaa mielenne — me tahdomme itse pitää huolta niin arvokkaan palvelijan terveydestä, sillä mehän olemme Teille niin paljon kiitollisuuden velassa. Masters saa määrätä Teille hoitotavan; ja jotta me itse voisimme katsoa, noudatatteko Te hänen ohjeitaan, täytyy Teidän seurata meitä tälle Kenilworthin retkelle.»

Tämä sanottiin niin kärkevästi ja kuitenkin samalla niin ystävällisesti, ett'ei Sussexin, niin vastenmielistä kuin hänen olikin mennä kilpailijansa vieraaksi, auttanut muu kuin kumartaa syvään, merkiksi taipumisestaan kuningattaren tahtoon, ja ilmaista kömpelöllä, vaivaloisella kohteliaisuudellaan Leicesterille ottavansa kutsun vastaan.

Kreivien vaihdellessa näitä muodollisuuksia sanoi kuningatar valtiovarain hoitajalleen: »Meistä nähden, hyvä herra, muistuttavat nuo meidän jalot kreivimme koko olemuksellaan niitä kahta kuuluisaa klassillista jokea, joista toinen oli niin synkkä ja surullinen, toinen niin kaunis ja miellyttävä. — Vanha opettajani Ascham olisi nuhdellut minua, jos olisin unohtanut sen klassillisen kirjailijan, joka niistä puhuu. — Se oli luullakseni Caesar. — Katsokaa, mikä ylevä tyyneys lepää jalon Leicesterin otsalla, kun taas Sussex näyttää puhelevan hänelle ikäänkuin meidän tahtomme totellakseen, mutta pakosta.»

»Epätietoisuus Teidän Majesteettinne suosiosta», vastasi valtiovarain hoitaja, »saattaa ehkä aiheuttaa tämän eroituksen, joka on yhtä vähän kuin mikään muukaan jäänyt Teidän Majesteettinne tarkalta silmältä huomaamatta.»

»Moinen epäily olisi loukkaavaa meille, hyvä herra», vastasi kuningatar. »Meille ovat molemmat yhtä läheisiä ja rakkaita, ja me tahdomme puolueettomasti käyttää molempia kunnialliseen palvelukseen valtakuntamme parhaaksi. Mutta tällä hetkellä täytyy meidän katkaista heidän haastelunsa. — Herrat Sussex ja Leicester, meillä on teille vielä sananen sanottavana. Tressilian ja Varney kuuluvat lähimpään seurueeseenne — katsokaa, että he joutuvat mukaan Kenilworthiin. — Ja koska siellä siten tulevat puhuteltavinamme olemaan sekä Paris että Menelaus, niin täytyy sinne saapua myös kauniin Helenan, jonka huikentelevaisuus on saanut aikaan tämän riidan. — Varney, Sinun täytyy tuoda vaimosi Kenilworthiin ja esittää hänet minulle käskettäessä. — Herra Leicester, me odotamme Teidän pitävän huolta siitä, että näin tapahtuu.»

Kreivi ja hänen seuralaisensa kumarsivat syvään, mutta eivät uskaltaneet päätään nostaessaan katsoa kuningattaren eivätkä toisiinsa; sillä molemmat tunsivat tällä hetkellä, että heidän petollisuutensa kutomat verkot ja paulat alkoivat kiristyä heidän ympärilleen. Kuningatar ei kuitenkaan huomannut heidän hämminkiään, vaan jatkoi: »Herrat Sussex ja Leicester, me pyydämme teitä piakkoin saapumaan valtioneuvostoon, missä pohditaan tärkeitä asioita. Me lähdemme sitten huviksemme vesille, ja te, hyvät herrat, saatte tulla mukaan. — Tämä tuo mieleemme erään seikan. — Älkää Te, herra Tahratun

Viitan Ritari (tässä sai Raleigh osakseen suosiollisen hymyn), myöskään unohtako, että Teidän tulee seurata meitä retkellemme. Te tulette saamaan tarpeellisen avustuksen pukuvarastonne uudistamiseen.»

Ja niin päättyi tämä kuuluisa vastaanotto, missä Elisabet, kuten kautta koko elämänsä, yhdisti sukupuolensa tilapäiseen oikullisuuteen sen terveen järjen ja viisaan valtiotaidon, joissa ei ainoakaan mies eikä nainen ole häntä vielä voittanut.

XVII Luku.

Hyvä — on suunta selvä — mastoon purjeet —
Pohjaa koitelkaa ja tulos merkitkää —
Hoida peräsintä, mies — monet karit
Rannalla tällä kaamealla uhkaavat,
Ja kallioilla istuu merenneito,
Niinkuin vallanhimo miehet tuhoon syösten.

Haaksirikko.

Vastaanoton päättymisen ja valtioneuvoston istunnon alkamisen välisellä lyhyellä ajalla ennätti Leicester selvittää itselleen, että hän oli tänä aamuna ratkaissut kohtalonsa iki-ajoiksi. »Minun on nyt enää mahdotonta», ajatteli hän, »mentyäni kaiken sen kuullen, mitä Englannissa on jaloa ja ylhäistä, kunniasanallani takaukseen Varneyn väitteen todenperäisyydestä — vaikkakin jättämällä lauseeni kaksimieliseksi — minun on nyt enää mahdotonta puhua sitä vastaan tai kieltää sitä, menettämättä ei ainoastaan hovisuosiotani vaan myös saamatta osakseni kuningattaren, petetyn hallitsijattareni, kiivainta suuttumusta ja samalla sekä kilpailijani että kaikkien hänen puoluelaitensa ivaa ja halveksumista.» Tämä varmuus ryntäsi väkevänä hänen mieleensä yhdessä kaikkien niiden vaikeuksien kanssa, joihin hän ehdottomasti joutuisi säilyttäessään salaisuutta, joka nyt näytti yhtä välttämättömältä hänen pelastumiselleen kuin hänen mahtavuudelleen ja kunnialleenkin. Hän oli aivan samanlaisessa asemassa kuin pettäväällä jäällä kulkija, jonka ainoana pelastuksena on käyminen eteenpäin lujin ja horjumattomin askelin. Kuningattaren suosio, jota saavuttaakseen hän oli tehnyt niin suuria uhrauksia, oli nyt säilytettävä keinolla millä tahansa ja uhalla kuinka suurella tahansa — se oli ainoa lauta, johon hän saattoi tarrautua tässä myrskyssä. Kaiken hänen toimintansa täytyi siis suuntautua tästä lähtien ei ainoastaan kuningattaren mieltymyksen säilyttämiseen, vaan myöskin sen lisäämiseen. — Hänen täytyi joko pysyä Elisabetin suosikkina tai joutua mahtavuuden ja kunnian puolesta täydelliseen haaksirikkoon. Kaikkien muiden näkökohtien oli pakko väistyä tällä hetkellä, ja hän vaimensi ne kiusalliset ajatukset, jotka Amyn kuva nosti hänen mieleensä, selittelemällä itselleen, että kyllähän hänellä sitten myöhemmin on aikaa miettiä, miten selvitä lopullisesti tästä umpisokkelosta, aivan niin kuin ei perämieskään, joka näkee Scyllan laivansa kaarien alla, ajattele sillä hetkellä Charybdiin kaukaisempia vaaroja.

Tässä mielentilassa astui Leicester sinä päivänä sijalleen Elisabetin neuvottelupöydän ääreen, ja kun vakavammat toimet olivat ohi, siinä samassa mielentilassa istui hän kuningattaren vieressä kunniapaikalla Temsin huviretkellä. Eikä hän milloinkaan esiintynyt edullisemmin ensi luokan valtiomiehenä, eikä milloinkaan näytellyt paremmin täydellisen hovimiehen osaa.

Sen päivän neuvotteluissa sattui juuri olemaan pohdittavana onnettoman Marian asia, jonka seitsemäs vuosi englantilaista tuskallista vankeutta oli juuri kulumassa. Neuvostossa oli esitetty tälle onnettomalle ruhtinattarelle suosiollisia mielipiteitä, ja niitä olivat voimakkaasti tukeneet Sussex ja muut, jotka panivat suurempaa painoa kansainoikeuteen ja vieraanvaraisuuden lakien rikkomiseen, vaikkakin lievennellen ja rajoitellen, kuin oli kuningattaren korville mieluista. Leicester puolusti vastakkaista kantaa suurella ponnella ja kaunopuheisuudella ja kuvaili innokkaasti, mitenkä välttämätöntä oli yhä edelleenkin pitää skotlantilaisten kuningatarta tarkasti vartioituna jo yksistään valtakunnan rauhan, mutta erittäinkin Elisabetin pyhitetyn henkilön turvallisuuden takia, Elisabetin, jonka pienimmänkin kiharan tulisi hänen mielestään olla herrojen valtioneuvosten syvemmän ja tuskallisemman huolen esineenä kuin sellaisen kilpailijattaren onnen ja hengen, joka, perusteettomasti ja väärin tavoiteltuaan Englannin kruunua, nyt yhä Elisabetin maiden sydämessäkin oleskellessaan oli armollisen kuningattaren kaikkien vihollisten alituisena toivona ja kiihoittimena, sekä rajojen tällä että tuolla puolen. Lopettaessaan pyysi hän anteeksi herroilta valtioneuvoksilta, jos hän puheensa innostuksessa oli tullut jotakuta loukanneeksi, mutta kuningattaren turvallisuus oli aihe, joka aina sai hänet käymään tavallisen rauhallisen asioiden pohdinnan rajojen yli.

Elisabet nuhteli häntä, mutta ei suinkaan ankarasti, siitä liian suuresta huomiosta, jota hän osoitti hänen henkilökohtaisille eduilleen; mutta hän myönsi kuitenkin, että kun nyt kerran taivas oli

yhdistänyt ne edut hänen alamaistensa onneen ja menestykseen, teki hän ainoastaan velvollisuutensa ryhtyessään sellaisiin toimenpiteisiin oman turvallisuutensa takaamiseksi, joita olosuhteet vaativat; ja jos neuvoskunta olisi viisaudessaan sitä mieltä, että oli tarpeellista jatkaa hänen onnettoman skotlantilaisen sisarensa vartioimista, ei hän uskonut heidän moittivan häntä, jos hän pyytäisikin Shrewsbury'n kreivitärtä kohtelemaan Mariaa kaikella sillä hellyydellä, minkä hänen varma säilyttämisenä sallisi. Ja tähän kuningattaren tahdon selvittämiseen päättyi istunto.

Ei milloinkaan oltu vielä niin hetaasti ja nopeasti väistytty Leicesterin kreivin tieltä, kuin hänen kulkiessaan palatsin täysinäisten salien läpi joen rantaa kohti, seuratakseen hänen majesteettiaan veneretkelle — milloinkaan eivät olleet airueet kaikuvammin huutaneet: »tilaa — tilaa jalolle kreiville!» — milloinkaan ei oltu näitä huutoja joutuisammin eikä kunnioittavammin toteltu — milloinkaan ei oltu kohotettu häneen huolekkaampia katseita, saamaan suosiollista silmäystä tai edes tuntemisen merkkiä, sillä välin kun monen hänen halvan seuralaisensa sydän löi halua onnitella häntä ja pelkoa pyrkiä niin paljoa korkeamman henkilön huomioon. Koko hovi piti sen päivän vastaanottoa, jota oli odotettu niin suurella tuskalla ja jännityksellä, ratkaisevana voittona Leicesterille, ja katsoi varmaksi, että hänen kanssaan kilpailevan kiertotähden, ell'ei hänen loistonsa sitä kokonaan pimentänytkään, täytyisi täst'edes kulkea hämäämpiä ja etäisempiä ratoja. Niin ajattelivat hovi ja hovikot ylhäisemmästä alhaisempaan, ja sen mukaan sovitti kukin käytöksensä.

Toiselta puolen ei Leicester ollut koskaan vastannut tähän yleiseen kunnioittavaan tervehdykseen alentuvammin, kohteliaammin ja miellyttävämmin, eikä paremmalla menestyksellä yrittänyt kerätä (käyttääksemme henkilön sanoja, joka niihin aikoihin oli häntä varsin lähellä) »kaikenlaisten ihmisten kultaista suosiota».

Kaikille oli tällä mahtavalla kreivillä varattuna kumarrus, tai ainakin hymy, usein ystävällinen sanakin. Useimmiten suuntasi hän nämä kohteliaisuudenosoituksensa hovimiehille, joiden nimet ovat aikoja sitten uponneet unohduksen virtaan; mutta joskus myös sellaisille, joiden nimi inhimillisen elämän jokapäiväisten ilmiöiden yhteydessä mainittuna kuulostaa meistä kummalliselta, jälkimaailman kiitollisuus kun on ne korottanut kauvas niiden yläpuolelle. Muutamat Leicesterin puhuttelulauseista kuuluivat seuraavasti:

»Poynings, hyvää huomenta, miten voivat puolisonne ja kaunis tyttärenne? Miks'eivät he tule hoviin? — Adams, anomuksenne ei anna aihetta toimenpiteeseen — kuningatar ei halua enää suoda yksinoikeuksia — mutta minä olen valmis palvelemaan Teitä jollakin muulla tavalla. — Hyvä neuvosmies Aylford, Lontoon porvariston Queenhitheä koskevaa pyyntöä olen minä puoltava niin pontevasti, kuin heikko valtani suinkin sallii. — Herra Edmund Spenser, minä tahtoisin mielelläni edistää Teidän irlantilaisista anomustanne, koska rakastan runottaria; mutta valtiovarain hoitaja on Teille vihoissaan.»

»Herra kreivi», vastasi runoilija, »jos minun vain sallittaisiin selittää —»

»Tulkaa asuntooni, Edmund», keskeytti kreivi — »ei huomenna, eikä ylihuomennakaan, mutta piakkoin. — Ahaa! William Shakespeare — villi Will! — Sinä olet antanut lemmenjuomaa sisarenipojalle Filip Sidneylle — hän ei osaa enää nukkuakaan, ell'ei Sinun 'Venus ja Adonis'-runoelmasi ole hänen pieluksensa alla! Me aijomme hirtättää Sinut Europan pahimpana taikurina. Kuule, Sinä veikeä velikulta, minä en ole unohtanut etu-oikeusanomustasi enkä karhujuttua.»

Näyttelijä kumarsi, ja kreivi jatkoi kulkuaan päätänsä nyökäyttäen — näin olisi silloinen aika asian esittänyt; meidän päivinäimme sanottaisiin ehkä, että kuolematon kumarsi kuolevaiselle. Seuraava, jonka puoleen mahtava suosikki kääntyi, oli hänen innokkaimpia puoluelaisiaan.

»Entä nyt, herra Francis Denning», kuiskasi hän vastaukseksi toisen riemuitsevaan tervehdykseen, »tuo hymy tekee naamasi kolmannesta lyhyemmäksi aamullista. — Kuinka, herra Bowyer, perädyttekö Te ja luuletteko Te minun kantavan Teille kaunaa? Te teitte vain velvollisuutenne tänä aamuna; ja jos minä jotakin silloisesta kohtauksestamme muistan, on se tapahtuva Teidän eduksenne.»

Sitten lähestyi kreiviä monin kummallisoin kumarruksin outoon, mustasta sametista tehtyyn ja omituisesti tulipunaisella silkillä reunustettuun ja koristettuun nuttuun puettu henkilö. Pitkä kukonsulka samettilakissa, jota hän piti kädessään, ja suunnaton kaularöyhelö, joka oli laitettu äärimmäisen kankeaksi sen ajan hullun kuosin mukaan, sekä terävä, eloisa ja pöyhkeilevä katsanto näyttivät ilmaisevan hassahtanutta, typerää houkkiota, kun taas sauva, jota hän piteli toisessa kädessään ja koko hänen ryhtinsä mahtipontisuus osoittivat jonkunlaista virka-arvon tuntoa, jota vielä lisäsi hänen eleittensä luontainen rehenteleväisyys. Lähtemätön puna, joka asui mieluummin tämän henkilön terävällä nenällä kuin laihalla poskella, näytti puhuvan enemmän »hyvästä elämästä», kuten sitä silloin nimitettiin, kuin kohtuuden suosimisesta; ja tapa, jolla hän lähestyi kreiviä, tuki tätä epäilyä.

»Hyvää päivää vain, mestari Robert Laneham», sanoi Leicester ja näytti aikovan sen pitemmittä

puheitta kulkea edelleen.

»Minulla olisi tuota noin tehtävänä muuan anomus Teidän jalolle Korkeudellenne», virkkoi ilmestys, seuraten häntä rohkeasti.

»Ja mikä se olisi, hyvä mestari neuvoshuoneen ovenvartija?»

»Neuvoshuoneen oven *ylivartija*», lausui mestari Robert Laneham pontevasti vastaukseksi ja oikaisuksi.

»Hyvä, hyvä, nimitä nyt virkaasi miten haluat, mies», virkkoi kreivi; »mutta sano toki, mitä minulta tahdot?»

»En mitään muuta», vastasi Laneham, »kuin että Teidän Korkeutenne olisi yhä edelleen, kuten tähänkin asti, minun suosiollinen herrani ja hankkisi minulle luvan lähteä mukaan kesäretkelle Teidän Korkeutenne ihanaan ja kaikin puolin voittamattomaan Kenilworthin linnaan.»

»Mitä varten, hyvä mestari Laneham?» tiedusteli kreivi; »älä unohda, että vieraita muutoinkin tulee olemaan paljon.»

»Ei kuitenkaan niin paljon», intti anoja, »ett'ei Teidän Jaloudeltanne vielä jäisi vanhan palvelijanne varaksi pientä soppea ja ruuanhiukkaista. Ajatelkaahan, herra kreivi, kuinka tarpeellinen tämä minun sauvani onkaan ajamaan tiehensä kaikkia noita urkkijoita, jotka muutoin olisivat piilosilla korkeasti kunnioitettavan neuvoskunnan kanssa ja jotka muutoin kurkistelisivat kaikista neuvoshuoneen oven avaimenreijistä ja raoista, niin että minun sauvani on siellä tosiaankin yhtä välttämätön kuin kärpäslätkä teurastajan myymälässä.»

»Minun mielestäni käytit Sinä liiaksi kärpäsenlikaamaa vertausta korkeasti kunnioitettavasta neuvoskunnasta, mestari Laneham», sanoi kreivi; »älä yritäkään ryhtyä sitä puolustelemaan. Tule Kenilworthiin, jos mielesi tekee; siellä tulee olemaan pöllöpäitä ja narreja aika joukko ilmankin, niin että siten pääset sopivaan seuraan.»

»No, jos siellä on pöllöpäitä, armollinen herra», vastasi Laneham ihastuneena, »niin takaanpa röykyttävänä niitä kunnon tavalla; sillä ajokoiraa ei ikinä juokse niin innokkaasti jäniksen jäljille kuin minä kaikenlaisten pöllöpäiden ja narrien kimppuun. Mutta minulla on vielä erikoinen suosionosoitus anottavana Teidän Korkeudeltanne.»

»Sano se ja päästä minut menemään», tiuskaisi kreivi; »kuningatar tulee tuossa paikassa.»

»Sangen armollinen herra, minä haluaisin ottaa matkaan myös vuodekumppanin.»

»Kuinka, Sinä häpeämätön konna!» huudahti Leicester.

»Älkäähän kiivastuko, armollinen herra», vastasi tuo punastumaton, tai oikeammin sanoen tuo aina punastuva anoja, »pyyntöni ei sodi mitenkään kirkkolain säännöksiä vastaan. Minulla on yhtä utelias vaimo kuin hänen esi-äitinsäkin, se sama, joka omenan söi. Mutta nyt en minä voi ottaa häntä mukaani, koska Teidän Korkeutenne on ankarasti määrännyt, ett'eivät virkamiehet saa laahata vaimojaan kiertomatkoille ja siten täyttää hovisaattuetta naisromulla. Nyt minä pyytäisin, että Teidän Korkeutenne toimittaisi sille minun eukolleni osan jossakin naamio-ilveilyssä tai juhlallisessa loistonäytelmässä, missä hän siihen tai tuohon valepukuun puettuna ei saisi mitään loukkausta aikaan, kosk'ei kukaan tuntisi häntä minun vaimokseni.»

»Vieköön lempo teidät molemmat!» huudahti Leicester, jonka mielessä nämä sanat nostattivat hillittömien tunteiden ja muistojen kuohun. — »Mitä tulet Sinä pidättämään minua sellaisilla hullutuksilla!»

Neuvoshuoneen oven ällistynyt ylivartija pudotti tämän tahtomattaan herättämänsä raivonpuuskauksen pelästyttämänä sauvansa ja töllisteli vimmastunutta kreiviä niin typerän ihmettelyn ja kauhistuksen ilme kasvoillaan, että Leicester tuli heti järkiinsä.

»Minä vain koettelin Sinua, onko Sinulla virkaasi kuuluvaa rohkeutta», selitti hän kiireisesti. »Tule nyt Kenilworthiin ja ota vaikka itse paholainen mukaasi, jos haluat.»

»Vaimoni onkin jo näytellyt paholaisen osaa eräässä hengellisessä kappaleessa kuningatar Marian aikana — mutta ainahan sitä varustuksiin sentään kuuluu yhtä ja toista.»

»Tuossa on kultakolikko», sanoi kreivi — »suori nyt matkoihisi — iso kello soi jo.»

Mestari Robert Laneham ihmetteli hetkisen kiivastusta, jonka hän oli saanut aikaan, ja puheli sitten itseksensä, kumartuessaan virkasauvaansa ottamaan: »Se jalo kreivipä oli tänään tuimalla päällä; mutta

ne, jotka noin vain kultarahoja viskelevät, odottavat meiltä älymiehiltä, että me ummistaisimme silmämme heidän hurjistumisilleen; ja, kautta kunniani, ell'eivät ne herrat lepyttelisi meitä väliin kolikolla ja toisellakin, niin kyllä me niitä poukuttaisimme!»

Leicester jatkoi kiivaasti kulkuaan, jättäen nyt suorittamatta kaikki ne kohteliaisuudet, joita hän äsken oli niin anteliaasti jaellut, kiirehti läpi hovimiesten tungoksen ja vetäytyi erääseen pieneen sivuhuoneeseen, sulkeutuen sinne muiden häiritsemättä hetkiseksi hengähtämään.

»Mikä minä olen», raivosi hän itsekseen, »kun annan moisen kurjan hupsun tolvanan puheiden tuolla lailla viedä järkeni! — Omatunto, Sinä olet verikoira, jonka ärjyntä herää yhtä hyvin hiiren tai rotan arkailevasta liikehtimisestä kuin leijonankin astunnasta. — Enkö minä voi yhdellä rohkealla tempauksella pelastua tällaisesta raivostuttavasta, häpeällisestä asemasta? Mitäpä, jos minä polvistuisin Elisabetin jalkojen juureen, tunnustaisin kaikki ja heittäytyisin hänen armoilleen?» — Hänen näitä ajatellessaan avautui huoneen ovi ja Varney syöksähti sisään.

»Jumalan kiitos, armollinen herra, että Teidät löysin!» huudahti hän.

»Kiitä paholaista, jonka käytyri olet», vastasi kreivi.

»Kiittäkää ketä tahdotte, armollinen herra», jatkoi Varney; »mutta kiiruhtakaa joen rannalle. Kuningatar on jo veneessään ja kysyy Teitä.»

»Mene ilmoittamaan hänelle minun tulleen äkkiä sairaaksi», käski Leicester; »sillä taivaan nimessä, pääni ei kestä tätä kauvemmin!»

»Saatanpa minä niin sanoakin», virkkoi Varney katkerasti, »sillä Teidän paikkanne ja minulle, Teidän tallimestarillenne, jonka oli määrä seurata Teidän Korkeuttanne, varattu paikka kuningattaren veneessä ovat jo joutuneet muille. Uutta lellipoikaa, Walter Raleighia ja vanhaa tuttavaamme Tressiliania kutsuttiin juuri meidän paikoillemme, kun minä kiiruhdin Teitä hakemaan.»

»Sinä olet paholainen, Varney», sanoi Leicester kiihtyneenä; »mutta nyt tunnustan minä taitavuutesi ja seuraan Sinua.»

Varney ei vastannut mitään, vaan lähti kulkemaan palatsista jokea kohti, herransa seurattessa häntä koneellisesti; vihdoinkin sanoi hän taakseen katsahtaen äänellä, jossa helähti ainakin tuttavallisuus, ell'ei suora käsky: »Mitä tuo nyt on, hyvä herra? — viittanne roikkuu toiselta olkapäältä — sukkanauhanne on auki — sallikaahan minun —»

»Sinä olet yhtä suuri narri kuin konnakin, Varney», sanoi Leicester työntäen hänet syrjään ja hyljäten hänen tarjoamansa avun. »Meidän on parempi näin, herra — kun me käskemme Teitä pukuamme järjestämään, niin tehkää silloin se, nyt emme Teitä tarvitse.»

Ja kreivi otti jälleen entisen käskevän ryhtinsä ja palasi samalla myös täysin järkiinsä — ravisti pukunsa vielä huolimattomampaan asuun — astui Varneyn edelle ylempi-arvoisen ja mahtavamman sävy koko olemuksessaan ja johti vuorostaan kulkua jokea kohti.

Kuningattaren alus oli juuri lähtemässä rannasta; Leicesterille perään ja hänen tallimestarilleen kokkapuolelle varatut paikat olivat tosiaankin jo täytetyt. Mutta Leicesterin lähetessä syntyi vaiti-olo, ikäänkuin olisivat veneessä-olijat odottaneet istuinpaikkojen muutosta. Suuttumus karehti kuningattaren poskella, kun hän sillä kylmällä äänellä, jonka verhoon ylempi-arvoiset koettavat peittää sisäisen kuohuntansa, puhuessaan sellaisille, joiden edessä olisi alentavaa sitä näyttää, lausui nämä tylyt sanat: — »Me olemme odottaneet, herra Leicester.»

»Kaikkein armollisin Kuningattareni ja Käskijättärene», vastasi Leicester, »Te, joka osaatte antaa anteeksi niin monet Teidän sydämellenne tuntemattomat heikkoudet, osannette myös paraiten sääliä mielenliikutuksia, jotka hetkiseksi valtaavat sekä sielun että ruumiin. Minä tulin tänään pelkävänä ja syytettynä alamaisena eteenne; Teidän hyvyttenne hajoihti panettelun pilvet ja antoi minulle takaisin kunniani, ja mikä vielä tärkeämpää, Teidän suosionne — on kummastuttavaa, vaikka minulle sangen onnetonta, että tallimestarini tapasi minut tilassa, joka tuskin jätti minulle kylliksi voimia ponnistautumaan hänen jäljissään tänne, kun yht'äkkiä Teidän Majesteettinne katsahdus, vaikkakin, ah! suuttunut katsahdus sai minussa aikaan sellaista, missä ei itse Aeskulapiuskaan olisi onnistunut?»

»Kuinka?» kysyi Elisabet nopeasti, Varneyhin vilkaisten; »voiko herranne pahoin?»

»Hän sai jonkunlaisen pyörtymiskohtauksen», vastasi aina ovela Varney, »kuten Teidän Majesteettinne voi havaitakin hänen nykyisestä tilastaan. Herrani kiire ei sallinut minun edes järjestää hänen pukuaan.»

»Eipä siitä lukua», virkkoi Elisabet katsellessaan Leicesterin jaloja piirteitä ja uljasta ulkomuotoa,

joiden mielenkiintoa vain lisäsivät niiden ristiriitaisten tunteiden jäljet, mitkä juuri äsken olivat hänen mieltään kuohuttaneet, »tehkää tilaa jalolle kreiville — Teidän paikkanne, Varney, on täytetty; Teidän täytyy etsiä itsellenne sijaa toisesta venheestä.»

Varney kumarsi ja poistui.

»Ja Teidänkin, nuori Viittaritarimme», lisäsi hän Raleighiin katsahtaen, »täytyy tällä kertaa siirtyä hovinaistemme venheeseen. Mitä Tressilianiin tulee, on hän jo saanut kärsiä niin paljon naisten oikuista, ett'en minä enää tahdo henkilökohtaisesti loukata häntä suunnitelmani muuttamisella.»

Leicester istuutui paikalleen aivan lähelle kuningatarta; Raleigh nousi lähteäkseen, ja Tressilian aikoi sopimattomaan aikaan sattuneessa kohteliaisuudessaan tarjota ystävälleen oman paikkansa, mutta Raleigh, joka nyt näytti päässeen oikealle alalleen, huomautti hänelle merkitsevällä silmäyksellä, että niin kärkeästä kuninkaallisen suosionosoituksen halveksumista saatettaisiin selittää väärin. Hän istui siis äänettömänä alallaan, kun taas Raleigh syvään kumartaen ja suurimman alistumisen ilme kasvoillaan suoriutui lähtemään veneestä.

Muuan jalomielinen hovimies, uljas Willoughby, luuli voitavansa kuningattaren katseessa lukea jotakin, joka näytti säälivän Raleighhin todellista tai teeskenneltyä mielihaikeutta.

»Meidän vanhain hovimiesten», virkkoi hän, »ei tule peittää aurinkoa nuoremmilta tovereiltamme. Minä luovun siis, Teidän Majesteettinne luvalla, tunniksi siitä, mikä Teidän alamaisillenne on kallisarvoisinta: Teidän Majesteettinne läheisyyden nauttimisesta ja suostun surukseni kävelemään tähtien valossa, poistuessani lyhyeksi ajaksi Dianan omien säteiden paisteesta. Minä siirryn naisten veneeseen ja jätän tälle nuorelle ritarille toivotun onnen hetken.»

Kuningatar vastasi puolittain leikillisesti, puolittain vakavasti: »Jos Te niin kovin haluatte poistua luotamme, hyvä herra, täytyy meidän kai kestää se harmi. Mutta luvallanne sanoen, me emme usko nuoria hovinaisiamme Teidän hoimiinne, — niin vanha ja kokenut kuin Te lienettekin omasta mielestänne. Teidän kunnioitettava ikänne, hyvä herra», jatkoi hän hymyillen, »sopinee paremmin valtiovarain hoitajani seuraan kolmanteen veneeseen, sillä hänen kokemuksistaan saattaa jopa herra Willoughbylläkin olla oppimista.»

Herra Willoughby peitti harminsa hymyilyyn — naurahti, hämmentyi, kumarsi ja lähti kuningattaren veneestä mennäkseen Burleighin seuraan. Leicester, joka koki pidättää ajatuksiansa kaikesta sisäisestä syventymisestä, kiinnittämällä ne ympäristön tapauksiin, huomasi muiden muassa tämän kohtauksen. Mutta kun vene irtaantui sillasta — kun soitto kajahti järempänä soutavasta haahdesta — kun kansan riemuhuudot raikuivat rannalta ja kun kaikki muistutti hänelle asemaa, johon hän oli joutunut, eristi hän ankaralla ponnistuksella ajatuksensa ja tunteensa kaikesta muusta paitsi valtijattarensa suosion säilyttämisestä ja käytti miellyttäviä seurakyyjiään niin suurella menestyksellä, että kuningatar ihastuneena kuunnellen hänen haasteluaan, mutta samalla peljäten hänen terveyttään, viimein leikillisesti, mutta kuitenkin huolestuneena määräsi hänet olemaan hetkisen vaiti, jott'ei hän aivan menehtyisi henkensä kiihkeään lentoon.

»Hyvät herrat», jatkoi hän, »koska me nyt olemme lyhyeksi ajaksi käskeneet kunnan Leicesterimme vaikenemaan, esitämme me Teidän pohdittavaksenne erään hauskan asian, joka sopii paremmin käsiteltäväksi nyt, ilon ja sävelten humussa, kuin tavallisten vakavain neuvottelujemme yhteydessä? — Ken Teistä, hyvät herrat», lisäsi hän hymyillen, »tietää jotakin Orson Pinnitin, meidän kuninkaallisten karhujemme vartijan — siksi hän itseään nimittää — anomuksesta? Kuka Teistä on sen anomuksen kummi?»

»Minäpä toki, Teidän Majesteettinne luvalla», sanoi Sussexin kreivi. — »Orson Pinnit oli reima sotilas, ennen kuin irlantilaisen Mac Donough-heimokunnan väkipuukot pitelivät häntä niin pahoin, ja minä olen varma niistä, että Teidän Majesteettinne on oleva, kuten tähänkin asti, hyvä kuningatar hyvälle ja uskollisille palvelijoilleen.»

»Aivan niin», vastasi kuningatar, »niin on tarkoituksemme, ja erittäinkin köyhille sotilaillemme ja merimiehillemme, jotka vähästä palkasta panevat henkensä alttiiksi. Me luovuttaisimme mieluummin», jatkoi hän säkenöivin silmin, »tuon kuninkaallisen palatsimme heidän hoitolakseen, kuin että he voisivat sanoa kuningatartaan kiittämättömäksi. — Mutta siitä ei nyt ole kysymys», lisäsi hän, alentaen isänmaallisten tunteiden kohottaman äänensä hilpeään ja kevyeen keskustelusävyyn; »sillä tämä Orson Pinnitin anomus menee hieman pitemmälle, Hän valittaa, että se suunnaton innostus, jolla ihmiset käyvät näytelmähuoneissa ja erittäinkin heidän erinomaisen harras halunsa nähdä erään Will Shakespearen (josta luullakseni, hyvät herrat, me kaikki olemme jotakin kuulleet) esityksiä, saattavat tuon miehekkään karhunajohuvituksen pahasti unohduksiin, koska nyt kerran ihmiset mieluummin tungeskelevat katsomaan, miten nuo näyttelijälurjukset tappavat toisiaan piloillaan, kuin ihailemaan, miten meidän kuninkaalliset koiramme ja karhumme repivät toisiaan oikein verisessä totuudessa. —

Mitä Te tähän sanotte, herra Sussex?»

»Suoraan puhuakseni, armollinen Kuningatar», vastasi Sussex, »tulee Teidän odottaa minulta, vanhalta sotilaalta, hyvin heikkoa pilatappelujen puolustusta, kun niitä verrataan tosi-otteluihin; mutta siitä huolimatta en minä suinkaan toivo Will Shakespearelle mitään pahaa. Hän on aika mies miekan ja kalikan käyttelyssä, vaikka hänen sanotaankin ontuvan; ja hän kuuluu väkevästi otelleen Charlecotin vanhan Tuomas Lucyn metsänvartijain kanssa, murtauduttuaan hänen riista-alueilleen ja suudeltuaan vartijan tytärtä.»

»Pyydän anteeksi, herra kreivi», keskeytti Elisabet; »tämä asia on ollut esillä neuvoskunnassa, enkä minä toivo liioiteltavan sen veitikan rikosta — suutelemista ei ole lainkaan tapahtunut, ja vastaaja onkin toimittanut kieltävän selityksensä pöytäkirjoihin. — Mutta mitä sanotte Te, herra kreivi, hänen nykyisistä näyttämöesityksistään? Sillä ne tässä kuitenkin ovat tärkeimmät, eivätkä hänen entiset hairahduksensa, metsästyspuistoihin murtautumisensa ja ne muut hullutukset, joista Te puhutte.»

»Pyydän yhä edelleenkin vakuuttaa, armollinen Kuningatar», vastasi Sussex, »ett'en toivo sille iloiselle, hurjalle veitikalle mitään pahaa. Muutamat hänen sen lemmon vietävistä runoelmistaan (pyydän armolliselta Hallitsijattareltani anteeksi tuollaista puheentapaa) kajahtivat korvissani kuin olisivat säkeet soittaneet saappaisiin ja satulaan. — Mutta sitten on kaikki taas mielettömyyttä ja hullutusta — ei mitään pätevämpää eikä vakavampaa esiinny, kuten Teidän Majesteettinne jo aivan oikein huomauttikin. — Mitä merkitsee puoli tusinaa kurjia miehenroikaleita, jotka ruostuneine miekkoineen ja halenneine kilpineen pitävät uljasta tappelua suorana pilkkanaan kuninkaallisen karhunajohuvituksen rinnalla, se kun on saanut osakseen niin Teidän Majesteettinne kuin kuninkaallisten edeltäjäinnekin suosion tässä mahtavassa valtakunnassanne, joka on kautta koko kristikunnan kuuluisa verrattomista verikoiristaan ja urheista karhunvartijoistaan? On suuresti pelättävissä, että molempain rotu huononee, jos ihmiset tungeskelevat kuuntelemaan kurjan näyttelijän kirkumaa järjetöntä, pöyhkeilevää pötyä, sen sijaan että uhraisivat roponsa edistämään uljainta sodan kuvaa, mitä voi nähdä rauhan aikana, karhutarhan esityksiä. Siellä näette karhun makaavan väijyksissä punaisia silmiään vilkutellen ja odottaen verikoiran hyökkäystä taitavan sotapäällikön tavoin, joka pysyy puolustus-asemassaan, jotta vihollinen viehättyisi rynnätessään antautumaan vaaraan. Ja tuossa tuleekin koira uljaana sota-urohona ja karkaa täyttä vauhtia vastustajansa kurkkuun — mutta silloin opettaa mesikämmen miehelle, miten niiden käy, jotka uhkarohkeudessaan unohtavat sotataidon vaatiman oveluuden, ja sen syliinsä siepaten puristaa sitä rintaansa vasten väkevän painijan tavoin, siksi kunnes kylkiluu katkeaa kylkiluun jälkeen rakshtaen kuin pistolinlaukaus. Ja tuossa tarraa toinen koira yhtä urheasti vaikka hieman varovammin ja viisaammin mesikämmettä alahuuleen ja roikkuu siinä, vaikka toinen koettaa, verta ja kuolaa ympärilleen roiskien, kaikin tavoin saada hurttaa hellittämään otteensa. Ja sitten» —

»Ei, mutta kautta kunniani, herra kreivi», nauroi kuningatar, »Te kuvailitte koko jutun niin mainiosti, että vaikk'emme olisi ikinä nähneetkään karhunajoa, kuten on kuitenkin usein tapahtunut ja tulee toivoakseni taivaan sallimana vielä usein tapahtumaan, Teidän sananne olisivat riittäneet luomaan koko karhutarhan ilmi-eläväksi silmiemme eteen. — Mutta kukapa nyt lausuu mielipiteensä asiasta? — Herra Leicester, mitä Te sanotte?»

»Saanko minä nyt katsoa vapautuneeni kuonokopasta, armollinen Valtijatar?» kysyi Leicester.

»Kyllä, herra kreivi — joshan vain Teillä on tarpeeksi rohkeutta ottaa osaa ajoomme», vastasi Elisabet; »ja kuitenkin, kun ajattelen vaakunanne karhua ja ryhmysauvaa, tuntuu minusta viisaammalta kuulla puolueettomampaa puhujaa.»

»Ei, kautta kunniani, armollinen Valtijatar», virkkoi kreivi, »vaikka veljeni Warwickin Ambrosius ja minä käytämmekin sitä vanhaa kilpeä, johon Teidän Majesteettinne suvaitsi viitata, toivon minä siitä huolimatta rehellistä peliä molemmin puolin, ja tämän sananparren noudattamista, 'jos päästät koiran, päästä karhukin'. Ja mitä näyttelijöihin tulee, täytyy minun sanoa, että ne ovat älykkäitä veitikoita, joiden pöyhkeä sanatulva ja ilveily pitävät yhteisen kansan mieliä erossa valtion asioista ja estävät sen kuuntelemasta petollisia puheita, turhia huhuja ja kapinallisia yllyttelyjä. Kun ihmiset töllistelevät suu auki nähdäkseen miten Marlow, Shakespeare ja muut näytelmäsepät kehittelevät ihmeellisiä juoniaan, kuten he niitä nimittävät, eivät katselijat jouda huolehtimaan hallitsijain toimista.»

»Me emme suinkaan toivo alamaisiamme estettävän tarkastamasta meidän tekojamme, herra kreivi», vastasi Elisabet; »jota huolellisemmin niitä tutkitaan, sitä selvemmin astuvat näkyviin ne oikeat ja rehelliset periaatteet, jotka meitä ohjaavat.»

»Minä olen kuitenkin kuullut, armollinen Kuningatar», puuttui puheeseen Pyhän Asaphin tuomiorovasti, kiihkeä puritani, »että nämä näyttelijät ovat tottuneet kappaleissaan ei ainoastaan käyttämään alhaisia ja riettaita lauseparsia, jotka voivat synnyttää vain syntiä ja irstaisuutta vaan myös

huutamaan kaikelle maailmalle sellaisia mietteitä hallituksesta, sen alkuperästä ja tarkoituksesta, että ne voivat ajan oloon saattaa alamaisen tyytymättömäksi ja järkyttää yhteiskunnan lujia perustuksia. Niin että minusta ei näytä suinkaan viisaalta, Teidän Majesteettinne luvalla puhuen, sallia näiden ilkeiden, rivosuisten lurjusten tehdä vanhurskaita naurunalaisiksi heidän hartaan vakavuutensa takia ja taivasta kiroillen ja sen maallisia käskynhaltijoita panetellen pilkata niin Jumalan kuin ihmistenkin käskyjä.»

»Jos voisimme uskoa tämän todeksi, hyvä herra», vastasi Elisabet, »rankaisisimme me ankarasti sellaisia rikkomuksia. Mutta on paha lähteä moittimaan jonkun seikan käyttämistä vain sen takia, että sitä myöskin voidaan käyttää väärin. Ja mitä tähän Shakespeareen tulee, niin luulemmepa hänen näytelmiensä vastaavan kahtakymmentä karhutarhaa; ja nämä hänen uudet Historialliset Tarinansa, kuten hän niitä nimittää, tulevat viatonta iloa ja tarpeellista opetusta jakaen huvittamaan ei ainoastaan meidän alamaisiamme, vaan myöskin tulevia sukupolvia.»

»Teidän Majesteettinne hallitus ei kaipaa niin heikkoa apua pysyäksään kuuluisana kaukaisimpaan tulevaisuuteen asti», virkkoi Leicester. »Ja kuitenkin on tämä Shakespeare käsitellyt erinäisiä Teidän Majesteettinne onnellisen hallituksen tapauksia tavalla, jonka saattaa hyvin asettaa vastapainoksi Hänen Korkea-arvoisuutensa Pyhän Asaphin tuomiorovastin esittämille näkökohdille. Eräässä keijukaisissa, lemmentenhoa ja ties mitä hullutuksia esittelevässä mielettömässä tarinassa tapaa esimerkiksi säkeitä — toivoisinpa, että sisareni poika Filip Sidney olisi nyt tässä, sillä hänen suustaan pysyvät ne harvoin poissa — jotka ovat hyvin kauniita, vaikk'eivatkaan ne luonnollisesti kykene kohoamaan aiheen verroille, jota ne rohkeudessaan käsittelevät — Filip kai mumisee niitä unissaankin.»

»Te kiusaatte meitä Tantaluksen tuskilla, herra kreivi», vastasi kuningatar. — »Herra Filip Sidney on, sen me tiedämme, runotarten lemmikki ja meitä ilahuttaa, että niin on. Urhous ei milloinkaan esiinny niin edullisessa valossa kuin yhtyneenä hienostuneeseen makuun ja kaunotieteiden rakkauteen. Mutta varmaankin on täällä meidän nuorten hovimiestemme joukossa joitakuuta, jotka muistavat, mitä Teidän Jaloutenne on unohtanut tärkeimpien asiain takia. — Herra Tressilian, Teitä on sanottu minulle Minervan palvelijaksi — muistatteko Te niitä säkeitä?»

Tressilianin sydän oli liian raskas, hänen toiveensa liian tuhoisasti murskautuneet hänen käyttäökseen tilaisuutta, joka hänelle siten tarjoutui kuningattaren huomion herättämiseksi, vaan päätti hän suoda sen edun kunnianhimoiselle nuorelle ystävälleen; ja syyttäen pettävää muistiaan huomautti hän luulevansa, että herra Walter Raleigh varmaankin taitaisi ne Leicesterin kreivin mainitsemat kauniit säkeet.

Kuningattaren käskystä lausui nuori ritari Oberonin kuuluisan näyn sävyllä ja tavalla, jotka vielä lisäsivät sen viittailujen erinomaista hienotunteisuutta ja sen kuvausten kauneutta:

»Näin silloin minä (Sinä sit' et voinut)
Cupidon lentelevän täysin ase
Kuun väliä ja maan; hän Vestan impeen,
Ihanaan lännen haltijahan tähtäs
Ja lemmenuolen vinhaan jousest' ampui,
Ikäänkuin sydämiä lävistää
Hän aikois sadoin tuhansin. Mut katso.
Kosteisen kuunpa kainoon sädevaloon
Cupidon nuoren tulinuoli sammuu,
Ja papitar tuo kuninkaallinen
Vapaana lemmeistä impimiettein astuu.»

Viimeisissä säkeissä vapisi hiukan Raleighin ääni, ikäänkuin olisi hän pelännyt, miten hallitsijatar, jolle tämä mairittelu oli osoitettu, ottaisi sen vastaan, niin hienotunteinen kuin se olikin. Jos tämä pelko oli teeskennelty, oli se joka tapauksessa viisaasti harkittu; mutta jos se oli todellinen, niin oli siihen hyvin vähän syytä. Säkeet eivät varmaankaan olleet uusia kuningattarelle, sillä milloinkaan pysyi niin loistava imartelu kauvan poissa sen kuninkaallisen korvan kuuluvilta, jolle se oli tarkoitettu? Mutta ne eivät tulleet vastenmielisemmiksi sen takia, että ne esitti sellainen lausuja kuin Raleigh. Yhtä ihastuneena runon aiheeseen kuin nuoren, uljaan lausujan esitystapaan, miellyttävään ulkomuotoon ja ilmeikkäisiin kasvonpiirteihin, säesti Elisabet jokaista nousua ja laskua katsein ja kädenliikkein. Kun Raleigh oli lopettanut, mumisi hän viimeisiä säkeitä ikäänkuin tuskin tietäen muiden sitä kuulevan, ja lausuaan sanoja:

»Vapaana lemmeistä impimiettein astuu»

pudotti hän Temsiin kuninkaallisten karhujen vartijan Orson Pinnitin anomuksen, hakemaan suosiollisempaa huomiota Sheernessistä tai muualta, minne virta sattuisi sen ajamaan.

Leicesteriä kannusti kilvoitteluun nuoren hovimiehen menestys, aivan niinkuin vanha juoksijakin yltyy uuteen intoon tulisen varsan kiitäessä sen ohi. Hän käänsi keskustelun juhlapitoihin, näytelmiin, naamio-ilveilyihin ja ihmisiin, jotka näissä iloisissa tilaisuuksissa kävivät. Hän yhdisti teräviä huomautuksia kevyeen ivaan siinä oikeassa suhteessa, joka oli samalla vapaa ilkeämielisestä panettelusta ja mauttomasta ylistelystä. Hän jäljitteli taitavasti teeskentelevän tai moukkamaisen ihmisen esiintymistä ja saattoi siten oman viehättävän käytöksensä ja liikehtimisensä loistamaan sitä kirkkaammassa valossa. Vieraat maat — uuden tavat ja tottumukset — niiden hovisäännöt — niiden muodit ja yksinpä niiden naisten pukukin saivat suoda hänelle puheenaihetta; ja harvoin lopetti hän haastelunsa omistamatta jotakin hienotunteisesti suunniteltua ja taitavasti esitettyä kohteliaisuutta neitseelliselle kuningattarelle, hänen hovilleen ja hänen hallitukselleen. Näin keskusteltiin tällä huviretkellä, ja muutkin kuningattaren seuralaiset tekivät parhaansa tässä iloisessa juttelussa, johon liitettiin huomautuksia muinaisista ja nykyisistä kirjailijoista ja jota höystivät syvän viisauden ja terveen siveysopin ohjauksilla läsnäolevat valtiomiehet ja oppineet, siten tuoden painavampia aineksia naisellisen hovin kevyeen haasteluun.

Heidän palatessaan palatsiin hyväksyi tai pikemminkin valitsi Elisabet Leicesterin käsivarren tuekseen maallenusuportailta suurelle portille kuljettaessa. Jopa hänestä tuntui (vaikka se voi olla vain hänen oman mielikuvituksensa imartelua) kuin olisi kuningatar tällä lyhyellä matkalla nojannut häneen hieman raskaammin kuin tien niljakkuus olisi ehkä välttämättä vaatinut. Joka tapauksessa osoittivat hallitsijattaren teot ja sanat sellaista suosiota, jota ei Leicester mahtavimpina aikoinaankaan ollut vielä saavuttanut. Tosin sai hänen kilpailijansa usein myös osakseen kuningattaren huomiota; mutta se näytti johtuvan vähemmän tahattomasta taipumuksesta kuin hänen ansioittensa tunnustamisen pakosta. Ja useiden kokeneiden hovimiesten mielestä teki kaiken tämän suosion tyhjäksi hänen kuiskauksensa Derbyn kreivittären korvaan, että »nyt hän näki sairauden olevan paremman kullantekijän kuin hän oli tähän asti luullutkaan, koska se oli muuttanut Sussexin kreivin kuparinenän kultaiseksi».

Pistopuhe pääsi muidenkin kuuluville, ja Leicesterin kreivi nautti voitostaan miehen tavoin, jolle hovisuosio on aina ollut elämän ensimmäisenä ja viimeisenä ehtona ja joka unohtaa hetken huumauksessa tukalan asemansa vaarat. Ja niin omituiselta kuin se kuulostaneekin, ajatteli hän sillä hetkellä vähemmän salaisesta avioliitostaan koituvia vastuksia kuin mieltymyksenosoituksia, joita Elisabet tuon tuostakin soi nuorelle Raleighille. Tosin olivat ne vain aivan tilapäisiä, mutta ne suunnattiin miehelle, joka loisti yhtä hyvin älyllään kuin muodoillaankin ja jonka siro käytös, kohtelias puheentapa, lukeneisuus ja urhous olivat toistensa vertaisia. Illan kuluessa sattui vielä tapaus, joka kiinnitti Leicesterin huomiota yhä lujemmin tähän nuorukaiseen.

Ylimykset ja hovimiehet, jotka olivat saattaneet kuningatarta huviretkellä, kutsuttiin ruhtinaallisella vieraanvaraisuudella valmistettuihin loistaviin kemuihin palatsiin. Pöytää ei tosin sulostuttanut hänen majesteettinsa läsnäolo; sillä seuraten käsitystään soveliaisuudesta ja arvokkaisuudesta oli neitseellisen kuningattaren tapana moisissa tilaisuuksissa nauttia keveä ja kohtuullinen ateriansa joko yksinään tai parin suosituksen seurassa. Lyhyen ajan kuluttua kokoontui hovi jälleen palatsin komeihin puutarhoihin; ja siellä kysyi kuningatar äkkiä eräältä naiselta, joka sekä asemansa että suosion puolesta oli häntä lähellä, mihin nuori Viitaton Ritari oli joutunut.

Rouva Paget vastasi nähneensä herra Raleighin vain pari, kolme minuuttia sitten seisomassa erään pienen, Temsille näkyvän huvihuoneen akkunassa piirtämässä jotakin ruutuun timanttisormuksella.

»Se sormus», virkkoi kuningatar, »on pieni muistolahja, jonka hänelle annoin hänen turmeltuneen viittansa korvaukseksi. Tule, Paget, menkäämme katsomaan, miten hän sitä käyttää, sillä minä luulen häntä jo ymmärtäväni. Hänen älynsä on ihmeteltävän terävä.»

He saapuivat paikalle, jonka näkyvissä, vaikka hieman ulohtaammalla nuori ritari yhä viipyi, ikäänkuin linnustaja, joka vartioi virittämäänsä verkkoa. Kuningatar lähestyi akkunaa, johon Raleigh oli hänen lahjallaan kirjoittanut seuraavan säkeen: —

»Kiipeisin, vaan putoomista pelkään.»

Kuningatar hymyili, luki säkeen kahdesti, toisen kerran harvakseen rouva Pagetille, toisen itsekseen.

»Kaunis alku», sanoi hän hetkisen mietittyään; »mutta minusta nähden on runotar hyljännyt nuoren älyniekkamme juuri yrityksensä parhaassa paikassa. Olisi armeliasta — eikö olisikin, rouva Paget? — päättää se hänen puolestaan. Koetappas runolahjojasi.»

Rouva Paget, joka oli kehdestaan saakka ollut yhtä epärunollinen kuin kuka tahansa kamarirouva ennen häntä tai hänen jälkeensä, selitti olevansa kerrassaan kykenemätön avustamaan nuorta säeseppää.

»No sitten täytyy meidän itsemme uhrata runottarille», sanoi Elisabet.

»Kenenkään suitsutus ei voi olla heille mieluisampi», virkkoi rouva Paget; »ja Teidän Korkeutenne on saattava Parnasson neitsyet niin suureen kiitollisuudenvelkaan —»

»Vaiti, Paget», sanoi kuningatar, »Sinä pilkkaat sitä kuolematonta yhdeksikköä — mutta koska he itse ovat neitseitä, katsahtavat he varmaankin suosiollisesti neitseellisen kuningattaren puoleen — ja siksi — kuinka tämä säe nyt taas olikaan: —

»'Kiipeisin, vaan putoomista pelkään.'

»Eiköhän vastaus voisi paremman puutteessa kuulua näin: —

»'Jos pyörryttää, äl' kiipee ensinkään.'»

Kamarirouva päästi ilon ja hämmästyksen huudahduksen niin onnistuneesta lopusta; ja on totta totisesti huonompaakin säettä kehuttu, vaikka sen olisikin sepittänyt halpa-arvoisempi runoilija.

Täten rohkaistuna otti kuningatar timanttisormuksensa ja sanoen: »Me hieman hämmästyttämme sitä nuorta urhoa, kun hän huomaa runonsa täydennetyksi ilman omaa työtään», piirsi hän säkeensä Raleighin säkeen alle.

Kuningatar poistui sitten huvihuoneesta — mutta hitaasti ja usein taakseen katsahtaen, ja hän näkikin nuoren ritarin hyypän ketteryydellä vilkkaisevan paikalle, missä oli huomannut Elisabetin käyneen. — »Minä pysähdyin vain katsomaan», selitti tämä, »toimiko minun ansani hyvin», ja nauraen rouva Pagetin kanssa seikkailulleen palasi hän hitaasti palatsiin. Matkalla kielsi Elisabet seuralaistaan puhumasta kenellekään avusta, jota hän oli antanut nuorelle runoilijalle — ja rouva Paget lupasikin pitää asian mitä ankarimmin salassa. Mutta otaksuttavasti sulki hän mielessään sen lupauksen piiristä Leicesterin, jolle hän viipymättä kertoi tämän vastenmielisen uutisen.

Raleigh hiipi sillä välin akkunan luo ja luki huumautuen itsensä kuningattaren tällä tavoin suoman rohkaisun seuraamaan haaveilemaansa kunnianhimoista uraa, ja hän palasi Sussexin ja hänen saattueensa luo, joka oli juuri aikeissa astua veneisiin ja soutaa virtaa ylös, ja hänen sydämensä löi rajusti tyydytettyä itserakkautta ja tulevan suosion toiveita.

Kreiville kuuluva kunnioitus esti kaikkia pienimmälläkään sanalla viittaamasta vastaanottoon, jonka hän oli saanut osakseen hovissa, siksi kunnes he olivat nousseet maihin ja kokoontuneet Say's Courtin suureen saliin. Kreivi vetäytyi huoneeseensa äskeisen sairautensa ja päivän vaivojen raukaisemana, käskien luokseen Waylandia, taitavaa lääkäriään. Waylandia ei kuitenkaan löydetty mistään, ja toisten seuralaisten etsiessä häntä oikealla sotilaallisella kärsimättömyydellä ja kiroillessa hänen katoamistaan, kokoontuivat muut Raleighin ympärille onnittelemaan häntä niistä suurista edellytyksistä, joita hänellä nyt oli hovisuosion saavuttamiseen.

Hänellä oli hienotunteisuutta ja älyä siksi paljon, ett'ei maininnut sanaakaan säkeestään, jolle, merkittävää ja ratkaisevaa kyllä, Elisabet oli suvainnut löytää loppusoinnun; mutta oli tullut kuuluville paljon muuta, joka selvästi osoitti hänen päässeen pitkälle kuningattaren suosiossa. Kaikki kiiruhtivat ilmaisemaan hänelle ilonsa hänen onnensa suotuisasta käänteestä: toiset todellisen myötätuntoisuuden johtamina, toiset ehkä toivoen hänen menestyksensä jouduttavan heidänkin nousuaan, enimmäkseen näistä molemmista vaikuttimista ja tietoisuudesta, että suosio, joka oli tullut jonkun Sussexin seuralaisen osaksi, samalla todellisuudessa merkitsi myös koko puolueen voittoa. Raleigh kiitteli heitä kaikkia mitä kohteliaimmin, huomauttaen kainosti, ett'ei yhden päivän suopeus vielä tehnyt suosikkia enempää kuin yksi pääskynenkään kesää. Mutta kun hän huomasi, ett'ei Blount yhtynytkään yleiseen onniteluun, kysyi hän hieman loukkautuneena tästä ilmeisestä kylmäkiskoisuudesta suoraan sen syytä.

Blount vastasi yhtä suoraan: — »Hyvä Walter, minä toivon Sinulle yhtä hyvää kuin nuo typerät lörpöttelijätkin, jotka kirkuvat ja karjuvat onnitelujaan korvaasi, koska Sinulle nyt aurinko paistaa. Mutta minä pelkään puolestasi, Walter» (ja hän pyyhkäisi kyöneleen rehellisestä silmästään), »minä pelkään puolestasi koko sydämestäni. Nämä hovijuonittelut ja vehkeilyt ja naissuosion puuskaukset ovat niitä pauloja ja ansoja, jotka kiristävät monen kauniin omaisuuden pikkukolikoiksi ja jotka vievät monen älystään ylpeilevän pään tylyn mestauspölkyn ja terävän kirveen tuttavuuteen.»

Näin puhuttuaan nousi Blount istuimeltaan ja poistui salista; Raleigh jäi katselemaan hänen jälkeensä kaikissa piirteissään ilme, joka hetkiseksi vaalensi hänen rohkeat, eloiset kasvonsa.

Samassa astui Stanley saliin ja sanoi Tressilianille: »Herrani kysyy sitä Teidän miestänne, Waylandia, ja se Teidän miehenne Wayland tuli juuri tänne ruuhella ja kysyy Teitä, eikä tahdo mennä herrani luo, ennen kuin on puhutellut Teitä. Mies näyttää menettäneen kokonaan järkensä — ja minun nähdäkseni olisi Teidän parasta käydä heti paikalla häntä katsomaan.»

Tressilian lähti viipymättä salista ja käski tuomaan seppä Waylandin erääseen sivuhuoneeseen; kun

oli tuotu valoa ja taitoniekka saapunut, hämmästyi hän suuresti miehen kiihtynyttä näköä.

»Mikä Sinun on, Wayland?» kysyi Tressilian; »oletko nähnyt itse pääkehnon?»

»Pahemman, herra, pahemman olennon näin», vastasi Wayland, »lohikäärmeen, taruhirviön näin. Jumalan kiitos, minä näin sen ensiksi, eikä se nähnyt minua, niin että siten saa se vähemmän pahaa aikaan.»

»Jumalan nimessä, puhu nyt jotain järkeäkin!» huudahti Tressilian, »ja selitä, mitä tarkoitat!»

»Entisen mestarini näin», vastasi seppä. — »Eilen illalla vei muuan uusi ystäväni minut katsomaan palatsin kelloa, arvelen moisten taitotöiden minua huvittavan. Ja kellohuoneen viereisen tornin akkunassa näin entinen mestarini.»

»Varmaankin Sinä erehdyit», sanoi Tressilian.

»Minä en erehtynyt», vakuutti Wayland. — »Ken on kerran nähnyt hänen kasvonsa, tuntisi ne miljoonien joukosta. Hänen pukunsa oli kyllä hyvin kummallinen, mutta hän ei voi kätkeytyä minulta valeverhoon, niin kuin minä, Jumalan kiitos, voin piiloutua häneltä. Minä en tahdo kuitenkaan kiusata Kaitselmusta pysymällä hänen näkyvillään. Näyttelijä Tarletonkaan ei osaisi niin ovelasti kätkeytyä valepukuun, ett'ei Doboobie ennemmin tai myöhemmin häntä keksisi. Minun täytyy poistua näiltä mailta huomenna; sillä meidän suhteemme ollessa sillä kannalla kuin se on, syöksyisin omaan surmaani, jos viipyisin hänen ulottuvillaan.»

»Mutta entä Sussexin kreivi?» kysyi Tressilian.

»Hän on nyt jo melkein täydelleen parantunut nauttimansa lääkkeen vaikutuksesta, mutta hänen tulee yhä ottaa pavunkokoinen määrä orvietanoa joka aamu syömättömään vatsaan — mutta hänen tulee varoa taudin uusiintumista.»

»Ja miten on siinä meneteltävä?» kysyi Tressilian.

»Niin huolellisesti, kuin taistelisit itse paholaista vastaan», vastasi Wayland. »Kreivin keittiömestarin tulee itse teurastaa eläimet, joista hän ottaa lihan herransa ruokaan, ja laittaa se itse, käyttämättä mitään muita mausteita kuin niitä, jotka hän saa täysin luotettavista käsistä. — Edeskäyvän tulee palvella häntä itse ja kreivin hovimestarin tulee tarkoin valvoa, että kokki ja edeskäypä maistavat ruokia, joita edellinen laittaa ja jälkimäinen taritsee. Kreivi ei saa käyttää haju-aineita, joita hän ei ole saanut uskotuilta henkilöiltä, enempää kuin voiteita tai rasvojakaan. Hän ei saa millään ehdolla kallistaa maljoja tuntemattomien ihmisten seurassa eikä syödä hedelmiä heidän kanssaan, ei päivälliseksi eikä muutoinkaan. Erittäinkin tulee hänen käyttäytyä näin varovasti, jos hän lähtee Kenilworthiin — sellaisen menettelyn omituisuuden saa ja täytyy selittää hänen sairautensa ja sen vaatimat parannuskeinot.»

»Entä Sinä, mihin Sinä aijot ryhtyä?» tiedusteli jälleen Tressilian.

»Ranska, Espanja, Itä- tai Länsi-Intia olkoot ennemmin pakopaikkoinani», vastasi Wayland, »kuin panisin henkeni vaaraan jäämällä seudulle, missä Doboobie, Demetrius tai mikä hänen nimensä nykyään lieneekään, voisi minut saavuttaa.»

»Hyvä», virkkoi Tressilian, »sepä sattuukin sopivaan aikaan. — Minulla on erinäisiä asioita toimitettavina Berkshiressä, mutta vastakkaisella taholla sitä paikkaa, missä Sinut tunnetaan; ja jo ennen kuin Sinä olit löytänyt tämän uuden syyn piiloutumiseesi, olin minä päättänyt lähettää Sinut sinne salaiselle asialle.»

Seppä ilmoitti olevansa valmis noudattamaan hänen käskyjensä, ja Tressilian, tietäen hänen ainakin pää-osiltaan tuntevan hänen hovi-anomuksensa, selvitti hänelle suoraan koko jutun, viittasi hänen ja Giles Goslingin välillä tehtyyn sopimukseen ja kertoi, mitä Varney oli tänään väittänyt vastaanottohuoneessa ja mitä Leicester vahvistanut.

»Sinä näet», jatkoi hän, »että minun olosuhteissa, joihin olen joutunut, täytyy pitää mitä tarkimmin silmällä noiden tunnottomien miesten, Varneyn ja hänen kätyriensä Fosterin ja Lambournen toimia, jopa Leicesterin kreivinkin, sillä minä epäilen hänen tässä asiassa näyttelevän myös pettäjän, eikä ainoastaan petetyn omaa. Tässä saat sormukseni sovituksi merkiksi Giles Goslingille. — Tässä on rahaa, ja sen määrä on kohoava kolmenkertaiseksi, jos palvelet minua uskollisesti. Matkalle siis Cumnoriin, ja katso tarkoin, mitä siellä tapahtuu.»

»Minä lähden mielelläni kahdestakin syystä», vastasi seppä; »ensiksikin, koska voin siten palvella Teidän kunnianarvoisuuttanne, joka olette ollut minulle niin hyvä, ja sitten paetakseni entistä mestariani, jossa, ell'ei hän olekaan suoranaisten perkeleen lihaksitulemus, on kuitenkin niin paljon

paholaista tahdon, sanan ja teon puolesta, ett'ei ikinä ole kamalampi otus ihmiskuntaa saastuttanut. — Mutta varokoon hän sentään minua. Minä pakenen häntä nyt kuten ennenkin; mutta jos hän ärsyttää minua hellittämättömällä vainoamisella, käännyn minä villin skotlantilaisen hatasarven tavoin päin ja suuntaan häneen kaiken hurjan vihani ja raivoni. — Suvaitsetteko kärkeä hevostani satuloittavaksi? Minä sillä välin annan lääkkeen sopiviin osiin jaettuna kreivin haltuun, samalla toistaen vielä lyhyet ohjeeni. Hänen pelastuksensa riippuu sitten hänen ystäviensä ja palvelijainsa huolellisuudesta — menneisyydestä ei ole enää pelkoa, mutta olkoon hän varuillaan tulevaisuuden suhteen.»

Seppä Wayland kävi siis heittämässä hyvästit Sussexin kreiville, antoi neuvoja hoitotavasta, kehoitti yleiseen varovaisuuteen ja lähti Say's Courtista odottamatta aamun sarastusta.

XVIII Luku.

Jo hetki saapuu, jolloin Sinun täytyy
Elämäsi suuri lasku päättää.
Voittoon viittailevat taivaan merkit,
Tähdet onnekkaina kimmeltävät,
Sulle huutain: nyt on aika.

Schiller: Wallenstein.

Palattuun asuntoonsa niin tärkeän ja niin rasittavan päivän jälkeen, jolloin hänen purtensa, keستettyään monet myrskyt ja koluttuaan monet karit, oli lopultakin laskenut satamaan liehuvin lipuin, tunki Leicester itsensä yhtä väsyneeksi kuin merimies vaarallisen matkan tehtyään. Hän ei lausunut sanaakaan kamaripalvelijan vaihtaessa hänen komeata hoviviittaansa turkisreunusteiseen yönuttuun, ja kun tämä virkamies ilmoitti herra Varneyn haluavan puhutella hänen jalouttaan, vastasi hän vain jurolla päänyökkäyksellä. Varney, selittäen tämän merkin luvaksi, astui kuitenkin huoneeseen ja kamaripalvelija poistui.

Kreivi istui äänettömänä ja melkein liikkumattomana tuolillaan, pää käteen nojauneena, kyynärpää läheisellä pöydällä, näyttämättä tietävänsä uskottunsa tulosta tai läsnä-olosta. Varney odotti hetkisen, kunnes hän alkaisi puhua, hartaasti haluten tietää, mikä oli lopullisesti tullut mielen vallitsevaksi tunteeksi, jossa tänään niin monet väkevät liikutukset olivat mellastaneet. Mutta hän odotti turhaan, sillä Leicester pysyi yhä vaiti, ja uskottu palvelija huomasi olevansa pakotettu puhumaan ensiksi.

»Saanko luvan onnitella Teidän Korkeuttanne», sanoi hän, »siitä hyvin ansaitusta voitosta, jonka Te tänään saavutitte peljättävimmästä kilpailijastanne?»

Leicester kohotti päänsä ja vastasi murheellisesti, mutta ilman vihastusta: »Sinä Varney, jonka nokkela kekseliäisyys on kietonut minut mitä alhaisimman ja vaarallisimman petollisuuden verkkoon, tiedät parhaiten, kuinka vähän syytä on todellisuudessa onniteluihin.»

»Moititteko Te minua siitä, armollinen herra», virkkoi Varney, »ett'en heti iskemältä paljastanut salaisuutta, josta Teidän onnenne ja menestyksenne riippuu ja jonka säilyttämisestä Te olette minua niin usein ja niin ankarasti huomauttanut? Teidän Korkeutennehan oli myös paikalla ja olisi voinut sanoa minun valehdelleen ja syöstä itsensä perikatoon totuuden tunnustamisella; mutta eipä totisesti sopinut uskollisen palvelijan sitä tehdä ilman Teidän nimenomaista käskyänne.»

»En voi kieltää sitä, Varney», sanoi kreivi nousten kävelemään pitkin huonetta; »kunnianhimoni sai minut pettämään rakkauteni.»

»Sanokaa pikemmin, armollinen herra, että rakkautenne on saanut Teidät pettämään suuruutenne ja että se on sulkenut Teidät niin huimaavista kunnian ja vallan toiveista, ett'ei maailma olisi voinut moista kenellekään toiselle tarjota. Korottaaksenne kunnioitettavan puolisonne kreivittäreksi olette Te itse luopunut mahdollisuudesta kohota —»

Hän pysähtyi, eikä näyttänyt haluavan päättää lausettaan.

»Kohota *miks?*» kysyi Leicester; »ilmaise ajatuksesi, Varney.»

»Kohota *kuninkaaksi*, armollinen herra!» vastasi Varney; »ja Englannin kuninkaaksi päälle kaupan! — Ei ole mikään rikos kuningatartamme kohtaan sanoa niin. Siten olisi hän vain saanut sen, mitä kaikki uskolliset alamaiset hänelle toivovat — uljaan, jalon ja ylhäisen puolison.»

»Sinä houraillet, Varney», virkkoi Leicester. »Sitäpaitsi olemme me nyky-aikana nähneet tarpeeksi

sellaista, mikä saattaa miehen kammomaan naimiskaupassa ansaittua ja naisen helmasta poimittua kruunua. Muistakaamme vain Skotlannin Darnleyta.»

»Häntäkö!» vastasi Varney; »hänhän oli pöllöpää, hupsu, kolminkertainen aasi, joka antoi räjäyttää itsensä ilmaan kuin minkäkin sähköisen juhlapäivänä. Jos Marialla olisi ollut onni naida se jalo kreivi, jonka oli *kerran* määrä nousta hänen rinnalleen valta-istuimelle, olisi hän saanut kokonaan toisenlaisen puolison; ja hänen miehensä olisi saanut hänestä yhtä tottelevaisen ja rakastavan vaimon kuin on ikinä halvimmän maalaisritarin aviokumppani, joka seuraa koiria ratsain ja pitelee herransa suitsia, tämän noustessa satulaan.»

»Olisipa voinut niin käydä kuin sanot, Varney», virkkoi Leicester, pienen itsetyytyväisyyden hymyn välähtäessä hänen tuskanilmeisillä kasvoillaan. »Henrik Darnley tunsii liian vähän naisia — Marian rinnalla olisi ehkä mies, joka olisi paremmin tuntenut hänen sukupuolensa, osannut pitää kiinni oman sukupuolensa oikeuksista. Mutta ei Elisabetin, Varney — sillä minä uskon Jumalan, antaessaan hänelle naisen sydämen, lahjoittaneen hänelle miehen pään valvomaan edellisen hullutuksia. — Ei, minä tunnen hänet. — Hän saattaa suvaita lemменosoituksia, niin, jopa maksaa ne samalla mitallakin — pistää sokeroituja sonetteja poveensa — vastatakin niihin — päästää kiemailu aivan sille rajalle, missä se muuttuu hellyyden ilmauksiksi — mutta silloin kirjoittaa hän *nil ultra* kaikkeen, mitä sitten seuraisi, eikä luovuttaisi pienintäkään hituista omasta vallastaan ja voimastaan koko Cupidon ja Hymenin kirjaimistonkaan hinnalla.»

»Sen parempi Teille, armollinen herra», sanoi Varney, »ainakin siinä tapauksessa, että kuningattaremme on sellainen kuin miksi Te hänet otaksutte, koska Teidän on omasta mielestänne mahdoton silloin pyrkiä hänen puolisooseen. Hänen suosikkinsa olette ja tulette pysymäänkin, jos Cumnorin linnan rouva yhä edelleenkin jää nykyiseen yksinäisyyteensä.»

»Amy-parka!» virkkoi Leicester syvään huo'aten; »hän toivoo niin hartaasti minun tunnustavan hänet puolisoikseni Jumalan ja ihmisten edessä!»

»Niin, mutta, armollinen herra», sanoi Varney, »onko hänen toivonsa järkevä? — siinä kysymys. — Hänen uskonnolliset epäilyksensä on tyydytetty — hän on kunnioitettu ja rakastettu aviovaimo — hän nauttii miehensä seurasta aina silloin kun tämän tärkeämmät velvollisuudet sallivat hänen tulla häntä katsomaan. — Mitä tahtois hän muuta? Minä olen aivan varma siitä, että niin hyväsydäminen ja rakastettava nainen suostuisi mieluummin elämään koko ikänsä verrattain huomaamattomassa asemassa — joka asema ei oikeastaan ole sen huomaamattomampi kuin hänen olonsa Lidcoten linnassakaan — kuin rupeaisi rahtuakaan vähentämään puolisonsa kunniaa ja suuruutta, yrittämällä ennen aikojaan päästä niistä osallisiksi.»

»Puheessasi on jotakin pätevää», myönsi Leicester; »ja hänen esiintymisensä täällä olisi tuhoisa — mutta hänen täytyy näyttäytyä Kenilworthissa; Elisabet ei ole unohtava niin käskeneensä.»

»Antakaa minun nukkua yö tätä tukalaa pulmaa selvitelläkseni», vastasi Varney, »en ole vielä saanut valmiiksi suunnitelmaa, joka on parhaillaan alasimella, mutta minä luulen sen tulevan tyydyttämään kuningatarta ja miellyttämään kunnioitettavaa kreivitärtä; toistaiseksi on viisainta jättää tämä ankara salaisuus sinne, minne se on nyt haudattu. — Onko Teidän Korkeudellanne muuta käskemistä yön varalle?»

»Haluan olla yksin», virkkoi Leicester. »Jätä minut ja laske teräslippaani pöydälle. — Pysy kuitenkin kuuluvillani.»

Varney poistui. — Kreivi avasi huoneensa akkunan ja katseli kauvan ja levottomana tähtien loistavaa joukkoa, joka kimalteli kesä-yön kirkkaalla taivaalla. Nämä sanat pääsivät ikäänkuin huomaamatta hänen huuliltaan: »En ole vielä koskaan niin suuresti tarvinnut taivaankappalten apua kuin nyt, sillä mainen polkuni on hämärä ja peloittava.»

On hyvin tunnettua, että silloinen aika suuresti luotti ovelain tähtienselittäjään mitättömiin ennustuksiin, eikä Leicester, vaikk'ei hän ollutkaan ehkä niin syvästi taika-uskon valloissa kuin muut aikalaisensa, ollut tässä suhteessa ylempänä vuosisataansa, vaan oli juuri erikoisesti huomattava siitä, että hän kaikin tavoin tuki ja auttoi tämän petollisen tieteen harrastajia; ja niin yleinen kuin halu katsahtaa tulevaisuuteen onkin ihmisten keskuudessa, on se erittäinkin merkittävä niiden joukossa, jotka hyörivät valtiosalaisuuksien ja hovien vaarallisten juonittelujen ja vehkeilyjen ilmapiirissä.

Hätäisen varovasti tarkasteltuaan, ett'ei sitä oltu avattu eikä sen lukkoihin koskettu, pisti Leicester avaimen teräslippaaseensa ja otti sieltä ensiksi kultarahakäärin, jonka hän pudotti silkkikukkaroon, sekä sitten kiertotähden merkeillä ja kohtalonennustuksissa käytetyillä viivoilla ja laskelmilla kirjaillun nahkapaperin, jota hän hartaasti katseli muutamia minuutteja; vihdoinkin haki hän suuren avaimen, jonka hän verhoja kohottaen sovitti pieneen sala-oveen huoneen nurkassa, ja paljasti sen avattuaan paksuun

muuriin laitettut portaat.

»Alasco!» huusi kreivi lujalla äänellä, ei kuitenkaan lujemmalla kuin tarvittiin portaihin yhtyvän pienen tornin asukkaan huomion herättämiseksi — »Alasco, kuule, tule alas.»

»Minä tulen, herra kreivi», vastasi ääni ylhäältä. Ijökkään miehen askeleet kuuluivat hitaasti laskeutuvan ahtaita portaita, ja Alasco ilmestyi kreivin huoneeseen. Tähtienselittäjä oli pieni mies ja näytti hyvin vanhalta, sillä hänen partansa oli pitkä ja valkoinen ja valui hänen mustan nuttunsa yli aina silkkiyöhön asti. Hänen tukkansa oli samoin kunnioitusta herättävästi valkoinen. Mutta hänen kulmakarvansa olivat yhtä mustat kuin ne terävät, läpituokevat silmätkin, joita ne varjostivat, ja tämä omituisuus antoi hurjan, eriskummallisen ilmeen ukon kasvoille. Hänen poskensa olivat yhä tuoreet ja punakat, ja äsken kuvailemamme silmät muistuttivat katseen tuikeudessa ja tulisuudessa rotan silmiä. Hänen käytöksestään ei puuttunut jonkunlaista arvokkuutta, ja vaikka tähtienselittäjä esiintyikin hyvin kunnioittavasti kreiviä kohtaan, tuntui hän sentään olevan kuin kotonaan, puhuttelipa hän joskus hieman neuvovasti, jopa käskevästikin Elisabetin ensimmäistä suosikkia.

»Ennustuksesi ovat pettäneet, Alasco», sanoi kreivi, heidän tervehdittyään toisiaan. — »Hän on toipumassa.»

»Poikani», vastasi tähtienselittäjä, »sallikaa minun huomauttaa Teille, ett'en hänen kuolemaansa taannutkaan — eikä ole ainoatakaan taivaankappaleista ja niiden asennoista ja yhtymistä johdettua ennustusta, jota ei taivaan tahto voisi vielä muuttaa. *Astra regunt homines, sed regit astra Deus.*»

»Mitä hyötyä on sitten koko salataidostasi?» kysyi kreivi.

»Paljon, poikani», vastasi ukko, »koska se voi näyttää tapahtumain luonnollisen ja otaksuttavan kulun, vaikka tämä kulku taas riippuukin vielä korkeammasta voimasta. Niinpä olette Te havaitseva sitä kohtalonennustusta tarkastaessanne, jonka Teidän Korkeutenne antoi taitoni suoritettavaksi, että Saturnus, ollessaan kuudennessa piirissä Marsia vastapäätä, peräytyy Elämän piiriin, mikä voi tietää vain pitkää ja vaarallista sairautta, jonka päätös on taivaan tahdossa, vaikka luultavasti kuolema seuraakin. — Mutta jos minä tietäisin asianomaisen henkilön nimen, voisin minä laatia uuden suunnittelun.»

»Hänen nimensä on salaisuus», sanoi kreivi; »kuitenkin täytyy minun myöntää, ett'ei ennustuksesi ollut aivan kaikkea perää vailla. Hän on ollut sairas, vaarallisesti sairas, vaikeikaan kuollakseen. Mutta oletko jälleen ottanut selvää kohtalostani Varneyn antamien ohjeiden mukaan, ja osaatko nyt sanoa, mitä tähdet ilmoittavat läheisistä vaiheistani?»

»Taitoni on käskettävissä», vastasi ukko; »ja tässä, poikani, on onnenne kaavaelma, niin loistava näöltään kuin ikinä säteili noista pyhistä taivaanmerkeistä, jotka elämäämme suuntaavat, mutta ei myöskään vapaa pelosta, vaikeuksista eikä vaaroista.»

»Osanihan ei enään olisikaan kuolevaisen osa, jos se muunlainen olisi», virkkoi kreivi; »jatka, isä, ja usko puhuvasi miehelle, joka on valmis alistumaan kohtaloonsa, joko sitten toimivana tai kärsivänä, kuten englantilaisen ylimyksen tulee ja sopii.»

»Halunne uurastamaan ja kestävään täytyy kohota vielä yhtä astetta korkeammalle», vastasi vanhus. »Tähdet viittaavat vielä uljaampaan arvonimeen, vielä ylhäisempään asemaan. Teidän asianne on arvata niiden tarkoitus, eikä minun sitä sanoa.»

»Sano se, minä pyydän Sinua — sano se, minä käsken Sinua», huudahti kreivi silmät säkenöiden.

»Minä en saa, enkä tahtoisikaan», vastasi vanhus. »Ruhtinasten vihastus on kuin jalopeuran raivo. Mutta kuunnelkaa ja päättäkää itse. Tässä on Venus, joka nousee Elämän piiriin ja joka aurinkoon yhtyneenä vuodattaa alas tuon hopeanhoitoisen kultakimalteisen valovirran, mikä lupaa valtaa, rikkautta, arvoa, kaikkea, mitä miehen ylpeä sydän toivoo, ja niin runsaasti, ett'ei tuon vanhan, mahtavan Rooman tulevaisuuden Augustus ikinä kuullut elämänennustajiensa suusta sellaista kunnian tarinaa kuin nyt nämä jalot merkit minun taitoni kautta julistavat rakkaalle pojalleen.»

»Sinä pidät minua vain pilanasi, isä», sanoi kreivi, hämmästyen sitä tavatonta innostusta, jolla tähtienselittäjä lausui ennustuksensa.

»Sopiiko sen pilailulla, jonka silmä katsoo taivaaseen ja jonka jalka on haudassa?» vastasi vanhus juhlallisesti.

Kreivi kulki pariin, kolmeen kertaan huoneen ympäri, käsi eteenpäin ojennettuna, ikäänkuin seuraten jonkun haamun kutsuvaa, suuriin töihin kehoittavaa viittausta. Mutta kääntyessään huomasi hän tähtienselittäjän seuranneen häntä koko ajan silmillään, ampuen häneen tuuheain, mustain

kulmakarvainsa varjosta mitä terävimpiä, tutkivimpia katseita. Leicesterin korskea, epäluuloinen mieli iski heti tulta; hän syöksähti vanhusta kohti korkean huoneen perimäisestä nurkasta ja pysähtyi vasta sitten, kun hänen ojennettu nyrkkinsä oli jo aivan lähellä tähtienselittäjän rintaa.

»Konna!» kiljaisi hän, »jos Sinä uskallat pelata väärää peliä minun kanssani, nyljetän minä nahkasi elävältä! — Tunnusta, että Sinut on palkattu pettämään ja peijaamaan minua — että Sinä olet suuri veijari ja minä Sinun typerä uhrisi ja saaliisi!»

Vanhus näytti hieman levottomuuden oireita, mutta ei kuitenkaan enempää kuin mitä hänen herransa raivoava vihastus olisi saattanut viattomimmassakin herättää.

»Mitä tarkoittaa tämä suuttumus, armollinen herra?» kysyi hän, »tai millä tavalla olen minä sen Teiltä ansainnut?»

»Todista minulle», huusi kreivi yhäti kiihkoissaan, »ett'et puno salajuonia vihollisteni kanssa!»

»Armollinen herra», vastasi vanhus arvokkaasti, »parempaa todistusta ette voi saada kuin sen, minkä olette itse valinnut. Tuolla tornissa olen minä viettänyt viimeiset kaksikymmentäneljä tuntia, ja sen tornin avain on ollut Teidän omassa huostassanne. Pimeän hetket olen minä kuluttanut tähystelemällä taivaankappaleita näillä sameilla silmilläni, ja valon paistaessa olen minä vaivannut tätä vanhaa päätäni saadakseni suoritetuiksi niiden yhtymistä johtuvat laskelmat. Maallista ravintoa en ole maistanut — maallisia ääniä en ole kuullut — Tehän itse tiedätte, ett'en sitä voinut — ja kuitenkin sanon minä Teille — minä, joka olen ollut sillä tavalla suljettuna yksinäisyyteeni ja tutkimuksiini — että näiden kahdenkymmenen tunnin aikana on Teidän tähtenne noussut vallitsevaksi näköpiiriin, ja joko sitten taivaan kimalteleva kirja valehtelee tai on Teidän onnessanne ja mahdollisuuksissanne tapahtunut vastaava kumous täällä maan päällä. Ell'ei tämän ajan kuluessa ole sattunut mitään, joka vahvistaa Teidän valtaanne tai edistää Teidän suosiotanne, silloin olen minä tosiaankin suuri veijari ja se jumalainen taito, joka ensinnä keksittiin Kaldean tasangoilla, vain häpeällistä petosta.»

»Se on totta», myönsi Leicester hetken mietittyään, »Sinä olit lujissa sulkeissa — ja totta on myöskin, että minun asemassani on tapahtunut sellainen muutos, kuin Sinä sanot ennustuksen ilmoittavan.»

»Miksi siis tämä epäluulo, poikani?» kysyi tähtienselittäjä nuhtelevasti; »taivaalliset henget eivät siedä epä-uskoa, eivät edes suosikeissaan.»

»Vaikene, isä», vastasi Leicester; »olin väärässä epäillessäni Sinua. Mutta Dudleyn huulet eivät ole lisäävät enää sanaakaan puolustukseen tai nöyryyttämiseen ei kuolevaiselle ihmiselle eikä taivaallisille hengille, sen vannon Korkeimman nimessä. — Puhu siis nykyisestä asiastamme. — Sinä sanoit niiden loistavien lupausten joukossa näkyneen myös jotakin uhkaavaa. — Voiko taitosi sanoa, mitä ja kenen kautta moinen vaara lähenee?»

»Vain näin paljon», virkkoi tähtienselittäjä, »saattaa taitoni vastata kysymykseenne: pahansuopa ja vihamielinen merkki, joka uhkaa Teille onnettomuutta, liittyy erääseen nuorukaiseen — luullakseni kilpailijaan, mutta en sitten tiedä, kilpailijaanko lemmenseikoissa vaiko ruhtinassuosiossa; enkä minä voi antaa hänestä muitakaan lähempiä tietoja, kuin että hän tulee lännestä käsin.»

»Lännestä — haa!» huudahti Leicester, »riittää — myrsky on tosiaankin nousemassa siltä ilmansuunnalta! Cornwall ja Devon — Raleigh ja Tressilian — toista niistä tarkoitetaan — minun täytyy varoa molempia. — Isä, jos kohtelin pahoin taitoasi, niin annanpa siitä sinulle ruhtinaallisen korvauksen.»

Näin sanoen otti hän rahakukkaron teräslippaasta, joka oli hänen edessään pöydällä. »Tässä on kaksinkerroin se palkkio, minkä Varney lupasi. — Ole uskollinen — ole vaitelias — tottele tallimestarini antamia ohjeita äläkä pahaksu lyhyttä yksinäisyyttä tai eristyneisyyttä minun palveluksekseni. — Sinä olet saapa siitä runsaan korvauksen. — Hoi, Varney — vie tämä Kunnianarvoisa vanhus omaan asuntoosi — katso, ett'ei häneltä mitään puutu — mutta varo päästämästä häntä yhteyteen kenenkään kanssa.»

Varney kumarsi, tähtienselittäjä suuteli kreivin kättä hyvästiksi ja seurasi tallimestaria erääseen toiseen huoneeseen, minne oli laitettu häntä varten viiniä ja ruokaa.

Tähtienselittäjä istuutui aterioimaan, ja Varney sulki huolellisesti kaksi ovea, tutki seinäverhoja, olisiko niiden taakse kätkeytynyt joku kuuntelija, istahti sitten tietäjää vastapäätä ja aloitti kyselynsä.

»Näitkö merkkiäni alhaalta pihasta?»

»Näin», vastasi Alasco, sillä tällä nimellä mainittiin häntä nykyään, »ja laadin ennustukseni sen mukaan.»

»Ja se meni kreiviin vastustelematta?» jatkoi Varney.

»Ei aivan», vastasi vanhus, »mutta menihän se sentään; ja minä lisäsin, kuten olimme sopineet, että paljastettu salaisuus ja lännestä tullut nuorukainen uhkasivat vaaraa.»

»Herrani pelko on oleva toisen ja hänen omatuntonsa toisen ennustuksen kummina», virkkoi Varney. »Varmaankaan ei ole vielä kukaan ryhtynyt niin jaloon kilvoitteluun kuin hän, ja kuitenkin yhä säilyttänyt noita typeriä arkailuja! Haluaisinpa mielelläni pettää häntä hänen omaksi edukseen. Mutta mitä Sinun asioihisi tulee, viisas tähtien tulkki, niin saatan minä kertoa Sinulle omasta kohtalostasi enemmän kuin ikinä joku kaavaelmasi tai kuviosi voi Sinulle ilmoittaa. Sinun täytyy lähteä täältä.»

»Minä en tahdo», vastasi Alasco nurpeana. »Minua on viime aikoina lennätetty liian nopeasti paikasta toiseen — minut on suljettu päiväksi ja yöksi autioon tornikamariin — minun täytyy saada takaisin vapauteni ja jatkaa tutkimuksiani, sillä ne ovat paljoo tärkeämpiä kuin viidenkymmenen hovien ilmakehässä paisuvan ja vaahtokuplan tavoin raukenevan valtiomiehen ja suosikin kohtalot.»

»Miten vain suvaitset», sanoi Varney, huulillaan ivahymy, jonka tottumus oli pysyväisesti liittänyt hänen piirteihinsä ja joka on kuvaavin ominaisuus maalarien esittämälle saatanalle. — »Miten vain suvaitset», sanoi hän; »Sinä pääset nauttimaan vapaudestasi ja tutkimuksistasi, siksi kunnes Sussexin miesten tikarit kolisevat nutussasi ja kylkiluissasi.»

Ukko kalpeni, ja Varney jatkoi: — »Etkö Sinä tiedä hänen luvanneen palkintoa sen pääpuoskarin ja myrkynekoittajan Demetriuksen kiinniottajalle, joka myi erinäisiä kallisarvoisia höysteitä hänen ylhäisyytensä kokille? — Kuinka! kalpenetko, vanha veikko? Näkeekö Hali jo tuhon nousevan Elämän piiriin? — Kuule, Sinun tulee lähteä erääseen vanhaan maalaistalooni, ja siellä tulet Sinä asumaan yhdessä erään naulakenkäisen tolvanan kanssa, jonka Sinä kullantekijänä saat lyödä kokonaan kolikoiksi, sillä vain sellaiseen muuttamiseen Sinun taitosi kelpaa.»

»Sen Sinä valehtelet, Sinä rivosuinen pilkkaaja!» huudahti Alasco, vapisten voimatonta raivoa. »Onhan tunnettua, että minä olen päässyt lähemmäksi kullantekotaitoa kuin kukaan nykyään elävä kemisti. Ei ole kuutta oppinutta maailmassa, jotka olisivat ennättäneet niin lähelle suurta tietoa —»

»Hiljempää, hiljempää», keskeytti Varney, »taivaan nimessä, mitä tämä on tarkoittavanaan? Emmekö me muka tunne toisiamme? Minä uskon Sinun olevan niin perehtyneen — niin täysin perehtyneen pettämisen salaisuuksiin, että kun Sinä olet ensin vetänyt kaikkia muita ihmisiä nenästä, Sinä lopulta jossain määrin puijaat itseäsi, ja herkeämättä peijaamasta muita, olet Sinä päästänyt mielikuvitukseksi pitämään Sinua itseäsi pilkkanaan. Älä siinä punastele, miekkonen — Sinä olet oppinut ja Sinun tulee saada klassillista lohdutusta:

»Ne quisquam Ajacem possit superare nisi Ajax.

»Vain Sinä itse olisit kyennyt pettämään sinunlaisesi veijarin — ja Sinä olet siinä sivussa pettänyt koko Ruusuristin veljeskunnan — jonka jäsenistä ei kukaan ollut niin syventynyt kaikkiin salaisuuksiin kuin Sinä. Mutta kuuleppas, mitä kuiskaankorvaasi: Jos Sussexin lihaliemeen sekoitettu höyste olisi vaikuttanut varmemmin, olisin minä saanut parempia ajatuksia Sinun kemiallisista tiedoistasi, joista nyt niin kerskailet.»

»Sinä olet paatunut konna, Varney», vastasi Alasco; »Monet suorittavat sellaisia töitä, mutta eivät sentään uskalla niistä puhua.»

»Ja monet puhuvat niistä, mutta eivät sentään uskalla niitä suorittaa», iski Varney; »mutta älä raivostu — en tahdo haastaa kanssasi riitaa — jos sen tekisin, täytyisi minun elää pelkillä kananmunilla kokonainen kuukausi, sillä vain niitä uskaltaisinkin syödä pelkäämättä. Selitähän minulle, miksi taitosi petti juuri tässä tärkeässä asiassa?»

»Sussexin kreivin kohtalonselitys osoittaa», sanoi tähtien tulkki, »että koska nousemisen merkki on palamistilassa —»

»Hiiteen tuo siansaksasi», käski Varney; »luuletko Sinä nyt puhuvasi kreivin kanssa?»

»Minä pyydän anteeksi», vastasi vanhus, »ja vannon tuntevani vain yhden ainoan lääkkeen, joka olisi voinut pelastaa Sussexin kreivin hengen; ja koska ei Englannissa ole ainoatakaan elävää ihmistä, joka tuntisi vastamyrkyn, paitsi minua itseäni — ja koska lisäksi sen valmisteita, erittäinkin yhtä, on melkein mahdoton saada, täytyy minun väkisinkin uskoa hänen pelastumisensa johtuneen sellaisesta keuhkojen ja muiden elimien rakenteesta, ett'ei moista ole vielä tavattu hajooavassa tomukasassa.»

»Olen kuullut puhuttavan eräästä puoskarista, jonka piti häntä tohtoroineen», sanoi Varney hetkisen mietittyään. »Oletko varma, ett'ei Englannissa ole ainoatakaan ihmistä, joka tuntisi salaisuutesi?»

»Oli yksi mies», vastasi ukko, »entinen palvelijani, joka on voinut sen minulta varastaa sekä lisäksi pari kolme muuta taitotemppeä. Mutta rauhoittukaa, herra Varney, oveluuteeni ei kuulu päästää moisia poropeukaloita sotkemaan asioitani. Hän ei urki enää mitään salaisuuksia, sen minä takaan; sillä kuten minä lujasti uskon, lensi hän taivaaseen tulisen lohikäärmeen siivillä. — Rauha olkoon hänelle! — Mutta onko siellä uudessa piilopaikassa edes työhuonetta käytettävissäni?»

»Kokonainen työpaja, ukkoseni», ilmoitti Varney; »sillä muuan kunnianarvoisa munkki-isä, joka mielellään soi sijaa ankaralle Heikki-kuninkaalle ja muutamille hänen hovikoilleen, parisenkymmentä vuotta sitten, omisti täydelliset kemistin kojeet, mitkä hänen oli pakko jättää seuraajilleen. Siellä saat Sinä sitten askarrella ja sulatella ja puhallella ja keitellä ja monistella, kunnes viheriä lohikäärme muuttuu kultaiseksi hanheksi, tai miten veljeskuntasi uusin lauseparsi nyt kuuluneekaan.»

»Olet oikeassa, Varney», sanoi kullantekijä hampaitaan kiristellen. — »Olet oikeassa, niin suuresti kuin oikeutta ja järkeä halveksitkin. Sillä mitä Sinä nyt puhut piloillasi, saattaa olla muuttunut täydeksi todeksi ennen kuin jälleen tapaamme. Jos muinaisten aikojen suurimmat viisaat olisivat lausuneet totuuden — jos meidän päiviemme oppinein mies olisi sen oikein käsittänyt — jos minua olisi kaikkialla, missä olen matkustanut: Saksassa, Puolassa, Italiassa ja kaukaisessa Tartariassa pidetty tietäjänä, jolle luonto on paljastanut hämärimmätkin salaisuutensa — jos minä olisin päässyt selville juutalaisen salatieteen pulmallisimmistakin merkeistä ja tunnussanoista, niin että synagogan harmaapartaisinkin vanhus lakaisisi portaat edestäni puhtaiksi — jos kaikki tämä olisi tapahtunut, ja jos olisi jäljellä enää vain yksi askel — pienen pieni askel minun pitkän, syvän, pimeän maanalaisen uurokseni ja sen valonloimotuksen välillä, joka näyttää luonnon vaalimassa kauneimpia, mahtavimpia luomiaan niiden kehossa — yksi askel riippuvaisuuden ja ehdottoman vallan välillä — yksi askel köyhyyden ja sellaisen rikkauten ylenpalttisuuden välillä, ett'ei maa ilman tätä jaloa salaisuutta saa niin suurta kultamäärää kerätyksi kaikista vanhan tai uuden maailman kaivoksista — jos näin olisi, niin eikö ole luonnollista, että minä uhraan sellaiselle tarkoituspäälle koko vastaisen elämäni ja koetan vapauttaa sen siksi lyhyeksi uurastavan kärsivällisyyden ajaksi, mikä minulla on vielä jäljellä, siitä suosikkien ja näiden suosikkien alhaisesta riippuvaisuudesta, jonka orjuuteen minä nyt olen joutunut?»

»Hyvä! hyvä! kunnan isäseni», pilkkasi Varney tavallinen ivahymynsä huulillaan; »mutta koko tämä viisaudenkiven lähestyvä keksintö ei puijaa ainuttakaan kolikkoa Leicesterin kreivin taskusta, ja vielä vähemmän Rikhard Varneyn. — Me vaadimme maallista, näkyvää ja tuntuva palvelusta, ukkoseni, emmekä huoli siitä, ketä Sinä muutoin kykenet pettämään järjettömillä puoskarinpuheillasi.»

»Poikani Varney», sanoi kullantekijä, »epä-usko, joka ympäröi Sinua kuin kylmä sumu, on himmentänyt Sinun muutoin terävän järkesi havaitsemasta sitä, mikä muuttuu rikkiviisaalle vain kompastuskiveksi, mutta mikä paljastaa sille, joka nöyryydessä tietoa etsii, niin selvän opetuksen, että tarkkaamattominkin sen huomaa. Etkö luule ihmisen taidolla olevan keinoja täydentää luonnon vajanaisia tuotteita pyrkimyksessään muodostamaan kalliita metalleja, koska me voimme parantaa muitakin menettelytapoja, kuten hautomista, tislamista, käymistä ja muita samanlaisia yleisiä ilmiöitä, joiden avulla me herätämme eloa tunnottomaan munaan, luomme puhtautta ja elinaineita inhoittavista jätteistäkin ja panemme jähmeän, liikkumattoman nesteen poreina kuohumaan?»

»Minä olen kuullut kaiken tuon ennenkin», sanoi Varney, »ja minun sydämeni on vahvasti paatunut tuollaiselle kerskailulle siitä asti, kun minä tuhlasin kaksikymmentä oivallista kultakolikkoa — mutta olipa sentään järkeni silloin vielä lapsenkapaloissaan — suurta tietoa saavuttaakseni ja kun ne kaikki, Jumala paratkoon, haihtuivat *in fumo*. Siitä hetkestä lähtien, jolloin minä maksoin nämä oppirahani, halveksin minä kullantekotaitoa, tähtienselitystä, käsi-ennustusta ja kaikkia muita salatemppeja, ja vaikka ne olisivat niin salaisia ja niin mahtavia kuin horna itse, eivät ne enää saa kukkaroni nauhoja heltiämään. Mutta minä en, hitto vieköön, halveksi ensinkään Pyhän Nikolain mannaa, enkä voi tulla toimeen ilman sitä. Ensi toimenasi siellä pienessä syrjäisessä piilopaikassasi on valmistaa sitä jonkun verran; sitten saat tehdä kultaa niin paljon kuin haluat.»

»Minä en valmista enää hituistakaan sitä ainetta», virkkoi kullantekijä päättävästi.

»Sitten», vastasi tallimestari, »hirtetään Sinut sen hitusen takia, mitä jo olet valmistanut, ja niin olisi se suuri salaisuus mennyt ihmiskunnalta hukkaan ikipäiviksi. — Älä tee maailmalle niin suurta vahinkoa, ukkoseni, vaan taivu ennemminkin kohtaloosi ja valmista meille pari unssia samaa ainetta, vain sen verran, että se riittää korkeintaan kahdelle henkilölle, niin että sitten saat lopun ikäsi rauhassa keksiä sitä yleislääkettä, joka pyyhkäisee kaikki kuolevaisten taudit tiehensä yhdellä kertaa. Reipastuppas nyt, Sinä vakava, oppinut, ynseän alakuloinen narri! Etkö Sinä kerran jutellut minulle, että kohtuullinen määrä sitä Sinun ainettasi vaikuttaa hyvin lievästi, ett'ei se ole mitenkään erikoisemmin vaarallista ihmisruumiille, vaan että se saa aikaan mielen masennusta, kuvotusta, päänsärkyä, haluttomuutta paikan vaihtamiseen — aivan sellaisen mielentilan, joka estäisi linnun lentämästä häkistä, vaikka ovi olisikin jäänyt auki?»

»Niin olen sanonut, ja se on totta», vastasi kullantekijä; »sellainen on sen vaikutus, ja lintu, joka

nauttii sitä soveliaan määrän, on nuokkuva koko kauniin vuodenajan orrellaan, ajattelemtakaan vapaata sinitaivasta tai kaunista viheriätä metsää, vaikka edellistä valaisevat nousevan auringon säkeet ja vaikka jälkimäinen raikuu kaikkien sen siivekkäiden asujanten kevätlaulusta.»

»Eikä henki ole vaarassa?» kysyi Varney hieman levottomana.

»Ei, kunhan ei vain mennä oikean määrän ja mitan yli, ja kunhan on aina lähellä joku, joka tuntee mannan ominaisuudet, tarkkaa oireita ja auttaa tarvittaessa.»

»Sinä saat hoitaa koko yritystä», sanoi Varney; palkkiosi on oleva ruhtinaallinen, jos suoritat kaikki oikealla ajalla, pysyt sanassasi, etkä mittaa ainettasi niin runsaasti, että sen hempukan terveys joutuisi siitä kärsimään — muutoin tulee rangaistuksesikin olemaan yhtä esimerkillinen.»

»Sen hempukan terveys!» kertasi Alasco; »naiseenko minun siis pitääkin koetteleman taitoani?»

»Ei, Sinä pöllöpää», vastasi Varney, »enkö minä jo sanonut Sinulle, että se oli lintu — pyydystetty hamppuvarpunen, jonka piipitys pysäyttäisi haukankin keskelle iskuaan? — näenpä silmiesi säkenöivän, ja minä tiedän, ett'ei partasi todellisuudessa ole aivan niin valkea kuin miksi Sinä olet sen tehnyt — sen Sinä ainakin olet kyennyt muuttamaan hopeaksi. Mutta huomaa hyvin: hänestä saat Sinä pitää hyppyses irossa. Tämä häkkiin suljettu lintu on hyvin rakas eräälle miehelle, joka ei siedä kilpailua ja vielä vähemmän Sinun kilpailuasi, ja sen terveydestä täytyy ennen kaikkea pitää huolta. Mutta nyt on sitä käsketty saapumaan noihin Kenilworthin juhliin; ja on hyvin toivottavaa — hyvin tärkeätä — aivan välttämätöntä, ett'ei se lennä sinne. Näistä syistä ja niiden perusteluista ei sen tarvitse tietää mitään, vaan on kaikki toimitettava niin, että juuri hänen oma tahtonsa näyttää vastustavan kaikkia hänen kotiin jäämistään estäviä seikkoja.»

»Sehän nyt on luonnollista», sanoi kullantekijä, huulillaan omituinen hymy, joka muistutti enemmän ihmisilmettä, kuin se välinpitämätön ja kohteeton sävy, joka tähän asti oli hänen kasvoillaan väikkynyt ja joka näytti kokonaan suuntautuneen johonkin etäiseen, todellisesta ympäristöstä huolimattomaan maailmaan.

»Niin on», vastasi Varney; »Sinä kai ymmärrät hyvin naisia, vaikka lieneekin pitkä aika siitä kun lähemmin seurustelit heidän kanssaan. — Hyvä, sitä hempukkaa ei siis saa vastustaa, mutta hänen mieltänsä ei myöskään tule kokonaan noudattaa. Ymmärrä minut oikein — pieni pahoinvointi, joka riittää poistamaan halun lähteä muuanne ja joka pakottaa ne Sinun viisaan veljeskuntasi jäsenet, joita ehkä haetaan apuun, määräämään hänet rauhallisesti pysymään alallaan, siinä lyhyesti sanottuna se pieni palvelus, jota tullaan pitämään suurena ja sen mukaisesti palkitsemaan.»

»Minua ei siis vaadita käymään käsiksi Elämän piiriin?» kysyi kullantekijä.

»Päinvastoin: Sinut hirtetään, jos sen teet», ilmoitti Varney.

»Mutta minun tulee saada toimia oman pääni mukaan ja minun piiloutumistani tai pakoani on kaikin tavoin avustettava, jos sattuisin tulemaan ilmi.»

»Kaikki, kaikki myönnetään, Sinä epäuskoinen, joka epäilet kaikkea muuta paitsi kullantekotaidon mahdottomuuksia. — Minä Sinä ukkoseni minua oikeastaan pidät?»

Vanhus nousi, otti kynttilän ja astui sitä nurkkaa kohti, mistä ovi johti siihen pieneen makuuhuoneeseen, joka oli hänelle varattu yösjaksiksi. — Ovella kääntyi hän ympäri ja kertasi hitaasti Varneyn kysymyksen, ennen kuin vastasi siihen. »Minäkö minä Sinua pidän, Rikhard Varney? — Peloitavampana paholaisena kuin olen itsekkään ollut. Mutta minä olen joutunut Sinun pauloihisi ja minun täytyy palvella Sinua määrä-aikani loppuun.»

»Hyvä, hyvä», vastasi Varney kerkeänä, »ole jalkeilla aamun sarastaessa. Saattaahan käydä niinkin, ett'emme tarvitse lainkaan Sinun rohtoasi. — Älä tee mitään, ennen kuin minä tulen itse käymään siellä. — Mikael Lambourne kuljettaa Sinut määräpaikkaasi.»

Kuultuaan salatieteilijän sulkevan ovensa ja telkeävän sen huolellisesti sisäpuolelta, hiipi Varney sen luo ja salpasi sen yhtä huolellisesti ulkopuolelta ja otti avaimen lukosta, mutisten itsekseen: »Peloittavampi kuin Sinä, Sinä myrkynekoittaja, puoskari ja noita! Ell'et Sinä ole oikein pirun perintö-orjia, niin voi sen selittää vain siten, ett'ei se huoli sellaisesta opetuslapsesta! — Minä olen kuolevainen ihminen ja koetan kuolevaisten tavallisilla keinoilla tyydyttää intohimojani ja edistää suunnitelmiani — Sinä olet itsensä helvetin alamainen. — Ho, hoi, Lambourne!» huusi hän toisesta ovesta, ja Mikael kompuroi esiin punoittavin poskin ja huojuvin askelin.

»Sinä olet juovuksissa, roisto!» karjaisi Varney hänelle.

»Epäilemättä, jalo herra», vastasi hämmästyvätön Mikael, »me olemme kaikki kallistelleet maljoja

päivän kunniaksi ja korkeasti kunnioitettavan Leicesterin kreivin ja hänen urhean tallimestarinsa terveydeksi. — Juovuksissa! Puukot ja tupet! Joka sellaisena iltana kieltäytyy tyhjentämästä koreata maljatusinaista, on kurja raukka ja maanmuna ja mitä muuta tahansa, ja hänet pakotan minä nielemään kuusi tuumaa tikariani!»

»Kuule nyt, heittiö», sanoi Varney, »selkiä heti paikalla — minä käsken. Minä tiedän Sinun voivan päästä humalastasi yhtä helposti kuin narrin kaavustaan, jos vain tahdot; ja ell'et pääsisi, niin sen pahempi Sinulle.»

Lambourne painoi päänsä alas, poistui huoneesta ja palasi jälleen parin, kolmen minuutin kuluttua kasvot rauhallisina, tukka kammattuna, puku järjestettynä ja niin muuttuneena äskeisestä ulkomuodostaan, että olisi luullut koko miestä uudeksi.

»Oletko nyt järjilläsi ja ymmärrätkö, mitä sanon?» kysyi Varney ankarasti.

Lambourne kumarsi myöntävästi.

»Sinun täytyy lähteä kohta Cumnorin linnaan tuon kunnianarvoisan tietoniekkan kanssa, joka nukkuu tuolla pienessä holvihuoneessa. Tässä on avain, jotta voit herättää hänet ajoissa. Ota toinen luotettava mies mukaasi. Kohtele ukkoa hyvin matkalla, mutta älä päästä häntä käsistäsi — ammu hänet, jos hän yrittää pakoontua, minä vastaan kaikesta. Fosterille viet minulta kirjeen. Tohtorin tulee asua niissä alakerroksen huoneissa pihan itäpuolella ja hän saa vapaasti käyttää sitä vanhaa työpajaa ja kaikkia sen kojeita. — Hän ei saa päästä mihinkään yhteyteen armollisen rouvan kanssa, ell'en minä erikoisesti toisin määrää — häntä saattaisivat huvittaa ukon silmäkääntäjätemput. Sinä odotat Cumnorin linnassa lähempiä ohjeitani; ja jos henkesi on Sinulle kallis, karta olutpenkkiä ja viinapulloa. Ainoakaan henkäys, minkä vedät Cumnorin linnassa, ei saa sekoittua yhteiseen ilmaan.»

»Riittää, armollinen herra — kunnioitettava herrani, tarkoitin sanoa — ja pian, toivoakseni, kunnioitettava ritariherra herrani. Te annoitte minulle ohjeeni ja valtakirjani; — minä olen noudattava edellisiä, enkä käyttävä jälkimäistä väärin. — Olen satulassa aamun sarastaessa.»

»Tee niin, ja koeta ansaita suosioni. — Seis — ennen kuin menet, täytä maljani — ei siitä pullosta, mies», kun Lambourne aikoi kaataa pullosta, jonka Alasco oli jättänyt puolilleen, »hae uusi.»

Lambourne totteli, ja Varney, huuhdeltuaan suunsa viinillä, tyhjensi täysinäisen maljan ja mutisi lammua ottaessaan ja makuuhuoneeseensa mennessään: »Se on kummallista — minä olen yhtä vähän kuin kuka tahansa mielikuvituksen orja, mutta minä en voi puhua pariakaan minuuttia tuon Alasco-lurjuksen kanssa luulematta suutani ja keuhkojani arsenikkihöyryjen saastuttamiksi — hyi olkoon!»

Hän poistui huoneesta. Lambourne jäi juomaan siemauksen juuri avatusta pullosta. »Se on Pyhän Johanneksen Vuorelta», päätteli hän, pysähtyessään keskellä kulausta nauttimaan sen hyvästä mausta, »ja siinä on oikea orvokin tuoksukin. Mutta nyt minun täytyy lakata, saadakseni juoda sitä kerran niin paljon kuin haluttaa.» Ja hän kaatoi kurkkuunsa pikarillisen vettä vaimentamaan reininviihin huuruja, vetäytyi hitaasti ovea kohti, pysähtyi ja, havaiten kiusauksen vastustamattomaksi, astui nopeasti takaisin ja otti uuden pitkän siemauksen suoraan pullosta, muodollisuuksien vaatimaa maljaa käyttämättä.

»Ell'ei minulla olisi tätä kirottua tapaa», nikotteli hän, »voisin minä kiivetä yhtä korkealle kuin Varneykin. Mutta kiipeäppäs nyt, kun koko huone pyörii silmissäsi kuin kirkon kukko! Toivoisinpa, että matka kädestäni suuhun olisi pitempi tai tie hankalampi! — Mutta huomisesta alkaen juon minä vain vettä — vain silkkaa vettä.»

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KENILWORTH I-II ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.